

Läroplanen för den grundläggande utbildningen

De allmänna delarna
Svenskspråkig grundläggande utbildning i Borgå
I kraft fr.o.m. 1.8.2025

Innehåll

1. Den lokala läroplanens betydelse och uppgörandet av den	8
1.1 Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen	8
1.2 Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen	9
1.3 Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen	12
1.4 Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen	12
1.4.1 Lokal timfördelning	13
1.4.2 Eventuell intensifierad undervisning	14
1.4.3 Språkprogram för de svenskspråkiga skolorna	14
2. Den grundläggande utbildningen som grund för allmänbildning	16
2.1 Förpliktelser som styr undervisningen	16
2.2 Värdegrunden för den grundläggande utbildningen	18
2.2.1 Uppföljning och utvärdering av värdegrunderna	21
2.3 Synen på lärande	21
3. Den grundläggande utbildningens uppdrag och allmänna mål	24
3.1 Den grundläggande utbildningens uppdrag	24
3.2 Nationella mål för undervisning och fostran	26
3.3 Mångsidig kompetens som mål	27
4. Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning	37
4.1 Verksamhetskulturens betydelse och utvecklande av den	37
4.2 Principer för utvecklande av verksamhetskulturen	40
4.2.1 En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen	41

4.2.2 Välbefinnande och en trygg vardag	42
4.2.3 Kommunikation och mångsidiga arbetssätt	42
4.2.4 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet	43
4.2.5 Delaktighet och demokrati	43
4.2.6 Likabehandling och jämlikhet	44
4.2.7 Ansvar för miljön och en hållbar framtid	44
4.3 Lärmiljöer och arbetssätt.....	45
4.3.1 Lärmiljö	45
4.3.2 Arbetssätt.....	47
4.4 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden	49
5. Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande.....	53
5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen.....	53
5.1.1 Borgås modell för att följa upp, meddela och ingripa i frånvaro.....	57
5.2 Samarbete.....	65
5.2.1 Elevernas delaktighet.....	65
5.2.2 Samarbete mellan hem och skola	66
5.2.3 Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter	68
5.3 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder	69
5.3.1 Ordningsregler i Borgå stad, svenskspråkig grundläggande utbildning	72
5.3.2. Åtgärder för att trygga säkerheten och ordningen	73
5.3.3Handledning och respons samt fostrande samtal	76
5.3.4 Disclpinära åtgärder.....	78
5.3.5 Uppföljning och utvärdering av planen.....	79

5.4 Olika sätt att anordna undervisningen.....	80
5.4.1 Undervisning enligt verksamhetsområden.....	80
5.4.2 Flexibel grundläggande utbildning	91
5.4.3 Framskridande i studier enligt målhelheter.....	94
5.4.4 Undervisning i sammansatt klass	97
5.4.5 Fjärruppkoppling i undervisningen.....	98
5.4.6 Undervisning för elever som är patienter inom den specialiserade sjukvården och konsultativ sjukhusundervisning	99
5.4.7. Avvikande ordnande av grundläggande utbildning	102
5.4.8. Undervisning i särskilda situationer	104
5.4.9 Hemundervisning: Läropliktig som inte är inskriven i skolan	105
5.5 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran.....	111
5.5.1 Klubbverksamhet i skolan	111
5.5.3 Skolbiblioteksverksamhet.....	112
5.5.4 Skolmåltiden	113
5.5.5 Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor.....	113
5.5.6 Skolväg och skoltransporter.....	114
5.5.7 Morgon- och eftermiddagsverksamhet.....	115
6. Bedömning av elevens lärande och kunnande i den grundläggande utbildningen...	116
6.1 Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen	116
6.1.1 Formativ bedömning.....	117
6.1.2 Summativ bedömning.....	118
6.2. Allmänna principer för bedömningen	119

6.3 Bedömning av lärande och kunnande	122
6.4 Bedömning av arbete.....	124
6.5 Bedömning av uppförande.....	124
6.6 Studiegången i den grundläggande utbildningen	125
6.6.1 Studiegången enligt årskurs.....	125
6.6.2 Framskridande i studier enligt målhelheter.....	127
6.7 Gemensamma läroämnena och valfria ämnen som ska bedömas i slutet av läsåret	128
6.8 Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen	129
6.8.1 Bildandet av slutvitsord i den grundläggande utbildningen	129
6.8.2 Slutbedömningen i gemensamma läroämnena	130
6.8.3 Slutbedömningen i gemensamma konst- och färdighetsämnena.....	131
6.8.4. Slutbedömningen i valfria ämnen.....	132
6.8.5 Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning.....	132
6.8.6 Slutbedömningen av en elev som får elevspecifika stödåtgärder	133
6.9 Frånvaro och dess inverkan på bedömning.....	133
6.10 Ny bedömning och rättelse av bedömning.....	134
6.11 Betyg.....	134
6.11.1 Verbala omdömen och siffervitsord i betygen	134
6.11.2 Läsårsbetyg.....	135
6.11.3 Mellanbetyg	137
6.11.4 Skiljebetyg.....	138
6.11.5 Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen.....	139

6.12 Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen .	142
7. Stöd för lärande och skolgång.....	144
7.1 Elevens rätt till stöd för lärande och skolgång.....	145
7.2 Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande	147
7.3 Gruppspecifika stödformer – mål och anordnande.....	154
7.3.1 Allmän stödundervisning som ges av en lärare.....	154
7.3.2 Stödundervisning i undervisningsspråket som ges av en lärare	155
7.3.3 Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning	156
7.3.4 Gruppspecifika stödformer i Borgå	157
7.4 Elevspecifika stödåtgärder.....	159
7.4.1 Bedömning av behovet av elevspecifikt stöd.....	160
7.4.2 Plan för genomförande av elevspecifikt stöd.....	161
7.4.3 Beslut om stöd.....	161
7.4.4 Elevspecifika stödåtgärder i Borgå.....	166
7.5 Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller från målen i läroplanen	169
7.5.1 Avgränsning av lärokursen i ett läroämne	169
7.5.2 Tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i läroämnet på grund av hälsoskäl.....	171
7.5.3 Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller från målen i läroplanen i Borgå	174
7.6 Avvikande ikraftträdande samt övergångstid.....	177
7.6.1 Anordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga (träder i kraft 1.8.2026).....	177

7.6.2 Förlängd läroplikt (i kraft till och med den 31 juli 2026)	179
7.7 Undervisning för en elev som är patient inom den specialiserade sjukvården och konsultativ sjukhusundervisningstjänst	179
7.8 Kontinuerligt stöd i övergångsskeden, samarbete och smidig överföring av information	180
8. Elevvård	183
9. Möjligheter att studera modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk	184
9.1 Studier i lärokurserna i modersmål och litteratur	184
9.2 Lärokurser i det andra inhemska språket och främmande språk	185
10. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur	187
11. Undervisning på två språk	188
12. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip	189
13. Valfrihet i den grundläggande utbildningen	190

1. Den lokala läroplanens betydelse och uppgörandet av den

1.1 Grunderna för läroplanen och den lokala läroplanen

Styrsystemet för den grundläggande utbildningen ska garantera jämlikhet och kvalitet i utbildningen samt skapa goda förutsättningar för elevernas växande, utveckling och lärande. Styrsystemets normdel består av lagen och förordningen om grundläggande utbildning, statsrådets förordningar, grunderna för läroplanen samt den lokala läroplanen och läsårsplanerna som baserar sig på den. Syftet med revideringen av styrsystemet är att undervisningen bättre ska kunna ta hänsyn till förändringarna i omvärlden och att stärka skolans uppdrag att bygga en hållbar framtid.

Grunderna för läroplanen bygger på lagen och förordningen om grundläggande utbildning och på statsrådets förordning som fastställer målen och timfördelningen. Grunderna för läroplanen är en nationell föreskrift utfärdad av Utbildningsstyrelsen enligt vilken den lokala läroplanen görs upp. Syftet med grunderna för läroplanen är att stödja och styra undervisningen och skolarbetet samt främja en enhetlig grundläggande utbildning på lika villkor.

Den grundläggande utbildningen är en helhet som omfattar undervisning och fostran där målen och innehållet för olika delområden hör samman och bildar en grund för undervisningen och verksamhetskulturen. Därför innehåller grunderna för läroplanen utöver föreskrifter om mål och innehåll även text som belyser dessa. Grunderna för läroplanen innehåller också, till de delar det behövs, hänvisningar till den lagstiftning som grunderna baserar sig på.

Den lokala läroplanen är en viktig del av styrsystemet. Den beskriver och styr genomförandet av såväl nationella mål som mål och uppdrag som anses viktiga på lokal nivå. Den lokala läroplanen ger en gemensam grund och riktlinje för det dagliga skolarbetet. Den är ett strategiskt och pedagogiskt verktyg som styr utbildningsanordnarens verksamhet och skolornas arbete. Läroplanen förenar

skolornas verksamhet med övrig lokal verksamhet som ordnas för att främja barnens och de ungas välbefinnande och lärande.

Borgå svenskspråkiga utbildningstjänster använder sig av en gemensam läroplan. Läroplanen är uppgjord för svenskspråkig undervisning.

Den skolspecifika jämställdhetsplanen i enlighet med lagen om jämställdhet mellan kvinnor och män samt den skolspecifika planen för de åtgärder som behövs för att främja likabehandling enligt diskrimineringslagen utarbetas som en del av läsårsplanen.

1.2 Principer för uppgörandet av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ansvarar för att göra upp en lokal läroplan och utveckla den. I läroplanen bestäms om det fostrande arbetet, undervisningen, bedömningen av lärande och om hur stöd, handledning och elevvård, samarbete mellan hem och skola samt övrig verksamhet ska ordnas och förverkligas. Där kompletteras och prioriteras ur ett lokalt perspektiv de mål, riktlinjer och centrala innehåll samt övriga frågor som gäller undervisningen som fastställs i grunderna för läroplanen. Utbildningsanordnaren ska utarbeta läroplanen med beaktande av elevernas behov, lokala särdrag samt resultat från utvecklingsarbete och intern utvärdering.

Läroplanen ska främja en fortlöpande utveckling av undervisningens kvalitet och stärka utbildningens kontinuitet. Den ska skapa en god grund för övergången från förskoleundervisningen till den grundläggande utbildningen och från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium. Läroplanen ska utarbetas med hänsyn till övriga lokala planer, såsom

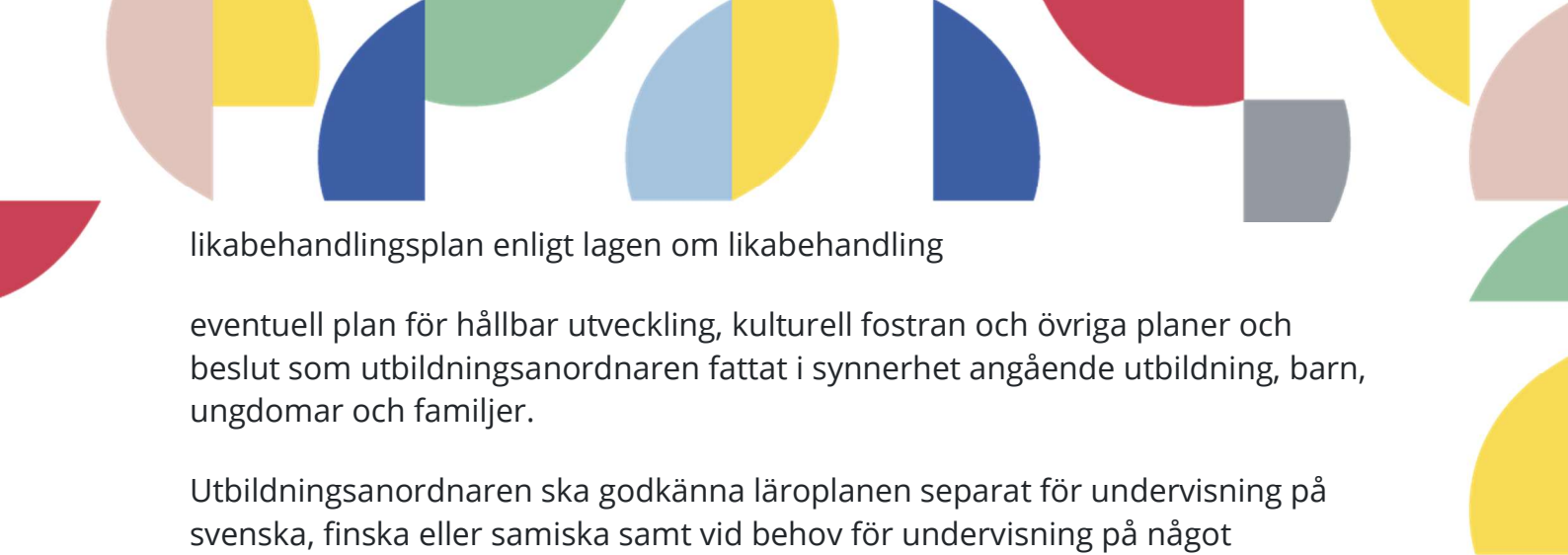
eventuell plan för småbarnspedagogik

förskoleundervisningens läroplan

eventuell plan för undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen

eventuell plan för morgon- och eftermiddagsverksamheten

välfärdsplan för barn och unga enligt barnskyddslagen

likabehandlingsplan enligt lagen om likabehandling

eventuell plan för hållbar utveckling, kulturell fostran och övriga planer och beslut som utbildningsanordnaren fattat i synnerhet angående utbildning, barn, ungdomar och familjer.

Utbildningsanordnaren ska godkänna läroplanen separat för undervisning på svenska, finska eller samiska samt vid behov för undervisning på något annat språk. Utbildningsanordnaren kan utarbeta en gemensam lokal läroplan för alla sina skolor eller en plan som innehåller både utbildningsanordnarens gemensamma delar och delar som är gemensamma för flera skolor och/eller skolspecifika delar. Utbildningsanordnaren fattar själv beslut om hur läroplanen utarbetas. Utbildningsanordnare kan också komma överens om gränsöverskridande samarbete och gemensamma regionala riktlinjer för läroplanerna.

När läroplanen uppgörs beaktas att undervisningen kan vara huvudsakligen indelad i läroämnena eller förverkligas genom helhetsskapande undervisning. Om undervisningen är helhetsskapande kan också årskurshelheterna i läroplanen vara helhetsskapande.

Elevernas alla individuella planer ska utarbetas utgående från den gemensamma läroplanen. I läsårsplanen ska preciseras hur läroplanen kommer att genomföras i den enskilda skolan under läsåret. Förordningen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att informera eleverna och deras vårdnadshavare om centrala frågor som fastställs i läsårsplanen.

Samarbete kring läroplanen och läsårsplanen bidrar till att alla parter förbinder sig till de gemensamma målen och ökar enhetligheten i undervisningen och det fostrande arbetet. Utbildningsanordnaren ska se till att personalen inom undervisningsväsendet har möjlighet att delta i samarbetet samt främja samarbetet både mellan läroämnena och mellan aktörer inom olika sektorer. Det ska finnas möjlighet att delta oberoende av hur planerna utarbetas. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredandet av läroplanen och de planer som anknyter till den. Det är viktigt att också vårdnadshavarna har möjlighet att delta i läroplansarbetet, utarbetandet av läsårsplan och i planeringen av skolans verksamhet, i synnerhet gällande målen för fostran, verksamhetskulturen och samarbetet mellan hem och skola. Det är särskilt viktigt att eleverna och vårdnadshavarna kan delta i arbetet på ett meningsfullt

och mångsidigt sätt. Elevernas utvecklingsstadium ska beaktas då man planerar deras delaktighet.

Samarbete med aktörer utanför skolan berikar skolarbetet och knyter det till det omgivande samhället. Till de delar läroplanen berör elevvård och samarbete mellan hem och skola förpliktar lagen om grundläggande utbildning utbildningsanordnaren att utarbeta läroplanen i samarbete med de myndigheter som ansvarar för social- och hälsovårdstjänsterna inom välfärdsområdet. Det behövs även samarbete med övriga förvaltningar för att kunna garantera alla elevers skolgång, trygghet, säkerhet och välbefinnande. Samarbete med andra organisationer och olika experter förbättrar ytterligare kvaliteten på planerna och skolarbetet.

En elev har enligt lagen om grundläggande utbildning rätt att varje skoldag få undervisning enligt läroplanen. Utbildningsanordnaren ska se till att denna rättighet uppfylls och alla som arbetar med eleverna ska verkställa den läroplan som utbildningsanordnaren godkänt och följa övriga normer som reglerar arbetet.

Planer och program i anslutning till den lokala läroplanen i Borgå:

Samtliga bilagor hittas på Borgå stads hemsida.

- Elevvårdsplan
- Plan för småbarnspedagogik
- Förskoleundervisningens läroplan
- Läroplan för förberedande undervisning
- Kvalitetsplanen inom svenskspråkiga utbildningstjänsterna i Borgå
- Digistigen i Borgå för grundskolan
- Särskilt begåvade elever, handlingsplan för utveckling av undervisningen i skolorna 2024
- Stigen för hållbar utveckling
- Skrivstigen åk 1–6
- Kulturstigen årskurs 1-9
- Kriterier för bedömning av uppförande

1.3 Utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen

Utbildningsanordnaren ska utvärdera sin utbildning och utbildningens effekt och delta i extern utvärdering av sin verksamhet. Syftet med utvärderingen är att utveckla utbildningen och förbättra förutsättningarna för lärande. Uppföljning, regelbunden utvärdering och utveckling av den lokala läroplanen och läsårsplanen är en del av denna utvärderingsskyldighet.

I utbildningsanordnarens och skolornas interna utvärderingar kan resultaten från nationella utvärderingar och utvecklingsprojekt och de nationella kvalitetskriterierna för den grundläggande utbildningen användas. Samarbete med eleverna, vårdnadshavarna och andra aktörer främjar öppen och konstruktiv självvärdering.

Ändringar i läroplansgrunderna förutsätter att motsvarande ändringar görs i den lokala läroplanen och omsätts i praktiken. Utbildningsanordnaren kan granska sin läroplan och förbättra dess kvalitet och ändamålsenlighet utifrån lokala behov och genom att utnyttja resultaten från utvecklingsarbete.

Läroplanen följs upp och utvärderas enligt kvalitetsplanen.

Uppföljningen, utvärderingen och utvecklingen av den lokala läroplanen beskrivs i de svenska utbildningstjänsternas kvalitetsplan. Utvärderingen utgår från skolornas verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser och från utbildningstjänsternas utvecklingsgruppers verksamhetsplaner och verksamhetsberättelser. Därutöver tillkommer andra mätare som beskrivs i kvalitetsplanen (2023).

Utbildningstjänsternas verksamhet sammanställs årligen i en utvärderingsrapport. Rapporten finns till för kvalitetsarbetet i skolorna och inom utbildningstjänsterna. Resultaten visar både god praxis och områden som kan utvecklas. Den utgör sålunda ett centralt verktyg för utbildningstjänsternas kvalitetsarbete.

1.4 Uppgörandet av den lokala läroplanen och centrala beslut gällande undervisningen

Den lokala läroplanen, de läsårsplaner som förtydligar denna och övriga planer ska uppgöras med beaktande av ovan beskrivna mål och principer på det sätt

som utbildningsanordnaren beslutar. Utbildningsanordnaren kan besluta om att till skolorna delegera beslut som ingår i läroplanen och om uppgörandet av en skolspecifik läroplan.

I detta underkapitel anges de frågor som ska avgöras lokalt och beskrivas i läroplanen, som inte tas upp i andra kapitel. I varje huvudkapitel i grunderna för läroplanen anges närmare vilka frågor som ska avgöras och beskrivas i ifrågavarande kapitel i den lokala läroplanen.

1.4.1 Lokal timfördelning

Grundskolan regleras av lagstiftningen som gäller undervisningen, av de nationella grunderna för läroplanen och av de lokala läroplanerna. Utbildningsstyrelsen har fastställt grunder för läroplanen för den grundläggande utbildningen den 22 december 2014.

Statsrådet beslutar enligt förordning om hur undervisningstimmarna fördelas mellan de olika läroämnena. Eftersom förordningen endast fastslår det minsta antalet timmar för de gemensamma ämnena och de valfria ämnena kan timantalet i de olika läroämnena i viss mån variera mellan kommuner och skolor. Antalet undervisningstimmar definieras i timfördelningen som årsveckotimmar. En årsveckotimme omfattar 38 timmar undervisning under läsåret.

Timfördelningen årskursvist 2025–2026

ÅRSKURS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Totalt 1-9
Svenska och litteratur	8	8	6	5	4	4	3,33	3,67	3	45
Finska	1	1	3	2	2	2	2	2,67	2,33	18
Engelska A2-språk				2	2	2	2	2	2	12
Matematik	3	4	4	4	4	4	3,67	3,67	3,67	34,01
Omgivningslära	2	2	2	2	3	3				14
Biologi							1	1	1,67	3,67

Geografi							1	1	1,33	3,33
Fysik							1		2,33	3,33
Kemi							1	2,67		3,67
Hälsokunskap							1	1	1	3
Religion/LK	1	1	1	2	1	1	1	1	1	10
Historia/Samhällslära					2*	3*	2	2	3	12
Musik	1	1	1	1	1	1	1	1		8
Bildkonst	1	1	2	1	1	1	2	0,33		9,33
Slöjd										
(En valfri inbakad åk 4–7/läsår)	2	2	2	2	2	2	3			15
Gymnastik	2	2	2	2	3	2	2	2	3	20
Huslig ekonomi							3			3
Elevhandledning							0,33	0,67	1	2
Konst o färd valfria				1	1	1		2	2	7
Valfria övriga					1	1		3	3	8
Sammanlagt	21	22	23	24	27	27	30	30	30,33	233,33
*I denna helhet är 2 årsveckotimmar samhällslära										
**Bildkonsten övergår mellan åren 2024-2027 från 1 årsveckotimme på åk 7 och 8 till 2 årsveckotimmar på årskurs 7, med flytt på 0,33 per läsår										

1.4.2 Eventuell intensifierad undervisning

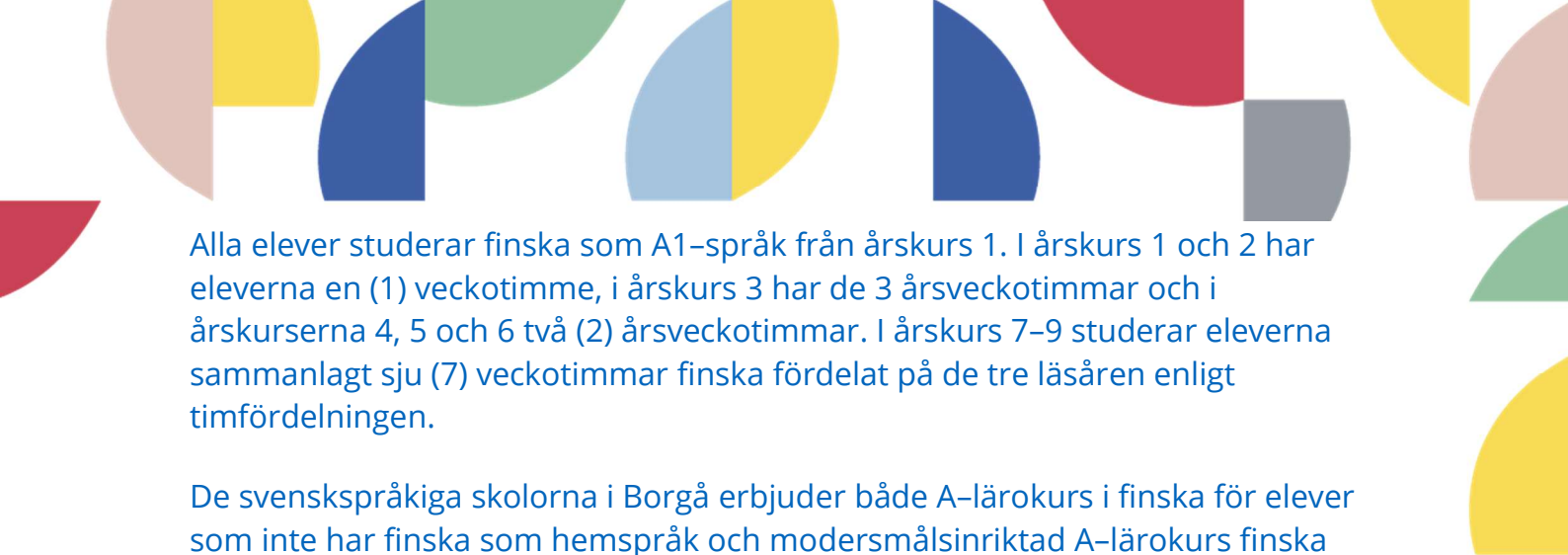
De svenska utbildningstjänsterna i Borgå erbjuder inte intensifierad undervisning.

1.4.3 Språkprogram för de svenskspråkiga skolorna

De svenskspråkiga skolorna erbjuder ett enhetligt språkprogram som garanterar kontinuitet från grundskola till gymnasienivå.

A1-språk

Alla elever studerar finska som A1-språk från årskurs 1. I årskurs 1 och 2 har eleverna en (1) veckotimme, i årskurs 3 har de 3 årsveckotimmar och i årskurserna 4, 5 och 6 två (2) årsveckotimmar. I årskurs 7–9 studerar eleverna sammanlagt sju (7) veckotimmar finska fördelat på de tre läsåren enligt timfördelningen.

De svenskspråkiga skolorna i Borgå erbjuder både A-lärokurs i finska för elever som inte har finska som hemspråk och modersmålsinriktad A-lärokurs finska (mofi) för elever som har finska som ett hemspråk. Eleverna fortsätter i regel även i högstadiet och gymnasiet med samma lärokurs de börjat med i de lägre klasserna.

A2-språk

Alla elever studerar engelska från årskurs 4. De har engelska två (2) årsveckotimmar i årskurserna 4–9, sammanlagt 12 veckotimmar.

B2-språk

Eleverna kan studera två (2) årsveckotimmar franska eller tyska i årskurserna 8 och 9, sammanlagt fyra (4) årsveckotimmar. Dessa B2-språk garanteras fortsättning på gymnasienivå i Borgå. Grundskolorna **kan** även erbjuda andra B2-språk, såsom spanska och ryska, men för dessa språk garanteras inte en fortsättning i gymnasiet.

Dessutom erbjuder gymnasiet B3-lärokurser i franska, tyska och ryska. Gymnasiet kan erbjuda B3-lärokurser även i andra språk.

2. Den grundläggande utbildningen som grund för allmänbildning

Den grundläggande utbildningen ska lägga grunden för elevernas allmänbildning. Kommunen är skyldig att ordna grundläggande utbildning för de barn i läropliktsåldern som bor inom kommunens område. Förpliktelserna som styr den grundläggande utbildningen grundar sig på grundlagen, lagen och förordningarna om grundläggande utbildning, statsrådets förordning och grunderna för läroplanen. Också förpliktelser som grundar sig på annan lagstiftning och internationella avtal som Finland förbundit sig att följa ska beaktas då undervisningen ordnas. Den grundläggande utbildningen bygger på en gemensam värdegrund och syn på lärande.

2.1 Förpliktelser som styr undervisningen

Den grundläggande utbildningen ska följa de enhetliga nationella grunderna för läroplanen enligt lagen om grundläggande utbildning. Utbildningen ska ordnas utgående från elevernas ålder och förutsättningar och främja en sund uppväxt och utveckling. Vid planering och anordnande av samt beslutsfattande om grundläggande utbildning ska barnets bästa i första hand beaktas. Utbildningen ska genomföras i samarbete med hemmen.

Eleverna har rätt att få undervisning enligt läroplanen samt elevhandledning och tillräckligt stöd för lärande och skolgång. Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande är en naturlig del av skolans verksamhetskultur. Undervisningsgrupperna ska sammansättas så att målen i läroplanen kan nås i undervisningen. De gruppspecifika stödformerna ska planeras och tilldelas resurser som en del av strukturen för skolarbetet som helhet. Med de elevspecifika stödåtgärder möjliggörs tillräckligt stöd för lärande och skolgång för alla elever. Eleverna har rätt till avgiftsfri undervisning, avgiftsfria läroböcker och andra läromedel, arbetsredskap och arbetsmaterial. Eleverna har dessutom rätt att avgiftsfritt få den elevvård som förutsätts för att de ska kunna delta i undervisningen samt studiesociala förmåner och tjänster enligt lagen. Elevvården regleras av lagen om elev- och studerandevård. Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö. Eleven ska varje skoldag

avgiftsfritt få en fullvärdig måltid som är ändamålsenligt ordnad.
Måltidssituationen ska vara övervakad.

Enligt Finlands grundlag och lagen om likabehandling får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, etniskt eller nationellt ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, sexuell läggning, hälsotillstånd, handikapp eller av någon annan orsak som gäller hens person. Jämställdhetslagen förpliktat alla läroanstalter att se till att alla har lika möjligheter till utbildning, oberoende av kön. Undervisningen och lärostoffet ska stödja syftet med jämställdhetslagen och vara digitalt tillgänglig och beakta fysisk tillgänglighet i lärmiljön.

Undervisningen ska dessutom ordnas med beaktande av bestämmelser om undervisningspersonalens antal och behörighet och föreskrifter om bl.a. säkerhet och arbetarskydd, användning av personuppgifter, offentlighet och integritetsskydd, upphovsrätt samt bestämmelser om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.

FN:s deklaration om de mänskliga rättigheterna är en grundläggande historisk och etisk tolkning av betydelsen av mänskliga rättigheter. Finland har förbundit sig att följa de flesta internationella avtal om mänskliga rättigheter som förutsätter att varje barns lärande och välbefinnande ska tryggas. De mest centrala är FN:s konvention om barnets rättigheter, den internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter det vill säga den s.k. ESK-konventionen, Europakonventionen samt FN:s konvention om handikappades rättigheter. För att trygga samernas rättigheter ska dessutom FN:s deklaration om urfolkens rättigheter beaktas.

FN:s konvention om barnets rättigheter ger juridisk grund för den grundläggande utbildningen. Enligt konventionen är alla som arbetar med eller för barn skyldiga att följa avtalets grundläggande principer, som är att alla barn har samma rättigheter och lika värde, att barnet ska skyddas mot diskriminering, att barnets bästa ska beaktas vid alla beslut som rör barn, att alla barn har rätt till skydd, omvårdnad och utveckling och att alla barn har rätt att uttrycka sin mening och få den respekterad. Enligt konventionen har varje barn rätt till ett gott liv och till individuell, fysisk, psykisk, andlig, moralisk och social utveckling

2.2 Värdegrunden för den grundläggande utbildningen

Grunderna för läroplanen har utarbetats i enlighet med den värdegrund som beskrivs här.

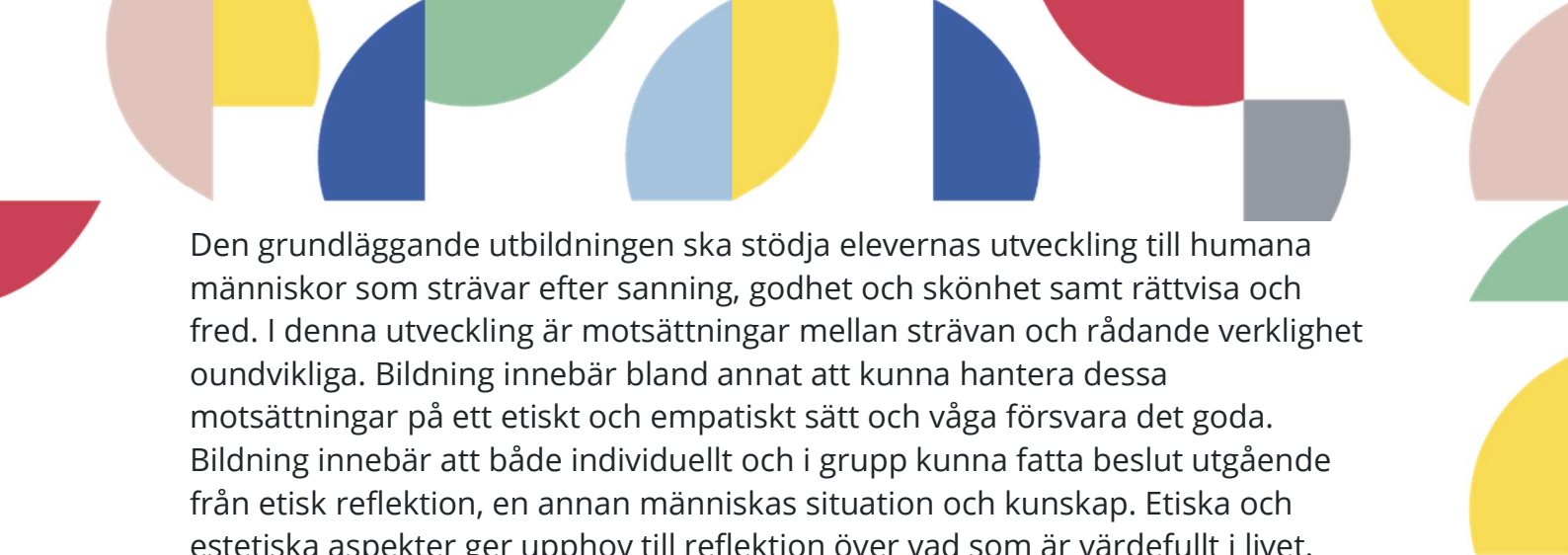
Alla elever är unika och har rätt till god undervisning

Den grundläggande utbildningen bygger på övertygelsen om att barndomen har ett egenvärde. Varje barn är unikt och värdefullt i sig. Var och en har rätt att växa till sin fulla potential som människa och samhällsmedlem. I detta behöver eleven uppmuntran och individuellt stöd. Eleven behöver känna sig hörd och uppskattad i skolgemenskapen samt känna att hen får stöd för sitt lärande och välbefinnande. Lika viktigt är också erfarenheten av delaktighet och av att tillsammans bidra till det gemensamma arbetet och välbefinnandet.

Varje elev har rätt till god undervisning och att lyckas i skolarbetet. I takt med att eleverna lär sig formar de sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning samt sin plats i världen. Samtidigt skapar eleverna en relation till sig själva, andra människor, samhället, naturen och olika kulturer. Att marginaliseras från lärande innebär att rätten till bildning inte förverkligas och detta utgör ett hot mot växande och utveckling. Den grundläggande utbildningen ska skapa möjligheter för livslångt lärande, som är en förutsättning för ett gott liv.

Betydelsen av värdegrundsarbetet i skolan ökar i en värld, där det multimediala informationsflödet, globala nätverk, sociala medier och kamratrelationer formar barnens och de ungas värderingar. Värdediskussioner som förs tillsammans med eleverna ger dem förutsättningar att känna igen och definiera värden och värderingar som de konfronteras med samt att kritiskt reflektera kring dem. Eleverna ska få stöd i att utveckla sin egen värdegrund. Gemensam reflektion kring värderingar i skolan och hemmen och det samarbete som bygger på denna bidrar till att trygga elevernas helhetsmässiga välbefinnande. Skolans personal ska bemöta hemmens olika religioner, åskådningar, traditioner samt hemmens olika syn på fostran med öppenhet och respekt för att skapa förutsättningar för konstruktiv kommunikation.

Humanitet, bildning, jämlikhet och demokrati

Den grundläggande utbildningen ska stödja elevernas utveckling till humana människor som strävar efter sanning, godhet och skönhet samt rättvisa och fred. I denna utveckling är motsättningar mellan strävan och rådande verklighet oundvikliga. Bildning innebär bland annat att kunna hantera dessa motsättningar på ett etiskt och empatiskt sätt och våga försvara det goda. Bildning innebär att både individuellt och i grupp kunna fatta beslut utgående från etisk reflektion, en annan människas situation och kunskap. Etiska och estetiska aspekter ger upphov till reflektion över vad som är värdefullt i livet. Bildning syns i sättet att förhålla sig till sig själv, till andra människor, till omgivningen och till kunskap samt i sättet och viljan att agera. En bildad människa strävar efter att handla rätt och att respektera sig själv, sin omgivning och andra människor. En bildad människa kan använda information på ett kritiskt sätt. Bildning innefattar också strävan till självreglering och ansvar för sin egen utveckling och sitt eget välbefinnande.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter och på att man försvarar dessa. Den grundläggande utbildningen ska främja välbefinnande, demokrati och aktiv medverkan i medborgarsamhället. Jämlikhet och en allmän princip om alla människors lika värde är ett centralt mål för den grundläggande utbildningen. Undervisningen ska främja ekonomisk, social och regional jämlikhet och jämställdhet mellan könen. Undervisningen ska vara religiöst, konfessionellt och partipolitiskt obunden. Skolan och undervisningen får inte användas som kanal för kommersiell påverkan.

Kulturell mångfald är en rikedom

Den grundläggande utbildningen bygger på det mångskiftande finländska kulturarvet som har formats och kontinuerligt formas genom växelverkan mellan olika kulturer. Undervisningen ska stödja elevernas kulturella identiteter och sporra dem att aktivt delta i egna kulturella och sociala gemenskaper och också till att de intresserar sig för andra kulturer. Samtidigt ska undervisningen stärka uppskattningen för kreativitet och kulturell mångfald, främja kulturell och interkulturell kommunikation och på så sätt lägga grund för en kulturellt hållbar utveckling.

Inom den grundläggande utbildningen möts människor med olika kulturell och språklig bakgrund och bekantar sig med olika seder och bruk, synsätt och livsåskådningar. Eleverna ska handledas att lära sig att se saker utifrån andra människors livssituationer och förhållanden. Att lära sig tillsammans över språk-, kultur-, religions- och livsåskådningsgränserna skapar förutsättningar för genuin kommunikation och gemenskap. Den grundläggande utbildningen ska ge en

grund för ett världsmedborgarskap som respekterar de mänskliga rättigheterna och som sporrar till positiva förändringar.

Nödvändigheten av en hållbar livsstil

Människan är en del av naturen och helt beroende av livskraftiga ekosystem. Att förstå detta är centralt i att växa som människa. Den grundläggande utbildningen ska främja en hållbar livsstil och eko-social bildning. Hållbar utveckling och livsstil kan ses ur ett ekologiskt, ekonomiskt, socialt och kulturellt perspektiv. Den ledande tanken inom eko-social bildning är att skapa en livsstil och kultur som värnar om människans okränkbara värde och ekosystemens mångfald och förmåga att förnya sig samt att samtidigt bygga en kunskapsbas för en cirkulärekonomi som grundar sig på hållbar användning av naturresurser. Eko-social bildning innebär förståelse i synnerhet för allvaret i klimatförändringen och en strävan att främja en hållbar livsstil.

Människan utvecklar, använder och fattar beslut om teknologi utifrån sina värderingar. Människan bär ansvar för att styra teknologin i en riktning som tryggar människans och naturens framtid. Inom den grundläggande utbildningen ska man reflektera över konflikter mellan konsumtions- och produktionssätt som står i strid med en hållbar framtid. Dessutom ska man tillsammans försöka hitta och tillämpa lösningar, som korrigerar en icke-hållbar livsstil. Den grundläggande utbildningen ska öppna perspektiv mot ett globalt ansvar som sträcker sig över generationer.

Värdegrunden formar verksamhetskulturen (kap. 4.1) i skolorna. Skolans verksamhet skall främja lärande, delaktighet, välmående och en hållbar livsstil. I undervisningen kombineras kunskaper, färdigheter, värderingar, attityder och vilja genom de mångsidiga kompetenserna (K1–7).

Varje elev har rätt till god undervisning och att lyckas i skolarbetet. En god undervisning kännetecknas av mångsidighet både i fråga om arbetssätt och lärmiljöer. Positiva känslor, glädje att lära och nyskapande verksamhet främjar lärprocessen. Centralt är också samarbete och växelverkan mellan elever, lärare och olika grupper, en trygg atmosfär och närvaro.

Alla skall få en chans att lyckas, lära av varandra, få hitta och använda sina styrkor samt få handledning och stöd för lärande och skolgång.

Den grundläggande utbildningen grundar sig på respekt för liv och mänskliga rättigheter och på att man försvarar dessa. I takt med att eleverna lär sig formar de sin identitet, människosyn, världsbild och världsåskådning samt sin plats i världen.

Fungerande elev- och klassråd samt vänelevsverksamhet stöder arbetet för rättvisa, respekt och delaktighet i skolorna. Även skolornas ordningsregler, mobbningsförebyggande planer samt planen för jämställdhet och likabehandling stöder skolorna i detta arbete.

Skolorna kan delta i, eller själva ordna olika kampanjer för att främja principen om alla människors lika värde (t.ex. Skolfreden, Hungerdagen, Unicef-rundan m.fl.)

Det fostrande arbetet sker i tätt samarbete med hemmen.

2.2.1 Uppföljning och utvärdering av värdegrunderna

I skolan följer man upp att det fostrande arbetet förverkligas enligt Utbildningstjänsternas kvalitetsplan. Även skolornas verksamhetsberättelser, välmåendeprofil, enkäten "hälsa i skolan", vårdnadshavarenkäten och personalenkäten är regelbundet återkommande utvärderingar av skolornas arbete.

2.3 Synen på lärande

Grunderna för läroplanen har utarbetats utgående från en syn på lärande där eleven har en aktiv roll. Eleven ska lära sig att ställa upp mål och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. Lärandet är en oskiljbar del i den process då individen växer som människa och då man skapar ett gott samhällsliv. Att använda språket, kroppen och olika sinnen har stor betydelse för tänkande och lärande. Eleven tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter och lär

sig samtidigt att reflektera över sitt lärande, sina upplevelser och sina känslor. Positiva känslor, glädje över att lära och nyskapande verksamhet främjar lärandet och sporrar eleven att utveckla sin kompetens.

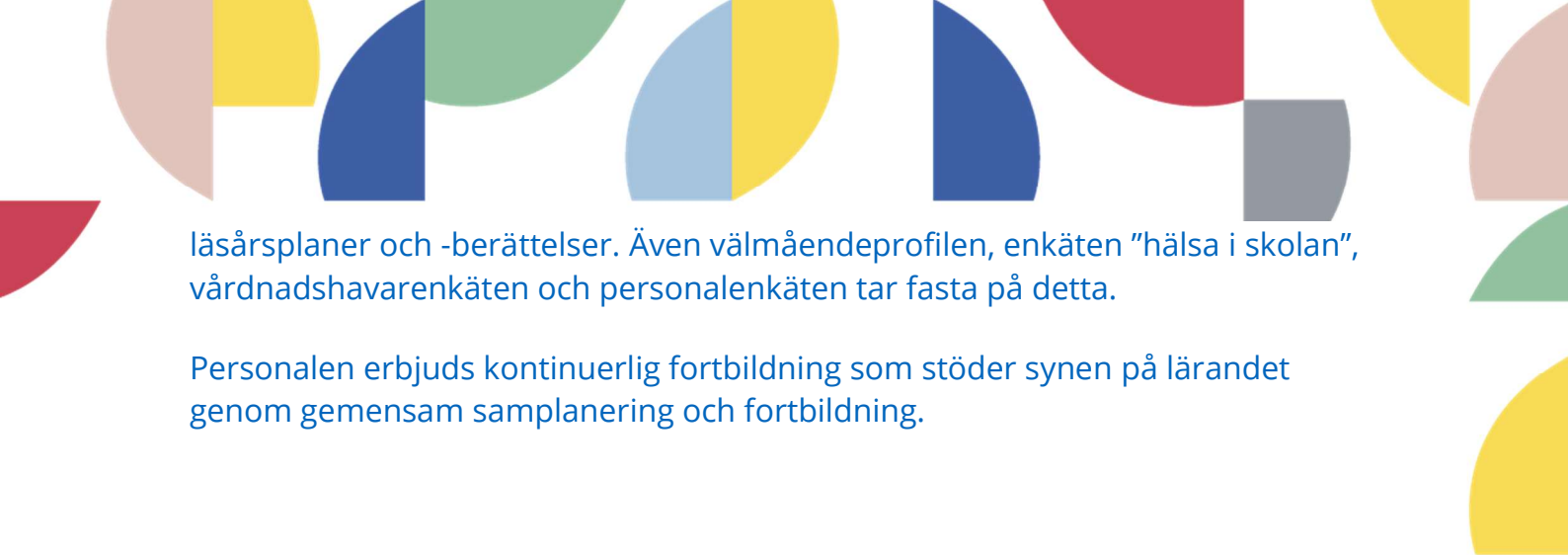
Lärandet sker genom kommunikation med andra elever, lärare och andra vuxna samt i olika grupper och sammanhang och i olika lärmiljöer. Lärande innebär individuellt och gemensamt arbete, tankeverksamhet, planering och utforskning samt mångsidig utvärdering av dessa processer. Därför har elevernas vilja och växande förmåga att arbeta och lära sig tillsammans stor betydelse för lärprocessen. Eleverna ska också lära sig att beakta följderna av sitt arbete och hur det påverkar andra människor och omgivningen. Gemensamt lärande främjar elevernas problemlösningsförmåga och förmåga att tänka kreativt och kritiskt samt förmågan att förstå olika perspektiv. Det bidrar också till att vidga elevernas intresseområden. Lärande är mångfacetterat och knutet till det som eleven ska lära sig, till tid och plats.

Att utveckla färdigheter att lära sig är grunden för målinriktat och livslångt lärande. Därför ska eleven uppmuntras att reflektera över sina sätt att lära sig och att använda denna kunskap till att främja sitt lärande. En elev som är medveten om och tar ansvar för sin lärprocess lär sig att handla allt mer självständigt. Under lärprocessen utvecklas elevens förmåga att arbeta och tänka och eleven lär sig att förutse och planera olika faser i lärandet. För att eleverna ska kunna lära sig nya begrepp och fördjupa sin förståelse för det som de lär sig, ska de handledas att koppla innehållet och de nya begreppen till sina tidigare kunskaper. Lärande är en kumulativ process som ofta kräver lång och ihärdig träning.

Lärprocessen och motivationen styrs av elevens intressen, värderingar, arbetssätt och känslor samt erfarenheter och uppfattningar om sig själv som lärande individ. Elevens självbild i kombination med självkänslan och tron på sin egen förmåga inverkar på hurdana mål eleven ställer upp för sig. Uppmuntrande respons under lärprocessen stärker elevens tro på sina egna möjligheter. Att ge och få mångsidig, positiv och realistisk respons är en viktig del i en kommunikation som både stödjer lärandet och vidgar intresseområdena.

Synen på lärande följs upp och utvärderas genom samtal om lärande med elev och vårdnadshavare, i personalens utvecklingssamtal samt i skolornas

läsårsplaner och -berättelser. Även välmåendeprofilen, enkäten "hälsa i skolan", vårdnadshavarenkäten och personalenkäten tar fasta på detta.

Personalen erbjuds kontinuerlig fortbildning som stöder synen på lärandet genom gemensam samplanering och fortbildning.

3. Den grundläggande utbildningens uppdrag och allmänna mål

3.1 Den grundläggande utbildningens uppdrag

Den grundläggande utbildningen är stommen i utbildningssystemet och samtidigt en del av den kontinuerliga utbildningsprocess som börjar i förskolan. Den grundläggande utbildningen ska ge eleverna möjlighet att lägga grunden för en bred allmänbildning och att fullgöra sin läroplikt. Den ska också ge eleverna förutsättningar och behörighet för studier på andra stadiet. Den ska hjälpa eleverna att hitta sina egna styrkor och att med hjälp av lärandet bygga en framtid.

Den grundläggande utbildningen har förutom uppdraget att undervisa och fostra ett samhälleligt uppdrag, ett kulturellt uppdrag och ett framtidsuppdrag. Den grundläggande utbildningen ska anordnas och utvecklas enligt principerna om inkludering. Till dessa principer hör lika rättigheter för alla elever, jämlikhet, likabehandling, icke-diskriminering, att värdesätta mångfald samt social delaktighet och gemenskap. Inkludering är ett omfattande begrepp och ska ses som en princip, en värdering och ett övergripande sätt att tänka i förhållande till alla elever och anordnandet av den grundläggande utbildningen. Man ska se till att utbildningen är tillgänglig och fri från hinder.

Varje skola som ger grundläggande utbildning har som uppdrag att undervisa och fostra. Detta innebär att varje elevs lärande, utveckling och välbefinnande ska stödjas i samarbete med hemmen. Den grundläggande utbildningen ska erbjuda eleverna möjlighet att på ett mångsidigt sätt utveckla sin kompetens. Den ska ge eleverna en positiv identitet som människor, lärande individer och samhällsmedlemmar. Undervisningen ska främja delaktighet och en hållbar livsstil samt stödja elevernas utveckling till medlemmar i ett demokratiskt samhälle. Den grundläggande utbildningen ska fostra eleverna till kännedom om de mänskliga rättigheterna och till att de högaktar och försvarar dem.

Den grundläggande utbildningens samhällliga uppdrag är att främja jämlikhet, likabehandling och rättvisa. Den grundläggande utbildningen ökar

humankapitalet och det sociala kapitalet. Humankapitalet består av kompetens och det sociala kapitalet av kontakter, kommunikation och förtroende mellan människorna. Tillsammans främjar de individens och samhällets välbefinnande och utveckling. Den grundläggande utbildningens uppdrag är att för sin del förebygga ojämlikhet och utslagning och att främja jämställdhet mellan könen. Den grundläggande utbildningen ska på ett jämlikt sätt uppmuntra flickor och pojkar i studierna i olika läroämnen och öka kunskapen och insikten om könets mångfald. Varje elev ska få hjälp med att upptäcka sina möjligheter och skapa sin lärtig utan könsbundna rollmodeller.

Den grundläggande utbildningens kulturella uppdrag är att främja mångsidig kulturell kompetens och en högaktning av kulturarvet samt att stödja eleverna att forma egna kulturella identiteter och egna kulturella kapital. Undervisningen ska öka förståelsen för kulturell mångfald och hjälpa eleverna att se kulturer som en obruten följd av det förflutna, nutiden och framtiden, där var och en aktivt kan medverka.

Omvärldens förändringar påverkar oundvikligen såväl elevernas utveckling och välbefinnande som skolans verksamhet. I den grundläggande utbildningen ska eleverna lära sig att vara öppna för förändringsbehov, bedöma dem kritiskt och ta ansvar för val som påverkar framtiden. Global fostran i den grundläggande utbildningen skapar förutsättningar för en rättvis och hållbar utveckling i enlighet med FN:s mål för utveckling. Skolorna ska i mån av möjlighet samarbeta med skolor och utbildningsutvecklare i andra länder. Den grundläggande utbildningen ska inverka positivt och konstruktivt på samhällsutvecklingen både nationellt och internationellt.

Eleverna är en del av skolgemenskapen och har ett medansvar för skolarbetet. Skolarbetet ska upplevas som meningsfullt och nyttigt. Utbildningen ska ge eleverna en positiv identitet som människor, lärande individer och medlemmar av samhället. Skolarbetet ska hjälpa eleverna att hitta sina styrkor och främja delaktighet.

En trivsamt och trygg omgivning är en god lärmiljö. Eleven ges möjlighet att bekanta sig med sin närmiljö för att kunna bygga upp sin egen identitet som invånare i Borgå. Den lokala identiteten stärks också genom samarbete och växelverkan med andra skolor och aktörer. Elevers ska förstå sin närmiljö som en del av en större helhet. Skoleleverna i Borgå kan känna sig stolta över sin identitet som Borgåbor.

3.2 Nationella mål för undervisning och fostran

De nationella målen för undervisning och fostran regleras i lagen om grundläggande utbildning och mera ingående i statsrådets förordning. Målen ska styra utarbetandet av samtliga delar av grunderna för läroplanen. Målen ska också styra det lokala läroplansarbetet och skolarbetet.

Utveckling till humana människor och samhällsmedlemmar

I 2 § i statsrådets förordning framhålls betydelsen av undervisning och fostran. Det centrala målet är att stödja elevernas utveckling till humana och etiskt ansvarsfulla samhällsmedlemmar. Undervisningen och fostran ska också stödja att eleverna utvecklas till harmoniska människor med god självkänsla. Enligt förordningen ska undervisningen främja förståelsen för och kännedomen om kulturer samt traditioner som baserar sig på ideella, ideologiska och religiösa, såsom kristna, grunder. Vidare ska undervisningen främja kännedomen om och förståelsen för den västerländska humanistiska traditionen. Eleverna ska lära sig att respektera livet, andra människor och naturen men också människovärdets integritet, de mänskliga rättigheterna och demokratiska värden i det finländska samhället, såsom jämlikhet och jämställdhet. I bildning ingår också samarbete och ansvar, främjande av hälsa och välbefinnande, ett gott uppförande och strävan efter en hållbar utveckling.

Behövliga kunskaper och färdigheter

Enligt 3 § i förordningen är det huvudsakliga målet med undervisningen att eleverna ska få en bred allmänbildning samt vidga sin världsbild. Det förutsätter såväl kunskaper och färdigheter inom olika vetenskapsgrenar som tvärvetenskapliga kunskaper och kunskaper som kombinerar olika vetenskapsgrenar. Betydelsen av färdigheter ökar. I förordningen konstateras att den kunskap som lärs ut ska stå på vetenskaplig grund. I förordningen fastställs också om mål och anordnande av undervisning som ges på annat språk än modersmålet och undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

Främjande av bildning, jämlikhet och livslångt lärande

I 4 § i förordningen beskrivs de mål och principer som ska ligga till grund för undervisningen och fostran samt elevvården. All verksamhet ska stärka jämlikhet och likabehandling i utbildningen samt förbättra färdigheten att lära sig och förutsättningarna för livslångt lärande. I förordningen betonas att

lärmiljöerna ska vara interaktiva och att lärande utanför skolan ska ses som en resurs i undervisningsarbetet. Även betydelsen av en verksamhetskultur som främjar växande och lärande och av en fungerande elevvård betonas.

Utgående från målen i statsrådets förordning ska undervisningen ses som en helhet som ska utveckla sådan allmänbildning som behövs i den tid vi lever nu och som skapar grund för livslångt lärande. Utöver kompetens inom olika vetenskapsgrenar ska man sträva till en ämnesöverskridande kompetens. Därför fastställer grunderna för läroplanen såväl mål och innehåll för gemensamma läroämnen som mål för kompetensområden och mångvetenskapliga lärområden som förenar olika läroämnen. För att målen ska nås krävs systematiskt samarbete och utvärdering av hur målen förverkligats.

3.3 Mångsidig kompetens som mål

Med mångsidig kompetens avses en helhet som består av kunskaper och färdigheter, värderingar, attityder och vilja. Kompetens innebär också förmåga att använda sina kunskaper och färdigheter på det sätt som situationen kräver. Elevernas värderingar, attityder och vilja att agera påverkar elevernas sätt att tillämpa sina kunskaper och färdigheter. Behovet av mångsidig kompetens uppstår ur de förändringar som sker i den omgivande världen. Att växa som människa, att studera och arbeta samt att fungera som samhällsmedborgare förutsätter både nu och i framtiden en bred kompetens som överskrider och förenar olika vetenskapsområden.

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen lägger grund för utvecklingen av kompetens. Varje läroämne bygger upp kompetensen genom att tillämpa innehållet och metoderna inom den egna vetenskapsgrenen. Hur kompetensen utvecklas beror på både de innehållsområden man behandlar och i synnerhet hur man arbetar och hur kommunikationen mellan eleven och omgivningen fungerar. Responsen som eleverna får samt handledningen och stödet för lärande inverkar framför allt på attityderna, motivationen och viljan att agera.

Det finns sju delområden inom mångsidig kompetens. Kompetensområdena har flera beröringspunkter med varandra. Det gemensamma målet för dem står i samklang med den grundläggande utbildningens uppdrag och med beaktande av elevernas ålder att stödja utvecklingen som människa samt främja

kompetens som förutsätts för delaktighet i ett demokratiskt samhälle och en hållbar livsstil. Särskilt viktigt är att eleverna uppmuntras att lära känna sig själva och sin personlighet, sina styrkor och utvecklingsmöjligheter och att värdesätta sig själva.

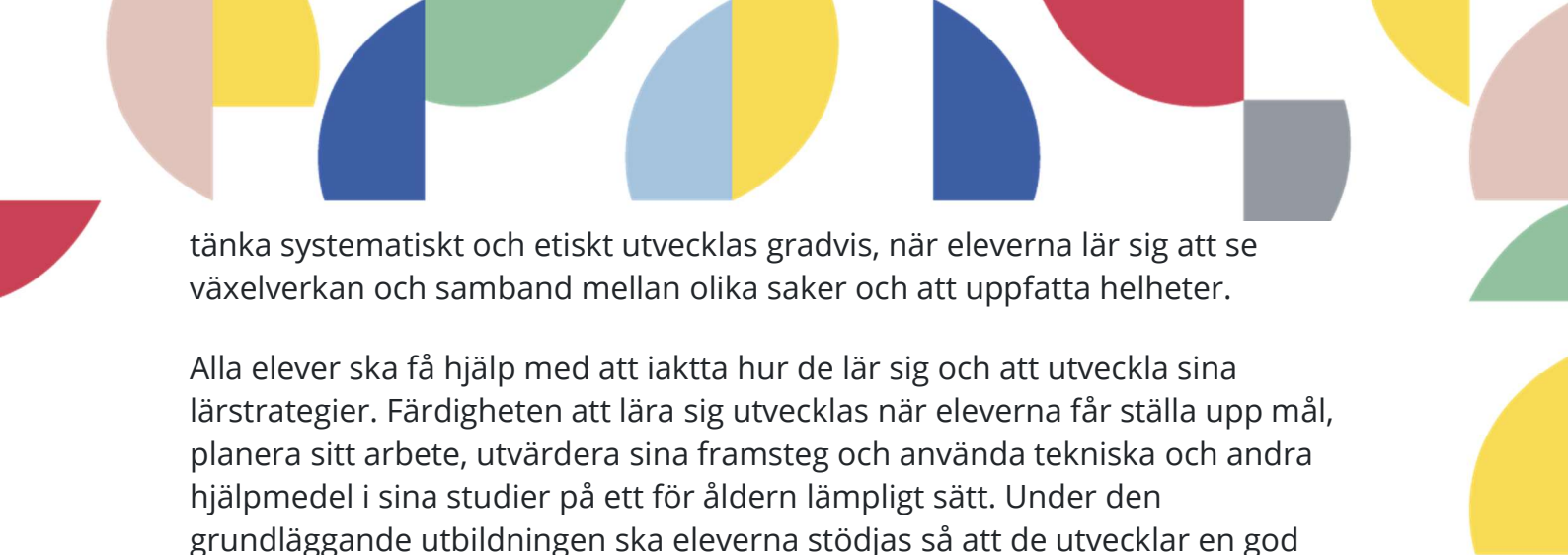
Målen för mångsidig kompetens preciseras i årskurshelheterna. Målen har beaktats vid beskrivningen av mål och centralt innehåll för läroämnena. Sambandet mellan läroämnets mål och mångsidig kompetens framgår ur läroämneshelheterna.

Förmåga att tänka och lära sig (K1)

Tankeförmåga och färdighet att lära sig lägger grunden för utveckling av all övrig kompetens och livslångt lärande. Tankandet och lärandet påverkas av hur eleverna uppfattar sig själva som lärande individer och hur de kommunicerar med sin omgivning. Viktigt är också hur de lär sig att göra iakttagelser och söka, bedöma, bearbeta, producera och dela information och idéer. Eleverna ska handledas att upptäcka att kunskap kan byggas på många olika sätt, till exempel genom att medvetet dra slutsatser eller intuitivt med hjälp av egna erfarenheter. Undersökande och kreativa arbetssätt, samarbete och möjlighet att fördjupa sig och koncentrera sig främjar utvecklingen av tankandet och färdigheten att lära sig.

Det är viktigt att lärarna uppmuntrar eleverna att lita på sig själva och sina åsikter och att samtidigt vara öppna för nya lösningar. Uppmuntran behövs också för att kunna förhålla sig till otydlig och motstridig information. Eleverna ska uppmuntras att betrakta saker ur olika perspektiv, söka ny information och utifrån den reflektera över sitt sätt att tänka. Eleverna ska ges utrymme att fråga och de ska spöras att söka svar och lyssna på andras åsikter och samtidigt fundera över den kunskap de själva har. De ska spöras att hitta ny kunskap och nya synsätt. Elevernas förmåga att agera stärks när de som medlemmar i skolgemenskapen får stöd och uppmuntran för sina idéer och initiativ.

Eleverna ska få lära sig att använda kunskap på egen hand och tillsammans med andra för att lösa problem, argumentera och dra slutsatser och för att göra innovationer. Eleverna ska ha möjlighet att kritiskt analysera det innehåll som behandlas ur olika perspektiv. För att hitta innovativa lösningar förutsätts att eleverna lär sig att fördomsfritt se alternativ och kombinera olika perspektiv och använda sin fantasi för att överskrida existerande gränser. Lek, spel, fysisk aktivitet, experiment och andra konkreta arbetssätt främjar glädjen i lärandet och stärker förutsättningarna för insikt och kreativt tänkande. Förmågan att

tänka systematiskt och etiskt utvecklas gradvis, när eleverna lär sig att se växelverkan och samband mellan olika saker och att uppfatta helheter.

Alla elever ska få hjälp med att iaktta hur de lär sig och att utveckla sina lärstrategier. Färdigheten att lära sig utvecklas när eleverna får ställa upp mål, planera sitt arbete, utvärdera sina framsteg och använda tekniska och andra hjälpmedel i sina studier på ett för åldern lämpligt sätt. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna stödjas så att de utvecklar en god kunskaps- och färdighetsgrund och en bestående motivation för fortsatta studier och livslångt lärande.

Kulturell och kommunikativ kompetens (K2)

Eleverna växer upp i en värld som kännetecknas av kulturell och språklig mångfald och av olika religioner och åskådningar. Att leva på ett kulturellt hållbart sätt i en mångfacetterad miljö förutsätter kulturella färdigheter grundade på respekt för mänskliga rättigheter samt förmåga att kommunicera på ett hänsynsfullt sätt och kunna uttrycka sig själv och sina åsikter på olika sätt.

I den grundläggande utbildningen ska eleverna få hjälp med att identifiera och uppskatta kulturella fenomen i omgivningen och att bygga en egen kulturell identitet och ett positivt förhållningssätt till omgivningen. Eleverna ska få lära känna och uppskatta sin livsmiljö och dess kulturarv samt sin egen sociala, kulturella, religiösa, åskådningsmässiga och språkliga bakgrund. Eleverna ska uppmuntras att fundera över betydelsen av sin egen bakgrund och över sin roll i generationskedjan. De ska lära sig att se kulturell och språklig mångfald och olika åskådningar som en positiv resurs. Samtidigt ska de få lära sig att känna till hur kulturer, religioner och åskådningar påverkar samhället och vardagen och hur kulturen omformas av media. De ska också få fundera över vilka saker man inte kan acceptera på grund av att de strider mot de mänskliga rättigheterna. Genom samarbete i och utanför skolan lär sig eleverna att lägga märke till kulturella särdrag och att fungera på ett smidigt sätt i olika miljöer. De ska fostras att bemöta andra människor med respekt och att iaktta goda vanor. Eleverna ska få möjlighet att uppleva och tolka konst, kultur och kulturarv. De ska också få lära sig att förmedla, forma och skapa kultur och traditioner och upptäcka deras betydelse för välbefinnandet.

Skolarbetet ska erbjuda eleverna gott om tillfällen där de får öva sig att framföra sina åsikter på ett konstruktivt sätt och att handla etiskt. Eleverna ska lära sig att sätta sig in i andras situation och granska frågor och situationer ur olika perspektiv. Skolarbetet ska systematiskt främja kännedom och respekt för de

mänskliga rättigheterna, i synnerhet barnets rättigheter och att man handlar enligt dem. Respekten och förtroendet för andra människogrupper och folkslag ska stärkas i all verksamhet, också i det internationella samarbetet.

Eleverna ska i skolan uppleva vilken betydelse kommunikation har också för den egna utvecklingen. De ska få träna sina sociala färdigheter, lära sig att uttrycka sig på olika sätt och att uppträda i olika situationer. I undervisningen ska eleverna stödjas så att de utvecklas till skickliga språkbrukare som använder både sitt modersmål och andra språk på ett mångsidigt sätt. Eleverna ska uppmuntras att kommunicera och uttrycka sig även med hjälp av ringa språkkunskaper. Lika viktigt är det att lära sig att använda matematiska symboler, bilder och andra visuella uttryck, drama, musik och rörelse för att kommunicera och uttrycka sig. Skolarbetet ska också ge eleverna mångsidiga möjligheter att arbeta med händerna. Eleverna ska lära sig att uppskatta och kontrollera sin kropp och att använda den för att uttrycka känslor och åsikter, tankar och idéer. I skolarbetet ska de uppmuntras att använda sin fantasi och sin uppfinningsrikedom. De ska lära sig att främja det estetiska och att njuta av dess olika uttrycksformer.

Vardagskompetens (K3)

För att klara sig i livet och i vardagen förutsätts allt mångsidigare färdigheter. Det handlar om hälsa, säkerhet och människorelationer, motion och trafik, att fungera i en teknologiserad vardag och att kunna hantera sin ekonomi och konsumtion, allt sådant som påverkar en hållbar livsstil. I den grundläggande utbildningen ska elevernas framtidstro stödjas.

Skolgemenskapen ska hjälpa eleverna att förstå att var och en med sitt eget agerande påverkar såväl sitt eget som andras välbefinnande och sin egen och andras hälsa, trygghet och säkerhet. Eleverna ska uppmuntras att ta hand om sig själva och andra. De ska spöras till att öva färdigheter som är viktiga för deras eget liv och vardag och till att bidra till ökat välbefinnande i sin omgivning. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen lära känna och förstå vilka faktorer som inverkar positivt respektive negativt på välbefinnande och hälsa och inse betydelsen av välmående, trygghet och säkerhet samt lära sig att hitta information om dessa. De ska ges möjlighet att ta ansvar för eget och gemensamt arbete och att utveckla sin sociala förmåga och förmågan att hantera sina känslor. Eleverna lär sig att inse betydelsen av mänskliga relationer och ömsesidig omsorg. De ska också få lära sig att hantera tid, vilket är en viktig del av vardagskompetens och självreglering. Eleverna ska ges tillfälle att öva sig att i sitt agerande beakta sin egen och andras trygghet och säkerhet i olika

situationer, också i trafiken. De ska få lära sig att förutse och klara av risksituationer på ett ändamålsenligt sätt. De ska också få lära sig att känna igen viktiga symboler som anknyter till trygghet och säkerhet och att skydda sitt privatliv och sin personliga integritet.

Eleverna behöver grundläggande kunskap om teknologi och dess utveckling och effekter inom olika livsområden och i omgivningen. De behöver också handledning för att göra förnuftiga teknologiska val. Teknologins mångfald ska behandlas i undervisningen och eleverna lär sig förstå principerna för hur den fungerar och vad den kostar. Eleverna ska uppmuntras till en ansvarsfull användning av tekniken och att reflektera över etiska frågor gällande den.

Eleverna ska få hjälp med att utveckla sina konsumentkunskaper samt sina förutsättningar att sköta och planera sin egen ekonomi. Eleverna ska handledas i att fungera som konsument. De ska också få kunskap om sina rättigheter och skyldigheter och uppmuntras till en etisk användning och måttlighet. Eleverna uppmuntras till att dela med sig och vara sparsamma. Under den grundläggande utbildningen får eleverna lära sig att göra val och att leva i enlighet med en hållbar livsstil.

Multilitteracitet (K4)

Med kompetens i multilitteracitet avses förmågan att tolka, producera och värdera olika slag av texter i olika medier och miljöer. Denna kompetens gör det möjligt för eleverna att förstå många olika slag av kulturella uttryck och att forma sin egen identitet. Begreppet multilitteracitet har koppling till det vidgade text- och språkbegreppet. Med texter avses här olika slag av information som kommer till uttryck genom verbala, visuella, auditiva, numeriska eller kinestetiska symbolsystem eller genom kombinationer av dessa. Texterna kan tolkas och produceras till exempel i skrift, talad, tryckt, audiovisuell eller digital form.

Eleverna behöver ha kompetens i multilitteracitet för att kunna förstå och tolka världen omkring sig och skapa sig en bild av den kulturella mångfalden. Kompetens i multilitteracitet innebär att kunna söka, kombinera, omforma, producera, presentera och kritiskt granska information i olika former, i olika kontexter och med hjälp av olika verktyg. Kompetensen i multilitteracitet bidrar även till att utveckla ett kritiskt tänkande och studiekompetens det vill säga att lära sig att lära. I denna kompetens ingår även etisk och estetisk läskunnighet. Det är viktigt att eleverna får möjlighet att träna sin mångsidiga läskunnighet

både i traditionella lärmiljöer och i multimediala lärmiljöer där man använder digitala verktyg på många olika sätt.

Eleverna ska utveckla mångsidig läskunnighet inom alla läroämnena via vardagsspråket för att kunna behärska begrepp och kommunikationsformer inom olika fackområden. För att eleverna ska nå kompetens i multilitteracitet krävs en mångsidig textmiljö, en pedagogik som utnyttjar denna och samarbete mellan olika läroämnena och andra aktörer. Eleverna ska ges möjlighet att använda, tolka och producera olika slag av texter både individuellt och tillsammans med andra. Olika slag av multimodala läromedel ska användas och man ska göra det möjligt för eleven att förstå de kulturella sambanden mellan dessa texter. I undervisningen ska man analysera och reflektera kring texter som är autentiska och meningsfulla för eleverna. På detta sätt blir det möjligt för eleverna att använda sina styrkor i studierna och utnyttja texter och innehåll som intresserar dem samt att delta aktivt och påverka.

Digital kompetens (K5)

Digital kompetens är en viktig medborgarfärdighet, både i sig och som en del av multilitteraciteten. Den är både föremål och redskap för lärandet. I den grundläggande utbildningen ska alla elever ha möjligheter att utveckla sin digitala kompetens. Informations- och kommunikationsteknik ska systematiskt användas i den grundläggande utbildningens alla årskurser, i de olika läroämnena, i de mångvetenskapliga lärområdena och i det övriga skolarbetet.

Den digitala kompetensen ska utvecklas inom fyra huvudområden: 1) Eleverna får lära sig att förstå centrala begrepp och principerna för hur digitala verktyg används och fungerar och ges möjlighet att utveckla sin praktiska digitala kompetens när de utarbetar egna produkter. 2) Eleverna får handledning i hur man använder digitala verktyg på ett ansvarsfullt, ergonomiskt och tryggt sätt. 3) Eleverna får lära sig att använda digitala verktyg som hjälpmedel i informationshantering och i undersökande och kreativt arbete. 4) Eleverna får erfarenheter och övning i att använda digitala verktyg för att kommunicera och bilda nätverk. Inom alla dessa fyra områden är det viktigt att eleverna är aktiva och ges möjlighet att vara kreativa och hitta arbetssätt och lärtigar som lämpar sig för dem. Det är också viktigt att de upplever glädje över att arbeta tillsammans och upptäcka världen tillsammans, vilket påverkar studiemotivationen. Användningen av digitala verktyg ger eleverna möjligheter att synliggöra sina tankar och idéer på olika sätt. På så sätt utvecklas också deras förmåga att tänka och lära sig.

Eleverna ska få bekanta sig med tillämpningar och användning av olika digitala verktyg för olika syften och lära sig se deras betydelse i vardagen och i kommunikationen mellan människor och som medel för att påverka. Man ska tillsammans fundera över varför digitala verktyg behövs i studierna, i arbetslivet och i samhället och hur denna kompetens har kommit att bli en del av de allmänna färdigheter som behövs i arbetslivet. Eleverna ska lära sig att bedöma informations- och kommunikationsteknikens inverkan ur ett hållbarhetsperspektiv och att vara ansvarsfulla konsument. Eleverna ska under den grundläggande utbildningen få använda digitala verktyg även i internationell kommunikation. De lär sig att uppfatta deras betydelse, möjligheter och risker i en global värld.

Arbetslivskompetens och entreprenörskap (K6)

Arbetslivet, yrkena och arbetets karaktär förändras bland annat på grund av den teknologiska utvecklingen och genom att ekonomin globaliseras. Det blir svårare att förutspå arbetskraven än tidigare. Eleverna ska i den grundläggande utbildningen utveckla allmänna färdigheter som främjar intresset och en positiv attityd gentemot arbete och arbetslivet. Det är viktigt att eleverna får erfarenheter som hjälper dem att inse betydelsen av arbete och företagsamhet och möjligheterna till entreprenörskap samt sitt eget ansvar som medlemmar i en grupp och i samhället. Skolarbetet ska ordnas så att eleverna kan utveckla sin kännedom om arbetslivet, lära sig entreprenörskap samt inse betydelsen av de kunskaper som inhämtas i skolan och på fritiden för den egna karriären.

Eleverna ska få lära sig vad som är utmärkande för näringslivet i närmiljön och vilka de centrala branscherna är. Under den grundläggande utbildningen ska eleverna bekanta sig med arbetslivet och få erfarenheter av att arbeta och av att samarbeta med aktörer utanför skolan. På detta sätt får eleverna träning i sakligt uppförande och samarbetsförmåga som behövs i arbetslivet och upptäcker vikten av goda språkkunskaper och kommunikationsfärdigheter. Förmåga att sysselsätta sig själv, entreprenörskap och färdigheter att uppskatta och hantera risker utvecklas genom olika projekt. I skolan ska eleverna öva sig att arbeta i grupper, med projekt och inom nätverk.

Eleverna ska ges möjlighet att öva sig att arbeta självständigt och tillsammans med andra och att arbeta metodiskt och långsiktigt. När eleverna arbetar tillsammans kan var och en se sitt arbete som en del av helheten. De lär sig också ömsesidighet och att anstränga sig för att nå ett gemensamt mål. I aktiverande undervisningssituationer kan eleverna lära sig att planera arbetsprocesser, ställa upp hypoteser, testa olika alternativ och dra slutsatser.

De övar sig att uppskatta tid och se övriga förutsättningar för arbetet och att hitta nya lösningar om situationen förändras. Samtidigt lär sig eleverna förutse eventuella svårigheter i arbetet och att hantera misslyckanden och besvikelser. Eleverna ska uppmuntras att vara uthålliga och slutföra sitt arbete samt att värdesätta arbetet och resultatet av det.

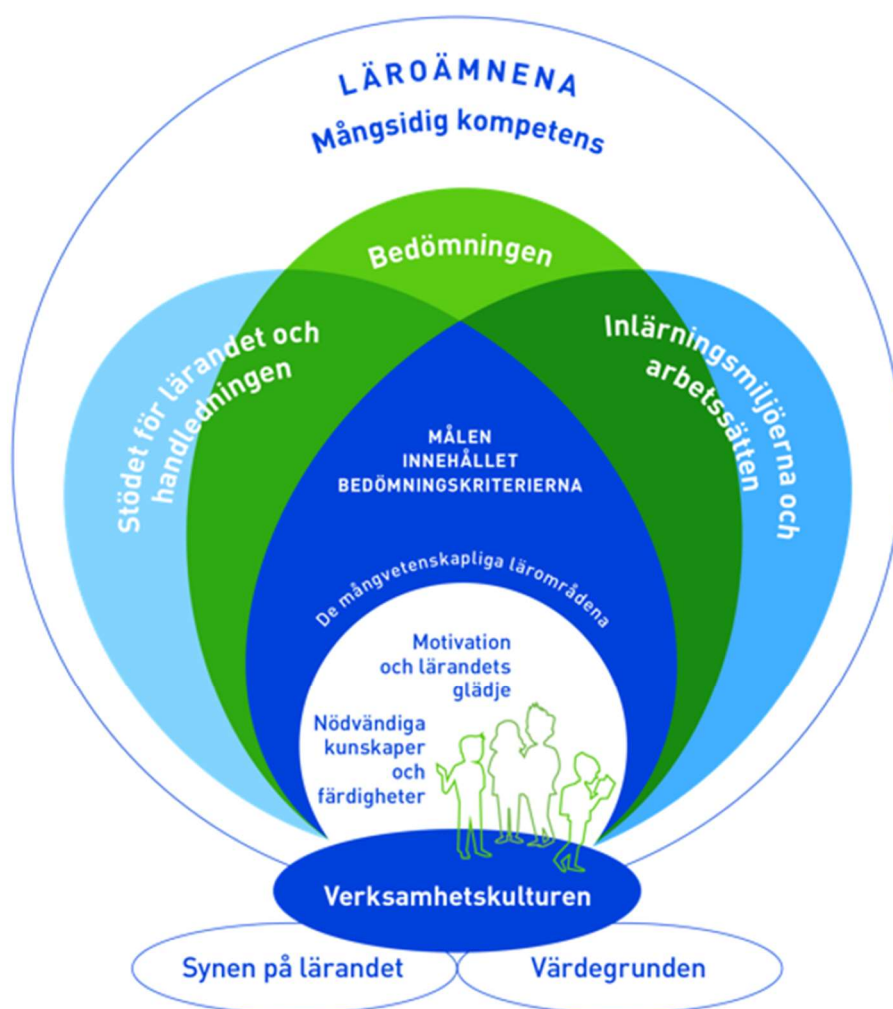
Eleverna ska uppmuntras att förhålla sig öppet till nya möjligheter och att handla flexibelt och kreativt om situationen förändras. De ska lära sig att aktivt ta initiativ och att söka olika alternativ. Eleverna ska få hjälp med att upptäcka yrken som intresserar dem och att välja lämpliga fortsatta studier utgående från sina egna förutsättningar, medvetna om traditionella könsrollers och andra rollmodellers inverkan.

Förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7)

Den grundläggande förutsättningen för demokrati är att människorna deltar i verksamheten i samhället. För att lära sig att delta och påverka och förhålla sig ansvarsfullt till framtiden krävs övning. Skolan erbjuder trygga ramar för detta. Samtidigt ger den grundläggande utbildningen eleverna en kunskapsgrund för att växa till aktiva medborgare som utövar sina demokratiska rättigheter och friheter på ett ansvarsfullt sätt. Skolan ska stärka varje elevs delaktighet.

Den grundläggande utbildningen ska skapa förutsättningar för eleverna att utveckla intresse för frågor som gäller skolan och samhället. Deras rätt att delta i beslutsfattande enligt sin ålder och utvecklingsnivå ska respekteras i skolan. Eleverna ska delta i planeringen, förverkligandet och utvärderingen av sina studier, det gemensamma skolarbetet och lärmiljön. De ska få kunskaper och erfarenheter av olika sätt att delta och påverka i medborgarsamhället och av gemensamt arbete utanför skolan. Genom att eleverna får ett personligt förhållande till naturen inser de betydelsen av naturskydd. Eleverna får lära sig att bedöma mediernas påverkan i samhället och att använda sig av de möjligheter medierna erbjuder. Genom egna erfarenheter lär sig eleverna att påverka, fatta beslut och ta ansvar. Samtidigt lär de sig att uppfatta betydelsen av regler, överenskommelser och förtroende. Genom att delta i skolan och utanför skolan lär sig eleverna att uttrycka sina åsikter på ett konstruktivt sätt. De lär sig att arbeta tillsammans och får tillfälle att öva sig att förhandla, medla och lösa konflikter samt att förhålla sig kritiskt till olika fenomen. Eleverna ska uppmuntras att reflektera över sina ställningstaganden ur olika perspektiv: likabehandling, jämlikhet, jämställdhet och rättvisa och med tanke på en hållbar livsstil.

Under den grundläggande utbildningen ska eleverna fundera över sambandet mellan det förflutna, nutiden och framtiden samt olika framtidsalternativ. De ska lära sig förstå betydelsen av sina val, levnadssätt och handlingar, inte bara för det egna livet, utan även för den närmaste omgivningen, samhället och naturen. Eleverna ska få färdigheter att utvärdera och förändra både sina egna, skolans och samhällets förfaringssätt och verksamhetsstrukturer så att de bidrar till att bygga en hållbar framtid.

Stödmaterial som främjar den mångsidiga kompetensen

Inom de svenskspråkiga utbildningstjänsterna har det utvecklats stödmaterial i form av bilagor som kompletterar den lokala läroplanen. Avsikten är att stöda lärare i sitt pedagogiska arbete bland annat inom mångsidiga kompetenser och lärområden. Stödmaterialen som presenteras nedan innefattar bland annat digital kompetens, multilitteracitet samt kulturell och kommunikativ kompetens. Planerna är därmed inte bundna till vissa läroämnen utan stöder ett ämnesöverskridande arbetssätt.

Digistigen i Borgå innefattar tre delområden: digital kompetens, programmeringskunnande och medieläskunnighet. Digistigen är en gradvis avancerande lärstig för elever i åk 1–9 inom digitala färdigheter. Digistigen är ett stödmaterial för den digitala kompetensen samt multilitteracitet, men innehållet främjar även övriga kompetensområden.

Stigen för hållbar utveckling är ett stödmaterial för att använda i undervisningen om klimat- och hållbarhetsfostran i årskurs 1–9.

Skrivstigen är ett stödmaterial om hur man kan främja elever skrivkompetens i årskurserna 1–6. Skrivfärdigheter är en väsentlig del av lärande och främjar delaktigheten i samhället på flera kompetensområden.

Kulturstigen är ett program som främjar kulturfostran i skolorna. Programmet stöder och underlättar lärarens arbete samt främjar en målinriktad och jämlik fostran kring kultur, konst och motion.

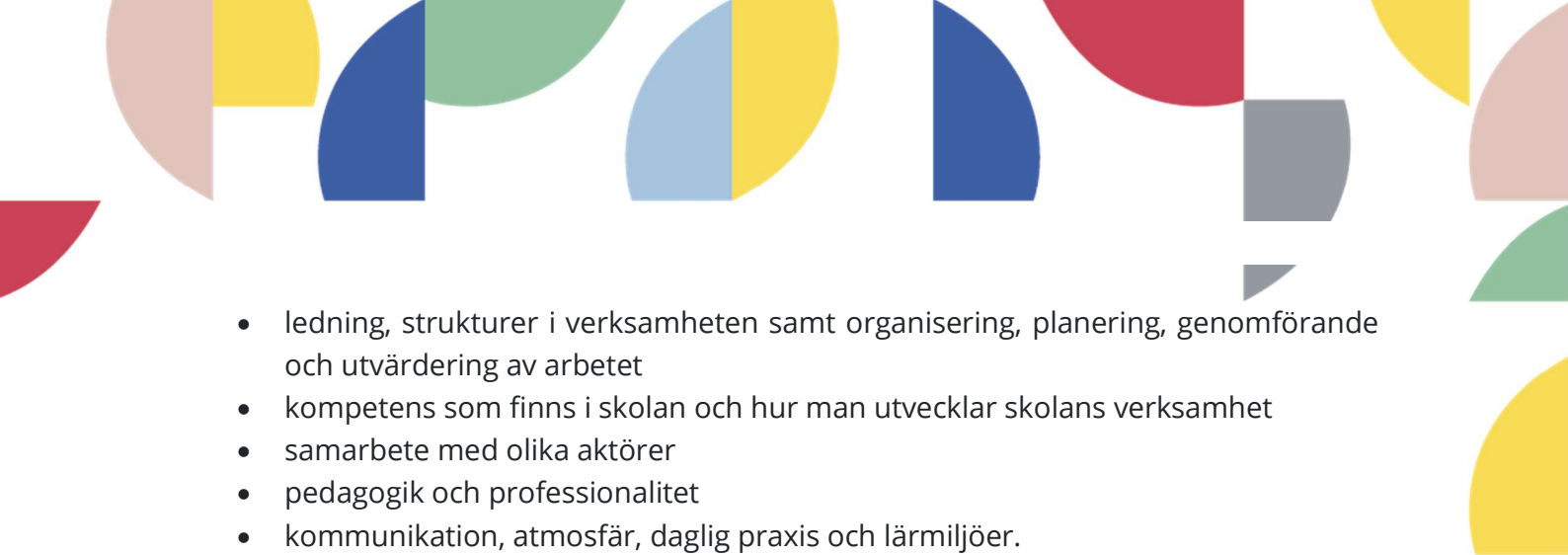
4. Verksamhetskulturen i en enhetlig grundläggande utbildning

4.1 Verksamhetskulturens betydelse och utvecklande av den

Den grundläggande utbildningen ska utvecklas som en läroplansmässigt och pedagogiskt sammanhängande helhet. Den grundläggande utbildningen indelas enligt statsrådets förordning i helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. Årskurserna ska bilda en enhetlig didaktisk och logisk pedagogisk kontinuitet. Samarbete med förskoleundervisningen ökar långsiktigheten i arbetet. Utbildningsanordnaren ska garantera samarbete och enhetlighet i undervisningen, oberoende av om förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen eller olika årskurser i den grundläggande utbildningen administrativt fungerar i olika enheter eller byggnader. I mån av möjlighet ska man även samarbeta med läroanstalter inom följande utbildningsstadium.

Med verksamhetskultur avses det sätt på vilket verksamheten i skolgemenskapen planeras, genomförs och utvärderas. Den grundläggande utbildningens värdegrund, syn på lärande och mål återspeglas i skolans verksamhetskultur. Verksamhetskulturen spelar en central roll när det gäller att verkställa jämlikhet, undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, elevernas delaktighet, den gemensamma elevvården och för enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Den inverkar alltid på hur eleverna upplever kvaliteten i skolarbetet. Verksamhetskulturen är en helhet som bygger på

- tolkning av de normer och mål som styr arbetet

-
- ledning, strukturer i verksamheten samt organisering, planering, genomförande och utvärdering av arbetet
 - kompetens som finns i skolan och hur man utvecklar skolans verksamhet
 - samarbete med olika aktörer
 - pedagogik och professionalitet
 - kommunikation, atmosfär, daglig praxis och lärmiljöer.

Verksamhetskulturen formas av både medvetna och omedvetna, och ibland även oavsiktliga, faktorer. Verksamhetskulturen påverkar det innehåll och de aktörer som berörs av den, oberoende av om de är medvetna om den betydelse och inverkan de har eller inte. Varje medlem i skolgemenskapen är av betydelse i arbetet med att skapa verksamhetskulturen. Verksamhetskulturen ska ledas och utvecklas systematiskt i enlighet med värderingarna och målen i skolgemenskapen.

De vuxnas sätt att agera överförs till eleverna, som tillägnar sig skolans värden, attityder och vanor. Till exempel överförs modeller för kommunikation och språkbruk samt könsroller till eleverna. För att utveckla verksamhetskulturen är det viktigt att fundera över verksamhetskulturens inverkan och lägga märke till icke-önskvärda drag och korrigera dem.

Verksamhetskulturen syns mest i de gemensamma handlingssätten. All verksamhet i den grundläggande utbildningen ska utformas så att den stödjer målen för undervisning och fostran. Skolans verksamhetskultur ska stödja att alla förbinder sig till målen och främja att den gemensamma värdegrunden och synen på lärande förverkligas i skolarbetet. En förutsättning för att utveckla verksamhetskulturen är en öppen, interaktiv diskussion där alla är delaktiga och där man uppskattar varandra och skapar förtroende för varandra.

I Borgå stad ska skolans verksamhetskultur främja lärande, delaktighet, välbefinnande och en hållbar livsstil. Rektorn på skolan ansvarar, tillsammans med skolans elevvårdsgrupp och alla i personalen, för planering, genomförande och utvärdering av verksamheten. Elever, vårdnadshavare, personal samt övriga samarbetsparter har varit delaktiga i formandet av verksamhetskulturen.

1. Främja lärande:

Läraren ansvarar för att skapa en miljö som ger förutsättningar för lärande.
Läraren främjar lärande genom att

- skapa starka relationer till eleverna
- samarbeta inom personalen för att möjliggöra flexibla grupperingar
- differentiera undervisningen
- skapa en positiv lärmiljö
- använda olika undervisningsmetoder
- ge feedback
- skapa relevans
- uppmuntra till självständigt lärande och kritiskt tänkande

2. **Delaktighet:**

Alla i skolan ska arbeta aktivt för att skapa en kultur där alla elever känner sig välkomna och värdefulla. Genom att alla vuxna i skolgemenskapen använder pedagogiska metoder som främjar delaktighet stöds alla elevers välbefinnande och sociala relationer.

Läraren främjar delaktighet genom att

- skapa en inkluderande miljö
- uppmuntra till elevmedverkan
- använda varierande undervisningsmetoder
- främja samarbete

3. **Välbefinnande**

Skolans fysiska och sociala miljö ska vara tillgänglig och trygg för alla elever.
Läraren främjar välbefinnande genom att

- skapa en god pedagogisk struktur
- trygg och stödjande miljö i skolan
- bygga starka relationer
- främja balans mellan skolarbete och fritid
- erbjuda stöd
- främja fysisk aktivitet

- ge eleverna möjlighet att påverka beslut
- uppmuntra till positivt tänkande.
-

4. Hållbar livsstil

Läraren främjar en hållbar livsstil genom att

- integrera hållbarhet i undervisningen och skolvardagen (t.ex. med stöd av stigen för hållbar framtid)
- främja kritiskt tänkande och social hållbarhet
- samarbeta med samhället
- uppmuntra till miljövänliga och hälsofrämjande vanor
- samtala om globala frågor

Skolorna preciserar målen för utvecklandet av sin verksamhetskultur i lärsplanen.

4.2 Principer för utvecklande av verksamhetskulturen

Principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen ska hjälpa utbildningsanordnarna och skolorna att styra sin verksamhet. Principerna beskrivs i synnerhet utifrån skolans perspektiv. Utbildningsanordnaren ska skapa förutsättningar för att skolorna ska kunna tillämpa principerna och utveckla sin egen verksamhetskultur i samma riktning.

Målet är att skapa en verksamhetskultur som främjar undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, lärande, delaktighet och lösningar som stöder skolengagemanget, välbefinnande och en hållbar livsstil. Utgångspunkten för att utveckla verksamhetskulturen är en inkluderande grundläggande utbildning där varje elev kan fungera, utvecklas och lära sig som en unik individ och som medlem i gemenskapen. För att principerna ska kunna förverkligas krävs att man beaktar lokala behov och möjligheter, digital och fysisk tillgänglighet och att man samarbetar med

elevernas vårdnadshavare, elevvårdstjänsternas personal, intressentgrupper och andra samarbetspartner och att eleverna på riktigt får vara med och utveckla skolgemenskapen.

4.2.1 En lärande organisation är kärnan i verksamhetskulturen

Skolan ska fungera som en lärande organisation som stödjer alla sina medlemmar i lärandet. Den lärande organisationen ska utvecklas genom dialog. Samarbete och delaktighet stärker gemenskapen. Att man reflekterar över målen och regelbundet utvärderar det egna arbetet och att man kan arbeta i lugn och ro främjar lärandet i skolgemenskapen. Respons från hemmen och andra samarbetspartner stödjer lärandet. Det är också viktigt att utnyttja resultat från utvecklingsarbete, utvärderingar och forskning. Betydelsen av pedagogiskt och delat ledarskap betonas och ledarskapet inriktas framför allt på att trygga förutsättningarna för lärande och välbefinnande.

En lärande organisation ska skapa förutsättningar för medlemmarna att lära sig tillsammans och av varandra. Den ska också skapa förutsättningar för undersökande och experimenterande arbete och ge erfarenheter av att känna sig inspirerad och av att lyckas. Utgångspunkten för samarbetet är goda samarbetsfärdigheter och kommunikativa färdigheter hos medlemmarna i gemenskapen, som man tillägnar sig framför allt när man umgås med andra till vardags. Här är vuxnas exempel särskilt viktigt.

Emotionella och kommunikativa färdigheter är ett mål för lärandet inom olika läroämnen och ingår även i helheten mångsidig kompetens. Det är en viktig del av skolans verksamhetskultur att utöver lektionstid öva de emotionella och kommunikativa färdigheterna i olika situationer i skolans vardag.

En lärande organisation ska uppmuntra alla sina medlemmar att försöka och att lära sig också av misstag. Den ska ge medlemmarna lämpliga utmaningar och hjälpa dem att hitta och dra nytta av sina styrkor. Som medlemmar i gemenskapen kan eleverna skapa en positiv och realistisk bild av sig själva och utveckla sin naturliga vilja att experimentera och undersöka. I en lärande organisation inser man att fysisk aktivitet har betydelse för lärandet och strävar till att frigöra sig från en stillasittande livsstil. Den ska värdesätta att man fördjupar sig i arbetet, anstränger sig i lärandet och slutför arbetet.

4.2.2 Välbefinnande och en trygg vardag

Strukturerna och verksamhetssätten i en lärande organisation ska främja välbefinnande och trygghet och på så sätt skapa förutsättningar för lärande. Dessa två aspekter ska beaktas i allt skolarbete och styra allas arbete. Aktivt stöd för elevernas kamratrelationer, positiva gemensamma upplevelser och en känsla av att man är en viktig medlem i gemenskapen stöder skolengagemanget. Medlemmarna ska ses som individer och behandlas jämlikt men också gemenskapens behov ska beaktas. Skoldagens verksamhetssätt ska vara smidiga och möjliggöra en mångsidig verksamhet. Motion och gemensamma aktiviteter som främjar det psykiska välbefinnandet ska utgöra en naturlig del av varje skoldag.

Med hjälp av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande ser man till att eleverna har jämlika möjligheter att få handledning och stöd för sin utveckling och sitt lärande och att fungera som en medlem i gemenskapen, både som individer och som medlemmar i gruppen. Väl villighet och vänlighet ska värdesättas. Mobbning, trakasserier, våld, rasism eller annan diskriminering ska inte accepteras och man ska genast ingripa vid osakligt beteende. I skolarbetet ska man sträva efter att förutse vardagen så att den löper harmoniskt. Att bli hörd och uppleva rättvisa skapar förtroende. En lugn och accepterande atmosfär, goda sociala relationer och en trivsamt miljö främjar arbetsron.

4.2.3 Kommunikation och mångsidiga arbetssätt

Kommunikation, samarbete och mångsidiga arbetssätt främjar hela gemenskapens lärande och välbefinnande. En lärande organisation ska identifiera olika former av lärande och kunskapsbyggande och fungera smidigt. Den uppmuntrar till att pröva och experimentera och ger utrymme för aktivitet, kreativitet, motion, lek och upplevelser som är karakteristiskt för olika åldrar och elever.

I skolarbetet ska man systematiskt använda sig av olika arbetssätt och lärmiljöer och sträva till att regelbundet föra ut undervisningen ur klassrummet. Man ska skapa möjligheter till projektbaserat arbete och helhetsbaserat lärande samt till samarbete både inom skolan och med aktörer utanför skolan. Samarbetet och kommunikationen mellan vuxna i skolan och med det omgivande samhället

stärker elevernas förmåga att kommunicera och samarbeta. När eleverna arbetar tillsammans lär de känna sig själva och sin personlighet och att arbeta konstruktivt tillsammans med många olika slags människor. Informations- och kommunikationsteknik ska användas för att främja kommunikation och multisensoriskt arbete via olika kanaler.

4.2.4 Kulturell mångfald och språkmedvetenhet

Skolan som en lärande organisation är en del av ett kulturellt föränderligt och pluralistiskt samhälle, där det lokala och det globala överlappar varandra. Olika identiteter, språk, religioner och åskådningar lever sida vid sida och är i växelverkan med varandra. Internationalisering på hemmaplan är en viktig resurs i skolan. Som lärande organisation tar skolan tillvara och uppskattar landets kulturarv och nationalspråk samt den egna och omgivningens kulturella, språkliga, religiösa och åskådningsmässiga mångfald. Den lyfter fram den samiska och andra minoriteters betydelse i Finland. Den utvecklar förståelsen och respekten mellan individer och grupper och ett ansvarsfullt agerande gentemot varandra. Rätten till det egna språket och den egna kulturen är en grundrättighet som man i skolan medvetet arbetar utgående från. I skolan ska man bekanta sig med kulturella traditioner, diskutera olika tanke- och handlingsmönster på ett konstruktivt sätt och tillsammans skapa nya sedvänjor.

Flerspråkighet är en form av kulturell mångfald. Varje gemenskap och varje medlem i gemenskapen är flerspråkig. Det ska vara naturligt att använda olika språk parallellt i skolans vardag och språk ska värdesättas. I den språkmedvetna gemenskapen diskuteras attityder gentemot språk och språkgrupper och man förstår språkets centrala betydelse för lärandet, för kommunikation och för samarbete samt för identitetsskapandet och integreringen i samhället. Varje läroämne har sitt eget språk, textbruk och begreppssystem. De olika vetenskapsgrenarnas språk och symbolsystem öppnar olika perspektiv på samma fenomen. Undervisningen ska gå från vardagsspråk mot mera abstrakta begrepp. I en språkmedveten skola är alla vuxna språkliga modeller och varje lärare är språklärare i det läroämne hen undervisar.

4.2.5 Delaktighet och demokrati

Den lärande organisationens verksamhetssätt ska utvecklas gemensamt. En demokratisk verksamhetskultur som främjar delaktighet och uppfyller de mänskliga rättigheterna ger eleverna förutsättningar att växa till aktiva medborgare.

Eleverna ska enligt sin utvecklingsnivå få vara med och planera, utveckla och utvärdera verksamheten. De ska få uppleva att de blir hörda och uppskattade som medlemmar i gemenskapen. Gemenskapen ska uppmuntra demokratisk dialog och delaktighet och utveckla sådana verksamhetssätt och strukturer som det förutsätter. Elevkårsverksamheten erbjuder ett viktigt forum för elevernas delaktighet. Också andra verksamhetsformer såsom stödelevs- och fadderverksamhet och engagemang i frivilligt arbete och hållbar utveckling ökar elevernas delaktighet. Samtidigt stärker de samarbete och växelverkan i hela skolgemenskapen. Samarbete med olika förvaltningar, församlingar, organisationer, företag och andra aktörer fördjupar bilden av samhället och verksamheten i medborgarsamhället. Kontakten med skolor i olika länder ökar förmågan att komma till rätta i en globaliserad värld.

4.2.6 Likabehandling och jämlikhet

En lärande organisation ska främja likabehandling och jämlikhet. Medlemmarna ska bemötas och behandlas likvärdigt oberoende av faktorer som hänger samman med personen i fråga. Likvärdighet betyder inte att alla är likadana. Likabehandling förutsätter både att man garanterar grundläggande rättigheter och möjligheter till delaktighet och att man beaktar individuella behov.

Under grundskoletiden utvecklas elevernas uppfattning om sin egen sexuella identitet och sexualitet. En lärande organisation främjar genom sina värderingar och sin praxis jämställdhet mellan könen och stödjer eleverna i deras identitetsskapande. Undervisningen ska ha ett könssensitivt förhållningssätt. Skolan ska uppmuntra eleverna att upptäcka sina egna möjligheter och att förhålla sig till olika läroämnen, göra val och binda sig till studierna utan könsbundna rollmodeller. Genom val och utveckling av lärmiljöer, arbetssätt och undervisningsmaterial ger man synlighet åt och visar respekt för den mänskliga mångfalden.

4.2.7 Ansvar för miljön och en hållbar framtid

En lärande organisation ska i all sin verksamhet fästa uppmärksamhet vid nödvändigheten av en hållbar livsstil. Genom sina val och sitt handlande i vardagen visar skolan ett ansvarsfullt förhållningssätt till miljön. Materialval och handlingsmönster som innebär slöseri med råmaterial, energi och biologisk mångfald ska förändras så att de blir hållbara. Betydelsen av immateriella

värden för välbefinnandet och en hållbar livsstil lyfts fram och dessa värden ges tid och synlighet i det dagliga skolarbetet. Eleverna är med och planerar och förverkligar en hållbar vardag.

En lärande organisation ska inge hopp om en bra framtid genom att skapa en kunskapsgrund för eko-social bildning. En realistisk och praktisk attityd till förutsättningarna för en bra framtid stärker utvecklingen till ansvarsfulla medlemmar i gemenskapen, kommuninvånare och medborgare. Det sporrar eleverna att bemöta världens mångfald öppet och nyfiket och att arbeta för en rättvisare och hållbarare framtid.

4.3 Lärmiljöer och arbetssätt

4.3.1 Lärmiljö

Med lärmiljöer avses de lokaler, platser, grupper och aktiviteter, där studierna och lärandet sker. Lärmiljöer innefattar också redskap, tjänster och material som används i undervisningen. Lärmiljöerna ska stödja elevernas individuella och gemensamma utveckling, lärande och kommunikation. Alla medlemmar i skolgemenskapen påverkar lärmiljöerna genom sitt agerande. Välfungerande lärmiljöer främjar förutsättningar för lärande, kommunikation, delaktighet och kollaborativt kunskapsbyggande. De ger också möjlighet till aktivt samarbete med utomstående aktörer eller sakkunniga.

Målet med utveckling av lärmiljöerna är att de bildar en mångsidig och flexibel pedagogisk helhet. Tillgängliga lärmiljöer kan stödja förutsättningarna för lärande och skolgång och det stöd som eleverna ska erbjudas. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta olika läroämnes specialbehov. Lärmiljöerna ska ge möjlighet till kreativa lösningar samt till att analysera och undersöka företeelser ur olika perspektiv. Dessutom ska man när man utvecklar och väljer lärmiljöer beakta att eleverna tillägnar sig nya kunskaper och färdigheter också utanför skolan.

Utrymmena ska utvecklas, planeras, utformas och användas så att de är ergonomiska, ekologiska, estetiska och tillgängliga, ljusa, trivsamma, välordnade och rena, de akustiska förhållandena är goda och inomhusluften av god kvalitet. Skolans utrymmen, inklusive möbler, utrustning och redskap ska ge möjlighet att stödja den pedagogiska utvecklingen av undervisningen och elevernas aktiva

deltagande. Målet är att eleverna ska ha tillgång till utrymmen, redskap, material och bibliotekstjänster och att de är digitalt och fysiskt tillgängliga så att eleverna också har möjlighet att studera självständigt. Utöver skolans utrymmen och skolgården ska naturen och den byggda miljön användas i undervisningen. Bibliotek, motions-, konst- och naturcenter, muséer och många andra samarbetspartner erbjuder mångsidiga lärmiljöer.

Informations- och kommunikationstekniken är en viktig del av mångsidiga lärmiljöer. Elevernas delaktighet och förmåga att arbeta kollaborativt ska stärkas och elevernas personliga lärstigar stödjas med hjälp av digitala verktyg. När man utvecklar lärmiljöerna ska man beakta den mångformiga mediekulturen. Nya digitala verktyg ska tas i bruk för att främja och stödja lärandet. Elevernas egna digitala verktyg kan användas som stöd för lärandet enligt vad man kommer överens med vårdnadshavarna. Samtidigt säkerställer man att alla elever har möjlighet att använda digitala verktyg.

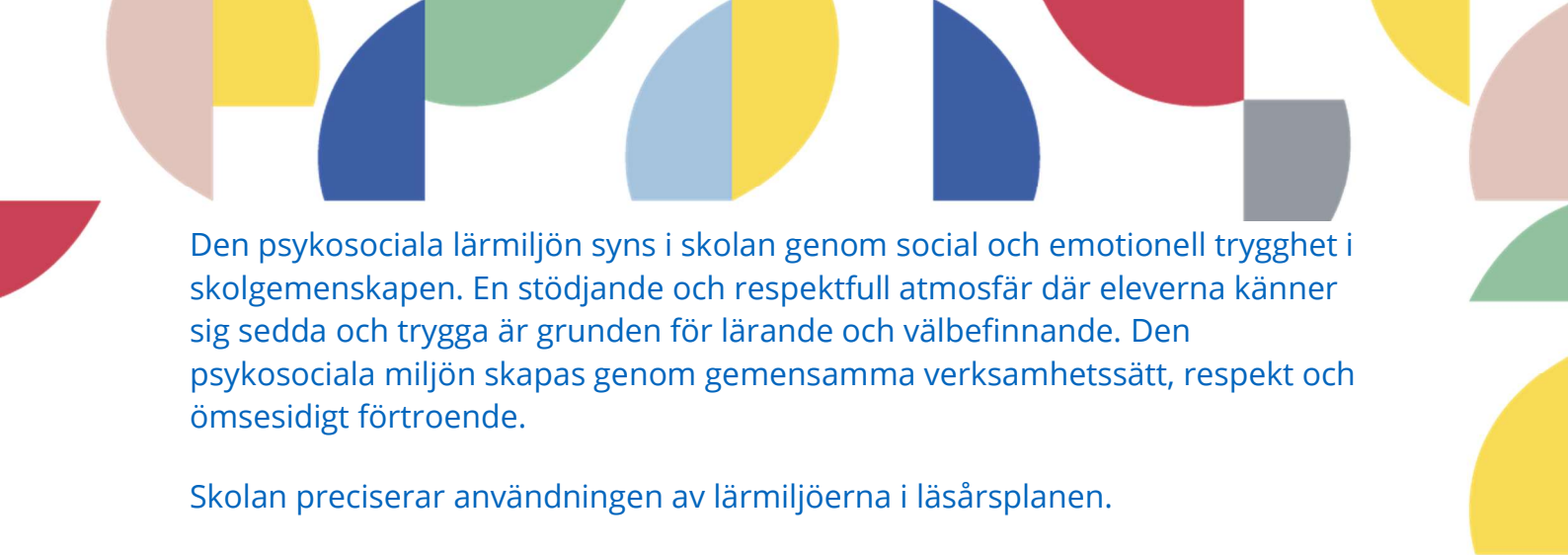
Erfarenheter och upplevelser av att lyckas i olika miljöer och lärsituationer sporrar eleverna att utveckla sina kunskaper. Eleverna ska delta i utvecklingen av lärmiljöerna. Lärmiljöerna ska planeras utifrån elevernas individuella behov. På det viset kan man förebygga behovet av särskilt stöd för lärande och skolgång. Lärmiljöer som skräddarsys och är tillgängliga utifrån behovet av stöd kan utgöra en del av en elevs planerliga stöd.

Lärmiljöerna ska utvecklas med beaktande av varje elevs och hela skolans totala välbefinnande. Miljöerna ska vara trygga och hälsosamma och främja elevernas sunda utveckling och välbefinnande i enlighet med deras ålder och förutsättningar. Eleverna ska lära sig att handla på ett ansvarsfullt och tryggt sätt i alla lärmiljöer. Arbetsro och en vänlig och lugn atmosfär stödjer lärandet.

Skolornas verksamhetskultur ligger som grund för val, användning och utveckling av lärmiljöerna. Lärmiljöerna ska främja lärande, delaktighet, välbefinnande och en hållbar livsstil. De fysiska och psykosociala lärmiljöerna i Borgå skapar goda förutsättningar för lärande och skolgång.

Den fysiska lärmiljön skall vara flexibel och uppmuntra till samarbete inom personalen för att möjliggöra flexibla gruppindelningar. Flexibla lärmiljöer skapar möjligheter för undervisning i helklass samt kompanjon- och smågruppsundervisning. Den fysiska lärmiljön innefattar även digitala lösningar som bidrar till mångsidiga arbetssätt.

Den psykosociala lärmiljön syns i skolan genom social och emotionell trygghet i skolgemenskapen. En stödjande och respektfull atmosfär där eleverna känner sig sedda och trygga är grunden för lärande och välbefinnande. Den psykosociala miljön skapas genom gemensamma verksamhetssätt, respekt och ömsesidigt förtroende.

Skolan preciserar användningen av lärmiljöerna i läsårsplanen.

4.3.2 Arbetssätt

Utgångspunkt för valet av arbetssätt är de mål som ställts upp för undervisningen samt elevernas behov, förutsättningar och intressen. Varierande arbetssätt stödjer och styr såväl undervisningsgruppens som den enskilda elevens lärande och är en del av de undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Arbetssätt som lämpar sig för olika åldrar och olika undervisnings- och lärsituationer ska användas i undervisningen. Genom mångsidiga arbetssätt och bedömningsmetoder får eleverna möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt. Vid val av arbetssätt ska man sträva efter att identifiera och förändra könsbundna attityder och rutiner.

Mångsidiga arbetssätt bidrar till glädje i lärandet och till att eleverna upplever att de lyckas samt stödjer kreativ verksamhet som är karakteristisk för olika åldrar. Erfarenhetsbaserade och aktiverande arbetssätt samt rörelse och användningen av olika sinnen berikar lärandet och stärker motivationen. Också arbetssätt som stödjer självreglering och känslan av att höra till gruppen stärker motivationen. Drama och andra konstnärliga uttrycksformer hjälper eleverna att lära känna sig själva och att utvecklas till kreativa människor med sund självkänsla. Det ger eleverna förutsättningar att uttrycka sig mångsidigt och kommunicera konstruktivt med olika människor och grupper. Genom valet av arbetssätt kan man också stödja kollaborativt lärande, där kunskap och förståelse byggs upp genom interaktion med andra. Eleverna ska få agera i olika roller, dela uppgifter med varandra och ta ansvar för både individuella och gemensamma mål.

Vid val av arbetssätt ska olika läroämnens särdrag och utvecklingen av mångsidig kompetens beaktas. Genom att använda arbetssätt som är typiska för olika läroämnen hjälper man eleverna att både strukturera sina kunskaper och tillägna sig färdigheter. Viktiga färdigheter med tanke på lärandet är förmåga att söka, behandla, analysera, presentera, tillämpa, kombinera, bedöma och skapa information. Undersökande och problembaserat arbete, lek, användning av

fantasi och konstnärlig verksamhet utvecklar abstrakta och metodiska kunskaper, kritiskt och kreativt tänkande och förmåga att tillämpa sina kunskaper.

Differentiering i undervisningen ska styra valet av arbetssätt. Differentieringen ska grunda sig på kännedom om eleverna och vara ett centralt pedagogiskt perspektiv i all undervisning. Differentiering berör studiernas omfattning och djup, arbetsrytm, arbetsgång och elevernas olika sätt att lära sig.

Differentieringen ska utgå från elevens behov och möjligheter att själv planera sina studier, att välja olika arbetssätt och studera i egen takt. Elevernas individuella olikheter och skillnader i elevernas utveckling ska också beaktas vid valet av arbetssätt. Genom differentiering stödjer man elevens självkänsla och motivation och tryggar arbetsron. Differentiering bidrar också till att förebygga behov av stöd.

Även en helhetsskapande undervisning styr valet av arbetssätt.

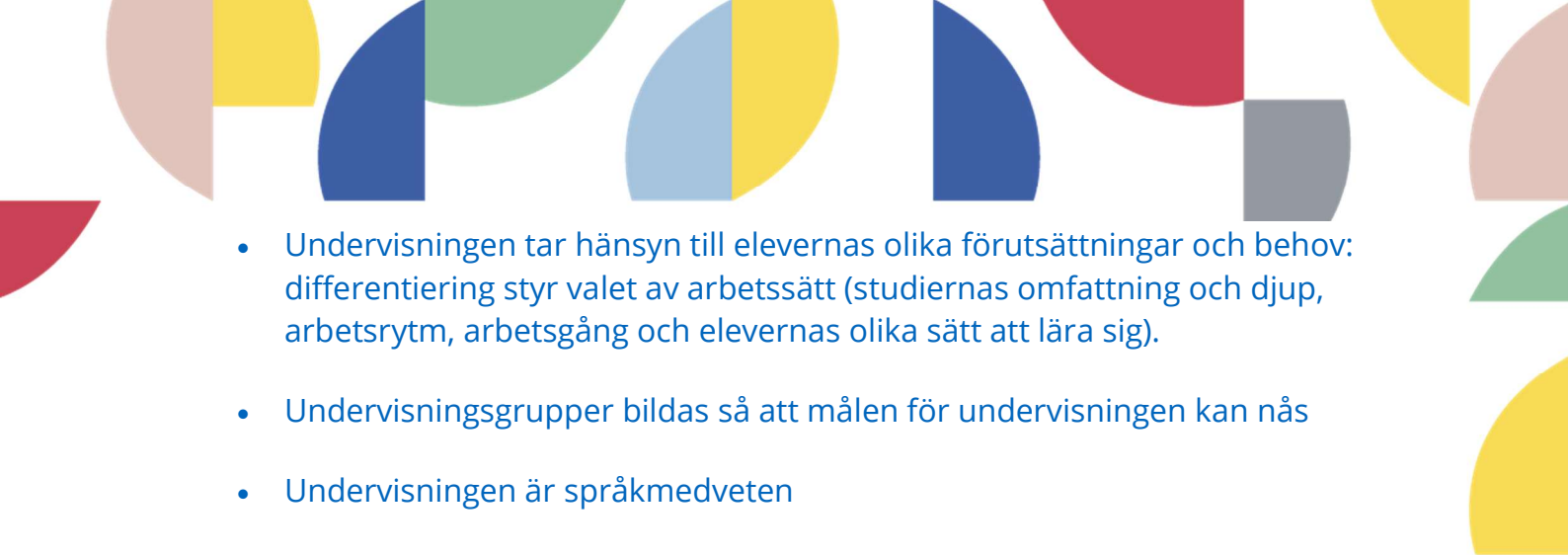
En mångsidig och ändamålsenlig användning av informations- och kommunikationsteknik ökar elevernas möjligheter att utveckla sitt arbete och sin förmåga att skapa nätverk. Det ökar deras förmåga att söka, behandla och producera information på ett kreativt, självständigt, interaktivt och kritiskt sätt. Vid valet av arbetssätt ska man använda sig av de möjligheter som spel och spelifiering erbjuder.

Läraren ska välja arbetssätt i samråd med eleverna och handleda dem i synnerhet i användningen av nya arbetssätt för att de på så sätt ska bli mera självständiga och målinriktade i sitt sätt att arbeta. Förmågan att lära sig lära utvecklas bäst när läraren också uppmuntrar eleverna att planera och utvärdera sina arbetssätt. Det motiverar och hjälper eleverna att ta ansvar för lärandet och arbetet i skolgemenskapen. Gemensam reflektion kring mål och bedömningsgrunder förbinder till målmedvetet arbete.

Mångsidiga arbetssätt som främjar växelverkan, lärande, tillväxt och samarbete bidrar till glädje i lärandet och stärker motivationen. Eleven skall få lära sig och utvecklas som en unik individ och som medlem i gemenskapen.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande är en central del av skolans verksamhetskultur. Dessa handlar bland annat om att:

-
- Undervisningen tar hänsyn till elevernas olika förutsättningar och behov: differentiering styr valet av arbetssätt (studiernas omfattning och djup, arbetsrytm, arbetsgång och elevernas olika sätt att lära sig).
 - Undervisningsgrupper bildas så att målen för undervisningen kan nås
 - Undervisningen är språkmedveten
 - Skolgångshandledare och annan personal anlitas som stöd för elevernas skolgång

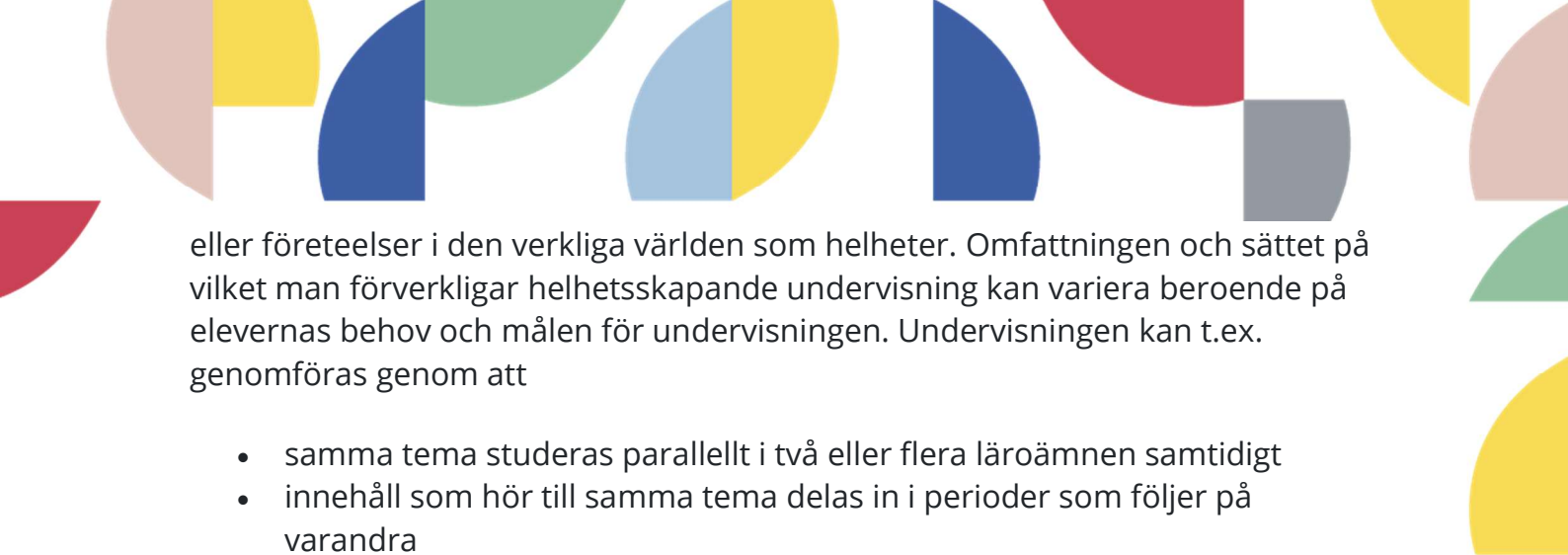
Samarbete och delaktighet stärker gemenskapen. De vuxna i skolan samarbetar kring elevens lärande och skolgång och skapar tillsammans förutsättningar för lärande.

Skolan beskriver sina verksamhets- och arbetssätt i läsårsplanen.

4.4 Helhetsskapande undervisning och mångvetenskapliga lärområden

Helhetsskapande undervisning är en viktig del av den verksamhetskultur som stödjer pedagogisk enhetlighet i den grundläggande utbildningen. Målet är att göra det möjligt att förstå förhållandet mellan olika fenomen och på vilket sätt de är beroende av varandra. Helhetsskapande undervisning ger eleverna bättre möjligheter att kombinera kunskaper och färdigheter från olika vetenskapsgrenar och att i växelverkan med andra strukturera dem till meningsfulla helheter. Arbetsperioder då eleverna undersöker helheter och kombinerar och undersöker olika vetenskapsgrenar ger dem möjlighet att tillämpa sina kunskaper och får dem att känna sig delaktiga i att bygga upp gemensam kunskap. Detta stärker elevernas förmåga att uppfatta vilken betydelse det som de lär sig i skolan har för det egna livet och den egna gruppen och i ett vidare perspektiv för samhället och mänskligheten. Samtidigt får eleverna redskap för att vidga och strukturera sin världsbild.

Helhetsskapande undervisning förutsätter ett pedagogiskt grepp, som rör både undervisningens innehåll och arbetsmetoder, där man inom undervisningen i varje läroämne och i synnerhet över läroämnegränserna studerar olika teman

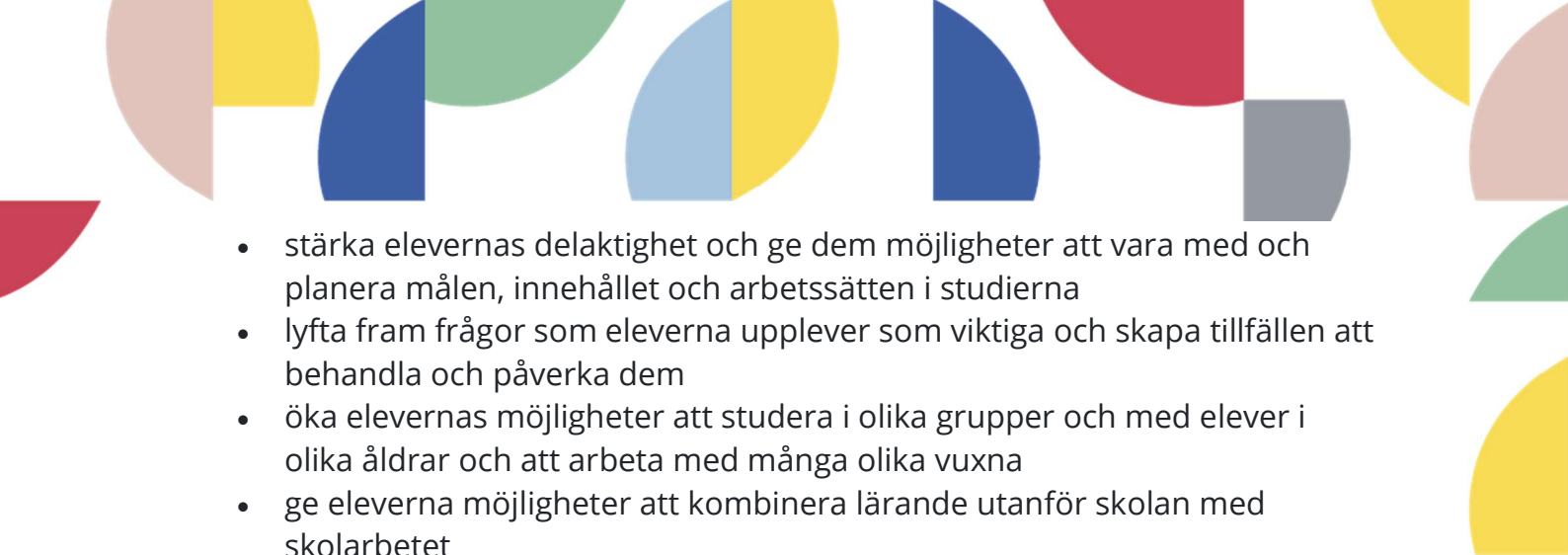
eller företeelser i den verkliga världen som helheter. Omfattningen och sättet på vilket man förverkligar helhetsskapande undervisning kan variera beroende på elevernas behov och målen för undervisningen. Undervisningen kan t.ex. genomföras genom att

- samma tema studeras parallellt i två eller flera läroämnen samtidigt
- innehåll som hör till samma tema delas in i perioder som följer på varandra
- ordna aktiverande evenemang såsom temadagar, olika tillställningar, kampanjer, studiebesök och lägerskolor
- planera mångvetenskapliga lärområden som omfattar en längre period och flera läroämnen och som kan innehålla ovannämnda helhetsskapande metoder
- skapa helheter där många läroämnen samverkar
- erbjuda samordnad undervisning, så att all undervisning är helhetsbaserad såsom i förskoleundervisningen.

För att kunna garantera att alla elever har möjlighet att ta del av arbete med lärområden och att få undersöka det som de är intresserade av ska utbildningsanordnaren se till att elevernas studier innehåller minst ett mångvetenskapligt lärområde per läsår. Om de mångvetenskapliga lärområdenas mål och innehåll och om hur de förverkligas ska beslutas i den lokala läroplanen och preciseras i skolans läsårsplan. Den tidsmässiga omfattningen av ett lärområde ska planeras så att eleverna har tid att fördjupa sig i innehållet och att arbeta målinriktat, mångsidigt och uthålligt. I den lokala läroplanen och i läsårsplanen kan man också besluta om andra sätt att göra undervisningen mera helhetsskapande.

De mångvetenskapliga lärområdena ska främja den grundläggande utbildningens mål och i synnerhet utvecklingen av mångsidig kompetens. Innehållet i lärområdena ska planeras lokalt så att de återspeglar principerna för verksamhetskulturen.

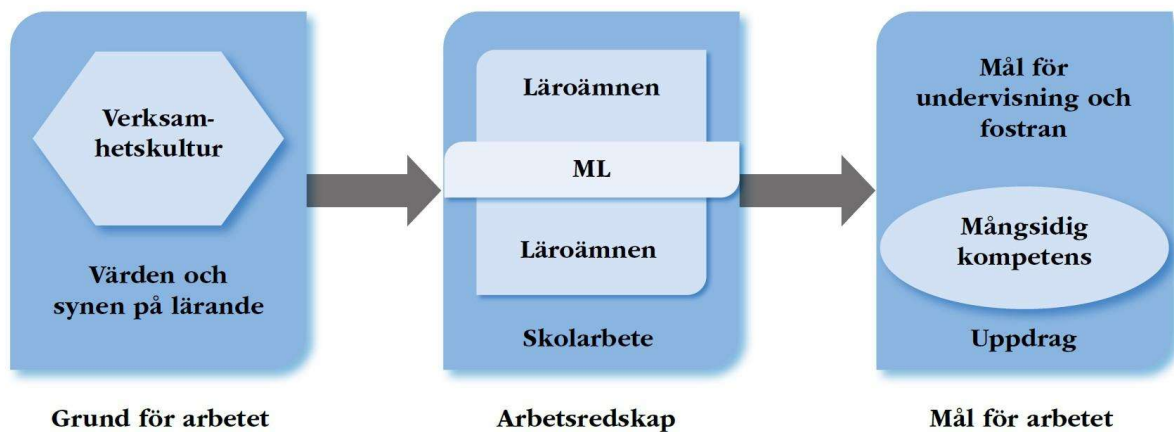
De mångvetenskapliga lärområdena ska planeras och genomföras utgående från de lokala resurserna och möjligheterna. Lärområdena erbjuder ett bra tillfälle för samarbete mellan skolan och det övriga samhället. Lärarnas och elevernas motivation ökar när de ämnen som behandlas har lokal anknytning, är aktuella och har samhällelig betydelse. Det är viktigt att eleverna deltar i planeringen. Syftet med lärområdena är att konkret behandla sådant som ingår i och som vidgar elevernas erfarenhetsvärld, varvid målet är att

-
- stärka elevernas delaktighet och ge dem möjligheter att vara med och planera målen, innehållet och arbetssätten i studierna
 - lyfta fram frågor som eleverna upplever som viktiga och skapa tillfällen att behandla och påverka dem
 - öka elevernas möjligheter att studera i olika grupper och med elever i olika åldrar och att arbeta med många olika vuxna
 - ge eleverna möjligheter att kombinera lärande utanför skolan med skolarbetet
 - ge utrymme för intellektuell nyfikenhet, upplevelser och kreativitet samt skapa många olika slag av kommunikations- och språksituationer
 - göra det möjligt att tillämpa kunskaper och färdigheter i praktiken och ge övning i att handla i enlighet med en hållbar livsstil
 - sporra eleverna att handla på ett sätt som gynnar skolgemenskapens och samhällets bästa.

Planeringen och förverkligandet av mångvetenskapliga lärområden förutsätter samarbete mellan läroämnena som representerar olika perspektiv samt att skolans övriga verksamhet utnyttjas. Alla läroämnena ska i tur och ordning delta i genomförandet av ett lärområde på det sätt som respektive lärområde förutsätter. Innehållet i lärområdena ska väljas enligt principerna för verksamhetskulturen och så att det intresserar eleverna och lämpar sig för samarbete mellan läroämnena och lärare. I studierna utnyttjas de infallsvinklar, begrepp och metoder som är kännetecknande för de olika läroämnena.

Eleverna ska ges respons under den tid man arbetar med lärområdet och deras kunskaper och färdigheter ska beaktas i den verbala bedömningen eller när man ger vitsord i de läroämnena som varit involverade i lärområdet.

Mångvetenskapliga lärområden (ML) är helhetsskapande studieperioder som grundar sig på samarbete mellan läroämnena. Lärområdena ska avspegla skolans värden och syn på lärande. De ska återspegla principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen och stödja utvecklingen av mångsidig kompetens.

Mångvetenskapliga lärområden

Alla skolor förverkligar helhetsskapande undervisning genom mångvetenskapliga lärområden. En helhetsskapande undervisning stöder målen för den grundläggande utbildningen, stöder utvecklingen av mångsidig kompetens samt möjliggör samarbete inom skolan samt mellan skolan och övriga aktörer. Varje elev tar del av minst ett mångvetenskapligt lärområde per läsår.

- Lärområdet omfattar ungefär en arbetsvecka enligt elevernas veckotimmar och förverkligas under en vecka eller en längre period
- Mål och innehåll för de mångvetenskapliga lärområdena kommer från de integrerade läroämnena
- De kunskaper och färdigheter som eleverna visat under arbetet beaktas vid bedömningen i de ämnen som ingått i lärområdet
- Skolan reserverar tid för lärarna att planera, genomföra och utvärdera lärområdena

Skolan preciserar temat, målen och innehållet för läsårets mångvetenskapliga lärområde i läsårsplanen. Även övriga helhetsskapande arbetssätt beskrivs i läsårsplanen.

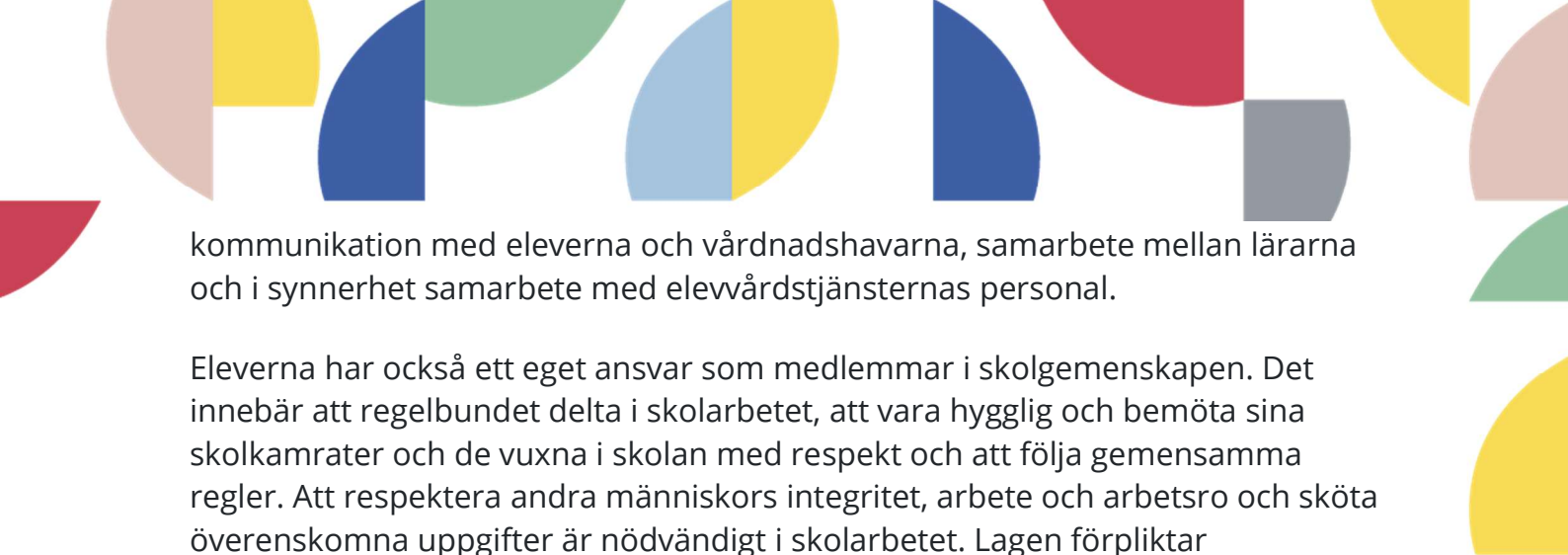
5. Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande

5.1 Gemensamt ansvar för skoldagen

Värdegrunden, synen på lärande och verksamhetskulturen ska genomsyra det praktiska skolarbetet. Skolarbetet ska främja målen för undervisning och fostran och bidra till att den grundläggande utbildningens uppdrag genomförs. Man ska skapa förutsättningar för elevernas välbefinnande, utveckling och lärande och se till att skolarbetet och samarbetet löper smidigt. De dagliga rutinerna i skolan ska också främja en hållbar livsstil.

Utgångspunkten är gemensamt ansvar för och omsorg om en bra och trygg skoldag för alla. Det fostrande arbetet och att främja välbefinnande åligger alla vuxna i skolan, oberoende av deras arbetsuppgift. Alla elevers behov, förutsättningar och styrkor ska beaktas i skolarbetet. En god kommunikation mellan läraren och eleven främjar skolengagemanget. Samarbete med vårdnadshavarna och andra parter bidrar till att det lyckas.

Varje elev har alla skoldagar rätt till undervisning enligt läroplanen, handledning, elevvård och stöd för lärandet samt till en trygg lärmiljö. Utbildningsanordnaren ansvarar för att elevernas rättigheter tillgodoses och skapar förutsättningar för skolarbete som främjar detta. Skolans ledning har det praktiska ansvaret för lösningar i anslutning till undervisningen, handledningen, elevvården och arrangemangen till stöd för lärandet i skolan, i alla årskurser och i alla läroämnena. Det inkluderar också att systematiskt förebygga problem och frånvaro och att identifiera och eliminera hinder för växande och lärande i skolan. Varje lärare har ansvar för verksamheten, lärandet och välbefinnandet i sin undervisningsgrupp. Läraren ska påverka dessa genom sina pedagogiska och didaktiska lösningar och sitt sätt att handla. Till lärarens uppgift hör att följa med och främja elevernas lärande, arbete och välbefinnande, att värdesätta och rättvist bemöta varje elev, att upptäcka eventuella svårigheter i god tid samt att handla och stödja eleverna. Läraren ska se till att elevernas rätt till handledning samt stöd för lärande och elevvård tillgodoses. Det förutsätter

kommunikation med eleverna och vårdnadshavarna, samarbete mellan lärarna och i synnerhet samarbete med elevvårdstjänsternas personal.

Eleverna har också ett eget ansvar som medlemmar i skolgemenskapen. Det innebär att regelbundet delta i skolarbetet, att vara hygglig och bemöta sina skolkamrater och de vuxna i skolan med respekt och att följa gemensamma regler. Att respektera andra människors integritet, arbete och arbetsro och sköta överenskomna uppgifter är nödvändigt i skolarbetet. Lagen förpliktar eleverna att delta i den grundläggande utbildningen, att utföra sina uppgifter samvetsgrant och att uppträda sakligt. En elev ska låta bli att mobba eller diskriminera samt handla så att eleven inte äventyrar andra elevers, skolgemenskapens eller studiemiljöns säkerhet eller hälsa. En elev kan endast av särskilda skäl tillfälligt befrias från undervisning. Hemmet och skolan ska tillsammans handla eleven att agera i enlighet med lagen och stödja eleven i hans ansträngningar. Det är skolans uppgift att systematiskt ingripa vid frånvaro och hjälpa eleven att lyckas i sitt skolarbete.

Främjande av skolengagemang och förebyggande av frånvaro

En verksamhetskultur som stöder närvaro i skolan främjar lärande, delaktighet, samhörighet och välbefinnande. Förebyggande av frånvaro är det viktigaste vid planeringen av åtgärder och verksamhetsmodeller i anslutning till frånvaro. Vid förebyggande av frånvaro ska skolengagemanget och närvaron i skolan stödjas på såväl gemenskapsnivå som hos enskilda elever.

I skolan tillägnar sig eleverna emotionella och kommunikativa färdigheter och färdigheter att fungera i grupp som en del av undervisningen i olika läroämnen och helheten mångsidig kompetens. Lärokursen i hälsokunskap eller andra läroämnen kan lokalt utökas för att öva emotionella och kommunikativa färdigheter.

En uppmuntrande atmosfär inom gemenskapen stöder elevernas egna aktörskap och uppkomsten av kamratrelationer. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid stöd för närvaro vid övergångsskeden i studierna när eleven håller på att bli en del av en ny gemenskap.

Elevården är gemensamt och individuellt arbete i syfte att säkerställa välbefinnandet och lärandet såväl inom gemenskapen som på individnivå. Den gemensamma elevården är en viktig del av skolans verksamhetskultur och

omsorgen i vardagen, som stärker elevernas delaktighet och upplevelse av att vara en del av gemenskapen i klassen och skolan. Elevvården omfattar allt skolarbete och är en gemensam uppgift för alla vuxna i skolgemenskapen. En atmosfär som präglas av omsorg och lugn, goda sociala relationer och upplevelsen av att få sin röst hörd stärker elevens skolengagemang. Som en del av den gemensamma elevvården ska den skolvisa elevvårdsgruppen koordinera förebyggandet av frånvaro, den systematiska uppföljningen och ingripandet vid frånvaro. I planeringen av det gemensamma arbetet är det viktigt att försäkra sig om elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet.

Frånvaro förebyggs genom att man tidigt upptäcker behov av stöd för lärandet och skolgången och att tillräckligt stöd ges i rätt tid. Smidiga studier, studieframgång och uppmuntrande respons främjar skolengagemanget. Även förebyggande av mobbning, trakasserier, diskriminering och våld och systematiskt ingripande vid dessa stöder välbefinnandet inom gemenskapen som helhet och hos enskilda elever samt skolengagemanget.

Samarbete med vårdnadshavarna, samtal om betydelsen av närvaro och information om uppföljningen av frånvaro och rutinerna för att ingripa vid frånvaro stöder elevens närvaro i skolan.

Elevernas engagemang i skolan och förebyggande av frånvaro stöds både på skolnivå och på den enskilda elevens nivå. Utgångspunkten är gemensamt ansvar för en fungerande och trygg skoldag. Alla vuxna på skolan har ansvar för att bygga upp en positiv verksamhetskultur på skolan som främjar inläring, delaktighet, gemenskap och välbefinnande.

Skolorna har som uppgift att med stöd av gemensamma teman planera och förverkliga det förebyggande arbetet på skolan. Arbetet främjar elevernas psykiska, fysiska och sociala välbefinnande under hela läsåret.

Årsklockans teman

- **Gemenskap**, delaktighet och gruppbildning: Elevens anknytning till gruppen och känsla av att vara en viktig del av skolgemenskapen stöder elevens skolengagemang och närvaro.
- **Vardagsfärdigheter**: Förmågan att hantera vardagen har stor betydelse för elevens välbefinnande. I vardagsfärdigheterna ingår bland annat förebyggande av missbruk, vila, motion, kost, avslappning och koncentration.

- **Känslofärdigheter:** Känslofärdigheter innebär förmåga att uppfatta, uttrycka och reglera sina egna känslor. Självreglering, självkännedom, avslappning, empati och medkänsla är grunden till god psykisk hälsa.
- **Kompisfärdigheter och konfliktlösning:** Kompisfärdigheter innebär förmåga att sätta sig in i andras situation, att kunna förhandla och lösa konflikter. Dessa är viktiga förmågor även i arbetslivet som vuxen.
- **Mediefostran:** Med stöd av handledning av vuxna ökar elevens mediekunskap och eleven lär sig hantera media på ett säkert och tryggt sätt, vilket främjar inläringen.
- **Säkerhets- och överlevnadskunskap, skyddsnätverk:** Eleven lär sig känna igen gränserna för sin integritet och får kännedom om till vem hen kan vända sig i svåra situationer.

Den sektorsövergripande elevvårdsgruppens arbete i skolan

Elevvårdens primära uppgift är den gemensamma elevvården som främjar välbefinnandet i skolgemenskapen. De skolvisa elevvårdsgrupperna som leds av rektor och där lärare, elevvårdspersonal, vårdnadshavare och elever är representerade, har ansvar för den gemensamma elevvården på skolan. Till elevvårdsgruppens uppgifter hör bland annat att se till att elevdelaktigheten förverkligas samt att planera, följa upp och utveckla kutymerna för samarbetet inom skolan, mellan hem och skola och med utomstående aktörer. De skolvisa lösningarna och praxis beskrivs i skolornas läsårsplaner och utvärderas i läsårsberättelserna.

Vårdnadshavarna	Ansvarar för att barnet kommer till skolan Meddelar om plötslig frånvaro genast samma dag via Wilma Anhåller vid planerad frånvaro på förhand om ledighet via Wilma
-----------------	--

Klassläraren och klassföreståndaren	Följer upp skolfrånvaron regelbundet och reder ut eventuell ouppklarad frånvaro Samarbetar med vårdnadshavarna
Skolans personal	Främjar elevernas engagemang i skolan emotionellt, funktionellt och kognitivt Elevers lärare antecknar alltid frånvaron i Wilma
Rektor	Leder skolans gemensamma elevvårdsarbete Informerar om betydelsen av närvaro och om kutymerna angående uppföljningen av frånvaro och rutinerna för att ingripa i frånvaro
elevvårdspersonalen	Inom skolhälsovården görs årliga hälsoundersökningar och ges hälsorådgivning
Samarbete: • Det gemensamma elevvårdsarbetet genomförs i samarbete mellan eleverna, vårdnadshavarna, skolan och elevvården. • Skolan och elevvården arbetar för att främja elevernas och vårdnadshavarnas delaktighet och växelverkan.	

5.1.1 Borgås modell för att följa upp, meddela och ingripa i frånvaro

Att följa upp och meddela om frånvaro

Utbildningsanordnaren ska systematiskt följa upp frånvaro med hjälp av uppgifter på skolnivå. I den lokala verksamhetsmodellen för ingripande vid frånvaro ska utbildningsanordnaren besluta vems uppgift det är att på skolnivå systematiskt följa upp frånvaro och hur det görs på skol-, klass- och individnivå.

Det är viktigt att man tidigt reagerar på frånvaro, oberoende av orsaken till frånvaron. Frånvaro ska meddelas vårdnadshavaren eller en annan laglig företrädare för eleven så snart som möjligt. Om förekomsten av frånvaro ökar eller förlängs ska man utan dröjsmål kontakta elevvårdstjänsternas

personal. Från fall till fall ska man komma överens om riktad uppföljning av frånvaron.

Skolorna i Borgå följer systematiskt upp elevernas frånvaro. Klassläraren och klassföreståndaren följer regelbundet upp och utreder eventuell ouppklarad frånvaro.

Vårdnadshavare ansvarar för att barnet kommer till skolan, meddelar om plötslig frånvaro samt anhåller om ledighet vid planerad frånvaro.

Skolorna följer upp elevernas frånvaro i Wilma. Frånvaron antecknas enligt följande.

Frånvaro på grund av hälsoskäl	Eleven är fysiskt frånvarande: sjukdom, fysiskt eller psykiskt hälsorelaterade orsaker såsom terapier, tandläkarbesök och operation. Hälsorelaterade uppgifter skall inte antecknas i Wilma.
På förhand anhållen ledighet	Vårdnadshavaren har på förhand anhållit om ledighet, av läraren om frånvaron gäller högst tre skoldagar och av rektor om frånvaron är längre än tre dagar. Läraren eller rektorn gör anteckningen utgående från uppgifter som vårdnadshavaren meddelat/som framgår ur anhållan.
Annan uppklarad frånvaro	Används endast om frånvaron inte ingår i någon annan kategori (t.ex. lagen om grundläggande utbildning §36 eller oväntad familjesituation) Läraren eller vårdnadshavaren gör anteckningen.
Olovlig frånvaro	Olovlig frånvaro, skolk eller försening längre än en lektion, som har utretts av läraren eller vårdnadshavaren.
Ouppklarad frånvaro	Skolan har inga uppgifter om varför eleven är frånvarande. Orsaken till frånvaron kan redas ut av läraren eller vårdnadshavaren och ändas till en annan kategori.

Lektionsanteckningar i Wilma som inte klassificeras som frånvaro:

Annat skolarbete, närvarande	Eleven är fysiskt närvarande i skolan men med tillstånd borta från lektionen (hos elevvården eller elevhandledaren, elevråds-/elevkårsverksamhet etc.)
Studier annanstans	Eleven är fysiskt borta från skolan t.ex. i sjukhusundervisning, enligt överenskommelse förkortad skoldag eller vecka (lagen om grundläggande utbildning 18§).
Försening	Försening som är kortare än en lektion.

Att ingripa vid frånvaro och utreda de bakomliggande orsakerna

De bakomliggande orsakerna till frånvaro är varierande och kan ha koppling till händelser och förändringar i samhället, skolan eller i elevens eget liv. För att rikta in de nödvändiga åtgärderna är det viktigt att i den omfattning det är möjligt utreda de bakomliggande orsakerna till elevens frånvaro. I nära samarbete med eleven, vårdnadshavarna, lärarna och elevvårdstjänsternas personal kommer man överens om planen och ansvarsfördelningen för att kartlägga orsakerna. Utbildningsanordnaren och skolan ska identifiera och åtgärda bakomliggande orsaker till frånvaro med koppling till skolan och skolgemenskapen.

Ingripandet vid frånvaro som gäller en enskild elev ska ske i enlighet med utbildningsanordnarens verksamhetsmodell för ingripande vid frånvaro. Läraren kan rådgöra med elevvårdstjänsternas personal för att utreda elevens situation och bedöma behovet av elevvård för den enskilda eleven. Det är viktigt att det sektorsövergripande arbetet inleds i ett så tidigt skede som möjligt. Vid behov kan en sektorsövergripande expertgrupp (individuell) sammankallas. Inom gruppen utreds elevens behov av stöd, stödet ordnas och situationen följs upp. Vid behov hänvisar elevvårdstjänsternas personal eleven till utomstående social- och hälsovårdstjänster.

För att minska elevens frånvaro kan det dessutom finnas behov av att uppdatera stödåtgärderna som eleven behöver för lärandet och skolgången. Om eleven är helt eller delvis förhindrad att delta i närundervisning på grund av sitt hälsotillstånd eller ett annat tungt vägande skäl ska man som sista lösning överväga att fatta beslut om särskilda undervisningsarrangemang och utarbeta en plan för lärande samt för hur elevens undervisning och bedömning samt stödet för elevens lärande ordnas under perioden med frånvaro.

Vid behov ska man kontakta socialvården för bedömning av stödbehovet eller göra en barnskyddsanmälan.

I Borgå följs frånvaron upp på ett systematiskt sätt, och ett tidigt ingripande kan hindra frånvaron från att bli långvarig. Verksamhetsmodellen för att ingripa i frånvaro är indelad i tre delar: "oron väcks", "oroväckande frånvaro" och "problematisk frånvaro".

Oron väcks

Oron väcks då eleven har:

- olovlig frånvaro
- återkommande långvarig sjukfrånvaro
- återkommande ouppklarad frånvaro
- återkommande frånvaro i samma läroämne, under samma veckodag eller vid samma tidpunkt på dagen
- lämnat klassrummet under lektionen eller skolan under skoldagen upprepade gånger
- upprepade förseningar.

Uppgifter och ansvar när oro väcks

Klassläraren eller klassföreståndaren och vårdnadshavarna får ett automatiskt meddelande i Wilma när frånvaron uppgår till:

- 30 lektioner om lektionslängden är 45 minuter
- 22 lektioner om lektionslängden är 60 minuter
- 18 lektioner om lektionslängden är 75 minuter

Vårdnadshavarna	Meddelar utan dröjsmål då barnet är frånvarande Är i kontakt med klassläraren/klassföreståndaren eller elevvårdstjänsterna när oron väcks över barnets skolgång
Klassläraren och klassföreståndaren	Tar frånvaron till tals med eleven och vårdnadshavaren Antecknar att ärendet har tagits till behandling på blanketten i Wilma (stöd/ övriga dokument/ ingripande i frånvaro) Konsulterar vid behov elevvården och kan hänvisa eleven till elevvårdstjänsterna Sammankallar vid behov, med vårdnadshavarens samtycke, en mångprofessionell expertgrupp

Skolans personal	Var och en inom personalen, vars oro väcks, ska reagera på frånvaro och ta upp sin oro med klassläraren eller klassföreståndaren
Elevvårdspersonalen	Kan ge konsultationsstöd till undervisningspersonal och vårdnadshavare Stöder elever individuellt och samtalar med vårdnadshavare Hälsovårdaren utreder vid behov elevens hälsotillstånd
Samarbete: • Eleven stöds i samarbete mellan vårdnadshavare, skol- och elevvårdspersonal • Riktat stöd till elevgrupper i samarbete mellan lärare och elevvård • En individuell sektorsövergripande grupp med representanter för skol- och elevvårdspersonal	

Oroväckande frånvaro

Klassläraren eller klassföreståndaren och vårdnadshavarna får ett automatiskt meddelande i Wilma när frånvaron uppgår till:

- 60 lektioner om lektionslängden är 45 minuter
- 45 lektioner om lektionslängden är 60 minuter
- 36 lektioner om lektionslängden är 75 minuter

Frånvaroproblematiken kan ta sig uttryck som svårigheter att gå till skolan, vilket påverkar familjens vardag negativt.

För att kunna erbjuda de rätta stödåtgärderna är det väsentligt att utreda de bakomliggande orsakerna till elevens frånvaro och i samarbete med hemmen finna lösningar för att eleven ska få rätt stöd i rätt tid.

Uppgifter och ansvar vid fortsatt oroväckande frånvaro

Vårdnadshavarna	Samarbetar med skol- och elevvårdspersonalen för att tillsammans utreda orsakerna till skolfrånvaron och planera åtgärder för att främja närvaron Deltar i expertgruppens möten
Klassläraren och klassföreståndaren	Diskuterar med eleven och vårdnadshavaren om frånvaron med mål att kartlägga orsaken till frånvaron Gör efter varje nytt kontakttagande en anteckning på blanketten i Wilma (stöd/ övriga dokument/ ingripande i frånvaro) Diskuterar, med vårdnadshavarens tillstånd, med elevvårdspersonalen Sammanfattar med vårdnadshavarens samtycke en sektorsövergripande expertgrupp
Skolans personal	En trygg vuxen utses åt eleven som stöd för skolgången, exempelvis en skolgångshandledare eller skolcoachen
Elevvårdspersonalen	Elevvårdspersonalen stöder eleven individuellt i samarbete med skolans personal och elevens vårdnadshavare Skolhälsovården bedömer elevens helhetssituation
Samarbete: • Frånvaro utreds i samarbete mellan vårdnadshavaren, skolan och elevvården. • Sektorsövergripande expertgrupp som stöd för eleven med representanter från både skol- och elevvårdspersonal • Elevvården ger konsultativt stöd när skolan kontakter socialvården för en bedömning av stödbehovet eller gör en barnskyddsanmälan.	

Problematisk frånvaro

Klassläraren eller klassföreståndaren och vårdnadshavarna får ett automatiskt meddelande i Wilma när frånvaron uppgår till:

- 90 lektioner om lektionslängden är 45 minuter
- 67 lektioner om lektionslängden är 60 minuter
- 54 lektioner om lektionslängden är 75 minuter

Uppgifter och ansvar vid problematisk frånvaro

Vårdnadshavarna	Vårdnadshavarna kan kontakta socialtjänsterna för barnfamiljer eller barnskyddet, även i samarbete med skol- och elevvårdspersonalen. Om familjen har klientskap från tidigare kan det finnas behov av tätare samarbete. Deltar regelbundet i expertgruppens möten
Klassläraren och klassföreståndaren	Deltar i expertgruppens regelbundna möten och samarbetar tätt med expertgruppens medlemmar Samarbetar med eventuella utomstående aktörer Gör i samarbete med elevvårdspersonalen begäran om bedömning av stödbehovet eller barnskyddsanmälan om frånvaron fortsätter trots stödåtgärderna
Rektor	Områdesrektor för elevstöd fattar beslut om avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller från målen i läroplanen. Avvikelse föregås alltid av undervisning av specialklasslärare i smågrupp eller specialklasslärare i specialklass
Elevvårdspersonalen	Elev- och studerandevården bedömer elevens hälsotillstånd och ordnar de tjänster som behövs för att minska hindren för skolgången

	Elefvårdspersonalen, möjligtvis psykiatriska sjukskötaren, stöder eleven individuellt. i samarbete med skolans personal och elevens vårdnadshavare. Skolhälsovården gör årliga hälsokontroller och erbjuder hälsorådgivning
Samarbete: • Tätt samarbete mellan eleven, vårdnadshavarna, skolan och elevvården i en sektorsövergripande expertgrupp, planering av stödåtgärder och bedömning av åtgärdernas effektivitet. • Skolans och elevvårdens samarbete med eventuella externa aktörer • Om frånvaron fortsätter trots stödåtgärderna kan skolan och elevvården samarbeta när en ny kontaktbegäran eller barnskyddsanmälan görs. Elevvården kan exempelvis ge konsultativt stöd.	

Stegvis återgång till skolan

Målet är att eleven återgår till den egna skolan/undervisningsgruppen. En tydlig plan för återgången ökar möjligheten att lyckas. Stödåtgärderna anpassas till elevens behov. Olika individuella och flexibla lösningar och överenskommelser behövs.

Under frånvaron är det viktigt att hålla kontakten med skolan. Kontakten från skolan sköts av en trygg vuxen, kontakten med skolkamrater är också viktig.

- Eleven bemöts positivt när hen återvänder till skolan.
- Öppet elevcentrerat samarbete mellan skola och hem.
- Samarbete och planering av återgången till skolan görs i den sektorsövergripande expertgruppen.
- Vid återgången är det viktigt att ta i beaktande att man inte ger eleven alltför stora mängder skoluppgifter och inte genast prov.
- Eleven ska ges möjlighet att få bred respons och att på ett mångsidigt sätt få visa sitt kunnande.
- Differentiering oberoende av elevens stödnivå.
- Man kan avtala att eleven avlägger vissa skolämnen hemma, i enlighet med lärarens instruktioner.
- Elevens skoldagar kan tillfälligt förkortas på grund av hälsoskäl och på basen av expertutlåtande (LGruU 18 §)

Uppföljning och utveckling av verksamhetsmodellen

Ett systematiskt sätt att behandla frånvaro, både på skol- och kommunnivå, möjliggör ett likvärdigt och likartat stöd för eleverna. Områdesrektorn för elevstöd är medlem i Borgå stads sektorsövergripande styrgrupp för elevvården, som följer upp och samlar information från skolorna gällande skolnärvaron i allmänhet och hur verksamhetsmodellen fungerar. Data fås bland annat från Wilma, där frånvarostatistik samlas, och via skolornas läsårsplaner och läsårsberättelser. Kutymerna för det förebyggande arbetet, uppföljningen av och ingripandet i frånvaro revideras och utvecklas vid behov.

5.2 Samarbete

Undervisningsväsendet och skolan ska bedriva mångsidigt samarbete för att garantera enhetlighet och kvalitet i den grundläggande utbildningen, öka öppenheten i verksamheten och stödja elevernas lärande och växande. Samarbete behövs även för att garantera mångsidiga lärmiljöer, trygghet, säkerhet och välbefinnande i skolan. Samarbetet ska vara systematiskt och utvärderas i samråd med skolans samarbetspartner.

5.2.1 Elevernas delaktighet

Skolarbetet ska ordnas så att det grundar sig på elevernas delaktighet och på att eleverna blir hörda i skolarbetet. Läraren ska se till att eleverna får erfarenheter av samarbete och demokratisk verksamhet i sin egen undervisningsgrupp, i skolan och närmiljön och i olika nätverk.

Delaktigheten stärks på ett naturligt sätt när eleverna deltar i planeringen av sitt skolarbete och arbetet i den egna gruppen. Elevernas insats är viktig vid planeringen av de mångvetenskapliga lärområdena. Eleverna ska också uppmuntras att påverka planeringen och utvecklandet av skolans gemensamma verksamhet och lärmiljöer. Eleverna ska ges möjlighet att delta i beredningen av läroplanen, planerna som anknyter till läroplanen och skolans ordningsregler. Eleverna ska också vara med och utvärdera och utveckla skolans samarbete.

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska skolan ha en elevkår som består av skolans elever. Elevkåren och dess organ har som uppgift att främja samarbetet mellan eleverna och öka elevernas påverkningsmöjligheter och delaktighet. Elevkåren ska sporra eleverna att framföra sina åsikter, att vara aktiva och påverka egna och gemensamma ärenden. Elevkåren, liksom andra

strukturer och verksamhetssätt som stödjer delaktighet i skolan och kommunen, erbjuder möjligheter att träna demokrati i praktiken.

Läraren ansvarar för att organisera regelbundna klassråd, elevråd och andra möten där eleverna kan uttrycka sina åsikter och delta i beslutsfattande.

Eleverna delaktiggörs i val av arbetsformer och bedömningsmetoder.

Läraren stöder och uppmuntrar eleverna att ta egna initiativ och engagera sig i skolgemenskapen.

Läraren skapar rutiner för att samla in och följa upp elevernas synpunkter och förslag. De vuxna på skolan visar att elevernas åsikter tas på allvar och leder till konkreta förändringar.

Borgå har ett aktivt ungdomsfullmäktige där de ungas frågor lyfts fram.

5.2.2 Samarbete mellan hem och skola

Enligt lagen om grundläggande utbildning ska undervisningen genomföras i samarbete med hemmen. Genom samarbetet stöds undervisningen och fostran så att varje elev får undervisning, handledning och stöd enligt sin utvecklingsnivå och sina behov. Samarbetet främjar elevernas sunda växande och utveckling. Vårdnadshavarnas delaktighet och deras möjlighet att vara med i skolarbetet och utveckla det är en central del av skolans verksamhetskultur. Hemmets och skolans fostringssamarbete ökar elevens, klassens och hela skolans välbefinnande och trygghet.

Vårdnadshavaren har det primära ansvaret för sitt barns fostran. Vårdnadshavaren ska också se till att läroplikten fullgörs. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan läroplikten fullgöras genom att eleven deltar i undervisning eller på annat sätt inhämtar de kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Skolan ska stödja hemmens fostrande uppgift och svara för elevens undervisning och fostran i skolan.

Utbildningsanordnaren ansvarar för att utveckla förutsättningarna för samarbete mellan hem och skola. Utgångspunkter för samarbetet är förtroende, jämlikhet och ömsesidig respekt. I samarbetet ska familjernas mångfald samt behov av information och stöd beaktas. För ett lyckat samarbete förutsätts att

skolans personal är aktiv och har personlig kontakt med vårdnadshavarna och att kommunikationen i övrigt är mångsidig. Samarbetet mellan hem och skola ska ske såväl på kollektiv nivå som på individnivå.

För att kunna uppfylla sin fostrande uppgift, måste vårdnadshavarna få information om hur deras barns lärande och växande framskrider och om eventuell frånvaro. Centrala frågor som gäller undervisningen, till exempel läroplanen, målen för lärandet, lärmiljöer och arbetssätt, stöd för lärandet och elevvård, bedömning och betyg samt om val i samband med studierna och om olika evenemang under läsåret ska diskuteras med vårdnadshavarna. Det är viktigt med uppmuntrande meddelanden som beskriver elevens lärande och utveckling i positiva ordalag. När vårdnadshavarna regelbundet får information, kan de för sin del stödja sina barn i deras lärande och skolgång. Särskilt viktigt är samarbetet vid övergångarna mellan skolstadierna och vid planering och genomförande av stöd för lärande och skolgång. Utöver personliga möten och gruppmöten ska även informations- och kommunikationsteknik utnyttjas i samarbetet.

Vårdnadshavarna ska ges möjligheter att tillsammans med skolans personal och elever bekanta sig med skolans vardag och att delta i planeringen, utvärderingen och utvecklingen av målen för skolans verksamhet och fostrande arbete. En gemensam diskussion om värderingar lägger grund för ett gemensamt fostringsarbete. Samarbetet mellan hem och skola främjar också kontakten vårdnadshavarna emellan och lägger grund för föräldraföreningsverksamhet. Nätverk bland föräldrarna och gemensamma aktiviteter stärker gemenskapen och stödjer lärarnas och skolans arbete.

Spelregler för samarbete mellan hemmet och skolan

Skolan är i kontakt med hemmen så att vårdnadshavaren kan stödja sitt barns lärande och skolgång. Ett tätt samarbete mellan skolan och föräldraföreningen är även viktigt. Skolan ansvarar för att vårdnadshavarna:

- får information om läsåret i början av höstterminen. Föräldrakvällar ordnas minst en gång per läsår.
- hittar information och kontaktuppgifter (skolans hemsidor, Wilma-meddelanden osv.)
- ges möjlighet att delta i samtal om lärande
- får information vid olika övergångsskeden

Skolorna samarbetet mellan hem och skola i skolans läsårsplan.

5.2.3 Skolans interna samarbete och samarbete med andra parter

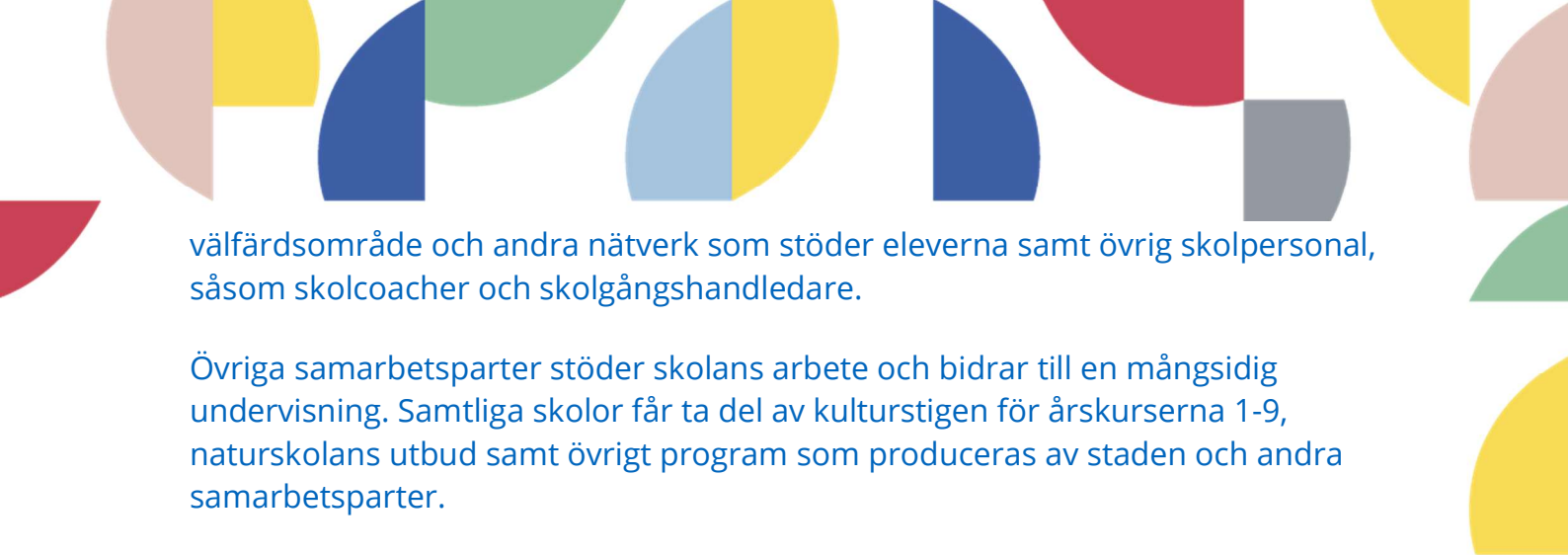
Ett gott samarbete inom personalen bidrar till att målen för undervisning och fostran ska uppnås. Skolarbetet ska ordnas på ett ändamålsenligt och flexibelt sätt genom samarbete och arbetsfördelning. Samarbete mellan vuxna, såsom kompanjonlärarskap, ger också eleverna en bild av skolan som en lärande organisation. Samarbete behövs i synnerhet vid planering och genomförande av de mångvetenskapliga lärområdena, vid bedömning och stöd för lärande samt inom elevvården.

Skolorna ska också samarbeta med varandra. Målet är att främja att undervisningen är enhetlig och utvecklas samt att stärka personalens kompetens. Samarbete behövs vid övergångarna i den grundläggande utbildningen och när eleverna flyttar från en skola till en annan. Ofta förutsätter även undervisningen för olika språk- och kulturgrupper, stöd för lärandet och smidig elevvård ett gott samarbete mellan skolorna. Medverkan i lokala, nationella och internationella nätverk stödjer den pedagogiska utvecklingen.

För att trygga en enhetlig lärtig ska skolan samarbeta med småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen samt gymnasierna och yrkesläroanstalterna. Ett gott samarbete med klubb- samt morgon- och eftermiddagsverksamheten främjar elevernas välbefinnande. Samarbete med ungdoms-, biblioteks-, idrotts- och kulturväsendet, polisen samt församlingar, organisationer, företag och andra aktörer i närmiljön såsom naturskolor, muséer och ungdomscentraler bidrar till mångsidigare lärmiljöer och stödjer skolgången.

Samarbete lärarna emellan är centralt i skolans verksamhetskultur. Detta innebär gemensam planering, genomförande och utvärdering av undervisningen. Pedagogiskt samarbete möjliggörs inom årskursen, årskurshelheten eller teamet beroende på skolans möjligheter. Samarbete sker även mellan skolorna. Lärarna använder olika former av samundervisning med hänsyn till elevernas bästa. Ett sektorsövergripande samarbete stöder förutsättningarna för lärande. Lärarna samarbetar med personal från

välfärdsområde och andra nätverk som stöder eleverna samt övrig skolpersonal, såsom skolcoacher och skolgångshandledare.

Övriga samarbetsparter stöder skolans arbete och bidrar till en mångsidig undervisning. Samtliga skolor får ta del av kulturstigen för årskurserna 1-9, naturskolans utbud samt övrigt program som produceras av staden och andra samarbetsparter.

Riktlinjer för samarbete vid stadieövergångar preciseras i den lokala läroplanen (kapitel 7.8).

5.3 Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Fostrande samtal och disciplinära åtgärder

Den som deltar i utbildning har rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier. Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg. Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro. För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder regleras i lagen om grundläggande utbildning.

En elev som stör undervisningen eller i övrigt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning eller en skriftlig varning. Om förseelsen är allvarlig eller om eleven fortsätter att uppföra sig olämpligt på ovan avsett sätt efter att ha fått kvarsittning eller en skriftlig varning, kan eleven avstängas för högst tre månader. Skriftlig varning och avstängning för viss tid är disciplinära åtgärder.

Fostrande samtal används som första åtgärd för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande. Syftet med samtalet är att tillsammans med eleven specificera den gärning eller försummelse som föranlett åtgärden, höra eleven, utreda orsakerna till och konsekvenserna av uppförandet i mera omfattande utsträckning samt fundera över hur situationen kan förbättras. Avsikten med åtgärden är att komma fram till hur elevens uppförande i skolan och elevens

välbefinnande kan förbättras. Utbildningsanordnaren beslutar i hurdana fall fostrande samtal används.

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. En elev som stör undervisningen kan uppmanas att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges, eller en skoltillställning. En elev kan dessutom förvägras rätt att delta i undervisningen för högst den återstående arbetsdagen, om eleven uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan elev eller person eller om undervisningen eller därtill hörande verksamhet försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande beteende.

Eleven kan på ovannämnda grunder förvägras rätt att delta i undervisningen också följande arbetsdag, om utbildningsanordnaren behöver tid för att planera elevens återgång till undervisningen och erbjuda eleven elevvårdstjänster och stödja en trygg återgång till undervisningen. Under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen ska det som sådan elevvård som avses i 36 h § för eleven ordnas möjlighet till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator. Dessutom ska det för eleven ordnas sådant annat stöd som eleven behöver under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen och när eleven återvänder till undervisningen. För eleven utarbetas en plan för att stödja återgången till undervisningen. Innan en elev ges kvarsittning, ges en skriftlig varning eller avstängs för viss tid, ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas.

Utbildningsanordnaren ska när den överväger disciplinära åtgärder beakta gärningens art samt elevens ålder och utvecklingsnivå. Innan beslut fattas om en disciplinär åtgärd ska elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. I fråga om andra åtgärder enligt 36 § ska elevens vårdnadshavare underrättas, och om att eleven förvägras undervisning ska dessutom den myndighet som sköter uppgifter i samband med verkställigheten av socialvården i det välfärdsområde där skolan är belägen underrättas vid behov. Beträffande avstängning för viss tid och skriftlig varning ska ett beslut meddelas och andra åtgärder enligt 36 § ska registreras. Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen så att den elev som har avstängts för en viss tid inte blir efter i de framsteg som elevens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas en individuell plan utifrån läroplanen och undervisningen genomförs och inläringen följs enligt denna plan. Eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig

företrädare ska ges tillfälle att delta i utarbetandet av en sådan individuell plan som grundar sig på läroplanen och som avses i detta moment.

Utbildningsanordnaren ska se till att behövlig elevvård ordnas för en elev som är föremål för en disciplinär åtgärd eller som har förvägrats rätt att delta i undervisningen för resten av arbetsdagen och högst nästkommande arbetsdag. En elev som blivit tillsagd att lämna klassrummet eller det rum där undervisningen ges eller en skoltillställning eller som har förvägrats rätt att delta i undervisning för resten av arbetsdagen och följande arbetsdag får inte lämnas utan tillsyn.

Lagen om grundläggande utbildning förpliktar utbildningsanordnaren att i samband med läroplanen utarbeta en plan och anvisningar om användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och förfaringssätt. Syftet med planen är att se till att förfaringssätten är lagenliga och enhetliga och att eleverna behandlas jämlikt. Planen bidrar också till att skolans ordningsregler följs.

Utbildningsanordnaren ska se till att varje skola har en plan för användningen av fostrande samtal och disciplinära åtgärder. Planen kan utarbetas gemensamt för alla utbildningsanordnarens skolor eller så att planens struktur och de centrala gemensamma riktlinjerna ingår i den lokala läroplanen och planen sedan preciseras skolvis. Den skolvisa planen kan utarbetas separat eller inkluderas i den eventuella skolvisa läroplanen.

Vid utarbetandet av planen är det viktigt att notera att endast disciplinära åtgärder som nämns i lagen får användas och att man vid användningen av disciplinära åtgärder ska iaktta de allmänna rättsskyddsprinciperna inom förvaltningen. Användningen av åtgärder ska grunda sig på sakliga, allmänt godtagbara och objektiva skäl. Konsekvenserna av likartade gärningar ska vara de samma, oberoende av gärningsman, dock så att upprepade gärningar kan anses som en försvårande omständighet. De disciplinära konsekvenserna ska stå i proportion till gärningen. Också elevens ålder och utvecklingsstadium ska beaktas. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven.

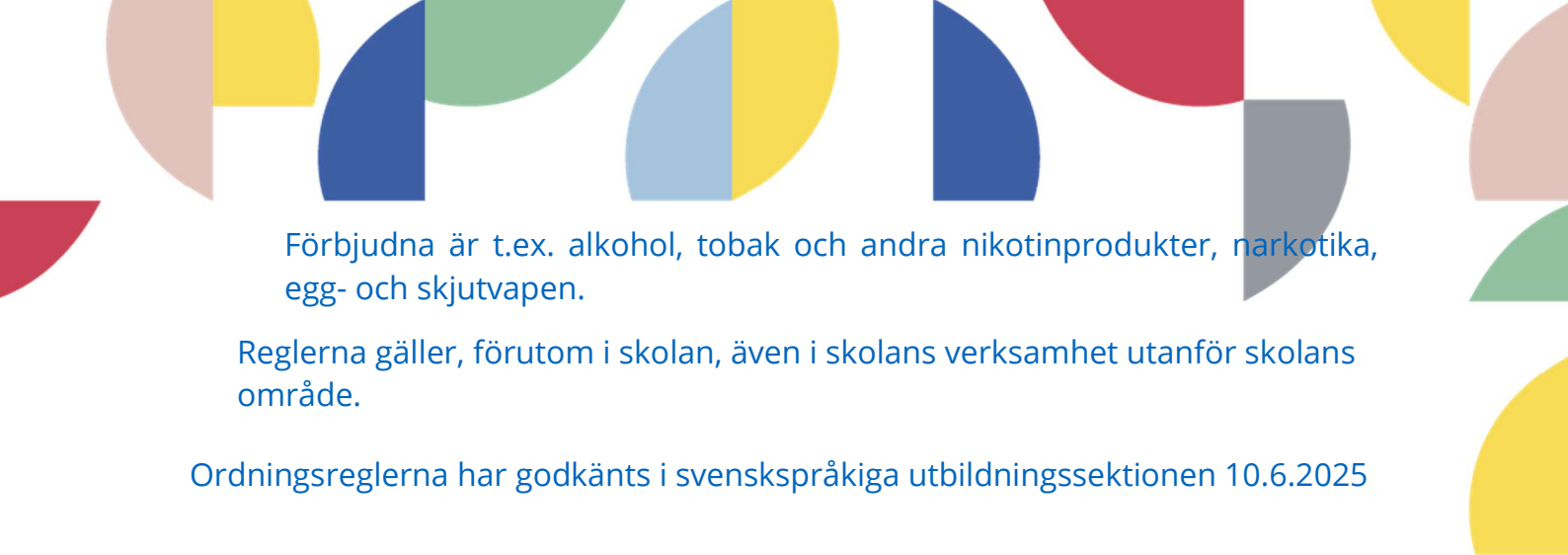
Utbildningsanordnaren beslutar om vilka parter som ska delta i utarbetandet och beredningen av planen. Eleverna ska enligt lagen ges möjlighet att delta i beredningen av planen. Samarbete med vårdnadshavarna och företrädare för bland annat välfärdsområdets social- och hälsovårdstjänster stödjer

genomförandet av planen. Personalen och elevkåren ska höras innan planen godkänns eller uppdateras.

5.3.1 Ordningsregler i Borgå stad, svenskspråkig grundläggande utbildning

1. Vi deltar i undervisningen, följer instruktioner och utför givna uppgifter.
2. Vi ger varandra arbetsro.
3. Vi tar hand om vår egen, andras och skolans egendom och miljö.
4. Vi tar hänsyn till varandra och behandlar andra elever och skolans personal med respekt.
5. Vi deltar inte i mobbning.
6. Vi håller oss innanför skolans område under skoldagen ifall man inte fått tillstånd att lämna det.
7. Vi använder inte telefoner eller andra mobila enheter under lektionen, med undantag av sådana apparater som med lärarens tillstånd används i inlärnings syfte eller med rektorns eller lärarens tillstånd för personlig hälsovård eller hjälpmedel för tolknings- och biträdestjänster.
8. Vi förvarar telefoner och andra mobila enheter i väskan under lektionen.
9. Vi använder inte telefonerna eller andra mobila enheter i årskurs 1–6 under rasten, skolmåltiden och annan skolverksamhet. Under denna tid förvaras de mobila enheterna i väskan.
I årskurserna 7–9 är mobilanvändning tillåtet under raster.
10. Vi har med oss och använder endast föremål eller ämnen som inte är förbjudna i lag och som inte är farliga eller till skada för egendom.

Förbjudna är t.ex. alkohol, tobak och andra nikotinprodukter, narkotika, egg- och skjutvapen.

Reglerna gäller, förutom i skolan, även i skolans verksamhet utanför skolans område.

Ordningsreglerna har godkänts i svenskspråkiga utbildningssektionen 10.6.2025

5.3.2. Åtgärder för att trygga säkerheten och ordningen

Städa, rengöra och reparera skolans egendom

Eleven kan städa, rengöra eller reparera skolans egendom som han eller hon förstört eller alternativt ersätta ett belopp som anses rimligt. Bestämmelser om elevens ersättningsskyldighet finns i skadeståndslagen. Elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska underrättas om skador som eleven förvållat.

Om eleven som utfört gärningen med säkerhet kan identifieras, kan skolans lärare eller rektor av pedagogiska skäl bestämma att eleven ska rengöra eller ordna upp skolans egendom eller utrymmen som hen avsiktligt eller av oaktsamhet smutsat ned eller skapat oreda i. Uppgiften ska utföras under övervakning och den får inte utgöra fara eller vara tung för eleven med hänsyn till elevens ålder och utvecklingsnivå. Det får inte ta mer än två timmar att utföra uppgiften. Eleven får inte vara frånvarande från undervisningen för att utföra uppgiften. Om uppgiften utförs före eller efter elevens skoldag skall elevens vårdnadshavare eller annan laglig företrädare underrättas. Utförandet av uppgiften bör beaktas vid beslut om andra disciplinära åtgärder.

Utförande av försummade läxor efter skoldagens slut

Läraren kan ålägga en elev att utföra ogjorda läxor efter skoltid under övervakning och högst en timme åt gången. Vårdnadshavarna underrättas och åtgärden registreras i Wilma **som lektionsanteckning**.

Uppmaning att avlägsna sig från lektionen eller från en annan skoltillställning

En elev som stör undervisningen kan uppmanas att avlägsna sig från lektionen eller från en skoltillställning. Om eleven inte följer uppmaningen om att avlägsna sig har skolans lärare eller rektor rätt att avlägsna eleven.

Om eleven försöker göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som behövs för att avlägsna eleven. Maktmedlen ska med hänsyn till elevens ålder, situationens hotfullhet och motståndets allvar samt utgående från en helhetsbedömning av situationen anses försvarbara.

Läraren och rektorn kan agera tillsammans eller båda var för sig. Maktmedelsredskap får inte användas. Lärare eller rektor som har använt maktmetoder ska göra en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren.

Eleven får inte lämnas utan tillsyn. Elevens vårdnadshavare underrättas. Avlägsnande från en undervisningssituation eller annan skoltillställning registreras i **Wilma som lektionsanteckning**.

Avhållande från undervisningen

Skolans rektor kan förvägra eleven rätt att delta i undervisningen för den återstående skoldagen, om eleven uppför sig våldsamt eller hotfullt och hotar säkerheten för en annan elev eller person, eller om undervisningen eller verksamhet i anslutning till den försvåras orimligt mycket på grund av elevens störande beteende. Eleven kan av samma orsaker förvägras rätt att delta i undervisningen också följande skoldag, om utbildningsanordnaren behöver tid för att planera en trygg återgång till undervisningen.

Rektorn informerar eleven och vårdnadshavarna om möjligheten till ett personligt samtal med elevvårdens psykolog eller kurator under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen. Dessutom ska det ordnas sådant annat stöd för eleven som hen behöver under den tid som eleven förvägrats att delta i undervisningen och när eleven återvänder till undervisningen.

En elev får inte lämnas utan tillsyn efter att hen har förvägrats att delta i undervisningen. I regel strävar man efter att elevens vårdnadshavare hämtar eleven från skolan.

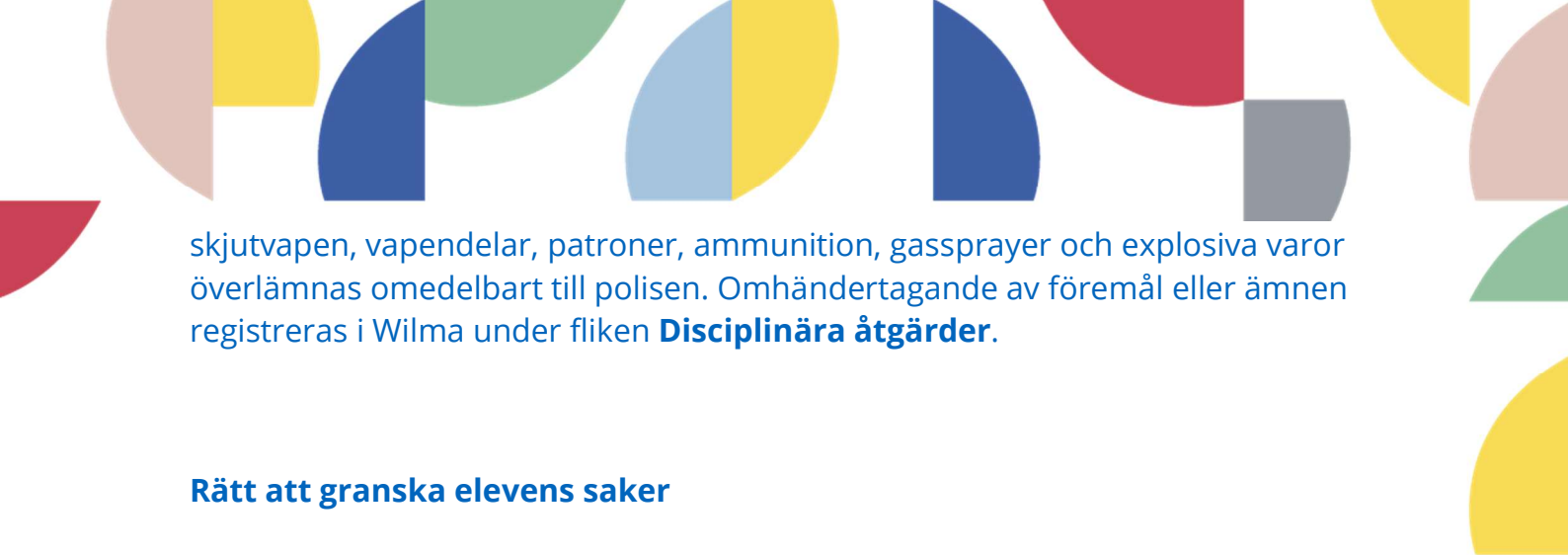
För eleven utarbetas en personlig plan för att stödja återgången till undervisningen. I planen redogörs för hur undervisningen ordnas, genomförs och följs upp under den tiden eleven förvägrats att delta i undervisningen och när eleven återgår till undervisningen på skolan. Stödåtgärder kan gälla praktiska undervisningsarrangemang såsom byte av undervisningsgrupp och starkare vuxenstöd. Eleven och vårdnadshavaren eller annan laglig företrädare ska ha möjlighet att vara delaktiga i uppgörandet av den personliga planen. Avhållande från undervisningen och den personliga planen registreras i Wilma under fliken **Disciplinära åtgärder**.

Rätt att omhänderta föremål eller ämnen

Skolans lärare och rektor har rätt att tillsammans eller var för sig frånta en elev ett förbjudet föremål eller ämne samt ett sådant föremål eller ämne med vilket eleven stör undervisningen eller inläring. Om eleven försöker göra motstånd, har rektorn och läraren rätt att använda sådana maktmedel som behövs för att omhänderta föremålet eller ämnet.

Maktmedlen ska med hänsyn till elevens ålder, situationens hotfullhet och motståndets allvar samt utgående från en helhetsbedömning av situationen anses försvarbara. Rätten att använda maktmedel gäller enbart föremål eller ämnen som äventyrar elevens eller andras säkerhet och sådana med vilka eleven stör undervisningen och inläringen. Maktmedelsredskap får inte användas. En lärare eller rektor som använt sig av maktmedel ska lämna en skriftlig redogörelse för händelsen till utbildningsanordnaren. Ett omhändertaget föremål eller ämne ska förvaras omsorgsfullt. Föremål eller ämnen som stör undervisningen ska överlämnas till eleven efter lektionen eller skoltillställningen. Överlämnandet ska ske så fort som möjligt efter det att föremålet eller ämnet har omhändertagits. Om det är sannolikt att det störande beteendet fortsätter ska föremålet eller ämnet överlämnas till eleven senast vid skoldagens slut. Förbjudna föremål och ämnen överlämnas till elevens vårdnadshavare eller annan laglig företrädare. Om vårdnadshavaren inte hämtar föremålet eller ämnet inom tre månader från anmälan om omhändertagandet får det bevisligen förstöras. Överlämnande och förstörande av föremål och ämnen ska registreras.

Om eleven, elevens vårdnadshavare eller lagliga företrädare inte har laglig rätt att inneha föremålet och ämnet som omhändertagits, ska det överlämnas till polisen eller till någon annan myndighet som föreskrivs i lag. Narkotika,

skjutvapen, vapendelar, patroner, ammunition, gassprayer och explosiva varor överlämnas omedelbart till polisen. Omhändertagande av föremål eller ämnen registreras i Wilma under fliken **Disciplinära åtgärder**.

Rätt att granska elevens saker

Skolans lärare och rektor har rätt att under skoldagen granska de saker som en elev har med sig och de förvaringsutrymmen i skolan som eleven förfogar över samt att utföra en ytlig granskning av elevens kläder för att omhänderta ett förbjudet föremål eller ämne med vilket den egna säkerheten eller någon annans säkerhet kan äventyras, om det är uppenbart att eleven innehar sådana föremål eller ämnen och eleven trots begäran vägrar att överlämna dem eller inte på ett tillförlitligt **sätt** kan bevisa att eleven inte innehar sådana.

Eleven ska informeras om orsaken till granskningen före den utförs. Vid granskningen ska särskild uppmärksamhet fästas vid säkerhet och diskretion. Personen som utför granskningen ska vara av samma kön som eleven. Förutom den som utför granskningen ska även en annan myndig person som hör till skolans personal närvara vid granskningen. Eleven har rätt att utse en person från skolans personal att närvara vid granskningen, om personen är tillgänglig vid tidpunkten för granskningen. Avvikelse från sättet att utföras granskningen får göras om det är absolut nödvändigt av säkerhetsskäl, på grund av ärendets brådskande natur. Elevens vårdnadshavare underrättas. Granskningen av elevens saker registreras i Wilma under fliken.

5.3.3Handledning och respons samt fostrande samtal

Handledning och respons

Enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ska den som deltar i utbildning ha rätt till en trygg studiemiljö, arbetsro och ostörda studier.

Skolan kan påverka arbetsron på många sätt, främst genom utveckling av verksamhetskulturen, samarbete, gemensamt ansvar och omsorg.

Genom att utveckla pedagogiska lösningar och bygga upp en atmosfär som präglas av förtroende och omsorg skapas förutsättningar för en bra arbetsro.

Daglig handledning och respons som ges av lärarna och skolgångshandledarna förebygger behovet av fostrande samtal och disciplinära åtgärder och är ett sätt att ingripa i lindrigt olämpligt uppförande.

Fostrande samtal

För att trygga arbetsron och ta itu med olämpligt uppförande har utbildningsanordnaren också rätt att använda fostrande samtal och olika disciplinära åtgärder. Om förfaringssätten vid fostrande samtal och disciplinära åtgärder regleras i Lagen om grundläggande utbildning.

Fostrande samtal är den första åtgärden för att ta itu med en elevs olämpliga uppförande om handledning, respons och andra pedagogiska lösningar inte räcker till. Syftet med det fostrande samtalet är att handleda eleven till att ta ansvar för sin skolgång och sitt uppförande.

Eleven kan åläggas att delta i ett fostrande samtal som varar i högst två timmar om hen stör undervisningen eller på annat sätt bryter mot skolans ordning, gör sig skyldig till fusk eller behandlar andra elever eller personal på skolan respektlöst eller på ett sätt som kränker deras människovärde.

En lärare eller rektorn på skolan tar beslut om fostrande samtal. Det fostrande samtalet ska ordnas så snart som möjligt efter gärningen och sköts i första hand av läraren som bevittnat situationen. Samtalet kan föras före, under eller efter skoldagen. Vårdnadshavaren ges möjlighet att delta i samtalet eller i en del av det, om det anses behövt.

Tillsammans med eleven specificeras gärningen eller försummelsen som lett till det fostrande samtalet. Vid behov utreds även orsakerna till och konsekvenser av gärningen samt hur elevens uppförande i skolan och välbefinnande kan förbättras. Fostrande samtal ska dokumenteras i Wilma under disciplinära åtgärder.

5.3.4 Disciplinära åtgärder

Disciplinära åtgärder är enligt lagen om grundläggande utbildning kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid. Disciplinära åtgärder används i regel när handledning och respons samt fostrande samtal inte har varit tillräckliga åtgärder för ingripande i olämpligt uppförande. Disciplinära åtgärder får inte användas på ett sätt som kränker eller förolämpar eleven.

De disciplinära åtgärderna skall stå i proportion till gärningen och elevens ålder och utvecklingsnivå ska beaktas. Konsekvenserna av likartade handlingar ska vara de samma, oberoende av vem som utfört gärningen. Upprepade gärningar kan dock anses som en försvårande omständighet. Innan beslut fattas om kvarsittning, skriftlig varning och avstängning för viss tid ska den handling eller försummelse som åtgärden grundar sig på preciseras, eleven höras samt annan behövlig utredning skaffas. Före beslut om skriftlig varning eller avstängning för viss tid ska även elevens vårdnadshavare ges tillfälle att bli hörd. Kvarsittning och skriftlig varning registreras i Wilma under Disciplinära åtgärder. Beslut meddelas om skriftlig varning och avstängning för viss tid. Eleven som är föremål för en disciplinär åtgärd ska vid behov erbjudas elevvårdens stöd.

Kvarsittning

En elev som stör undervisningen eller på annat sätt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan ges högst två timmars kvarsittning. Läraren eller skolans rektor beslutar om kvarsittningen.

Vid kvarsittning kan eleven få utföra skriftliga eller muntliga uppgifter att utföra som stöder elevens fostran, undervisning och utveckling. Uppgifterna ska stå i proposition till gärningen eller försummelsen och vara lämpliga med tanke på elevens ålder och utvecklingsnivå. Eleven kan också förpliktigas att sitta tyst under kvarsittningen.

Eleven får inte gå miste om undervisning eller annan planerad verksamhet på skolan på grund av kvarsittningen. Elevens vårdnadshavare underrättas och kvarsittningen registreras i Wilma under fliken **Disciplinära åtgärder**. Eleven ska vid behov erbjudas elevvårdens stöd.

Skriftlig varning

En elev som stör undervisningen eller på annat sätt bryter mot skolans ordningsregler eller gör sig skyldig till fusk kan få en skriftlig varning. Områdesrektorn fattar beslut om skriftlig varning. I beslutet ska handlingen eller förseelsen preciseras. Före beslutet fattas ska eleven höras och vårdnadshavaren bör även beredas möjlighet att bli hörd. Vid behov ska eleven erbjudas elevvårdens stöd. Beslutet fattas i Primus.

Avstängning för viss tid

En elev som stör undervisningen eller på annat sätt bryter mot ordningen i skolan eller gör sig skyldig till fusk kan avstängas för högst tre månader om förseelsen är mycket allvarlig eller om eleven fortsätter bryta mot skolans ordningsregler trots kvarsittning, skriftlig varning och andra åtgärder. Eleven ska höras och vårdnadshavaren bör även beredas möjlighet att bli hörd.

Svenskspråkiga utbildningssektionen fattar beslut om avstängning för viss tid. I beslutet om avstängning för viss tid ska datum för när beslutet verkställs anges. Avstängningen får verkställas omedelbart utan att beslutet har vunnit laga kraft om en elev har uppträtt så våldsamt eller hotfullt att säkerheten för en annan elev eller en person som arbetar i skolan eller i ett annat undervisningsutrymme har äventyrats och det finns en uppenbar risk för att det våldsamma eller hotfulla beteendet upprepas. Utbildningsanordnaren ska ordna undervisningen så att eleven som har avstängts för viss tid inte blir efter i de framsteg som elevens årskurs och undervisningsgrupp gör. För den avstängda eleven utarbetas utgående från läroplanen en personlig plan utgående från läroplanen. Eleven och elevens vårdnadshavare eller någon annan laglig företrädare ska ges möjlighet att delta i uppgörandet av planen. Undervisningen genomförs och inläringen följs upp enligt den personliga planen.

Eleven skall vid behov erbjudas elevvårdens stöd. Vid behov skall även socialväsendet i Östra Nylands välfärdsområde informeras om avstängningen för viss tid.

5.3.5 Uppföljning och utvärdering av planen

Skolans elevvårdsgrupp följer upp hur planen för fostrande samtal och användningen av disciplinära åtgärder förverkligas i läroanstalten och hurudan

inverkan den har i skolan. Dessutom följer man i skolorna upp och utvärderar planen varje läsår i samband med läsårsutvärderingen och andra utvärderingar.

5.4 Olika sätt att anordna undervisningen

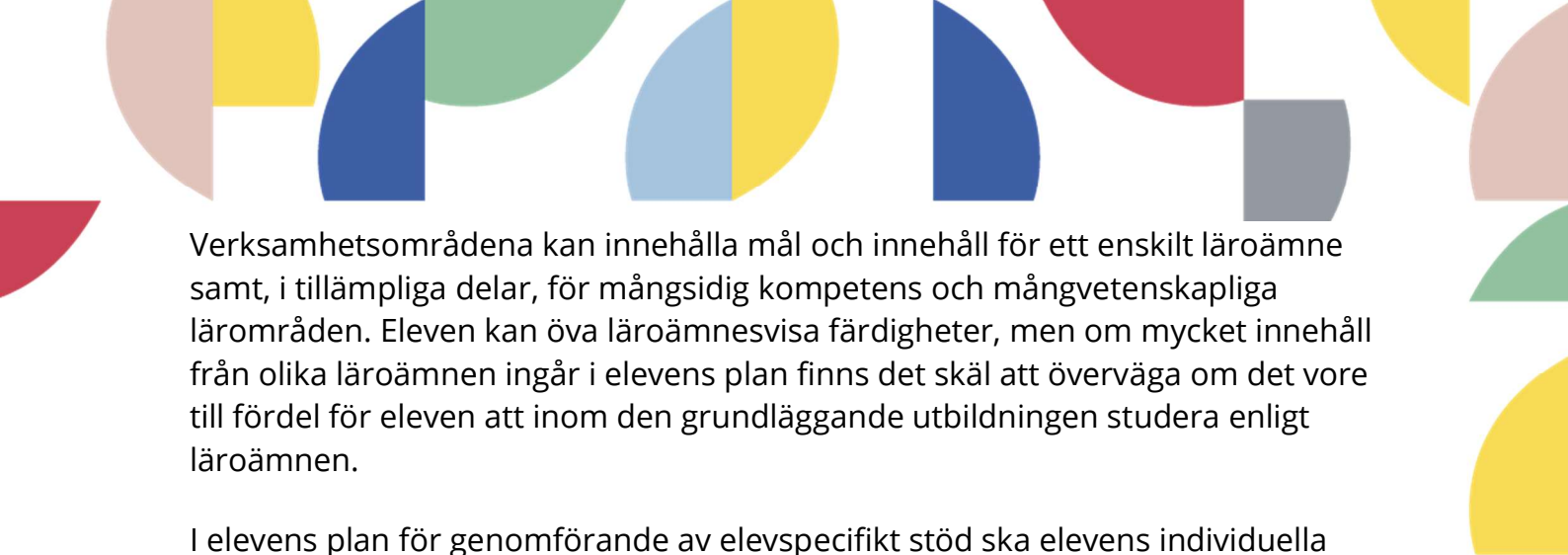
Undervisningen ska ordnas med hänsyn till elevernas behov och förhållanden samt de lokala möjligheterna. Målet är att hitta lösningar som främjar elevens lärande och välbefinnande på bästa sätt.

5.4.1 Undervisning enligt verksamhetsområden

Årskursintegrerade I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden studerar eleverna enligt verksamhetsområden i stället för enligt läroämnena. Eleven har i första hand rätt att studera enligt läroämnena. Eleven övergår till undervisning enligt verksamhetsområden först då eleven på grund av funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och trots stödåtgärder eller avgränsning av lärokurserna inte kan studera enligt läroämnena.

Till verksamhetsområdena hör motoriska färdigheter, språk och kommunikation, sociala färdigheter, färdigheter i dagliga rutiner och kognitiva färdigheter.

Målet för undervisningen enligt verksamhetsområden är att stödja och stärka elevens funktionsförmåga samt att undervisa sådana kunskaper och färdigheter som eleven behöver för att klara sig så självständigt som möjligt i livet. I undervisning enligt verksamhetsområden ska man beakta att aktivt stödja elevernas deltagande och självbestämmanderätt samt deras agerande som medlemmar av skolgemenskapen. I undervisningen enligt verksamhetsområden drar man nytta av alla situationer under skoldagen, såsom övergångssituationer, måltidssituationer, raster, stunder för lärande, dagliga rutiner, samt utflykter och temadagar. Undervisningen kan ordnas så att innehållen i undervisningen i de olika verksamhetsområdena kombineras. I undervisningssituationerna bildar de elevspecifika målen för de olika verksamhetsområdena en sammanhängande helhet och främjar lärandet av nya färdigheter. Med utveckling av färdigheter avses att eleven gör framsteg i sina färdigheter och sitt uppförande, att behovet av handledning minskar eller förändras och att eleven lär sig nya färdigheter.

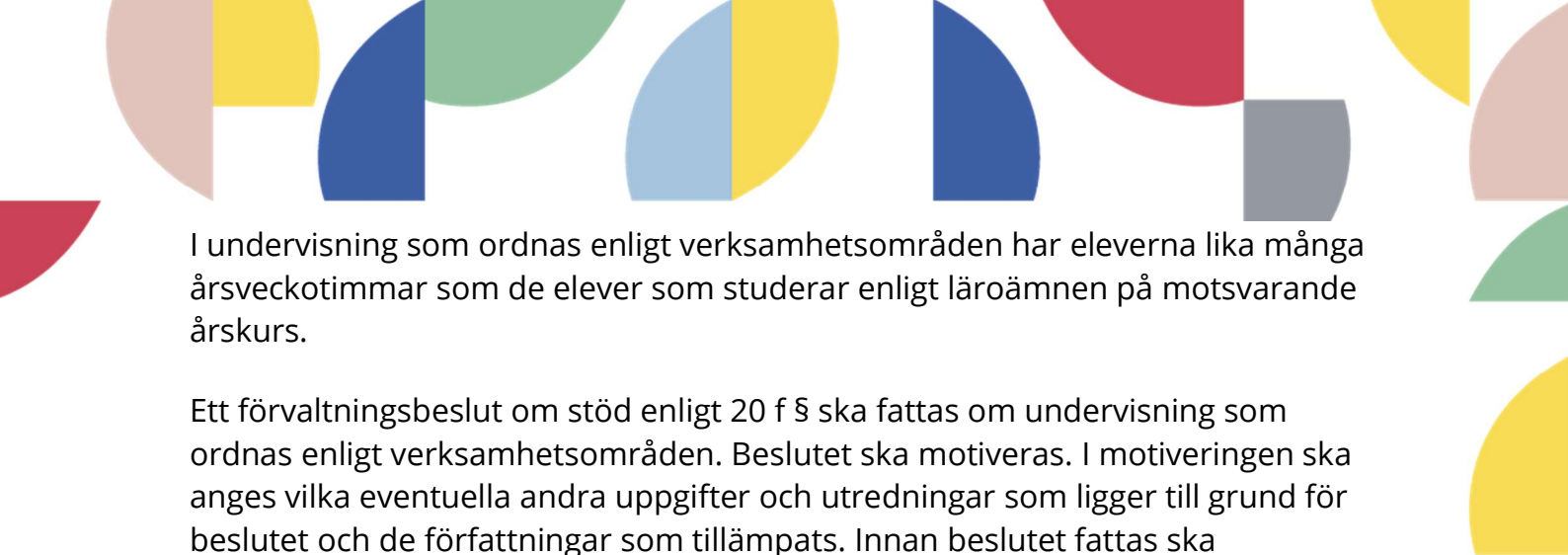

Verksamhetsområdena kan innehålla mål och innehåll för ett enskilt läroämne samt, i tillämpliga delar, för mångsidig kompetens och mångvetenskapliga lärområden. Eleven kan öva läroämnesvisa färdigheter, men om mycket innehåll från olika läroämnena ingår i elevens plan finns det skäl att överväga om det vore till fördel för eleven att inom den grundläggande utbildningen studera enligt läroämnena.

I elevens plan för genomförande av elevspecifikt stöd ska elevens individuella mål och centrala innehåll beskrivas samt bedömningen av elevens framsteg separat för varje verksamhetsområde. I planen ska även de pedagogiska lösningarna som stöder elevens lärande beskrivas. I undervisningen enligt verksamhetsområden bedöms elevens prestationer i relation till de individuella mål som ställts upp för varje verksamhetsområde i planen för genomförande av elevspecifikt stöd. I undervisningen enligt verksamhetsområden ingår elevhandledning, vid behov intensifierad personlig elevhandledning i årskurserna 8–9 och praktisk arbetslivsorientering i årskurserna 7–9, om det är lämpligt med tanke på elevens funktionsförmåga och till fördel för eleven. Praktisk arbetslivsorientering kan ordnas till exempel så att eleven får bekanta sig med olika yrkesområden, arbetsplatser, stödboende, dagverksamhet eller studieområden.

Målen för lärandet för elever som deltar i undervisning enligt verksamhetsområden bestäms per verksamhetsområde. De mål som ställts upp för eleven ska vara, möjliga att uppnå, realistiska och meningsfulla för eleven. Målen ställs upp med hänsyn till att eleven ska kunna visa sitt kunnande och följa sin egen utveckling. Då målen ställs upp ska elevens individuella behov och styrkor samt motivation och stödet av funktionsförmågan beaktas. Målen ska vara inriktade på att stärka elevens lärande och kunnande.

Läraren ansvarar för undervisningen för eleven och för den schemalagda skoldagen. Målen för de enskilda verksamhetsområdena, undervisningens innehåll och genomförandet av det elevspecifika stödet planeras i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Dessutom ska lärarna samarbeta med varandra och med annan personal som arbetar med eleven. Även sektorsövergripande samarbete med elevvårdstjänsternas personal och andra sakkunniga ska ingå. Rehabilitering som stöder lärandet planeras och genomförs i samarbete med rehabiliteringspersonal. Rehabiliteringen sköts av sakkunniga inom rehabiliteringen.

I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden har eleverna lika många årsveckotimmar som de elever som studerar enligt läroämnena på motsvarande årskurs.

Ett förvaltningsbeslut om stöd enligt 20 f § ska fattas om undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden. Beslutet ska motiveras. I motiveringen ska anges vilka eventuella andra uppgifter och utredningar som ligger till grund för beslutet och de författningar som tillämpats. Innan beslutet fattas ska utbildningsanordnaren med beaktande av elevens ålder och utvecklingsskede höra eleven och hans vårdnadshavare eller annan laglig företrädare.

Motoriska färdigheter

Lärandet av *motoriska färdigheter* baserar sig på elevens funktionsförmåga, sensomotoriska färdigheter och grundläggande motoriska färdigheter samt utvecklingen av dem. De motoriska färdigheterna utvecklas stegvis genom upprepning och träning, och samtidigt främjas lärandet av sensomotoriska färdigheter och kroppsuppfattning samt grovmotoriska och finmotoriska färdigheter. Med utveckling av motoriska färdigheter avses förändring i elevens motoriska funktionsförmåga och motoriska färdigheter.

I undervisningen i motoriska färdigheter utnyttjas vardagliga situationer, lärmiljön inom den grundläggande utbildningen samt mångsidiga och trygga miljöer. Positiva motionsupplevelser ökar delaktigheten och kan bidra till att eleven börjar uppleva att träning av rörlighet, muskelkondition och balans är en trevlig och inspirerande del av vardagen. Bättre finmotoriska färdigheter främjar samtidigt lärande av grundläggande motoriska färdigheter. De motoriska färdigheterna stöder elevens lärande, initiativförmåga, delaktighet och uthållighet.

De motoriska färdigheterna tränas naturligt som en del av de övriga verksamhetsområdena. Träningen stöder och stärker elevens eget arbete och hans möjligheter att delta, och den skapar möjligheter för eleven att uppleva att hen lyckas. Elevens individuella situation, färdigheter och styrkor bestämmer målen och innehållen i undervisningen. Elevens behov av handledning och assistans beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. I planen för genomförande av elevspecifikt stöd anges förutom undervisningens innehåll och mål även elevens eventuella behov och användning av hjälpmedel.

Mål

Målen för undervisningen baserar sig på elevens fysiska funktionsförmåga. Målet för undervisningen är att eleven uppnår motoriska färdigheter som stöder funktionsförmågan och som är nödvändiga med tanke på ett självständigt liv. Målet är att eleven genom utveckling av sina motoriska färdigheter finner glädje i att göra saker och röra sig, vilket främjar det dagliga välbefinnandet. Målet för undervisningen i motoriska färdigheter är att stödja utvecklingen av elevens färdigheter i balans, rörlighet och hantering av redskap. Målet är att stärka elevens kroppskännedom, kroppsuppfattning och kroppskontroll, att främja utvecklingen av de grov- och finmotoriska färdigheterna samt att stödja ändamålsenlig användning av dessa färdigheter i olika vardagssituationer. Det sensomotoriska lärandet stöds av aktiviteter som skärper sinnen och hjälper eleven att urskilja viktig information i sin omgivning.

De motoriska färdigheterna har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i synnerhet följande områden: förmåga att tänka och lära sig (K1), vardagskompetens (K3), digital kompetens (K5) samt förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (L7).

Undervisningens innehåll

Undervisningen i motoriska färdigheter ska innehålla planering och handledning av motoriska aktiviteter samt element som utvecklar elevens balans, koordination, rytm, uthållighet och muskelstyrka. I undervisningen beaktas de sensomotoriska färdigheterna. Dessa är färdigheter som hjälper eleven att uppfatta sin egen kropp och dess olika delar i förhållande till omgivande rum, tillgänglig tid och styrka. Undervisningens innehåll baserar sig på elevens kroppskännedom, kroppsuppfattning och kroppskontroll, vilka utgör grund för lärandet och aktiviteterna. Via kroppskännedom kan eleven förstå och utnyttja information från sina olika sinnen. Med hjälp av kroppsuppfattning övar sig eleven att identifiera och namnge sina kroppsdelar, identifiera den egna kroppens yttre gränser och olika sidor av sin kropp samt lär sig att kors kroppens mittlinje. Kroppskontroll innebär kontroll av kroppens ställningar och rörelser. Eleven skaffar information om sin kropp och sin omgivning genom rörelser. Undervisningen innehåller rörelseaktiviteter i olika rum och varierande miljöer. Den innehåller också rörelse-, balans- och känselupplevelser som åstadkoms med olika redskap. Grundläggande motoriska färdigheter, som balans- och rörelseförmåga samt förmåga att hantera redskap, möjliggör vardagliga aktiviteter och delaktighet.

Språk och kommunikation

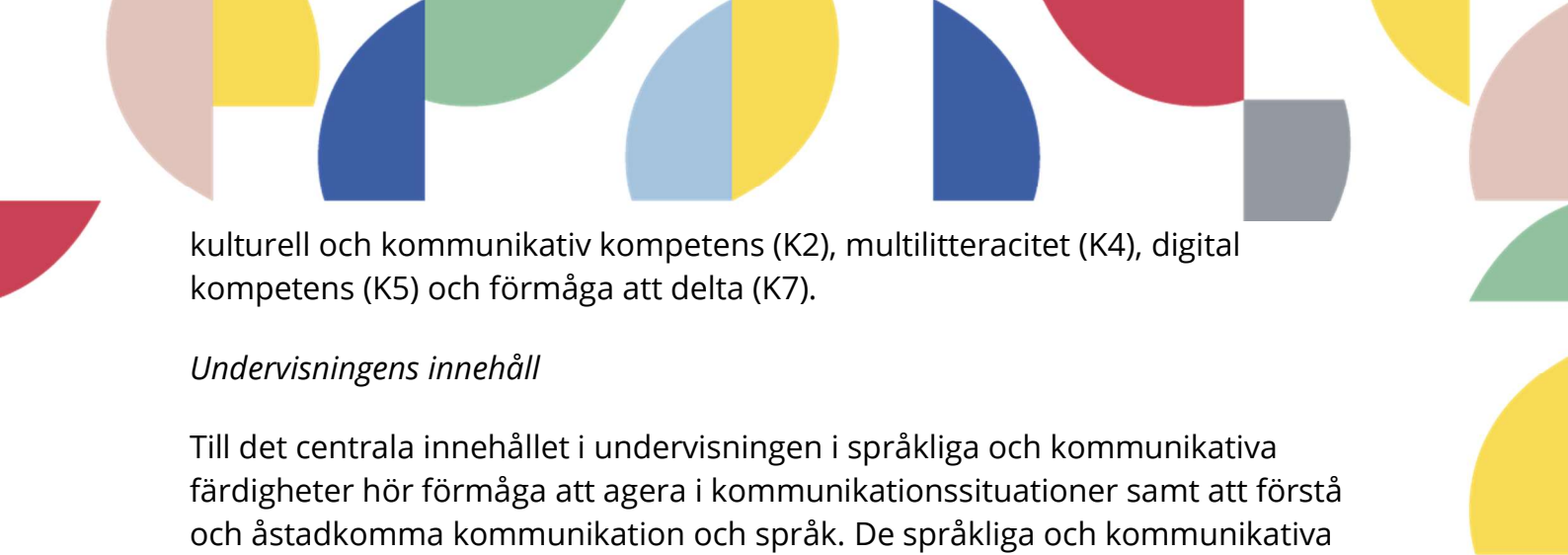
Lärandet av *språkliga och kommunikativa färdigheter* baserar sig på kommunikation och kommunikationsbaserade övningar inriktade på att eleven ska förstå kommunikation och kunna kommunicera. Språket utgör ett redskap för tänkande, lärande och interaktion. Grunden för kommunikationen skapas genom att observera och tolka elevens eller den unga personens verbala och/eller kroppsliga uttryck och genom att svara på dem. Förmågan och viljan att ta kontakt och upprätthålla kontakten stärks vid interaktion. Att utveckla färdigheter i kommunikation är en förutsättning för att eleven ska kunna delta i meningsfull interaktion med både kamratgruppen och vuxna. På så sätt kan eleven bli förstådd, uttrycka sig på sitt eget sätt, påverka sin egen miljö och delta aktiviteterna i den egna gemenskapen.

Språk- och kommunikationsfärdigheter övas naturligt som en del av de övriga verksamhetsområdena. Elevens behov av handledning och assistans beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. Vid behov ska eleven ha tillgång till olika kommunikationssätt och hjälpmedel samt behövliga tolkningstjänster. I planen för genomförande av elevspecifikt stöd ska anges förutom undervisningens innehåll och mål även eventuella kommunikationssätt och hjälpmedel som används i olika situationer och evenemang under skoldagarna.

Mål

Målet för undervisningen är att eleven interagerar med sin omgivning, gör sig förstådd och även själv förstår andra. Undervisningen framskrider i enlighet med elevens funktionsförmåga, från den tidiga kommunikationen till kommunikation med hjälp av meningar. Man ska försäkra sig om att eleven har möjlighet att använda sätt som är lämpliga för hen att samverka och kommunicera i olika situationer och med olika människor. Målet är att alla elever hittar interaktions- och kommunikationssätt som är lämpliga med tanke på deras funktionsförmåga och att de övar sig på att använda dem i vardagliga situationer. Kommunikationssättet kan vara taktilt, det vill säga basera sig på känselsinnet, eller så kan det basera sig på ansiktsuttryck, föremål, bilder eller tecken som stöd eller vara verbalt. Målet för undervisningen är också att dra nytta av elevens modersmål och eventuella färdigheter i andra språk.

De språkliga och kommunikativa färdigheterna har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i synnerhet följande områden:

kulturell och kommunikativ kompetens (K2), multilitteracitet (K4), digital kompetens (K5) och förmåga att delta (K7).

Undervisningens innehåll

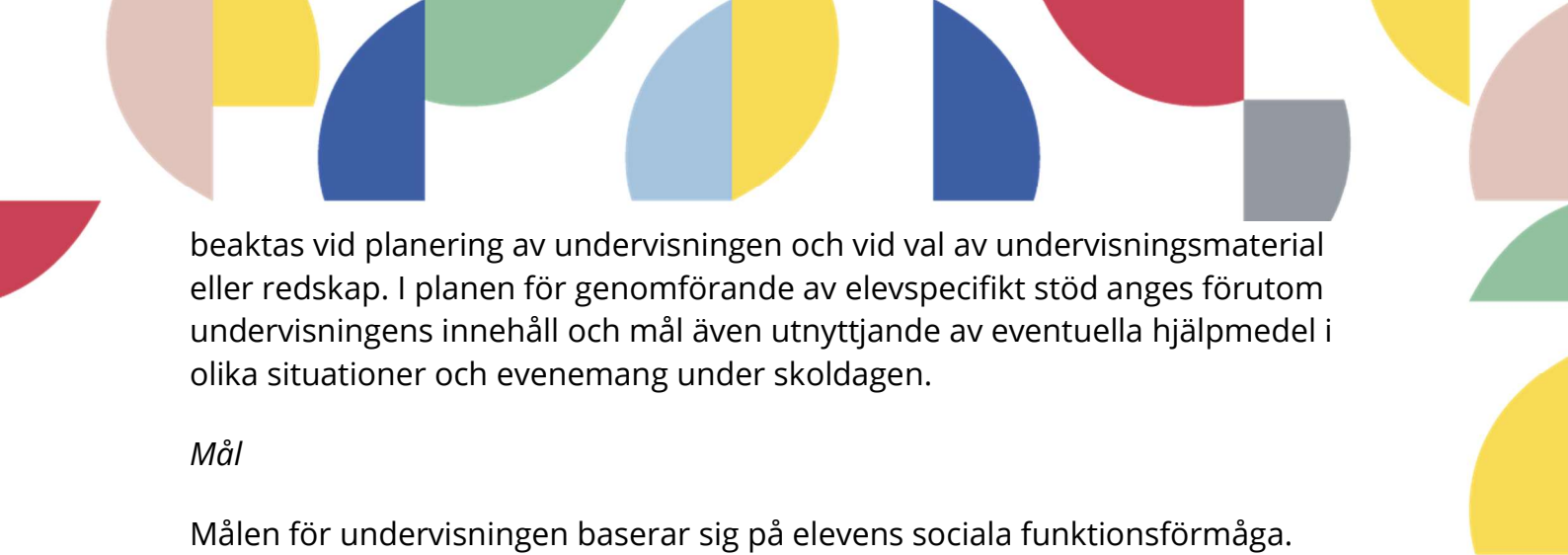
Till det centrala innehållet i undervisningen i språkliga och kommunikativa färdigheter hör förmåga att agera i kommunikationssituationer samt att förstå och åstadkomma kommunikation och språk. De språkliga och kommunikativa färdigheterna omfattar mångsidigt också förmåga att förstå och åstadkomma icke-verbala budskap, språklig medvetenhet och artikulation. I undervisning av begrepps- och ordförråd ingår i enlighet med elevens intresse att identifiera och använda föremål, bilder, symboler, bokstäver och ord. I undervisningen kan man utnyttja alla färdigheter som eleven har i olika språk. Vid behov kan undervisningen också omfatta elementära kunskaper i ett främmande språk, om de är viktiga för elevens delaktighet.

Sociala färdigheter

Lärandet av *sociala färdigheter* baserar sig på elevens färdigheter i interaktion och kommunikation, emotionella färdigheter och färdigheter i självreglering. Sociala färdigheter är till hjälp vid umgänge, kommunikation och samarbete med andra. Eftersom de sociala färdigheterna inverkar på hur vardagen löper utgör de en del av elevens sociala funktionsförmåga. Lärandet av emotionella färdigheter främjar den sociala funktionsförmågan.

Elevens positiva självbild och motivation att lära sig kan man stödja genom att erbjuda dem upplevelser av att lyckas och genom att för den grundläggande utbildningen skapa en positiv atmosfär för socialt lärande där varje elev känner att de tillhör gemenskapen och kan delta i den med sina egna styrkor. Erfarenheter av att bli förstådd, att vara medlem i en grupp och i skolgemenskapen och att samverka påverkar elevens självbild och utvecklingen av hans sociala färdigheter. Perspektivet socialt välbefinnande betonar vikten av att stärka elevernas positiva självbild så att de lär sig att uppskatta sig själva. Eleven ska känna att hen uppskattas. De sociala färdigheterna utvecklas genom modellinläring, erfarenheter och respons från sociala situationer.

De sociala färdigheterna övas naturligt som en del av de övriga verksamhetsområdena. Man ska stödja och stärka elevens eget arbete och möjligheter att delta och skapa möjligheter för dem att uppleva att de lyckas. Elevens individuella situation, färdigheter och styrkor bestämmer målen och innehållen i undervisningen. Elevens behov av handledning och assistans

beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. I planen för genomförande av elevspecifikt stöd anges förutom undervisningens innehåll och mål även utnyttjande av eventuella hjälpmedel i olika situationer och evenemang under skoldagen.

Mål

Målen för undervisningen baserar sig på elevens sociala funktionsförmåga. Målet för lärandet av sociala färdigheter är att elevens förmåga att agera i grupp utvecklas, att hens delaktighet i skolgemenskapen stärks och att hen övar och lär sig emotionella färdigheter och självreglering. Lärande av sociala färdigheter stöder elevens färdigheter i att samverka och kommunicera samt hjälper hen att bli den del av gruppen och skapa goda människorelationer. Med sociala färdigheter avses färdigheter som behövs i vardagslivet, som att presentera sig själv och andra, lyssna och ställa frågor, vänta på sin tur i en diskussion, be om ordet och yttra sig, be om ursäkt och be om hjälp. Målen för undervisningen i emotionella färdigheter har kopplingar till förmågan att känna empati och identifiera, tolerera, reglera, uttrycka och hantera känslor och till självreglering.

Målen för de sociala färdigheterna kan inkludera mål relaterade till respekt för andra människor och till gott uppförande.

De sociala färdigheterna har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i synnerhet följande områden: förmåga att tänka och lära sig (K1), kulturell och kommunikativ kompetens (K2), vardagskompetens (K3), digital kompetens (K5) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7).

Undervisningens innehåll

I undervisningen ingår aktiviteter i olika sociala miljöer. Innehållet i undervisningen i sociala färdigheter utvecklar och stärker elevens positiva erfarenheter av och färdigheter i att agera i sociala situationer, det vill säga erfarenheter som uppmuntrar och motiverar eleven att interagera, kommunicera, ansluta sig till en grupp och skapa mänskliga relationer. I undervisningen ingår övningar som förbättrar kommunikationsfärdigheterna och de emotionella färdigheterna, vilket stöder inte bara elevens utan hela gruppens sociala välbefinnande. Undervisningen i emotionella färdigheter är inriktad på att lära sig att bli medveten om och identifiera sina egna känslor, att uttrycka känslor och att reglera känslomässiga upplevelser och känslouttryck.

Färdigheter i dagliga rutiner

Lärandet av färdigheter i dagliga rutiner baserar sig på elevens funktionsförmåga, förmåga att leva självständigt och behov av assistans. Med färdigheter i dagliga rutiner avses färdigheter som behövs i vardagen. Dessa färdigheter främjar elevens initiativförmåga och självständighet och ökar hans aktörskap och delaktighet i verksamhetsmiljön och samhället. I övningar som gäller färdigheter i dagliga rutiner kan fostran i säkerhet inkluderas på ett naturligt sätt. Färdigheterna övas i vardagliga miljöer, till exempel i samband med måltider, på- och avklädning, utomhusaktiviteter, vila och lek samt i undervisningssituationer i trafiken och andra miljöer.

Färdigheterna i dagliga rutiner och arbetet för att stärka elevens funktionsförmåga och stödja hans delaktighet främjar hälsa och välbefinnande. Att öva färdigheterna i dagliga rutiner utgör en naturlig del av elevernas arbete för att uppnå målen för de övriga verksamhetsområdena. Man ska skapa möjligheter för eleven att uppleva att han lyckas. Elevens funktionsförmåga, färdigheter och styrkor bestämmer målen och innehållet i undervisningen. Elevens behov av handledning och assistans beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. I planen för genomförande av elevspecifikt stöd ska anges förutom undervisningens innehåll och mål även utnyttjande av eventuella hjälpmedel i olika situationer och evenemang under skoldagen.

Mål

Målet för undervisningen i färdigheter i dagliga rutiner är att eleven lär sig att så självständigt som möjligt utföra sina dagliga rutiner. Målet för undervisningen är att öka elevens aktiva deltagande i verksamheten i sin lärmiljö och att främja elevens initiativförmåga och självständighet. Genom undervisningen i färdigheter i dagliga rutiner stärks elevens färdigheter relaterade till välbefinnande och säkerhet och han får lära sig att göra val i enlighet med en hållbar livsstil.

Undervisningen ska stärka elevens positiva självbild. Målet är att eleverna tränar sina färdigheter i att ta hand om sig själva och att de får stöd i att se på framtiden med tillförsikt. Målet är också att eleven får färdigheter i säkerhet och acceptans av mångfald och stöd i sin sexuella utveckling. Syftet med säkerhetsfostran är att eleverna ska lära sig att identifiera risksituationer, be om hjälp, bedöma risker och göra säkra val. Färdigheterna i dagliga rutiner har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i

synnerhet följande områden: förmåga att tänka och lära sig (K1), kulturell och kommunikativ kompetens (K2), vardagskompetens (K3), digital kompetens (K5) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7).

Undervisningens innehåll

Innehållet i undervisningen i färdigheter i dagliga rutiner är inriktat på vardagliga färdigheter relaterade till ett självständigt liv, såsom välbefinnande och förmåga att ta hand om sin hälsa, sociala färdigheter samt förmåga att sköta sitt hem och uträtta ärenden. Undervisningen ska omfatta tidshantering, boende, möjligheter att röra sig i omgivningen, en meningsfull fritid och säkerhet. Eleverna får handledning i att respektera och skydda sin egen kropp och andras kroppar.

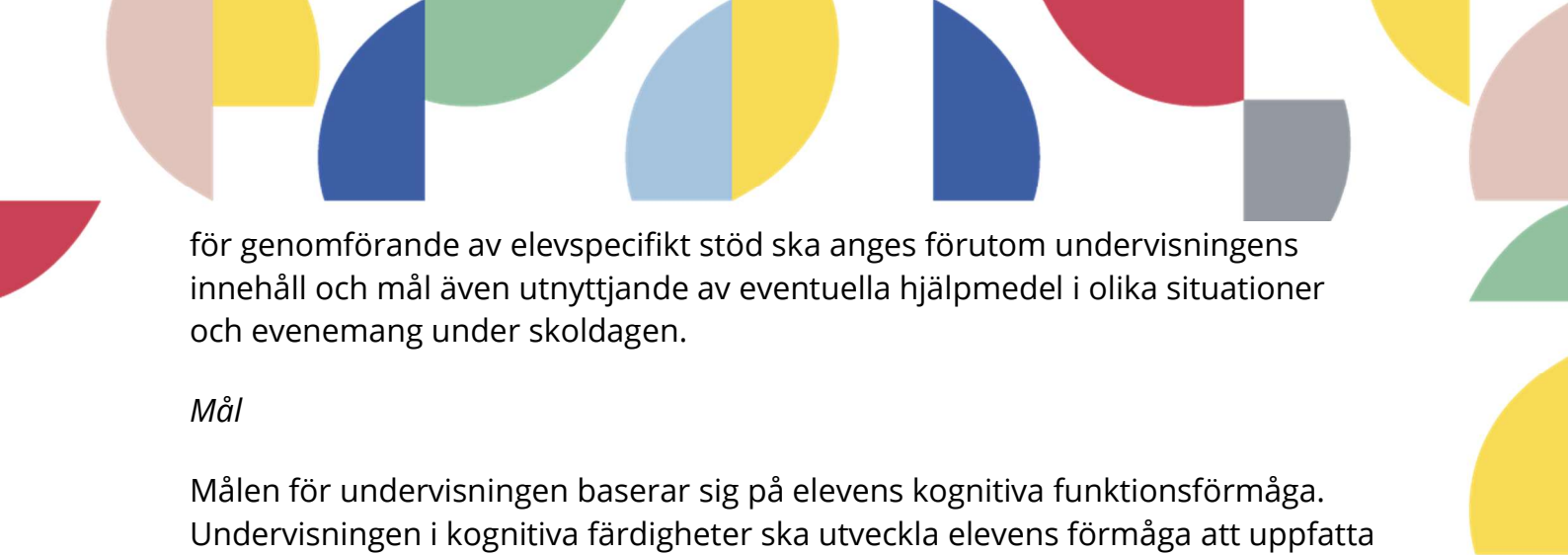
I undervisningen beaktas att eleverna får konsumentkunskap och kunskap om sina rättigheter och sitt ansvar. Eleverna bör också få lära sig hur man deltar i demokratiskt beslutsfattande som aktiv samhällsmedlem. Under den grundläggande utbildningen får eleverna öva sig på att göra val och leva i enlighet med en hållbar livsstil. Om det är förenligt med elevens funktionsförmåga och elevens bästa, ska undervisningen inrikta sig till exempel på att eleven finner en meningsfull fritidsaktivitet eller hobby, kan utnyttja digitala verktyg i vardagen och kan bygga kamratrelationer.

Kognitiva färdigheter

Lärandet av *kognitiva färdigheter* baserar sig på elevens funktionsförmåga och förmåga att lära sig samt på minnets funktion. Med kognitiva färdigheter avses färdigheter i tänkande, observation, inhämtande av kunskap, förståelse och lärande. Utvecklingen av kognitiva färdigheter omfattar till exempel följande områden: språk, minne, tänkande, problemlösning, koncentrationsförmåga, kreativitet, slutledningsförmåga och beslutsfattande.

Undervisningen i kognitiva färdigheter stöder utvecklingen av lärande-, minnes- och tankeprocesserna och uppmuntrar eleven att använda dessa färdigheter i olika vardagssituationer och miljöer.

Övningen av de kognitiva färdigheterna kan på ett naturligt sätt integreras i undervisningen inom de övriga verksamhetsområdena, och då stärker den elevernas delaktighet, motivation och inställning till lärande. Målen och innehållen i undervisningen utgår från elevens individuella situation, färdigheter och styrkor. Elevens behov av handledning och assistans beaktas vid planering av undervisningen och vid val av undervisningsmaterial eller redskap. I planen

för genomförande av elevspecifikt stöd ska anges förutom undervisningens innehåll och mål även utnyttjande av eventuella hjälpmedel i olika situationer och evenemang under skoldagen.

Mål

Målen för undervisningen baserar sig på elevens kognitiva funktionsförmåga. Undervisningen i kognitiva färdigheter ska utveckla elevens förmåga att uppfatta och förstå den omgivande verkligheten och aktivera elevens förmåga att tänka och styra sina handlingar. Målet för undervisningen är att eleven aktiveras och lär sig använda sina sinnen för att få en uppfattning om den omgivande verkligheten. Målet är att eleven lär sig uppfatta, välja och klassificera saker. Dessutom lär sig eleven att dra slutsatser, som till exempel färdigheter i att förstå samband mellan orsak och verkan, lösa problem, dra språkliga slutsatser och memorera. I enlighet med elevens funktionsförmåga och intresse kan målet för undervisningen också vara att eleven utvecklar sina grundläggande färdigheter i läsning, skrivning och matematik. Övningen av de kognitiva färdigheterna inriktas på elevens aktivitet i vardagsmiljön.

De kognitiva färdigheterna har också kopplingar till de olika områdena av mångsidig kompetens. Detta gäller i synnerhet följande områden: förmåga att tänka och lära sig (K1), kulturell och kommunikativ kompetens (K2), digital kompetens (K5) och förmåga att delta, påverka och bidra till en hållbar framtid (K7).

Undervisningens innehåll

Undervisningen i kognitiva färdigheter kan innehålla stimulans och träning av sinnen samt element som främjar förmågan att minnas, välja, klassificera, lösa problem, fatta beslut och förstå förhållandet mellan orsak och verkan. Undervisningen uppmuntrar eleven att använda dessa färdigheter i olika vardagssituationer och miljöer. Undervisningen innehåller också övningar i de grundläggande färdigheterna i läsning, skrivning och matematik i enlighet med elevens kognitiva funktionsförmåga och intresse.

Innehållet i de olika läroämnena kan i tillämpliga delar användas vid planering av målen för och innehållet i undervisningen i kognitiva färdigheter. Undervisningen är dock inte uppdelad enligt läroämnen och baserar sig inte på avvikelse från lärokursen eller målen i läroplanen enligt 20 h § i lagen om grundläggande utbildning. Av innehållet i läroämnena kan man skapa undervisningshelheter till exempel om aktuella teman.

Principer för och samarbete kring undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden i Borgå

I den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Borgå genomförs undervisningen enligt verksamhetsområden huvudsakligen i Strömborgska skolans eller Kvarnbackens skolas specialklasser.

Målet med undervisningen är att ge eleven kunskaper och färdigheter som gör det möjligt för hen att klara sig så självständigt som möjligt i livet. Utgångspunkten för planeringen av undervisningen är elevens styrkor.

I undervisningen som ordnas enligt verksamhetsområden stöds elevens helhetsmässiga utveckling och elevens funktionsförmåga främjas och upprätthålls.

Skoldagarna planeras som helheter så att de individuella målen för varje verksamhetsområde integreras i allt som eleven gör.

I lärandet och den övergripande habiliteringen av elever som studerar enligt verksamhetsområden betonas ett nära samarbete med vårdnadshavare, elevvård och olika nätverk. Det är viktigt att de mål som utarbetats i samarbete mellan olika aktörer stöds i elevens olika verksamhetsmiljöer.

Vid övergångar betonas ett nära samarbete mellan nuvarande skola, mottagande skola, vårdnadshavare och hela nätverket. Vid början av grundläggande utbildning kan de planer som utarbetats inom småbarnspedagogiken tillsammans med vårdnadshavaren användas som stöd för elevens utveckling, skolgång och lärande.

I slutskedet av den grundläggande utbildningen betonas en individuell planering av elevens fortsatta studier men också elevens framtid ur ett bredare perspektiv. För elever som studerar enligt verksamhetsområden är det viktigt att övergången till livet efter grundläggande utbildning förbereds tillräckligt tidigt tillsammans med vårdnadshavare och andra nödvändiga aktörer. I detta skede beaktas alltid elevens helhetssituation, såsom fortsatta studier, eventuellt deltagande i dagverksamhet och ordnande av boendetjänster. Undervisningen planeras och genomförs i samarbete med eleven och vårdnadshavarna, men det pedagogiska ansvaret ligger hos elevens lärare.

Åtgärder för att säkerställa delaktigheten i skolgemenskapen för elever som studerar enligt verksamhetsområde

Alla i skolan ska aktivt arbeta för att skapa en kultur där alla elever känner sig välkomna och värdefulla. Det här innebär att organisera aktiviteter som främjar gemenskap och respekt mellan elever.

Elevens skoldag utgör en helhet där t.ex. sociala sammanhang och förflyttningar är viktiga lärandesituationer för eleven. Lärmiljön sträcker sig utanför skolan och lärande sker så mycket som möjligt i naturliga sammanhang och praktiska situationer.

Alla elever som studerar i specialklass har en samarbetsklass där eleven har möjlighet att tillhöra en större gemenskap. Hur samarbetet med samarbetsklassen ser ut i praktiken varierar utgående från elevens behov. Elevens lärare samt samarbetsklassens lärare ansvarar tillsammans för att säkerställa att det under läsåret skapas gemensamma lärandemål och aktiviteter som är tillgängliga för alla elever oberoende av deras behov.

Ett starkt samarbete mellan hem och skola stärker elevens möjlighet att vara delaktig i gemenskapen. Genom att involvera eleven själv och hens vårdnadshavare i planering och genomförande av skolaktiviteter kan skolpersonalen säkerställa att elevens individuella behov och styrkor beaktas i skolvardagen.

Skolans fysiska och sociala miljö ska vara tillgänglig och trygg för alla elever. Genom att alla vuxna i skolgemenskapen dessutom använder pedagogiska metoder som främjar delaktighet stöds alla elevers välbefinnande och sociala relationer. Det här inbegriper grupparbeten, interaktiva lektioner och aktiviteter som främjar samhörighet.

5.4.2 Flexibel grundläggande utbildning

Enligt lagen om grundläggande utbildning kan en kommun, i den omfattning kommunen beslutar, ordna flexibel grundläggande utbildning för årskurserna 7–9. Utbildningen ska ordnas i enlighet med lagstiftningen och läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen.

Syftet med den flexibla grundläggande utbildningen är att minska studieavbrott i den grundläggande utbildningen och förebygga utslagning. Målet är att stärka elevernas studiemotivation och livskompetens. Förutom att eleverna ska slutföra den grundläggande utbildningens lärokurs får de stöd vid övergången till följande utbildningsstadium och ges färdigheter som behövs för att klara av studierna.

Den flexibla grundläggande utbildningen är avsedd för sådana elever i årskurs 7–9 som underpresterar och har svag studiemotivation och för elever som man bedömer riskeras av att bli utslagna från fortsatt utbildning och arbetslivet. Till flexibel grundläggande utbildning kan också en elev antas som får elevspecifika stödåtgärder enligt 20 c § i lagen om grundläggande utbildning, ifall eleven kan studera enligt den läroplan som följs flexibel grundläggande utbildning och arrangemanget som helhet är för elevens bästa.

Undervisningen ska präglas av yrkes- och sektorsövergripande samarbete och samarbete mellan olika organisationer. Också yrkesläroanstalter och gymnasier, läroanstalter inom det fria bildningsarbetet samt verkstäder för unga kan delta i samarbetet. En styrgrupp kan inrättas för att planera och organisera flexibel grundläggande utbildning.

Skolans arbetssätt och undervisningsmetoder ska utvecklas så att de motsvarar de individuella behoven hos de elever som valts till utbildningen. Särskild uppmärksamhet ska fästas vid arbetsformer som ökar elevernas delaktighet och samhörighet i skolan samt stärker det fostrande arbete som är gemensamt för vårdnadshavarna och alla som arbetar inom den flexibla grundläggande utbildningen. Aktiverande och arbetsinriktade studiemetoder ska prioriteras i undervisningen.

Flexibel grundläggande utbildning ska ordnas i små grupper i skolan, på arbetsplatser och i andra lärmiljöer med hjälp av sektorsövergripande samarbete samt med hjälp av stöd- och rådgivningstjänster. Flexibel grundläggande utbildning ska utöver läraren involvera en av utbildningsanordnaren utsedd yrkeskunnig person som vet hur man stödjer ungas sociala växande, samarbetet med familjerna och är insatt i annat stöd- och rådgivningsarbete. Undervisningen kan vid behov också delvis genomföras i anslutning till en annan undervisningsgrupp.

Undervisningen ska ordnas som närundervisning i skolan och i form av handledda studier på arbetsplatser och i andra lärmiljöer. Studier utanför skolan är en viktig del av den flexibla grundläggande utbildningen. Under dessa

perioder har eleverna rätt till handledning och undervisning av en lärare. Eleverna ska ges uppgifter i enlighet med läroplanen och resultaten ska beaktas vid bedömningen. Personal på arbetsplatser och i övriga lärmiljöer som arbetar med elever ska göras förtroga med föreskrifter som berör arbetarskydd, dataskydd och sekretess och andra nödvändiga föreskrifter.

En elev väljs till flexibel grundläggande utbildning på anhållan av eleven eller vårdnadshavaren. Likvärdiga antagningsgrunder ska tillämpas vid antagningen av elever. Utbildningsanordnaren ska besluta om grunderna för antagningen av elever och om antagningsförfarandet. Om elevantagningen fattas ett förvaltningsbeslut som bereds på ett yrkesövergripande sätt. Om den flexibla grundläggande utbildningen för en enskild elev avslutas innan den grundläggande utbildningen är slut, förutsätts ett förvaltningsbeslut.

Elever som deltar i flexibel grundläggande utbildning har rätt till lagstadgat stöd för lärande och skolgång, handledning och elevvård.

För en elev som deltar i flexibel grundläggande utbildning ska man utarbeta en plan. Planen ska utarbetas i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Planen ska beskriva särskilda omständigheter i den flexibla grundläggande utbildningen för eleven, till exempel om undervisningen ordnas i lärmiljöer utanför skolan. Ifall eleven får elevspecifikt stöd, ska den flexibla grundläggande utbildningen på motsvarande sätt beskrivas i planen för genomförande av elevspecifikt stöd.

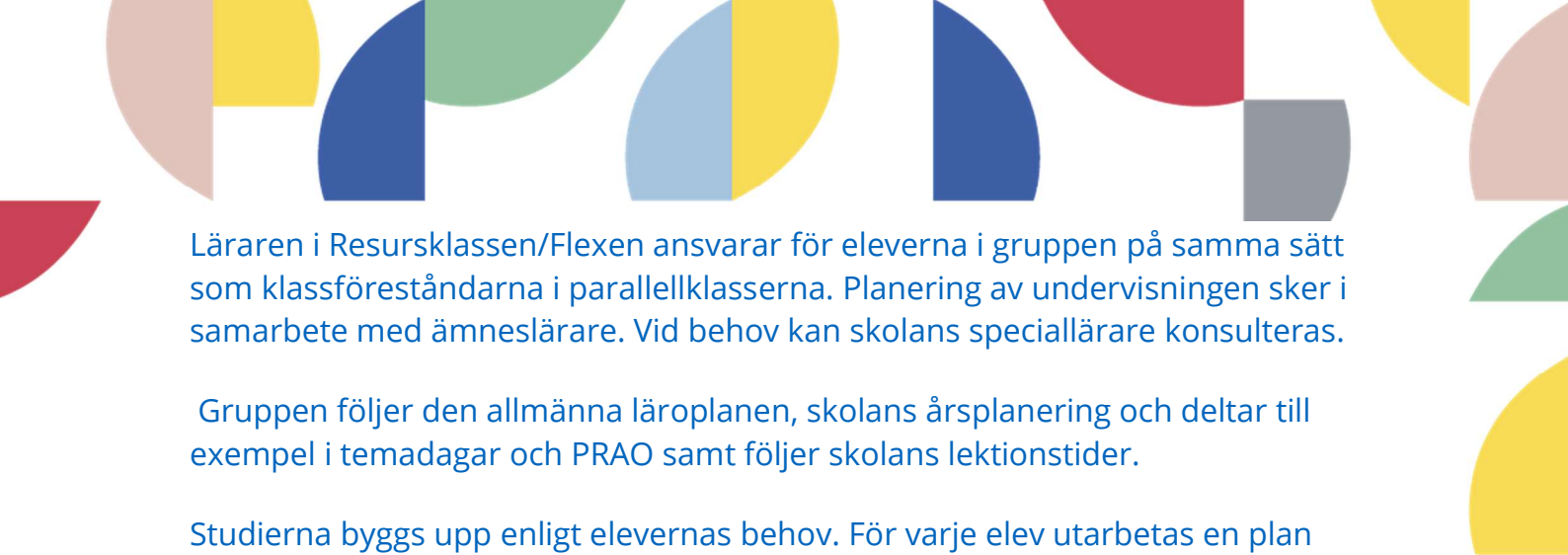

Den flexibla grundläggande utbildningen (JOPO) i Borgå

Flexibel grundläggande utbildning (JOPO) ordnas i **Resursklassen** i Lyceiparkens skola och i **Flexen** i Strömborgska skolan. Resursklassen är för elever i årskurs 9 och Flexen för elever i årskurs 8 och årskurs 9.

Ansökan till den flexibla grundläggande utbildningen sker under vårterminen för elever i årskurs 8 (Resursklassen) och elever i årskurs 7–8 (Flexen). Eleven som beviljas en plats skall ha intresse att förbättra sitt lärande och sin skolframgång. Alla sökande intervjuas och vårdnadshavarna involveras i processen. På basen av ansökan, intervjun och elevens behov sker urvalet till Resursklassen/Flexen.

Eleverna inom den flexibla grundläggande utbildningen undervisas i regel av en lärare i alla gemensamma teoretiska läroämnena. Undervisning ges för elever i årskurs 8 och 9 i mindre grupp (max 10 elever). Eleverna inkluderas i den allmänna undervisningen i valfria ämnen samt i konst- och färdighetsämnena.

Läraren i Resursklassen/Flexen ansvarar för eleverna i gruppen på samma sätt som klassföreståndarna i parallellklasserna. Planering av undervisningen sker i samarbete med ämneslärare. Vid behov kan skolans speciallärare konsulteras.

Gruppen följer den allmänna läroplanen, skolans årsplanering och deltar till exempel i temadagar och PRAO samt följer skolans lektionstider.

Studierna byggs upp enligt elevernas behov. För varje elev utarbetas en plan som beskriver mål, arbetssätt och lärmiljöer. I verksamheten betonas samarbete med stadens ungdomstjänster, tredje sektorn och olika företag. En tät kontakt mellan skolan och hemmet hör till den flexibla grundläggande utbildningen.

Eleverna i flexen erbjuds möjligheten att välja utökad arbetspraktik som ett valfritt läroämne, motsvarande 2 årsveckotimmar per år.

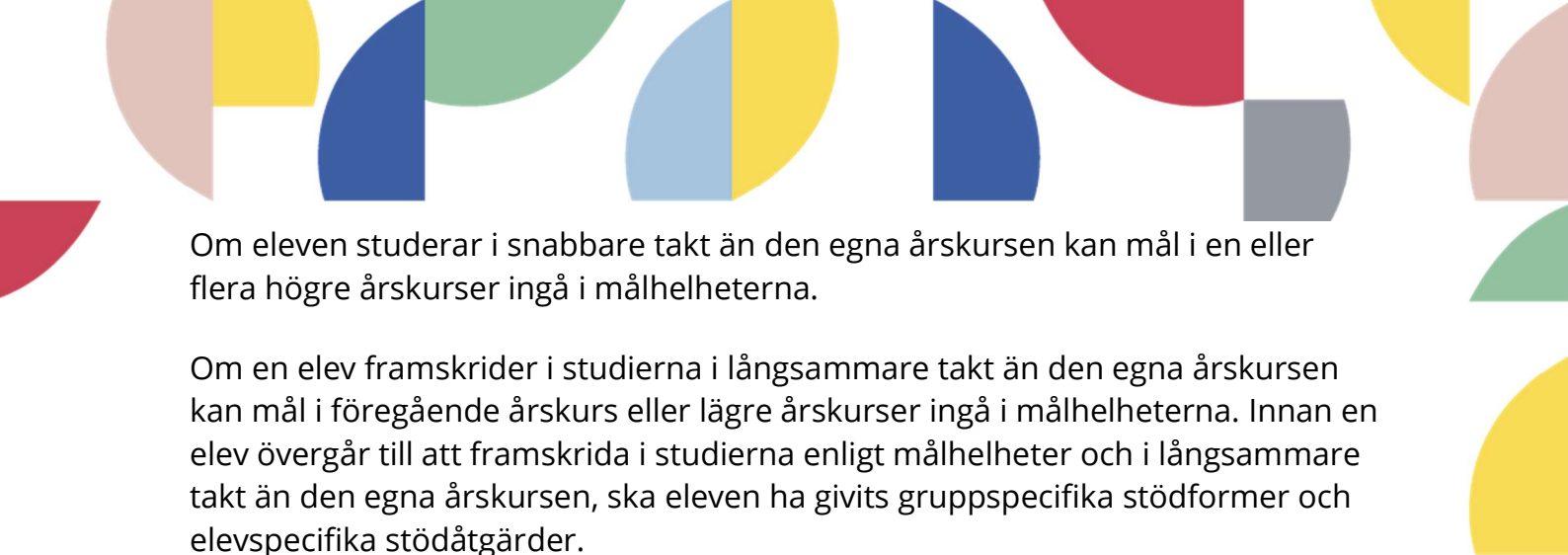
Eleven uppmuntras att vara aktiv i sökandet av arbetsplats för arbetspraktik. Elevhandledaren stöder processen vid behov. Under arbetsplatsstudieperioden deltar eleven under handledning i arbetsplatsens uppgifter, lär sig spelreglerna i arbetslivet, får erfarenhet av olika branscher och utför samtidigt självständiga studieuppgifter som hänför sig till den egna arbetsplatsen och den egna planen för lärande. Flexens lärare samarbetar med arbetsplatsens handledare. I slutet av arbetspraktiken har eleven, läraren och handledaren på arbetsplatsen en utvärderingsdiskussion. Läraren ansvarar för bedömningen.

5.4.3 Framskridande i studier enligt målhelheter

Avvikelser från de årskursvisa målen i den lokala läroplanen kan göras för en enskild elev genom att av målen i den lokala läroplanen bilda målhelheter av olika omfattning.

Med att framskrida i studierna enligt målhelheter avses att eleven studerar målhelheter enligt en plan som gjorts upp för eleven i ett eller flera läroämnen enligt målhelheter i stället för att framskrida i studierna enligt årskursvisa lärokurser i olika läroämnen. Utbildningsanordnaren fattar ett förvaltningsbeslut om avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen. Att framskrida i studierna enligt målhelheter är en åtgärd som ska användas i sista hand för att anordna undervisningen för eleven.

Att framskrida i studierna enligt målhelheter gör det möjligt att framskrida både snabbare och långsammare i något eller några mål i ett eller flera läroämnen.

Om eleven studerar i snabbare takt än den egna årskursen kan mål i en eller flera högre årskurser ingå i målhelheterna.

Om en elev framskrider i studierna i långsammare takt än den egna årskursen kan mål i föregående årskurs eller lägre årskurser ingå i målhelheterna. Innan en elev övergår till att framskrida i studierna enligt målhelheter och i långsammare takt än den egna årskursen, ska eleven ha givits gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder.

Målhelheterna ska i huvudsak bildas utgående från målen inom de helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. En elev som framskrider i studierna enligt målhelheter flyttar efter att läsåret avslutats till följande årskurs, även om eleven studerat enligt mål i föregående årskurs eller lägre årskurser. I slutet av varje årskurshelhet ska eleven i huvudsak ha uppnått målen i den i fråga varande helheten. En elev som framskrider i studierna enligt målhelheter studerar i första hand tillsammans med sin egen årskurs.

Att framskrida i studierna enligt målhelheter kan tillämpas även då eleven övergår till den grundläggande utbildningen efter att hen studerat utomlands eller i undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen.

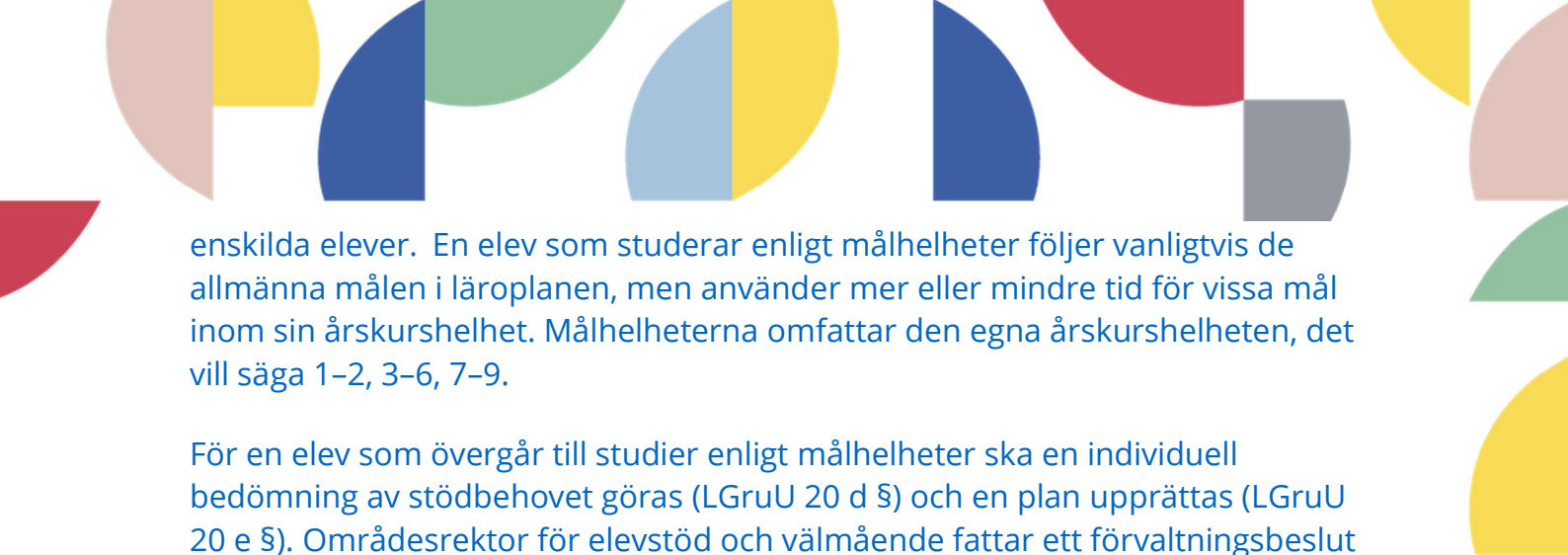
För en elev som framskrider i studierna enligt målhelheter ska en plan utarbetas. I planen ska målhelheterna för eleven, innehållet i målhelheterna, elevens framskridande i studierna och principerna för bedömningen av eleven framgå. Genomförandet av planen ska utvärderas enligt behov, dock minst en gång per läsår. Planen ska granskas oftare om elevens behov förutsätter det. Planen ska utarbetas av de lärare som undervisar eleven i samarbete med eleven och vårdnadshavaren.

I kapitel 6 fastställs om genomförandet av bedömningen av lärandet och kunnandet hos en elev som framskrider i studierna enligt målhelheter.

Studier enligt målhelheter är en avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen och ska användas i sista hand för att anordna undervisningen för eleven.

Studier enligt målhelheter ger möjlighet för en elev att avlägga studiehelheterna i något läroämne i långsammare eller snabbare takt än i det årskursbundna systemet. Beslutet om att övergå till studier enligt målhelheter fattas i samarbete med klassläraren/klassföreståndaren, ämnesläraren, eleven och dennes vårdnadshavare. Studier enligt målhelheter tillämpas i Borgå för

enskilda elever. En elev som studerar enligt målhelheter följer vanligtvis de allmänna målen i läroplanen, men använder mer eller mindre tid för vissa mål inom sin årskurshelhet. Målhelheterna omfattar den egna årskurshelheten, det vill säga 1–2, 3–6, 7–9.

För en elev som övergår till studier enligt målhelheter ska en individuell bedömning av stödbehovet göras (LGruU 20 d §) och en plan upprättas (LGruU 20 e §). Områdesrektor för elevstöd och välmående fattar ett förvaltningsbeslut om framskridande i studier enligt målhelheter.

Målhelheterna utformas alltid individuellt för eleven. Den lärare som ansvarar för undervisningen i ämnet antecknar i elevens plan vilka målhelheter som gäller, deras innehåll, principerna för framsteg i studierna samt grunderna för bedömning. Elevens framsteg ska följas upp tillräckligt ofta för att säkerställa att studierna framskrider.

I läsårsbetyget bedöms de läroämnena som eleven har slutfört under läsåret. Ämnen som ännu inte är avslutade lämnas utan vitsord.

Elever som framskrider långsammare

Innan beslut fattas om att eleven ska framskrida enligt målhelheter, ska det redan finnas ett beslut om elevspecifika stödåtgärder. Studier enligt målhelheter är en sista åtgärd för elever som framskrider långsammare – innan detta ska tillräckliga individuella stödformer ha prövats. Studier enligt målhelheter tillämpas särskilt i situationer då eleven på grund av sjukdom eller någon annan orsak har stor frånvaro och inte klarar av studierna i samma takt som sin årskurs. På så sätt kan man undvika att en elev kvarstannar på klassen och att hen går miste om sina prestationer. En elev som studerar enligt målhelheter kan stanna kvar på klassen endast då den allmänna skolframgången är svag.

Elever som framskrider snabbare

Rektor för elevstöd fattar ett förvaltningsbeslut för elever som framskrider i snabbare takt och således kan jobba enligt målhelheter. Områdesrektorn ska i beslutet motivera varför det inte för eleven varit ändamålsenligt att erbjuda elevspecifika stödåtgärder innan eleven fått beslut om att studera enligt målhelheter. Studier enligt målhelheter i kombination med studier i en snabbare

takt tillämpas för elever med särskild begåvning, men kan även tillämpas då det av andra orsaker är ändamålsenligt med tanke på elevens lärande.

5.4.4 Undervisning i sammansatt klass

Med sammansatt klass avses en undervisningsgrupp med elever i olika åldrar som består av elever från olika årskurser. En sammansatt klass kan bildas antingen på grund av lågt elevantal eller av pedagogiska skäl. Undervisningen i en sammansatt klass kan i sin helhet genomföras enligt elevernas årskurser eller delvis enligt principen om växelkurser. Vid studier enligt växelkurser är det viktigt att värna om kontinuitet och konsekvens i fråga om studiernas innehåll. Särskilt viktigt är att måna om att elevernas studiefärdigheter utvecklas. Ifall de olika årskurserna i en sammansatt klass i vissa läroämnena har olika antal veckotimmar, kan årsveckotimmarna i läroämnena också uppdelas i delar för att på det viset jämna ut undervisningstimmarna. Vid utjämning av undervisningstimmarna i läroämnena ska elevernas rätt till det totala antal timmar som fastställs i läroplanen alltid tryggas. Om en elev övergår från att ha följt principen om växelkurser till en undervisningsgrupp som framskrider årskursvis ska eleven få individuell undervisning för att avlägga en eventuell lärokurs eller en del av en lärokurs som saknas.

Undervisningen i sammansatt klass ger goda förutsättningar för en helhetsbetonad undervisning där man använder mångvetenskapliga lärområden. I undervisningen i sammansatt klass ska de möjligheter som i synnerhet kollaborativt lärande och modellinläring ger utnyttjas. I sammansatta klasser kan närundervisningen också stödjas och berikas med hjälp av fjärruppkoppling i undervisningen.

Undervisningen i en sammansatt klass genomförs dels enligt elevernas årskurser, dels enligt principen om växelkurser, exempelvis att eleven i tredje årskurs kan studera ämnesinnehåll i vissa ämnen enligt tredje eller fjärde årskursen.

Skolan beskriver i sin läsårsplan vilka ämnen eleverna enligt sina årskurser läser och vilka ämnen de läser enligt växelkurs.

Åtminstone följande ämnen ska eleverna studera enligt sin egen årskurs:

- modersmål

-
- matematik
 - det andra inhemska språket
 - de främmande språken

Timfördelning

- Ifall den timfördelning som den svenskspråkiga utbildningssektionen har godkänt har olika antal veckotimmar i ett ämne under olika årskurser, uppdelas timmarna så att de fördelas jämnt mellan årskurserna.

- I sådana fall ska skolan i sin läsårsplan beskriva i vilka ämnen skolan gör så samt vilka innehåll som för elevens del tidigare- respektive senareläggs.

- När undervisningen genomförs enligt principen om växelkurser ska varje skola se till att eleven får undervisning i alla delar av innehållet i ett läroämne. Det är viktigt att värna om kontinuitet och konsekvens i fråga om studiernas innehåll.

Modell för fördelning av timmarna (se 1.4.1)

5.4.5 Fjärruppkoppling i undervisningen

I den grundläggande utbildningen kan man använda fjärruppkoppling i undervisningen för att komplettera undervisningen samt erbjuda mångsidigare studiemöjligheter i olika läroämnena. Undervisning med hjälp av fjärruppkoppling kan ges endast av en utbildningsanordnare som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. Vid val av pedagogik ska man i synnerhet beakta elevernas ålder och förutsättningar.

Genom fjärruppkoppling kan i synnerhet undervisningen i mera sällsynta språk och religioner och valfria ämnen stödjas. Fjärruppkoppling i undervisningen främjar jämlika möjligheter för eleverna till en mångsidig och god grundläggande utbildning oberoende av skolans storlek eller läge. Användning av fjärruppkoppling i undervisningen ökar i sin tur skolans ekologiska hållbarhet.

Med hjälp av fjärruppkoppling kan undervisningen både differentieras och göras mera helhetsbetonad. Man kan möta elevernas individuella behov, erbjuda undervisning som stödjer utvecklandet av specialbegåvning, fördjupa det stöd för lärande och skolgång som skolan erbjuder eller sköta undervisningen i undantagssituationer, till exempel då en elev är sjuk under en längre period.

Fjärruppkoppling och användning av digitala verktyg bidrar till mångsidigare lärmiljöer. Genom fjärruppkoppling kan man utnyttja olika lärares kompetens, sakkunskapen hos skolans samarbetspartner och eventuella internationella nätverk utgående från elevernas behov och målen för undervisningen.

Lärmiljön ska vara trygg och eleverna ska övervakas och handledas enligt samma principer som i andra undervisningssituationer. En ansvarig lärare ska värna om undervisningsgruppens trygghet, säkerhet och välbefinnande samt trygga elevernas möjligheter till kommunikation som främjar lärande. En god undervisning förutsätter pedagogisk planering som beaktar elevernas behov och utnyttjar teknikens möjligheter. Det är viktigt att fästa uppmärksamhet vid lagstiftningen om upphovsrätt.

Utbildningsanordnaren utreder vid behov möjligheten till distansundervisning i till exempel språk, religioner och valfria ämnen som studeras i liten skala. Användningen av distansundervisning och olika teknologiska verktyg gör lärmiljöerna mer mångsidiga och stöder skolornas ekologiska hållbarhet. Vid distansundervisning garanteras säkerheten och handledningen i undervisningen på samma sätt som vid närundervisning.

Fjärruppkoppling i undervisningen kan i undantagsfall också utgöra en del av det stöd som eleven får, om utbildningsanordnaren anser att det är till elevens fördel. Om undervisning som utnyttjar fjärranslutningar tas i bruk, fastställs målen, rutinerna, arbetsmetoderna och de olika aktörernas ansvar från fall till fall.

5.4.6 Undervisning för elever som är patienter inom den specialiserade sjukvården och konsultativ sjukhusundervisning

För att ordna undervisning och stödformer för en elev som till exempel blir allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilt övervägande.

Undervisning för en elev som är patient inom den specialiserade sjukvården

För en elev som får specialiserad sjukvård ordnas undervisningen i första hand i elevens egen skola (den skola som avses i 6 § eller 28 § i lagen om grundläggande utbildning). Den kommun där sjukhusets verksamhetsenhet

finns är skyldig att för elever som är patienter på sjukhuset ordna undervisning i den omfattning detta är möjligt med hänsyn till elevens hälsa.

Den kommun där sjukhusets verksamhetsenhet som svarar för vården finns är skyldig att ordna undervisning och stöd även för andra elever än sådana som är intagna för specialiserad sjukvård på sjukhus i den omfattning detta är motiverat med beaktande av elevens hälsa, pedagogiska specialbehov och vårdmässiga och rehabiliterande åtgärder inom den specialiserade sjukvården, om det inte trots stödåtgärder enligt denna eller någon annan lag är till elevens fördel att undervisningen ordnas på något annat sätt. Även kommuner där det finns en sådan annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården kan ordna undervisning för en elev som får specialiserad sjukvård.

I undervisningen för en elev inom den specialiserade sjukvården kombineras målen för att upprätthålla lärande och skolgång samt vårdens mål för elevens allomfattande rehabilitering.

Den kommun där det sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som svarar för vården finns och elevens utbildningsanordnare samt elevens hemkommun enligt lagen om hemkommun eller boningskommun för en elev som saknar hemkommun ska tillsammans komma överens om hur undervisningen ordnas och i yrkesövergripande samarbete ordna det stöd som är nödvändigt när eleven övergår till sjukhusundervisning eller återgår från sjukhusundervisning till den tidigare undervisningen i den egna skolan. Före beslutet ska eleven, hans vårdnadshavare samt utbildningsanordnaren och elevvårdstjänsternas personal höras. Om utbildningsanordnaren är en annan kommun än elevens hemkommun under tiden för vården ska även elevens hemkommun eller boningskommun höras. Om man inte når samförstånd ska beslutet fattas av den kommun där sjukhuset finns.

Inom sjukhusundervisningen kan man också använda fjärruppkoppling i undervisningen. Elevens hemkommun är skyldig att betala hemkommunsersättning för elever som får undervisning i en sjukhusskola. Elever som är intagna för specialiserad sjukvård har rätt till gratis transport eller tillräcklig assistans när de deltar i sjukhusundervisning.

Konsultativ sjukhusundervisningstjänst

Med konsultation avses i allmänhet förhandlingar mellan professionella och sakkunniga för att hitta en lösning eller få råd, och den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten riktas därför i första hand till lärare.

Den kommun där sjukhuset eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården finns ska för kommunerna inom sitt verksamhetsområde ordna konsultativ sjukhusundervisningstjänst i elevens egen skola. Denna tjänst utnyttjas när man för en elev planerar eller genomför förebyggande eller korrigerande åtgärder som är krävande och sektorsövergripande. Tjänsten kan också tillhandahållas för att anordna undervisning för elever som inte redan omfattas av specialiserad sjukvård.

Syftet med den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten är att stärka lärarnas kompetens i närskolorna och att ge dem stöd i att skapa en trygg och lugn lärmiljö. Syftet med tjänsten är dessutom att främja det förebyggande och tidiga stödet i skolornas verksamhetskultur. Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten stärker genom sin verksamhet de yrkes- och sektorsövergripande arbetsstrukturer som behövs för att stödja eleverna.

Elevens utbildningsanordnare ska tillsammans med den kommun där det sjukhus eller någon annan verksamhetsenhet inom den specialiserade sjukvården som svarar för vården finns i yrkesövergripande samarbete komma överens om den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten. Kommunen och utbildningsanordnaren ska även komma överens om det stöd som är nödvändigt för att kunna ordna undervisningen när eleven övergår från sin egen skola till sjukhusundervisning eller återvänder till sin egen skola. Om utbildningsanordnaren under vårdperioden är en annan kommun än elevens hemkommun, ska även elevens hemkommun eller boningskommun höras.

För en elev som får specialsjukvård ordnas skolgången i första hand på elevens skola. För att stöda elevens lärande och skolgång kan eleven ha behov av både gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder.

Om en elev övergår till sjukhusundervisning eller återgår till undervisning på den egna skolan, planeras och förverkligas flytten individuellt som ett sektorsövergripande samarbete mellan eleven, vårdnadshavarna, utbildningsanordnaren, sjukhusundervisningen och specialsjukvården. Skolan utser en ansvarsperson som handhar kontakten till sjukhusundervisningen. I sjukhusundervisningen betonas, förutom fostran och undervisning, pedagogisk rehabilitering samt samarbete och konsultation mellan alla parter som är delaktiga i elevens ärende.

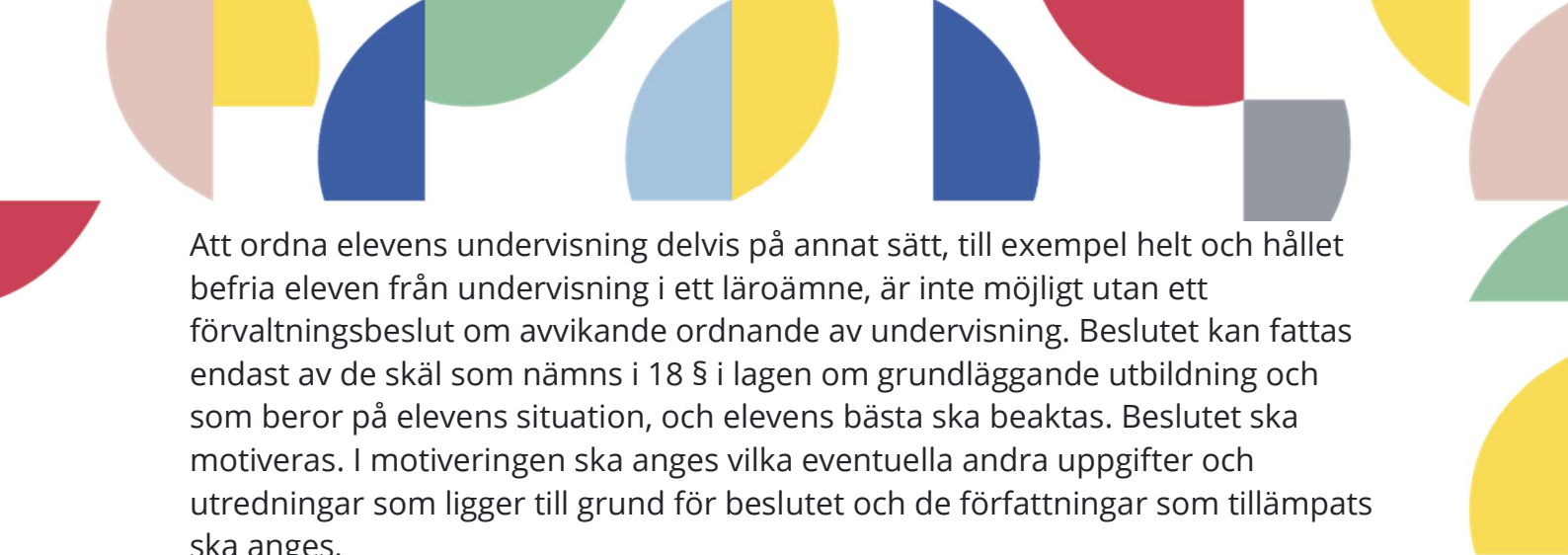
Den konsultativa sjukhusundervisningstjänsten utvecklas i samarbete med HUS och välfärdsområdet.

5.4.7. Avvikande ordnande av grundläggande utbildning

Elevens studier kan delvis ordnas på annat sätt, om eleven till någon del anses redan ha kunskaper och färdigheter i ett läroämne som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs, om det med hänsyn till elevens förhållanden och tidigare studier till någon del är oskäligt att eleven ska genomgå den grundläggande utbildningens lärokurs i ett läroämne eller om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd.

Avvikande ordnande av grundläggande utbildning tillämpas när en elev till exempel i en särskild examen eller på annat sätt som utbildningsanordnaren beslutat, har visat att hen redan har sådana kunskaper och färdigheter som motsvarar årskursen eller lärokursen. Avvikande ordnande av grundläggande utbildning kan också tillämpas då eleven övergår till utbildningen, till exempel efter studier utomlands eller studier i undervisning som förbereder för den grundläggande utbildningen, i ett så sent skede av den grundläggande utbildningen att det inte längre tidsmässigt är möjligt för eleven att uppnå målen i lärokursen. Tillämpning av avvikande ordnande av den grundläggande utbildningen på grund av elevens hälsotillstånd blir aktuell i en situation när eleven till exempel konstateras ha en långvarig sjukdom som förhindrar hens deltagande i undervisning helt och hållet.

När ett beslut fattas om att den grundläggande utbildningen ska ordnas på ett avvikande sätt ska man granska elevens situation ur ett helhetsperspektiv och beakta elevens bästa och elevens rätt till undervisning och en trygg studiemiljö. Utbildningsanordnaren ska på ansökan av vårdnadshavaren fatta ett förvaltningsbeslut enligt lagen om grundläggande utbildning om att lärokursen inte behöver fullgöras. Som stöd för att fatta beslutet kan man vid behov dra nytta av sektorsövergripande samarbete med sakkunniga inom elevvården. Också när det gäller skäl som har samband med elevens hälsotillstånd fattas besluten av utbildningsanordnaren. Elevens hälsotillstånd bedöms av personal inom hälso- och sjukvården. Bestämmelser om möjligheten att av hälsoskäl tillfälligt befria en elev från att fullgöra lärokursen i ett läroämne föreskrivs i 20 h § i lagen om grundläggande utbildning.

Att ordna elevens undervisning delvis på annat sätt, till exempel helt och hållet befria eleven från undervisning i ett läroämne, är inte möjligt utan ett förvaltningsbeslut om avvikande ordnande av undervisning. Beslutet kan fattas endast av de skäl som nämns i 18 § i lagen om grundläggande utbildning och som beror på elevens situation, och elevens bästa ska beaktas. Beslutet ska motiveras. I motiveringen ska anges vilka eventuella andra uppgifter och utredningar som ligger till grund för beslutet och de författningar som tillämpats ska anges.

Vårdnadshavaren och eleven ska alltid höras innan beslutet fattas, och beslutet ska fattas för viss tid. Det är möjligt att begära omprövning av ett beslut som fattats med stöd av 18 § i lagen om grundläggande utbildning hos regionförvaltningsverket inom 14 dagar från delfåendet av beslutet.

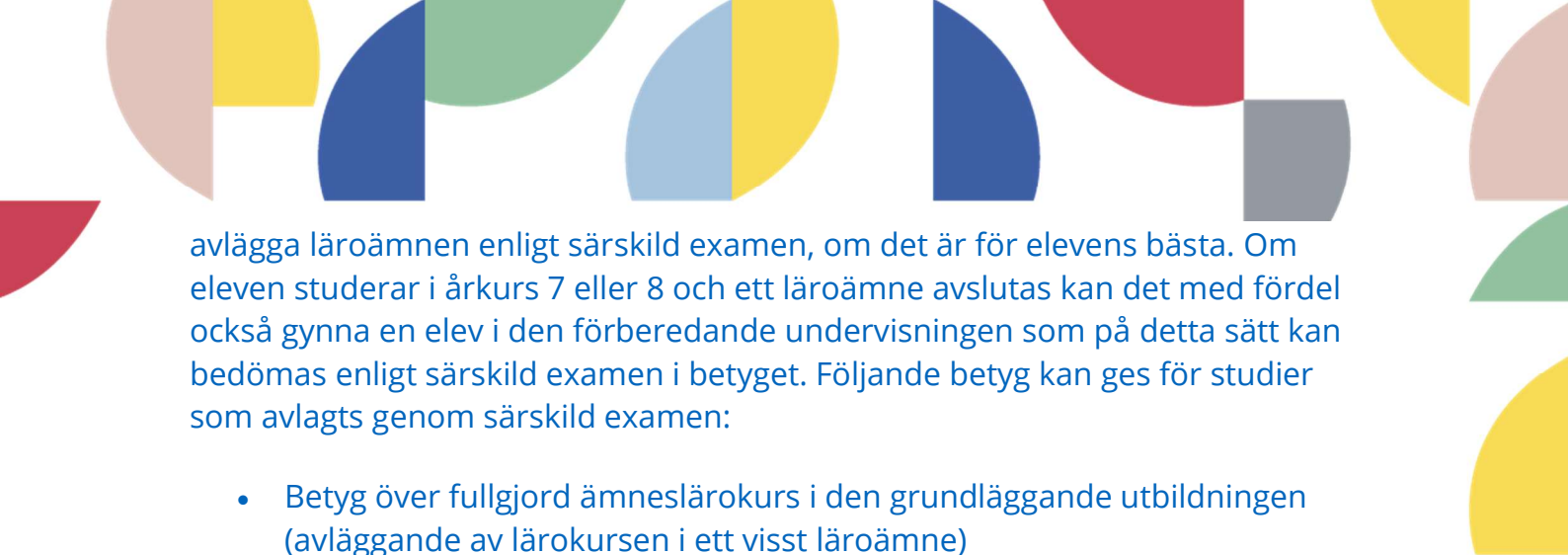
Avvikande arrangemang ska inte användas i situationer där villkoren för att avbryta fullgörandet av läroplikten för viss tid uppfylls.

Principer för genomförande, rutiner för samarbete och ansvarsfördelning i Borgå stad:

- Elevens vårdnadshavare ansöker om avvikande ordnande av grundläggande utbildning
- Läraren, skolans rektor samt konsulterande speciallärare ska granska elevens situation ur ett helhetsperspektiv och beakta elevens bästa och rätt till undervisning och en trygg lärmiljö.
- Ett sektorsövergripande samarbete med elevvården kan utnyttjas för att utreda elevens helhetssituation. Elevens hälsotillstånd bedöms av personal inom hälso- och sjukvården.
- Rektor för elevstöd och välmående fattar beslut om avvikande ordnande av grundläggande utbildning. Beslutet kan fattas endast av de skäl som nämns i 18 § i lagen om grundläggande utbildning och som beror på elevens situation, och elevens bästa ska beaktas.

En elev som studerar i den förberedande undervisningen kan i den egna skolan

avlägga läroämnen enligt särskild examen, om det är för elevens bästa. Om eleven studerar i årkurs 7 eller 8 och ett läroämne avslutas kan det med fördel också gynna en elev i den förberedande undervisningen som på detta sätt kan bedömas enligt särskild examen i betyget. Följande betyg kan ges för studier som avlagts genom särskild examen:

- Betyg över fullgjord ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen (avläggande av lärokursen i ett visst läroämne)
- Betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen (till exempel avläggande av lärokursen i en viss årskurs)
- Betyg över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen (motsvarar avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen).

Om eleven fortsätter i den grundläggande utbildningen efter förberedande undervisningen räknas de ämnen inom grundläggande utbildningen som eleven genomfört via särskild examen till godo.

5.4.8. Undervisning i särskilda situationer

För att ordna undervisning och stöd för en elev som till exempel är allvarligt sjuk eller befinner sig i en svår livssituation förutsätts särskilda åtgärder. Den grundläggande utbildningen kan i sådana fall ordnas bland annat, på skolhem, upptagningshem, förläggningar eller i fängelser eller andra straffanstalter. Sektorsövergripande samarbete med elevvårdstjänsternas personal betonas vid undervisning i särskilda situationer.

För undervisningen av barn som har placerats utanför hemmet ansvarar den kommun där barnet är bosatt. För undervisningen av en elev som har placerats på en barnskyddsanstalt svarar den skola som verkar på anstalten, om anstalten har tillstånd att anordna grundläggande utbildning. För elever som blivit placerade med stöd av barnskyddslagen är elevernas hemkommun skyldig att betala hemkommunsersättning. För fängelseundervisningen av läropliktiga svarar den kommun där fängelset ligger.

Enligt avtal kan en kommun också, i stället för en skola i den egna kommunen, som närskola anvisa eleven en skola i en annan kommun, en skola som drivs av en privat sammanslutning eller en stiftelse som har tillstånd att anordna utbildning, eller en statlig skola.

Om en elev flyttar från den egna skolan till en annan utbildningsanordnare eller statlig läroanstalt skall information som är nödvändig kring eleven delges den mottagande skolan. Med den nya skolan ordnas ett överlåtelsefälle vid vilket elevens klasslärare/klassföreståndare och vid behov specialläraren deltar.

Samma förfaringssätt kring samarbetet gäller om eleven flyttar tillbaka till den egna skolan.

5.4.9 Hemundervisning: Läropliktig som inte är inskriven i skolan

Läroplikt – inte skolplikt

Enligt lagen om grundläggande utbildning (628/1998) är barn som är varaktigt bosatta i Finland läropliktiga. Läroplikten kan fullgöras antingen genom att delta i grundläggande utbildning eller genom att på annat sätt förvärva kunskaper som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Den möjlighet som ges i lagen till att förvärva kunskaperna på annat sätt innebär att det inte finns skolplikt i Finland, utan det är möjligt att fullgöra sin läroplikt exempelvis hemma. Det krävs inte myndighetstillstånd för att fullgöra läroplikten på annat sätt. Beslutet fattas av vårdnadshavaren, som därefter ansvarar för arrangemangen kring den läropliktigas studier. Kommunen har inte skyldighet att ordna undervisning för en läropliktig som enligt vårdnadshavarens beslut studerar annanstans än i skolan. Vårdnadshavaren ansvarar också för att läroplikten fullgörs. Om vårdnadshavaren försummar sin skyldighet att se till att läroplikten fullgörs, kan vårdnadshavaren dömas till böter för försummad tillsyn över läropliktig.

Hemkommunen har övervakningsskyldighet

Enligt 26 § 3 mom. i lagen om grundläggande utbildning ska den kommun där den läropliktiga är bosatt övervaka den läropliktigas framsteg om han eller hon inte deltar i utbildningen. Lagstiftningen innehåller inga bestämmelser om

praktiska arrangemang för övervakningen utan kommunerna beslutar om dem. Strömborgska skolas rektor utser en övervakande lärare, som har i uppgift att kartlägga och bedöma den läropliktigas framsteg. Den övervakande läraren diskuterar också med vårdnadshavarna och informerar dem om övervakningsprinciper och praktiska arrangemang. Den läropliktigas framsteg granskas och följs upp i relation till målen för läroämnena som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs. Lagstiftningen innehåller inga bestämmelser om hur ofta granskningarna ska utföras. Det vanliga är att de utförs en eller två gånger per år. Framstegen kontrolleras bland annat genom samtal, skriftliga och muntliga prov samt praktiska prov. Praktiska prov kommer särskilt i fråga när man utreder den läropliktigas framsteg i konst- och färdighetsämnena. Proven kan till exempel innebära att den läropliktiga påvisar sina färdigheter genom olika prestationer i samband med granskningen eller med portfolion som beskriver studierna och studieresultaten. Färdigheterna kan också påvisas i autentisk miljö, exempelvis i naturen, ett laboratorium eller på en idrottsplats, så att den övervakande läraren kan utreda och bedöma den läropliktigas framsteg och kunnande inom läroämnenas olika delområden.

Läropliktens innehåll

Eftersom läropliktiga ska tillägna sig de kunskaper och färdigheter som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs, är studiernas mål och innehåll i den meningen knutna till läroplanen för den grundläggande utbildningen också i det fall att eleven studerar hemma. Enligt 11 § i lagen om grundläggande utbildning ingår följande läroämnen i den grundläggande utbildningens lärokurs:

- modersmål och litteratur
- det andra inhemska språket
- främmande språk
- omgivningslära (miljö- och naturkunskap)
- hälsokunskap
- religion eller livsåskådningskunskap
- historia
- samhällslära
- matematik
- fysik
- kemi
- biologi
- geografi
- gymnastik

-
- musik
 - bildkonst
 - slöjd
 - huslig ekonomi

De allmänna målen för den grundläggande utbildningen fastställs i statsrådets förordning 422/2012. I de riksomfattande grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som fastställts av Utbildningsstyrelsen (Utbildningsstyrelsens föreskrift 104/011/2014) anges principer för genomförandet av undervisningen, stöd för studierna och elevbedömning samt mål och innehåll för olika läroämnena och temaområdena.

Hur man ordnar studierna för läropliktiga som studerar hemma bestäms främst av de allmänna målen i lagen om grundläggande utbildning och i statsrådets förordning, och av det som föreskrivs i grunderna för läroplanen då det gäller målen och innehållen i olika ämnen och temaområden som ingår i dem samt elevbedömning och betyg.

Kommunen och den övervakande läraren kan diskutera med vårdnadshavaren om hur den läropliktiga ska framskrida i sina studier. Det finns inga bestämmelser om att hemundervisningen måste följa läroplanen i den kommun där den läropliktiga är bosatt eller läroplanen i den övervakande lärarens skola. I princip kan vårdnadshavaren utgående från riksomfattande bestämmelser göra upp en egen läroplan för den läropliktiga, vilken ger kunskaper och färdigheter som motsvarar den grundläggande utbildningens lärokurs. Om man gör upp en egen läroplan, bör man skicka den också till den övervakande läraren. I allmänhet följer man i hemundervisningen ändå läroplanen i kommunen eller den övervakande lärarens skola, varvid också bedömningen av den läropliktiga baserar sig på den läroplanen.

Det är viktigt att observera att de möjligheter till flexibla studiearrangemang som lagstiftningen erbjuder endast berör läropliktiga som är inskrivna i en skola. Därför kan läropliktiga som enligt vårdnadshavarens beslut studerar hemma inte till exempel befrias från studier i något gemensamt ämne som hör till den grundläggande utbildningens lärokurs. Det är inte möjligt att avgränsa lärokurserna, utan detta är bara möjligt för läropliktiga som är inskrivna i en skola. För läropliktiga i hemundervisning är alltså studierna, och bedömningen av dem, strängare bundna till de lärokurser som fastställs i författningarna än för elever som går i skola.

Betyg

Efter granskningen sammanställer den övervakande läraren en skriftlig rapport om den läropliktigas framsteg. Rapporten skickas till direktören för svenskspråkig grundläggande utbildning och gymnasieutbildning. Vårdnadshavaren får ett exemplar av rapporten. Rapporten är inte ett betyg.

Om vårdnadshavaren önskar att den läropliktiga får ett betyg som motsvarar ett betyg från den grundläggande utbildningen, vilket visar vilka studier som utförts samt bedömning eller siffervitsord, måste den läropliktiga delta i särskild examen enligt 38 § i lagen om grundläggande utbildning. I den särskilda examen bedöms kunskapsnivån i relation till de mål som fastställts i läroplanen. Vid bedömningen tillämpar den övervakande läraren profilerna för goda kunskaper och kriterierna vid slutbedömningen som ingår i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014.

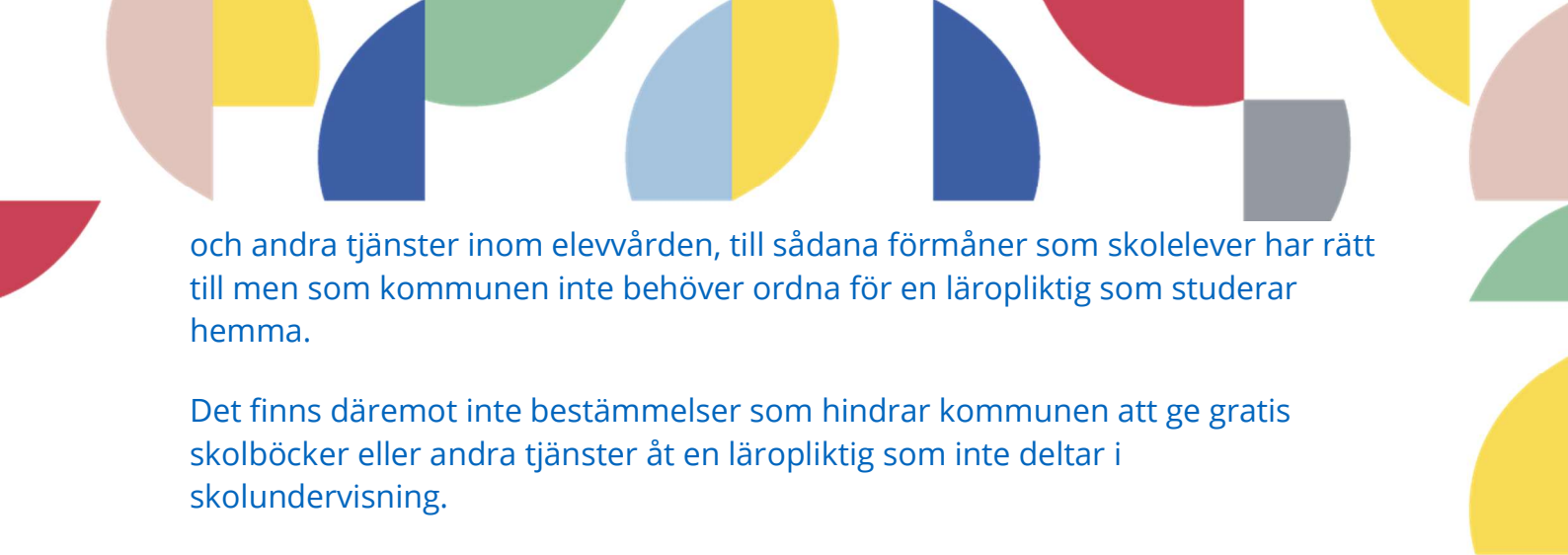
Följande betyg kan ges för studier som avlagts genom särskild examen:

- Betyg över fullgjord ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen (avläggande av lärokursen i ett visst läroämne)
- Betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen (till exempel avläggande av lärokursen i en viss årskurs)
- Betyg över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen (motsvarar avgångsbetyget från den grundläggande utbildningen).

Noggrannare anvisningar ingår i Grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen 2014, kapitel 6.7 Särskild examen och betyg över studier som slutförts genom särskild examen.

Rättigheter och förmåner för en läropliktig som studerar hemma

Om den läropliktiga inte deltar i den grundläggande utbildningen som ordnas av kommunen registreras hen som elev i någon av kommunens skolor. Kommunen är då inte heller skyldig att ordna sådana tjänster eller förmåner åt den läropliktiga som skolans elever har rätt till enligt lagstiftningen om grundläggande utbildning. Rättigheter som hör till skolans elever är rätt till undervisning och rätt till stöd- eller undervisning som ges av speciallärare eller specialklasslärare. samma sätt hör rätten till avgiftsfria läroböcker, läromedel och arbetsredskap samt kostnadsfri skolbespisning, skolhälsovård, skolskjuts

och andra tjänster inom elevvården, till sådana förmåner som skolelever har rätt till men som kommunen inte behöver ordna för en läropliktig som studerar hemma.

Det finns däremot inte bestämmelser som hindrar kommunen att ge gratis skolböcker eller andra tjänster åt en läropliktig som inte deltar i skolundervisning.

Då en vårdnadshavare meddelar kommunen att en läropliktig kommer att ha hemundervisning, bör vårdnadshavarna informeras både om praktiska arrangemang då det gäller övervakningen och om principiella frågor. Det är också skäl att informera vårdnadshavaren om vilka rättigheter och förmåner man avstår från då man fattar beslut om hemundervisning. På det sättet är båda parter medvetna om vilka rättigheter och skyldigheter respektive part har då det gäller fullgörandet av läroplikten.

Plan för ordnandet av hemundervisning inom svenska utbildningstjänsterna i Borgå

Kommunens uppgift

Bildningsnämndens svenska utbildningssektion ansvarar för övervakningen av hur studierna framskrider för elever som har hemundervisning. För att få ett officiellt avgångsbetyg bör den läropliktiga bevisa att hen behärskar lärokursen inom den grundläggande utbildningen. För att fullgöra den grundläggande utbildningens hela lärokurs ska den läropliktiga delta i särskild examen i alla de ämnen som nämns i 11 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning, dvs. även konst och färdighetsämnena. Man kommer överens med läraren om prov och prestationer för att få avgångsbetyget. Bedömningen för att få avgångsbetyg kan också ordnas av någon annan instans som har tillstånd att ge grundläggande utbildning.

Familjens uppgift

Vårdnadshavarna meddelar utbildningsdirektören om den läropliktiga inte kommer att gå i skolan, utan fullgör sin läroplikt på annat sätt. Av praktiska skäl är det bra att meddela i god tid om man återgår till att fullfölja sin läroplikt i skolan.

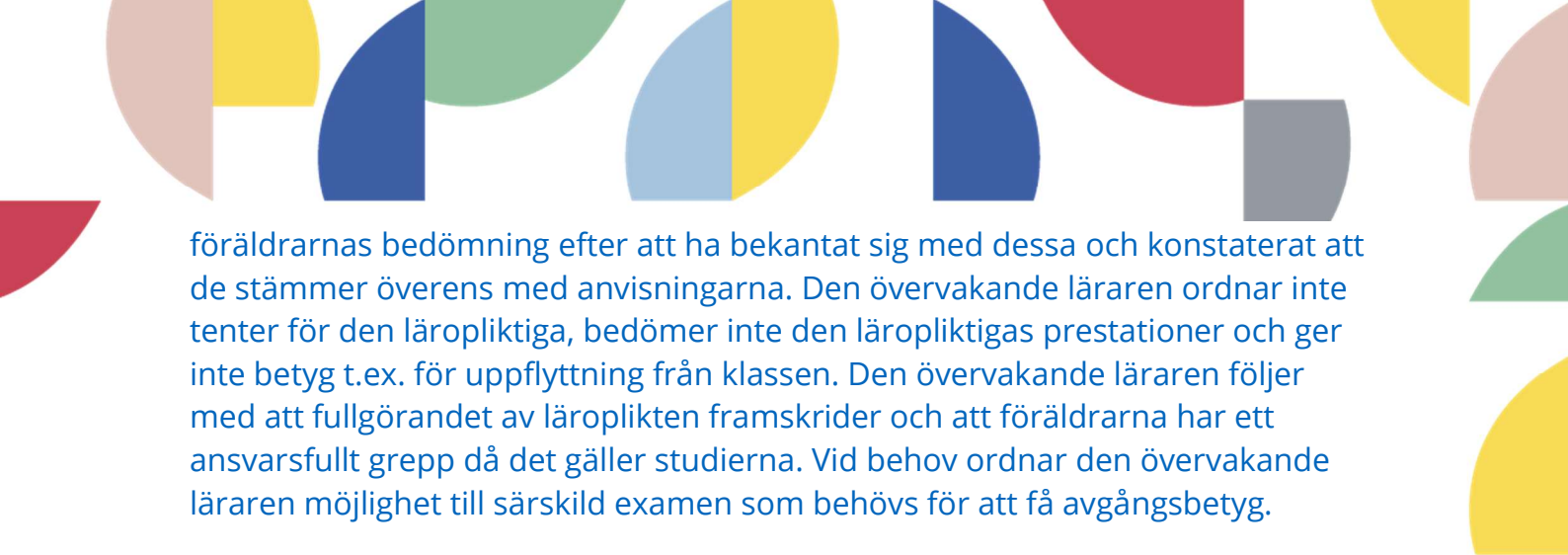
Vårdnadshavarna kommer överens med den övervakande läraren om ett möte i början av läsåret. För den övervakande läraren visar vårdnadshavarna den läropliktigas studieplan, studiedagbok, portfolio och annat material. Man bör upprätta den läropliktigas studieplan på basis av grunderna för läroplanen samt de specifika läroämnesmålsättningarna och –innehållen i antingen kommunens läroplan eller en egen uppgjord specifikare läroplan än de nationella grunderna. den läropliktiga kan då framskrida i studierna enligt sin egen läroplan. Vårdnadshavarna förstår att de bär ansvaret för den läropliktigas lärande och för dokumenteringen av den.

Vårdnadshavarna har en skyldighet att uppvisa en studieplan till den övervakande läraren, som undertecknar den efter att ha bekantat sig med den och godkänt den.

Vårdnadshavarna kommer överens med den övervakande läraren om nästa möte i slutet av läsåret. På det mötet ska de kunna uppvisa hur lärandet framskridit, t.ex. via en portfolio där man dokumenterar inläringen. I dokumentationen ska finnas ett sammandrag över årskursen, dvs. en bedömning. Bedömningen görs av vårdnadshavarna tillsammans med den läropliktiga. Bedömningen skrivs tillräckligt detaljerat för den övervakande läraren. I bedömningen ska ingå både det som har lyckats bra och det som inte har lyckats så bra. Vårdnadshavaren för själv bok över det studieinnehåll som man enligt studieplanen ska gå igenom. Den övervakande läraren undertecknar portfolion, dokumentationen och bedömningen, om de stämmer överens med planen.

Den övervakande lärarens uppgift

Den övervakande läraren träffar barnet, vårdnadshavarna och/eller den lärare som undervisar den läropliktiga åtminstone två gånger per termin. I början av terminen går man igenom den läropliktigas studieplan, studiedagbok, portfolio och annat material, på basis av vilket man kan övervaka den läropliktigas framsteg. Studieplanen har vårdnadshavarna gjort på förhand på basis av grunderna för läroplanen samt de specifika läroämnesmålsättningarna och –innehållen i kommunens läroplan. den läropliktiga kan framskrida i studierna enligt sin egen studieplan. I slutet av terminen går övervakande läraren igenom dokumentationen över inläringen och den bedömning av läsåret som vårdnadshavarna har gjort tillsammans med den läropliktiga. Den övervakande läraren undertecknar både studieplanen, dokumentationen över inläringen och

föräldrarnas bedömning efter att ha bekantat sig med dessa och konstaterat att de stämmer överens med anvisningarna. Den övervakande läraren ordnar inte tenter för den läropliktiga, bedömer inte den läropliktigas prestationer och ger inte betyg t.ex. för uppflyttning från klassen. Den övervakande läraren följer med att fullgörandet av läroplikten framskrider och att föräldrarna har ett ansvarsfullt grepp då det gäller studierna. Vid behov ordnar den övervakande läraren möjlighet till särskild examen som behövs för att få avgångsbetyg.

5.5 Annan verksamhet som stödjer målen för undervisning och fostran

För eleverna kan i samband med den grundläggande utbildningen ordnas biblioteksverksamhet, klubbverksamhet och annan verksamhet som nära anknyter till utbildningen. Utbildningsanordnaren beslutar om ordnandet och omfattningen av verksamheten. Också skolmåltider, rastaktiviteter, morgonsamlingar, fester, utfärder, studiebesök och lägerskolor samt i mån av möjlighet skolresor ska ordnas så att de stödjer de mål som ställts upp för elevernas lärande, mångsidiga utveckling och välbefinnande. De förstärker också för sin del upplevelsen av en bra och trygg skoldag och möjliggör utgående från elevernas perspektiv en enhetlig, uppiggande och omväxlande dag. I den lokala läroplanen fastställs målen för verksamheten och principerna för att ordna verksamheten. Om de skolvisa arrangemangen bestäms i läsårsplanen.

5.5.1 Klubbverksamhet i skolan

Klubbverksamhet är verksamhet utanför lektionstid som utgår från skolans mål för undervisning, fostran och handledning. Verksamheten är en del av den avgiftsfria grundläggande utbildningen främjar för sin del gemenskap och berikar skolans verksamhetskultur. Klubbverksamheten ska på ett mångsidigt sätt stödja elevernas växande och utveckling. Klubbarna erbjuder eleverna möjlighet att bekanta sig med olika fritidsaktiviteter. Målet är att inspirera eleverna att ta del av fritidsaktiviteter och ge dem möjlighet att arbeta tillsammans, känna glädje och uppleva att de kan och lyckas. I klubbverksamheten ges eleverna tillfällen att tillämpa det som de har lärt sig i skolan och tillfällen för kreativ verksamhet och mångsidig kommunikation med vuxna och andra elever. Klubbarna kan öka elevernas delaktighet och möjligheter att påverka samt hjälpa dem att hantera vardagen och känna sig trygga.

Flexibla lösningar inom klubbverksamheten stödjer att elevens dag bildar en helhet. Klubbverksamheten utvecklas och lärmiljöerna utformas så att de stödjer deltagande i fritidsaktiviteter. Eleverna får i större utsträckning delta i planeringen av klubbverksamheten. Klubbverksamheten erbjuder möjligheter att stärka fostringssamarbetet mellan hem och skola samt samarbetet med det omgivande samhället. Skolorna kan då de ordnar klubbverksamhet använda sig av den kompetens som finns inom olika sektorer, föreningar, företag och organisationer och hos andra samarbetspartner.

- Klubbverksamheten i skolorna koordineras av svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Borgå.
- Skolorna ansvarar för verksamheten. Klubbar kan ordnas före skoldagen, under skoldagen och efter skoldagen.
- I verksamheten utnyttjas även vårdnadshavarnas och utomstående aktörers kunskande.

5.5.3 Skolbiblioteksverksamhet

För att stödja skolans undervisning och fostrande arbete kan man ordna skolbiblioteksverksamhet och förverkliga den i samarbete med närbibliotek och andra bibliotek. Biblioteksverksamheten bidrar till att stärka elevernas allmänbildning och till att bredda och vidga deras världsbild. Mångsidig skolbiblioteksverksamhet stödjer förverkligandet av synen på lärande i verkliga lärsituationer och ger eleverna möjligheter att sköta olika ansvarsuppdrag. Skolbiblioteket och andra bibliotek erbjuder aktiverande och stimulerande lärmiljöer och mångsidiga arbetssätt. Biblioteksverksamheten ska uppmuntra eleverna att självmant läsa och välja böcker, tillgodose deras kunskapsbehov, uppmuntra dem att söka information i olika källor och granska informationskällorna. Verksamheten ökar möjligheterna att differentiera undervisningen, att arbeta utgående från elevernas personliga intressen samt att samarbeta med hemmen. Tillsammans handleder skolan och biblioteket eleverna till livslångt lärande och aktivt medborgarskap.

5.5.4 Skolmåltiden

Syftet med skolmåltiden ska vara att stödja elevernas sunda växande och utveckling samt deras studieförmåga och måltidskunskap. Den som deltar i undervisningen ska varje skoldag avgiftsfritt få en fullvärdig måltid. Måltiden ska vara ändamålsenligt ordnad och övervakad. Skolmåltiden ska ordnas med hänsyn till måltidens hälsomässiga, sociala och kulturella betydelse.

Skolmåltiderna har en viktig avkopplande och social funktion. Med skolmåltiden kan man främja målen för en hållbar livsstil, kulturell kompetens och närings- och umgängesfostran. När måltiden och eventuella mellanmål intas vid rätt tidpunkt i lugn och ro försäkras man sig om att eleverna orkar under skoldagen. En trivsamt skolmåltid ökar välbefinnandet i hela skolan.

Skolmåltiden är för eleverna en viktig del av skoldagen. Eleverna ska uppmuntras att delta i planeringen, genomförandet och utvärderingen av skolmåltiden och i synnerhet av måltidssituationerna. Lärarna, tillsammans med andra vuxna i skolan, bär ansvar för att ge handledning i samband med måltiden och för att målen för fostran nås. Målen för skolmåltiderna och hur de organiseras ska diskuteras med hemmen och tillsammans stödjer man elevernas utveckling. Man ska regelbundet följa upp hur många som deltar i skolmåltiden och utvärdera kvaliteten på maten och måltidssituationen.

Skolmåltiden ska ordnas och verksamheten utvecklas genom samarbete mellan undervisningspersonalen och personalen som ansvarar för måltiden. Om en elev har individuella behov som gäller kost, hälso- eller sjukvård, ska man tillsammans med eleven, vårdnadshavaren, personalen som ansvarar för måltiden och skolhälsovården komma överens om stödåtgärder och övervakning i samband med måltiden.

5.5.5 Raster, morgonsamlingar och andra gemensamma evenemang samt studiebesök och lägerskolor

Enligt förordningen om grundläggande utbildning ska minst 45 minuter per timme användas för undervisning och den tid som används för undervisning ska indelas i ändamålsenliga undervisningsavsnitt. En del av arbetstiden kan användas för arbetslivsorientering, avslutningar och andra gemensamma evenemang. Förordningen gör det möjligt att på olika sätt strukturera skoldagen

och att ordna rasterna på sätt som främjar elevernas välbefinnande. Gemensamma evenemang kan vara bl.a. skolans fester, temadagar och utfärder. Studiebesök och lägerskolor kan omfatta hela skolan eller endast några eller någon undervisningsgrupp. Även då utnyttjas möjligheten att ordna skolarbetet på ett flexibelt sätt i enlighet med förordningen om grundläggande utbildning. Dagens arbete ska inledas med en kort morgonsamling.

Rasterna, morgonsamlingarna och olika gemensamma evenemang är viktiga för gemenskapen i skolan, för elevernas sunda utveckling och sociala relationer samt för att eleverna ska orka i studierna. De kan också ingå som en del i de mångvetenskapliga lärområdena. De stärker elevernas mångsidiga kompetens och synliggör skolans kulturella och språkliga mångfald. Studiebesök och lägerskolor ger för sin del möjligheter att vidga lärmiljön och att lära sig i autentiska situationer samt att samarbeta med olika aktörer.

Utbildningsanordnaren har stor möjlighet att påverka hur skoldagen delas in i undervisningsavsnitt och raster, vilken annan verksamhet som ingår i skoldagarna och hurdana verksamhetsformer som används. Dessa val formar skolans verksamhetskultur. De beslut man gör gällande skoldagens struktur görs med beaktande av principerna för utvecklandet av verksamhetskulturen i den grundläggande utbildningen.

5.5.6 Skolväg och skoltransporter

Eleverna ska uppmuntras att ta sig till och från skolan på ett sätt som främjar hälsan och konditionen. Både när de rör sig självständigt och när de får skoltransport ska de lära sig att värna om sin egen och andras säkerhet och att uppföra sig väl under skolvägen.

Man ska komma överens om tillvägagångssätt och ansvarspersoner gällande övervakning och handledd verksamhet för dem som väntar på skoltransport samt gällande säkerheten under resan. Eleverna och vårdnadshavarna ska informeras om tillvägagångssätten och transportarrangemangen. Om det kommit till skolans kännedom att det förekommit trakasserier, mobbning, diskriminering eller våld under skolvägen, är skolan skyldig att informera vårdnadshavarna till den som misstänks för detta och de som utsatts och vid behov stödja vårdnadshavarna i att reda ut det skedda.

5.5.7 Morgon- och eftermiddagsverksamhet

Morgon- och eftermiddagsverksamheten koordineras av den svenskspråkiga grundläggande utbildningen samt av olika organisationer som ordnar verksamheten. Verksamheten bygger på verksamhetsplanen för morgon- och eftermiddagsverksamhet. Planen godkänns av svenskspråkiga utbildningssektionen.

Eftermiddagsverksamheten är en fortsättning på elevens skoldag och bygger på samma värdegrund som den grundläggande utbildningen. Ett tätt samarbete mellan skolan och de som ansvarar för eftermiddagsverksamheten skapar trygga ramar för övergången mellan dem. Skolan ansvarar för samarbetet i samråd med ansvarspersonen för eftermiddagsverksamheten.

Målet är att komma överens om gemensamma spelregler i vardagen. Eftermiddagsverksamhetens personal konsulterar skolan vid behov.

6. Bedömning av elevens lärande och kunnande i den grundläggande utbildningen

6.1 Bedömningens syften i den grundläggande utbildningen

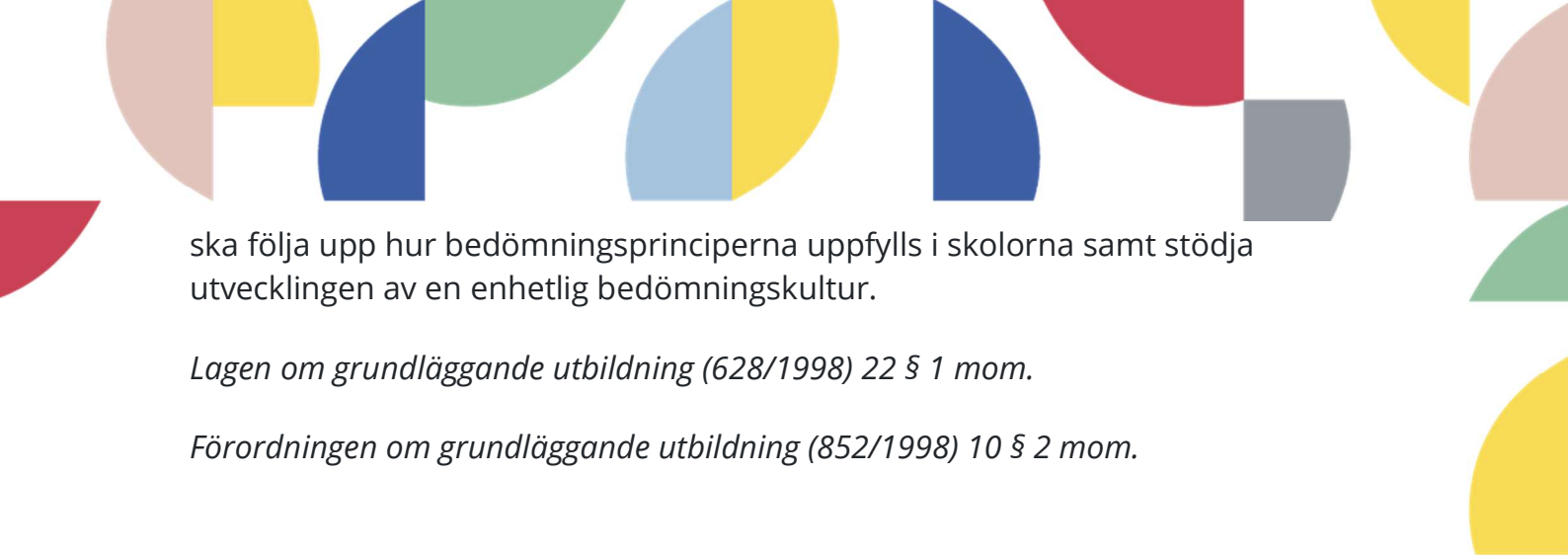
Enligt lagen och förordningen om grundläggande utbildning har bedömningen av elevens lärande två syften som stödjer varandra. Syftet med bedömningen är att

- handleda och sporra eleven i studierna och att utveckla elevens förutsättningar för självvärdering (formativ bedömning).
- definiera i vilken mån eleven har uppnått målen som ställts upp för läroämnena (summativ bedömning).

Bedömningen i den grundläggande utbildningen fokuserar på lärandet, kunnandet, arbetet och uppförandet. Lärande, kunnande och arbete ingår i bedömningen i varje enskilt läroämne. I bedömningen i läroämnet ingår även bedömning av mångsidig kompetens och mångvetenskapliga lärområden. Uppförandet bedöms separat. Lärandet, kunnandet och arbetet hos en elev som studerar enligt verksamhetsområden bedöms enligt verksamhetsområde.

Handledningen och sporrandet i studierna, utvecklingen av elevens färdigheter för självvärdering och att ge och ta emot kamratrespons genomförs med hjälp av formativ bedömning. I vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för de olika läroämnena ska bedömas summativt.

Vid genomförandet av bedömningens syften ska de allmänna principerna för bedömningen följas (underkapitel 6.2). Skolorna ska ha enhetliga principer och förfaringssätt för bedömningen som blir konkreta i skolans bedömningskultur. Bedömningskulturen är en del av verksamhetskulturen. Utbildningsanordnaren

ska följa upp hur bedömningsprinciperna uppfylls i skolorna samt stödja utvecklingen av en enhetlig bedömningskultur.

Lagen om grundläggande utbildning (628/1998) 22 § 1 mom.

Förordningen om grundläggande utbildning (852/1998) 10 § 2 mom.

6.1.1 Formativ bedömning

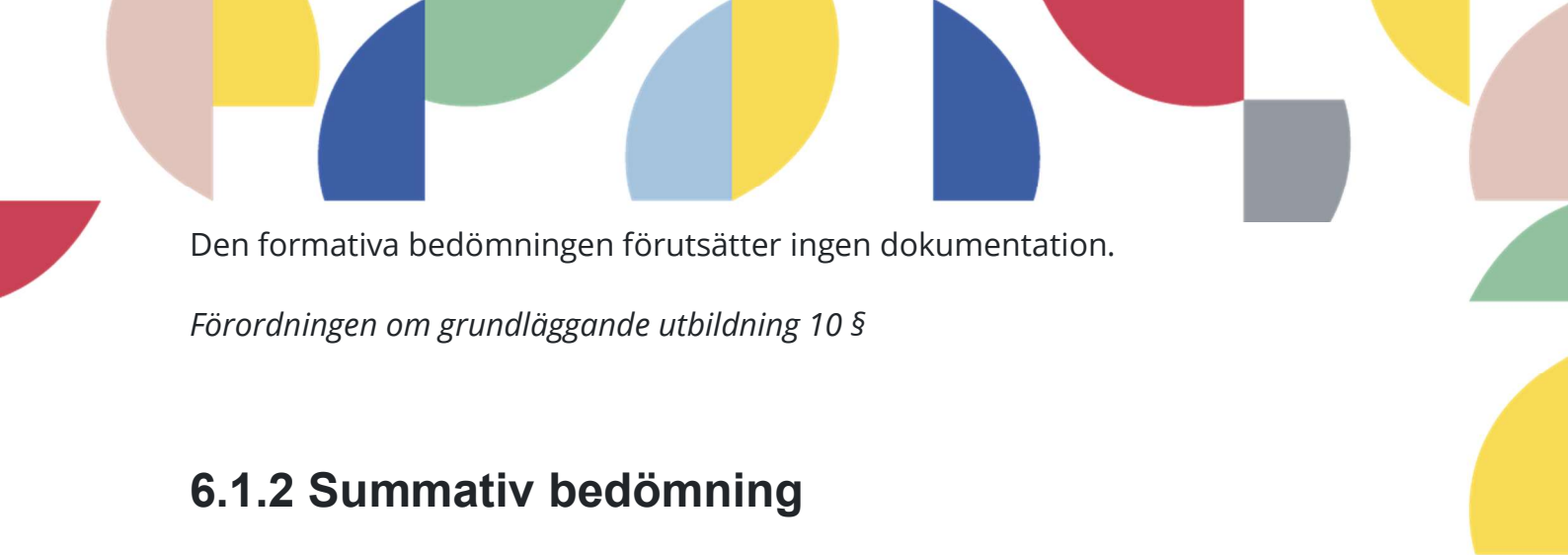
Syftet med den formativa bedömningen är att handleda eleven i framstegen i studierna i relation till de uppställda målen. Den formativa bedömningen hjälper eleven att förstå sitt eget lärande, uppfatta sina styrkor och utveckla sina arbetsfärdigheter i syfte att nå de mål som ställts upp för läroämnet. Den formativa bedömningen är en del av undervisningen.

Den formativa bedömningen är respons som stödjer och handleder lärandet. Responsen ska hjälpa eleven att förstå målen för läroämnet, att uppfatta sina egna framsteg i relation till de uppställda målen samt hur prestationerna kan förbättras i förhållande till de uppställda målen och kunskapskraven.

Självvärdering och kamratrespons är en del av den formativa bedömningen. Eleverna tränar under lärarens handledning på sina färdigheter i självvärdering och på att ge och ta emot kamratrespons. Dessa färdigheter ska tränas som en del av studierna i alla läroämnena. Självvärderingen och kamratresponsen inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdöme som eleven ska få i läroämnet.

Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Varje elev ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms. Under läsårets gång ska vårdnadshavarna informeras om elevens framsteg i studierna och om hens arbete och uppförande.

Den formativa bedömningen ska alltid genomföras i syfte att uppnå målen för läroämnena som har ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och fördelats för varje årskurs i den lokala läroplanen.

Den formativa bedömningen förutsätter ingen dokumentation.

Förordningen om grundläggande utbildning 10 §

6.1.2 Summativ bedömning

Syftet med den summativa bedömningen är att beskriva hur väl och i vilken mån eleven har uppnått de mål som ställts upp för läroämnena i den lokala läroplanen. Målen för läroämnena och principerna för bedömningen ska klargöras för eleverna på ett sätt som är ändamålsenligt med tanke på elevernas ålder. Varje elev ska kunna bilda sig en uppfattning om vad som avses att hen ska lära sig och hur prestationerna bedöms. Under läsårets gång ska eleven och hens vårdnadshavare informeras om elevens framsteg i studierna, och om elevens arbete och uppförande.

Den summativa bedömningen ska genomföras åtminstone i slutet av varje läsår och i slutet av den grundläggande utbildningen. I slutet av varje läsår ska eleven ges ett läsårsbetyg, för vilket en summativ helhetsbedömning ska göras av i vilken mån eleven under det ifrågavarande läsåret har uppnått målen i de läroämnena som ingår i elevens studieprogram. I läsårsbetyget ska även ingå en bedömning av uppförandet. Bedömning av uppförandet ska inte antecknas i avgångs- och skiljebetyg.

Den summativa bedömningen ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats för varje årskurs i den lokala läroplanen, med undantag av om lärokursen har avgränsats för eleven. Läsårsbedömningen i årskurs 6 för en elev ska grunda sig på de mål för undervisningen i läroämnet som har fördelats för årskursen i den lokala läroplanen. I läsårsbedömningen som ska ges i slutet av årskurs 6 ska de nationella kunskapskraven tillämpas. Slutbedömningen ska fokusera på de mål som ställts upp för läroämnena när den grundläggande utbildningens lärokurs avslutas och vid bedömningen ska de nationella kunskapskraven för slutbedömningen tillämpas.

Den summativa bedömningen genomförs av läraren som undervisar eleven, eller, om lärarna är många, av lärarna gemensamt.

Läraren ska dokumentera de omdömen av elevens prov på kunnande som inverkar på den summativa bedömningen.

Förordningen om grundläggande utbildning 10 §

Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 2 mom.

Förordningen om grundläggande utbildning 13 § 1 mom.6.2 Allmänna principer för bedömningen

Följande principer för bedömningen ska följas i varje årskurs.

Att informera om bedömning

Elever och vårdnadshavare informeras om bedömningsprinciperna i början av läsåret och/eller i början av lärokursen. Under studiernas gång hålls elever och vårdnadshavare informerade hur eleven framskrider i sina studier. Hur skolan informerar om bedömning finns beskrivet i skolans läsårsplan.

6.2. Allmänna principer för bedömningen

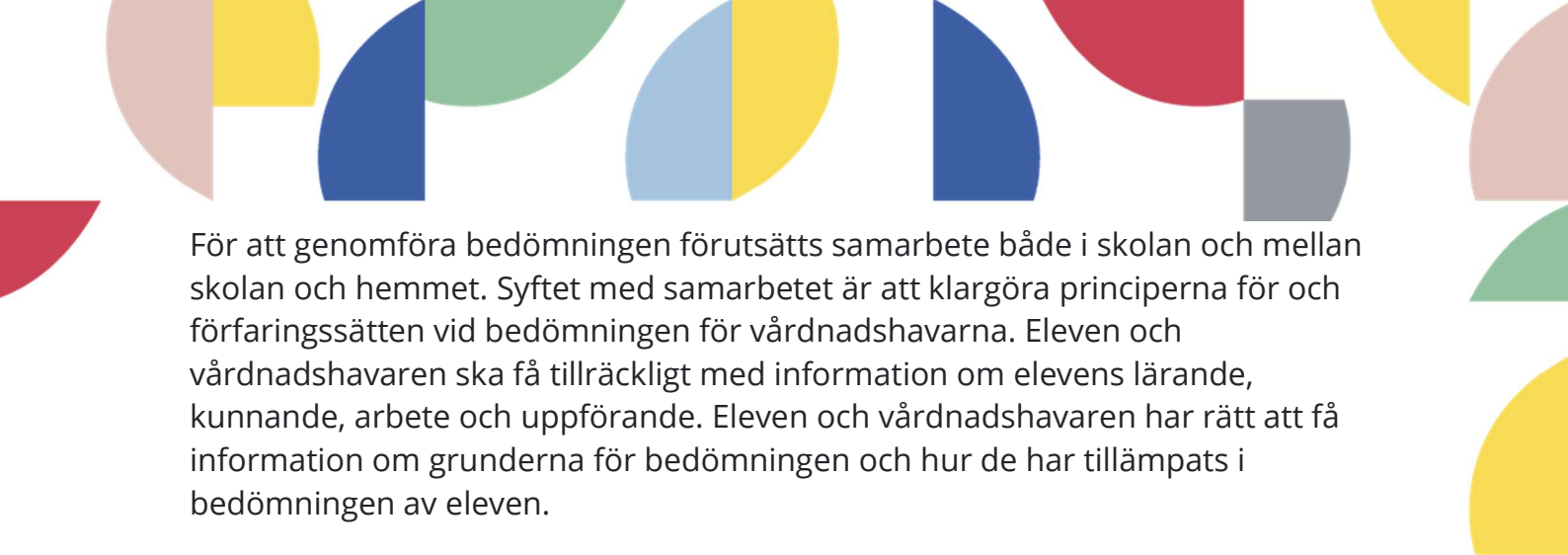
De allmänna principerna för bedömningen utgör grunden för bedömningskulturen och för både den formativa och den summativa bedömningen. Vid bedömningen ska följande principer följas.

Bedömningen är jämlik

Bedömningen ska i samtliga årskurser grunda sig på likabehandling. Varje elev ska få veta vad som avses att hen ska lära sig och hur hens lärande och kunnande bedöms. Bedömningen som genomförs vid slutet av varje läsår i årskurserna 1–8 och vid slutbedömningen ska grunda sig på de mål som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats i den lokala läroplanen. Slutvitsorden ska bildas på lika grunder i hela landet.

Bedömningen förutsätter öppenhet, samarbete och delaktighet

Syftet med bedömningen är att hjälpa eleven att uppfatta hur hen framskrider i studierna. Detta förutsätter kommunikation mellan läraren och eleven och respons för att främja att eleven uppnår målen. Till genomförandet av bedömningen hör att eleverna ges möjlighet att vara delaktiga, att identifiera elevernas styrkor samt att uppmuntra eleverna.

För att genomföra bedömningen förutsätts samarbete både i skolan och mellan skolan och hemmet. Syftet med samarbetet är att klargöra principerna för och förfaringssätten vid bedömningen för vårdnadshavarna. Eleven och vårdnadshavaren ska få tillräckligt med information om elevens lärande, kunnande, arbete och uppförande. Eleven och vårdnadshavaren har rätt att få information om grunderna för bedömningen och hur de har tillämpats i bedömningen av eleven.

Bedömningen är systematisk och ändamålsenlig

Bedömningsförfarandena i skolan ska planeras som en logisk helhet och man ska försäkra sig om att principerna för bedömningen är enhetliga. Samarbetet mellan lärarna är en förutsättning för att uppnå en systematisk och ändamålsenlig bedömningskultur.

Läraren ska genomföra bedömningen av elevens lärande, kunnande och arbete utgående från mångsidiga prov på kunnande. Bedömningen ska genomföras både under läsårets gång och vid slutet av läsåret. Elevernas prestationer ska inte jämföras med varandra. Bedömningen ska inte basera sig på elevernas person, temperament eller andra personliga egenskaper.

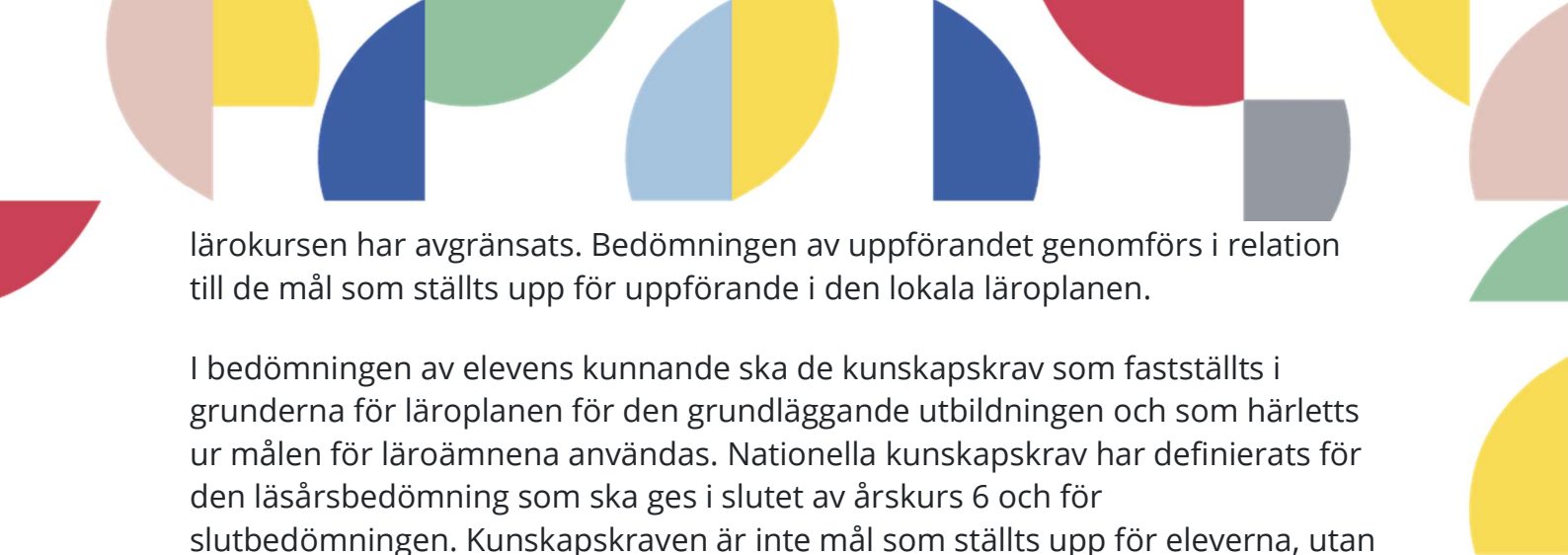
Den information som fåtts utgående från bedömningen hjälper läraren att anpassa sin undervisning till elevernas behov. Bedömningen är också ett viktigt verktyg för att identifiera elevens eventuella behov av stöd.

Bedömningen är mångsidig

Elevernas lärande, kunnande och arbete ska bedömas mångsidigt. Den mångsidiga bedömningen ska grunda sig på prov på kunnande som samlats in på olika sätt. Läraren ska välja förfaringssätten för bedömningen så att de är ändamålsenliga med tanke på bedömningens syften och målen för läroämnet. Eleven ska ha möjligheter att på olika sätt som är ändamålsenliga med tanke på målen visa vad hen kan och har lärt sig. I valet av bedömningsmetoder ska man beakta att det med endast en bedömningsmetod inte är möjligt att bedöma hur eleven uppnått samtliga mål som ställts upp för läroämnena.

Bedömningen grundar sig på mål och kunskapskrav

Bedömningen av lärande, kunnande och arbete ska grunda sig på de mål för läroämnena som ställts upp i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats årskursvis i den lokala läroplanen om inte

lärokursen har avgränsats. Bedömningen av uppförandet genomförs i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen.

I bedömningen av elevens kunskande ska de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen för läroämnena användas. Nationella kunskapskrav har definierats för den läsårsbedömning som ska ges i slutet av årskurs 6 och för slutbedömningen. Kunskapskraven är inte mål som ställts upp för eleverna, utan de beskriver vilken kunskapsnivå som krävs för olika vitsord.

Om en elev som får elevspecifika stödåtgärder studerar ett läroämne enligt lärokursen för den grundläggande utbildningen, ska prestationerna bedömas i relation till de gemensamma målen för lärokursen för den grundläggande utbildningen och utifrån de nationella kunskapskraven.

Prestationer av elever som studerar enligt avgränsning av lärokursen i ett eller flera läroämnen ska i dessa läroämnen bedömas i relation till de elevspecifika mål som fastställs i planen för genomförande av elevspecifikt stöd. De nationella kunskapskraven ska inte användas för att fastställa elevens kunskapsnivå. Avgränsning av målen och innehållen i lärokursen i läroämnet görs först då eleven trots gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder inte förmår uppnå godkända resultat i lärokursen för den grundläggande utbildningen eller målen i den lokala läroplanen.

Prestationer av en elev som deltar i undervisning som ordnas enligt verksamhetsområden ska bedömas i relation till de mål som ställts upp för respektive verksamhetsområde.

Bedömningen beaktar elevens ålder och förutsättningar

Förfaringssätten vid bedömningen ska planeras och genomföras med beaktande av elevernas ålder och förutsättningar. Man ska ta i beaktande elevernas olika sätt att lära sig och arbeta samt se till att det inte finns hinder för dem att visa sitt kunskande.

I bedömningen ska man fästa uppmärksamhet vid elevens hälsotillstånd och specialbehov. Behovet av stöd för lärande samt andra orsaker som inverkar på påvisande av kunskande ska beaktas i förfaringssätten vid bedömningen så, att eleven har möjlighet att med hjälp av specialarrangemang och alternativa metoder visa sitt kunskande.

Vid påvisande av lärande och kunnande av elever med invandrarbakgrund och elever med ett främmande språk som modersmål inverkar även den tid som eleven hunnit studera i den grundläggande utbildningen och det stöd som givits. Eleverna ska ges möjlighet att visa sitt kunnande på ett mångsidigt sätt genom att använda sin språkresurs. Då kunskapskraven för slutbedömningen tillämpas ska man avgöra i vilken utsträckning påvisandet av kunnande förutsätter att eleven behärskar undervisningsspråket och språket i de olika kunskapsområdena.

Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 1 mom.

Förordningen om grundläggande utbildning 13 § 2 mom.

Lagen om grundläggande utbildning 22 § 1 mom.

Samtal om lärande

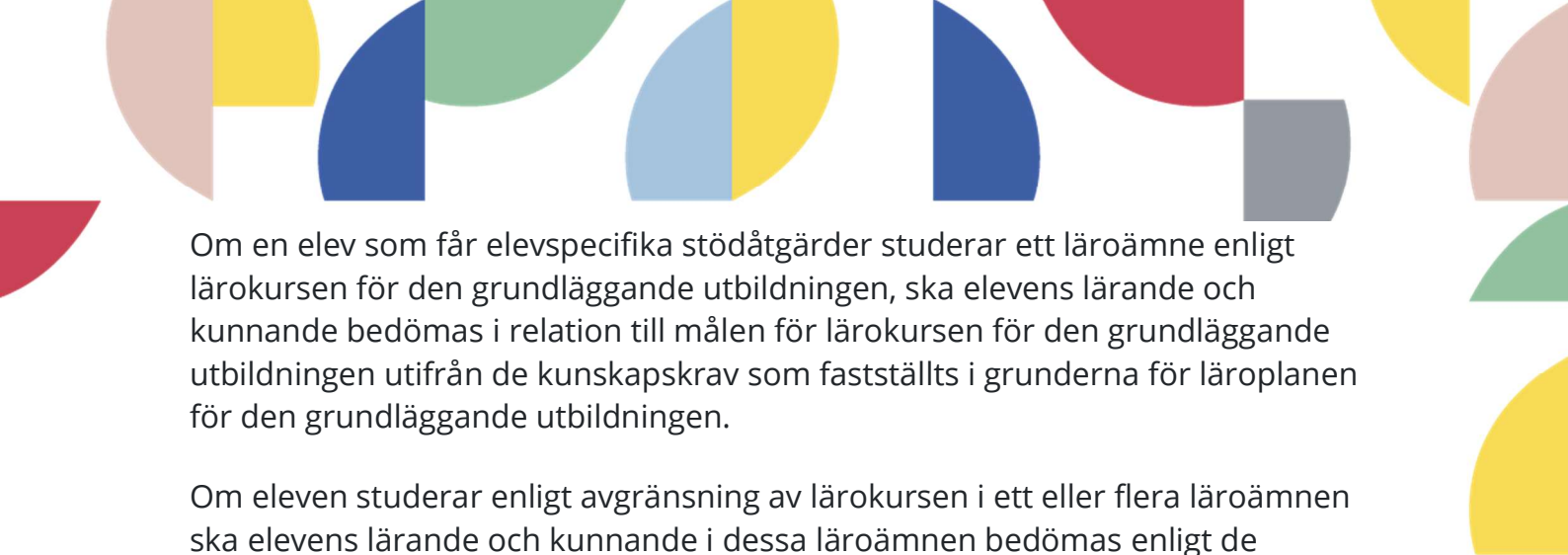
Minst en gång under läsåret hålls ett samtal om lärande i åk 1–6 med eleven och vårdnadshavaren och i åk 7–9 med eleven och vid behov med vårdnadshavaren. Som stöd för samtalet finns färdiga blanketter som med fördel kan användas (se Materialbanken).

6.3 Bedömning av lärande och kunnande

Bedömningen av lärande (formativ bedömning) anknyter till handledningen av lärprocessen och den respons som ges om lärprocessen. Bedömningen av kunnande (summativ bedömning) ska i sin tur fokusera på nivån av elevens kunskaper och färdigheter. Elevens lärande ska handledas och hans kunnande ska alltid bedömas i relation till de mål som ställts upp för de olika läroämnena i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats för varje årskurs i den lokala läroplanen, om inte lärokursen i läroämnet har avgränsats.

Vid läsårsbedömningen av elevens kunnande som ska genomföras i slutet av årskurs 6 och i slutbedömningen ska de nationella kunskapskrav användas som definierats i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som härletts ur målen.

I vilken mån målen för mångsidig kompetens uppnås ska inte bedömas separat från läroämnet. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnena bedöms även mångsidiga kompetens.

Om en elev som får elevspecifika stödåtgärder studerar ett läroämne enligt lärokursen för den grundläggande utbildningen, ska elevens lärande och kunnande bedömas i relation till målen för lärokursen för den grundläggande utbildningen utifrån de kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen.

Om eleven studerar enligt avgränsning av lärokursen i ett eller flera läroämnen ska elevens lärande och kunnande i dessa läroämnen bedömas enligt de elevspecifika mål och innehåll som fastställs i planen för genomförande av elevspecifikt stöd. De kunskapskrav som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen ska alltså inte användas för att fastställa elevens kunskapsnivå. Avgränsning av lärokursen görs först då eleven trots stödåtgärder inte förmår uppnå den kunskapsnivå som förutsätts för vitsordet 5.

Inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen i Borgå används en enhetlig bedömning. I årskurserna 1–4 ges enbart läsårsbetyg. I årskurserna 5–9 ges mellanbetyg och läsårsbetyg, förutom i årskurs 9 där läsårsbetyget ersätts av ett avgångsbetyg.

I årskurserna 1–3 används verbalt omdöme med skalan ”Berömligt, Bra, Ganska bra, Delvis, Har inte uppnått målen” och i årskurserna 4–9 används siffervitsord.

För bedömning av elever vars lärokurs eller mål i den lokala läroplanen har avgränsats används verbal bedömning, förutom i avgångsbetyget där siffervitsordet *5 antecknas. Inom undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde används verbalt omdöme, också i avgångsbetyget. Om en elev som studerar enligt verksamhetsområde också studerat mål och innehåll från ett läroämne, denna bedömning ingår i ett av områdena.

Elevens bedömning och plan bifogas till avgångsbetyget. Andra bilagor tillhandahålls på begäran.

Om en elev i enlighet med ett beslut som avses i 18 § i lagen om grundläggande utbildning är helt befriad från studier i ett läroämne inom den grundläggande utbildningens lärokurs ska läroämnet i fråga inte bedömas.

Verbalt omdöme kan också, utom vid slutbedömningen, användas vid bedömningen av elever vars modersmål är något annat än undervisningsspråket.

6.4 Bedömning av arbete

Bedömningen av arbetet är en del av bedömningen av läroämnet. Arbetet ska alltså inte bedömas separat från läroämnet. Bedömningen av arbetet grundar sig på målen för elevens arbetsfärdigheter som ingår i målen för läroämnena som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen och som fördelats årskursvis i den lokala läroplanen. Då läraren genomför bedömningen i enlighet med målen och kunskapskraven för läroämnet blir även arbetet bedömt.

Med arbetsfärdigheter avses färdigheter som eleven under tiden för den grundläggande utbildningen utvecklar i att arbeta självständigt och i grupp, att planera och utvärdera sitt eget arbete, att agera ansvarsfullt och försöka sitt bästa samt att agera konstruktivt i kommunikationssituationer.

De behov som berör elevens arbete ska om det behövs antecknas i planen för genomförande av elevspecifikt stöd så att de kan beaktas då bedömningen planeras och genomförs.

6.5 Bedömning av uppförande

Bedömningen av uppförandet ska genomföras i relation till de mål som ställts upp för uppförande i den lokala läroplanen. Målen för uppförande ska grunda sig på skolans verksamhetssätt och ordningsstadga. Uppförandet ska bedömas som en egen helhet i betygen och det vitsord eller verbala omdöme som eleven fått inverkar inte på vitsordet eller det verbala omdömet som ges i ett läroämne.

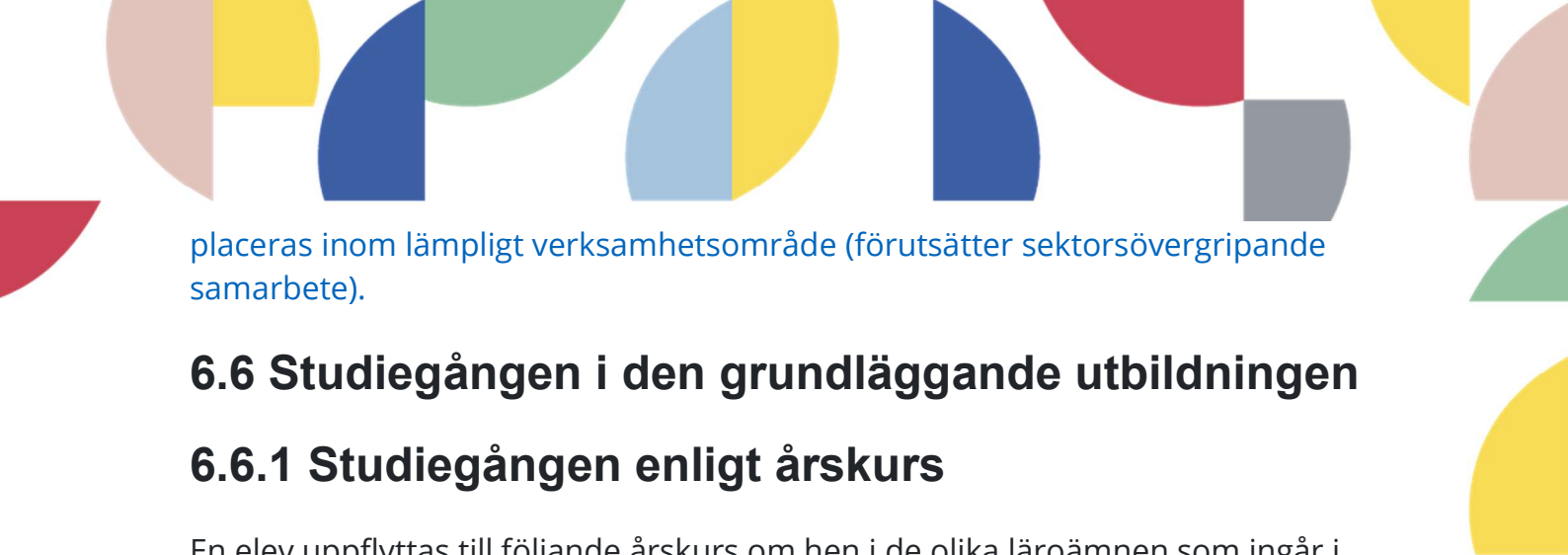
De behov som berör elevens uppförande ska om det behövs antecknas i planen för genomförande av elevspecifikt stöd, så att de kan tas i beaktande vid bedömningen av uppförandet.

Det finns kommunala mål och bedömningskriterier för bedömning av uppförande, vilka är utarbetade skilt för årskurserna 1–3, 4–6 och 7–9.

Bedömningskriterier för uppförande finns som bilaga på stadens hemsida.

Bedömning av uppförande för elever som studerar enligt verksamhetsområde kan skilja sig från andra elevers bedömning av uppförande. Om en elev inte själv kan reglera sitt eget beteende, kan bedömningen av elevens uppförande

placeras inom lämpligt verksamhetsområde (förutsätter sektorsövergripande samarbete).

6.6 Studiegången i den grundläggande utbildningen

6.6.1 Studiegången enligt årskurs

En elev uppflyttas till följande årskurs om hen i de olika läroämnena som ingår i årskursens lärokurs har fått ett siffervitsord eller ett motsvarande verbalt omdöme som motsvarar åtminstone hjälpliga kunskaper och färdigheter.

Eleven kan också uppflyttas till följande årskurs, även om hens prestationer skulle vara underkända i något läroämne, om man bedömer att hen kommer att klara av studierna i följande årskurs med godkänt resultat. En elev kan stanna kvar i årskursen, om elevens prestationer under läsåret trots stödåtgärder har underkänts i ett eller flera läroämnena.

Om det finns risk för att elevens hela prestation under läsåret underkäns i något läroämne, ska eleven och vårdnadshavaren informeras om saken i god tid under läsåret och man ska komma överens om åtgärder för att stödja lärandet.

Innan beslut fattas om att en elev stannar kvar i årskursen ska eleven beredas möjlighet att, utan att delta i undervisningen, vid ett särskilt tillfälle visa prov på att hen inhämtat godtagbara kunskaper och färdigheter i läroämnet i fråga. Enskilda prov på kunnande kan ordnas en eller flera gånger under läsåret eller efter läsårets slut på det sätt som bestäms i den lokala läroplanen. I det särskilda tillfället kan olika slags muntliga och skriftliga eller andra prestationer ingå.

Om möjligheter till enskilda prov på kunnande ordnas efter läsårets slut, kan eleven i läsårsbetyget vid läsårets slut ges ett villkorligt beslut om kvarstannande. I beslutet ska anges vilka studier av årskursens lärokurs som förutsätter en godkänd prestation i ett enskilt prov på kunnande för att eleven ska uppflyttas till följande årskurs.

En elev kan också stanna kvar i årskursen, trots att hen inte har underkända prestationer, om det anses ändamålsenligt med tanke på elevens allmänna framgång i skolan. Eleven och hens vårdnadshavare ska i ett sådant fall ges möjlighet att höras innan beslutet fattas.

Om en elev stannar kvar på klassen, förfaller elevens prestationer i ifrågavarande årskurs.

Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 1 mom.

Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 1 och 2 mom.

Förordningen om grundläggande utbildning 11 § 2 mom.

Lokala preciseringar gällande praxis om studiegången och om uppflyttning och kvarstanning

-På elevens läsårsbetyg antecknas om eleven uppflyttas eller kvarstannar.

-Eleven ska ges flera möjligheter att visa prov på kunnande innan beslut om underkänt vitsord på läsårsbetyget tas.

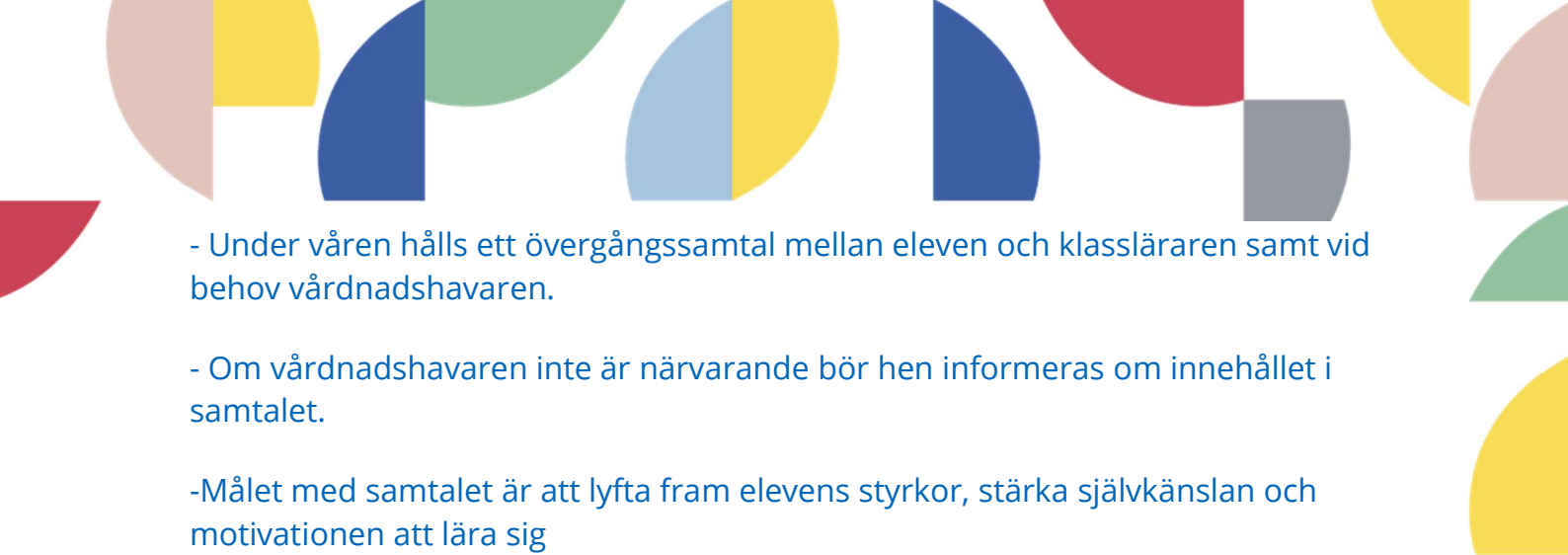
-Om risk för underkänt vitsord finns, tar den ansvariga läraren detta till diskussion med elev och vårdnadshavaren i februari, men senast i mars. Under mötet diskuteras elevens prestation, samt görs upp en plan för hur eleven ska kunna visa prov på sitt kunnande för att uppnå godkänt vitsord. Dessutom diskuteras behovet av stöd för elevens lärande och skolgång.

-Elevens kunnande och styrkor beaktas som helhet då hen ska visa prov på kunnande. Eleven ska ges 4 möjligheter att visa prov på sitt kunnande under ett läsår om hen riskerar underkänt vitsord i ett ämne. Eleven ska på ett mångsidigt sätt få visa prov på kunnande och hens styrkor ska beaktas vid valet av sätt att visa kunnande.

-Ett underkänt vitsord i något läroämne leder inte per automatik till att eleven kvarstannar

-Klassläraren / klassföreståndaren i samråd med special(klass)läraren ansvarar för att den information som är nödvändig för elevens lärande och skolgång överförs till följande ansvariga lärare.

Övergångssamtal i slutet av årskurs 2 och 6

- Under våren hålls ett övergångssamtal mellan eleven och klassläraren samt vid behov vårdnadshavaren.

- Om vårdnadshavaren inte är närvarande bör hen informeras om innehållet i samtalet.

- Målet med samtalet är att lyfta fram elevens styrkor, stärka självkänslan och motivationen att lära sig

- Övergångssamtalet kan med fördel hållas med blanketterna som har utarbetats för ändamålet (se Materialbanken).

6.6.2 Framskridande i studier enligt målhelheter

En elev kan framskrida i studierna enligt målhelheter.

Målhelheterna ska i huvudsak bildas utgående från målen inom de helheter som består av årskurserna 1–2, 3–6 och 7–9. Eleven går vidare till årskurs 3 och 7 i huvudsak först då hen har avlagt de målhelheter enligt den plan som utarbetats för hen med godkänt resultat. I övergångsskedet mellan årskurserna 3–6 och 7–9 ska elevens kunskande bedömas i relation till de nationella kunskapskraven. En elev som framskrider i studierna enligt målhelheter får i slutet av läsåret ett läsårsbetyg. I läsårsbetyget ska antecknas alla de studier som ingår i den plan som utarbetats för eleven. I läsårsbetyget ska antecknas en bedömning läroämnesvis över de studier som eleven slutfört med godkända prestationer. Bedömningen av målhelheter som eleven ännu inte slutfört ska inte antecknas i läsårsbetyget. I tilläggsuppgifterna på betyget antecknas enligt vilken årskurs eleven studerat de läroämnena i vilka eleven framskrider enligt målhelheter. Efter det avslutade läsåret går eleven vidare i sina studier till följande årskurs.

Genom att framskrida i studierna enligt målhelheter kan man om det behövs undvika att eleven stannar kvar på årskursen och på så sätt undvika att elevens alla prestationer under läsåret i fråga upphör att gälla. En elev som framskrider i studierna enligt målhelheter kan stanna kvar på årskursen endast i det fall att den allmänna skolframgången är svag. En elev i årskurs nio räknas som elev i ifrågavarande årskurs ända tills hen avlagt hela den grundläggande utbildningens lärokurs och får ett avgångsbetyg eller avgår från skolan.

Om att framskrida i studierna enligt målhelheter definieras i kapitel 5.4.3.

Om en elev inte fullföljer lärokursen tills hen har uppnått åldern för läroplikten, om hen slutar i skolan eller flyttar till en annan ort, kommer hen att få ett skiljebetyg som anger de studier som hen redan har avklarat och de bedömningar som hen har fått.

6.7 Gemensamma läroämnena och valfria ämnena som ska bedömas i slutet av läsåret

I den grundläggande utbildningen ska alla gemensamma läroämnena som ingår i elevens studieprogram bedömas separat i slutet av varje läsår. De gemensamma läroämnena som bedöms är modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, omgivningslära, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. I läsårsbetyget ska ett verbalt omdöme eller ett vitsord antecknas över i vilken mån eleven under läsåret har uppnått målen för läroämnena som ingår i elevens studieprogram.

Timmarna valfria konst- och färdighetsämnena är en del av den undervisning som ska ges i de gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnena. Det innebär att eleven får ett verbalt omdöme eller ett vitsord för varje konst- och färdighetsämne i alla årskurser som eleven studerar ämnena. I betygen ges inget separat verbalt omdöme eller vitsord över timmarna valfria konst- och färdighetsämnena som eleven erbjudits och avlagt.

Målen och innehållen för läroämnena i mångvetenskapliga lärområden och de prov på kunnande som visats i samband med studier i mångvetenskapliga lärområden ska beaktas då man bildar vitsord i respektive läroämne. Bedömningen i de enskilda läroämnena ska planeras och eleverna ska känna till bedömningen innan arbetet med ett lärområde påbörjas. För mångvetenskapliga lärområden ges inga separata verbala omdömen eller vitsord.

I årskurserna 1–3 ska de valfria ämnena bedömas antingen verbalt eller med siffror i enlighet med utbildningsanordnarens beslut. I årskurserna 4–6 och 7–9 ska siffervitsord ges för de valfria ämnena som bildar en enhetlig lärokurs och som omfattar minst två årsveckotimmar (2åvt). Lärokurser i valfria ämnena som

omfattar mindre än två årsveckotimmar ska bedömas med anteckningen "godkänd" eller "underkänd".

Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 2 mom.

6.8 Slutbedömningen i den grundläggande utbildningen

Beroende på läroämne och på de beslut som fattats i den lokala läroplanen infaller slutbedömningen i årskurs 7, 8 eller 9. De tillvägagångssätt som används vid slutbedömningen ska motsvara elevernas ålder och förutsättningar.

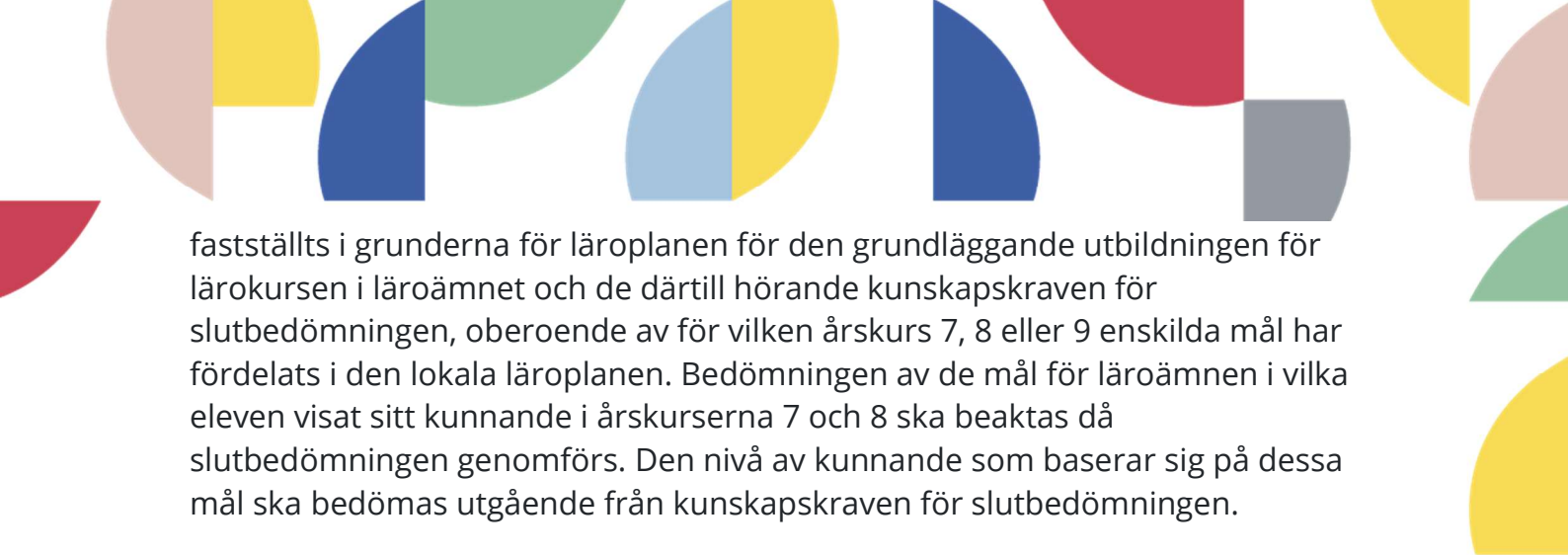
Syftet med slutbedömningen är att fastställa hur eleven har uppnått målen för lärokursen i läroämnet när studierna avslutas. Vitsordet eller det verbala omdömet som ges efter utvärderingen ska beskriva nivån på elevens prestation i relation till målen och kriterierna för slutbedömningen i respektive ämneslärokurs.

I samband med slutbedömningen, medan läsåret ännu pågår, ska läraren förutom information om prestationer och aktuell kunskapsnivå också ge eleverna handledande respons som stödjer det fortsatta lärandet. Det är också viktigt att försäkra sig om att eleverna och vårdnadshavarna känner till målen, bedömningsgrunderna och kriterierna för slutbedömningen. Responsen och handledningen ska vara tillräckligt detaljerad och individuell. Ifall en elev i årskurs 9 trots stödåtgärder inte ser ut att klara sina studier och riskerar att stanna kvar på klassen, kan man genom att övergå till studier enligt ett eget studieprogram förebygga att elevens alla prestationer förfaller.

Årskursintegrerade studier som framskrider enligt ett eget studieprogram beskrivs närmare i avsnittet Skolarbete som främjar lärande och välbefinnande.

6.8.1 Bildandet av slutvitsord i den grundläggande utbildningen

Bildandet av slutvitsord ska grunda sig på den kunskapsnivå som eleven visat i relation till målen för lärokursen i lärokursen och kunskapskraven för slutbedömningen. Då ett slutvitsord bildas ska man ta i beaktande alla mål som

fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen för lärokursen i läroämnet och de därtill hörande kunskapskraven för slutbedömningen, oberoende av för vilken årskurs 7, 8 eller 9 enskilda mål har fördelats i den lokala läroplanen. Bedömningen av de mål för läroämnen i vilka eleven visat sitt kunnande i årskurserna 7 och 8 ska beaktas då slutbedömningen genomförs. Den nivå av kunnande som baserar sig på dessa mål ska bedömas utgående från kunskapskraven för slutbedömningen.

Slutvitsordet är en helhetsbedömning som ska bildas utgående från målen och kunskapskraven för läroämnet. Om en elev uppnår en bättre kunskapsnivå i något mål kan det kompensera en underkänd eller svagare prestation i något annat mål.

Bedömningen av elevens arbete ska ingå i vitsordet som ges i ett läroämne i slutbedömningen.

6.8.2 Slutbedömningen i gemensamma läroämnen

I slutbedömningen i den grundläggande utbildningen ska följande gemensamma läroämnen bedömas med siffror: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket, främmande språk, matematik, fysik, kemi, biologi, geografi, hälsokunskap, religion eller livsåskådningskunskap, historia, samhällslära, musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. Kunskapskraven för slutbedömningen definierar vilken kunskapsnivå som krävs i respektive läroämne för siffervitsorden 5, 7, 8 och 9.

I modersmål och litteratur kan eleven ha studerat enligt två olika för läroämnet fastställda lärokurser. Då ska de båda lärokurserna som eleven har avlagt i läroämnet modersmål och litteratur bedömas.

Om eleven har bytt lärokurs i modersmål och litteratur, A1-lärokursen i det andra inhemska språket eller främmande språk, är det den lärokurs som eleven senast har studerat som ska bedömas i slutbedömningen. Samma sak gäller om eleven har bytt från ett åskådningsämne till ett annat eller från en lärokurs i ett åskådningsämne till en annan.

Om en elev i enlighet med ett beslut som avses i 18 § i lagen om grundläggande utbildning är helt befriad från studier i ett läroämne inom den grundläggande utbildningens lärokurs ska läroämnet i fråga inte bedömas. Det ska finnas

särskilt vägande skäl för befrielse från studier i ett läroämne och beslutet ska övervägas individuellt för varje elev.

Lagen om grundläggande utbildning 18 § 1 mom.

För historia och kemi sker slutbedömningen i årskurs 8. För övriga ämnen sker slutbedömningen i årskurs 9.

6.8.3 Slutbedömningen i gemensamma konst- och färdighetsämnen

Konst- och färdighetsämnen som är gemensamma för alla elever är musik, bildkonst, slöjd, gymnastik och huslig ekonomi. Den lokala timfördelningen och elevernas eventuella egna val inverkar på när en elev ges det vitsord i ett konst- och färdighetsämne som ska antecknas i avgångsbetyget.

Timmarna valfria konst- och färdighetsämnen är en del av den undervisning som ska ges i de gemensamma lärokurserna i konst- och färdighetsämnen. Det innebär att eleven får ett vitsord för varje konst- och färdighetsämne i avgångsbetyget. I avgångsbetyget ges inget separat vitsord över studier i timmarna valfria konst- och färdighetsämnen som eleven erbjudits och avlagt.

Då slutvitsordet bildas ska de kunskapskrav för slutbedömningen som fastställts för dessa läroämnen i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen användas. Slutbedömningen ska genomföras i det skede då hela lärokursen i respektive konst- och färdighetsämne och även eventuella studier i timmarna valfria konst- och färdighetsämnen har avlagts. I avgångsbetyget ska omfattningen av den lärokurs som eleven avlagt antecknas för respektive konst- och färdighetsämne.

Slutbedömningen av konst- och färdighetsämnen görs under det läsår då läroämnet avslutas. Musik, bildkonst, slöjd och huslig ekonomi har en obligatorisk kurs i årskurs 7. Om eleven fortsätter studera ämnet som långt tillvalsämne får eleven slutbedömningen i årskurs 9, i andra fall efter avslutad kurs i årskurs 7.

6.8.4. Slutbedömningen i valfria ämnen

De valfria ämnen som i årskurserna 7–9 bildar en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar ska bedömas med siffror. Lärokurser i valfria ämnen som omfattar mindre än två årsveckotimmar och helheter bestående av sådana lärokurser ska bedömas verbalt med anteckningen "godkänd" eller "underkänd". Förutsättningen för att få ett avgångsbetyg är att eleven har godkända prestationer i alla läroämnen som ingår i hens studieprogram. Det kunnande som visats i årskurserna 7–9 i ett fördjupat valfritt ämne som hör till ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med ett verbalt omdöme, kan höja slutvitsordet i läroämnet i fråga. Principen för att höja vitsordet ska skrivas ner i den lokala läroplanen.

Valbara ämnen bedöms enligt de nationella bedömningskriterierna. Ifall det inte finns nationella bedömningskriterier, ska mål och innehåll för valbara ämnen antecknas i skolans läsårsplan.

6.8.5 Undervisning som betonar ett läroämne eller en särskild utbildningsuppgift och slutbedömning

Om en skola betonar ett visst läroämne eller en läroämneshelhet i sin läroplan eller ordnar undervisning på två språk, är skolans mål för undervisningen i detta ämne eller språk i allmänhet högre än målen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen. För likvärdighetens skull ska prestationerna för de elever som deltar i undervisning som betonar ett läroämne eller en läroämneshelhet eller som deltar i undervisning på två språk, i slutet av den grundläggande utbildningen bedömas i relation till målen för läroämnena. För att definiera kunskapsnivån ska kunskapskraven för slutbedömningen som fastställts i grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen användas.

Om årsveckotimmar för valfria ämnen används till den betonade undervisningen ska bedömningen i fråga om dessa timmar genomföras i enlighet med principerna för bedömningen av valfria ämnen. I undervisning på två språk ska elevens kunskaper i målspråket eller språkbadsspråket som hen studerat bedömas utifrån målen och kunskapskraven för A-lärokursen i främmande språk eller det andra inhemska språket.

Tilläggsuppgifter om den betonade undervisningen och elevens prestationer kan vid behov ges i en separat bilaga till betyget.

6.8.6 Slutbedömningen av en elev som får elevspecifika stödåtgärder

Om en elev som får elevspecifika stödåtgärder studerar ett läroämne enligt lärokursen för den grundläggande utbildningen, ska hens prestationer bedömas i relation till målen för lärokursen för den grundläggande utbildningen och utgående från kunskapskraven för slutbedömningen. Om eleven studerar enligt en avgränsad lärokurs i ett eller flera läroämnena, ska elevens kunskande i läroämnena i fråga bedömas i relation till de mål och innehåll som fastställts, för eleven i planen för genomförande av elevspecifikt stöd och inte i relation till kunskapskraven för slutbedömningen. Om lärokursen är avgränsad kan eleven inte uppnå ett vitsord som är högre än hjälpliga, det vill säga vitsordet 5.

Vid slutbedömningen av läroämnena som studerats enligt lärokurser som avgränsats ska en godkänd prestation bedömas med vitsordet 5 och vitsordet förses med en asterisk (*).

Om elevens studier har ordnats enligt verksamhetsområden, ska slutbedömningen basera sig på de mål som ställts upp i planen för genomförande av elevspecifikt stöd och ett verbalt omdöme ska ges för varje verksamhetsområde.

6.9 Frånvaro och dess inverkan på bedömning

Eleven ska delta i undervisningen om hen inte av hälsoskäl tillfälligt beviljats befrielse från undervisningen. Studierna för och bedömningen av en elev kan delvis ordnas på annat sätt om det är motiverat av skäl som har samband med elevens hälsotillstånd. Efter befrielsen ska studierna anordnas och bedömningen av eleven genomföras på ett ändamålsenligt sätt så, att eleven kan påvisa sitt kunskande i enlighet med grunderna för läroplanen.

Om eleven är olovligt frånvarande och inte deltar i undervisning, prov eller andra möjligheter som hen erbjudits för att visa prov på sitt kunskande och hen

inte har godkända prestationer i relation till de mål som fastställts i den lokala läroplanen, kan eleven i läsårsbetyget få ett underkänt vitsord i läroämnet.

Lagen om grundläggande utbildning 35 §

Trots hög frånvaro ska eleven ges möjlighet att visa sina kunskaper på olika sätt och erbjudas stödundervisning. Trots frånvaro kan en elev uppnå ett godkänt vitsord om hen har visat tillräckliga kunskaper och färdigheter.

6.10 Ny bedömning och rättelse av bedömning

Möjligheten till ny bedömning och rättelse av bedömning berör slutbedömningen och beslut som gäller studiegång och kvarstanning. En begäran om ny bedömning ska göras av vårdnadshavaren och den ska tillställas skolan inom två månader efter att vårdnadshavaren tagit del av informationen. Skolans rektor och elevens lärare beslutar tillsammans om den nya bedömningen.

Förordningen om grundläggande utbildning 19 §

6.11 Betyg

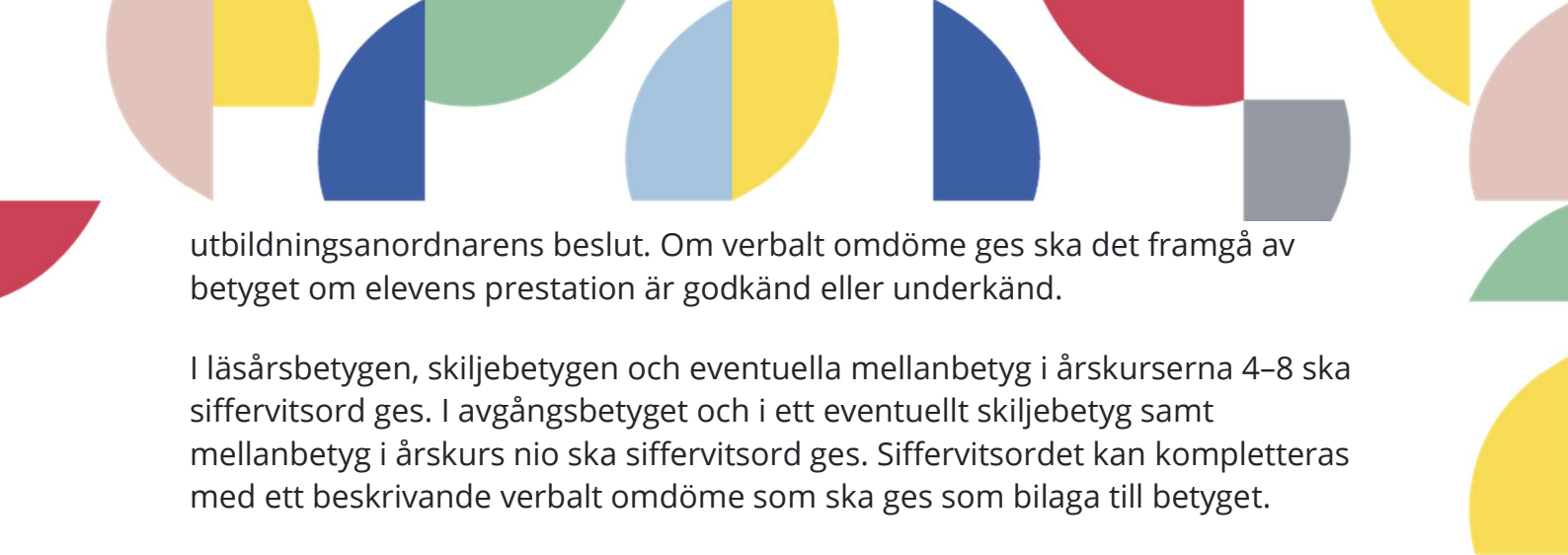
Betyg som ska användas i den grundläggande utbildningen:

- läsårsbetyg
- mellanbetyg
- skiljebetyg
- avgångsbetyg.

Utbildningsanordnaren beslutar om betygens utformning.

6.11.1 Verbala omdömen och siffervitsord i betygen

I läsårsbetygen, skiljebetygen och eventuella mellanbetyg i årskurserna 1–3 ska verbalt omdöme eller siffervitsord användas i enlighet med

utbildningsanordnarens beslut. Om verbalt omdöme ges ska det framgå av betyget om elevens prestation är godkänd eller underkänd.

I läsårsbetygen, skiljebetygen och eventuella mellanbetyg i årskurserna 4–8 ska siffervitsord ges. I avgångsbetyget och i ett eventuellt skiljebetyg samt mellanbetyg i årskurs nio ska siffervitsord ges. Siffervitsordet kan kompletteras med ett beskrivande verbalt omdöme som ska ges som bilaga till betyget.

Bedömningen av uppförande ska ges med siffervitsord i läsårsbetyg i årskurserna 4–8 och i eventuella mellanbetyg i årskurserna 4–9. Om bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme i årskurserna 1–3 ska det ges som bilaga till betyget. Också ett verbalt omdöme som kompletterar bedömningen av uppförande som ges med siffervitsord ska ges som bilaga till betyget. I tilläggsuppgifterna i betyget ska antecknas att bedömningen av uppförande ges som ett verbalt omdöme som bilaga till betyget.

Verbalt omdöme kan också, utom vid slutbedömningen, användas vid bedömningen av elever vars modersmål är något annat än undervisningsspråket.

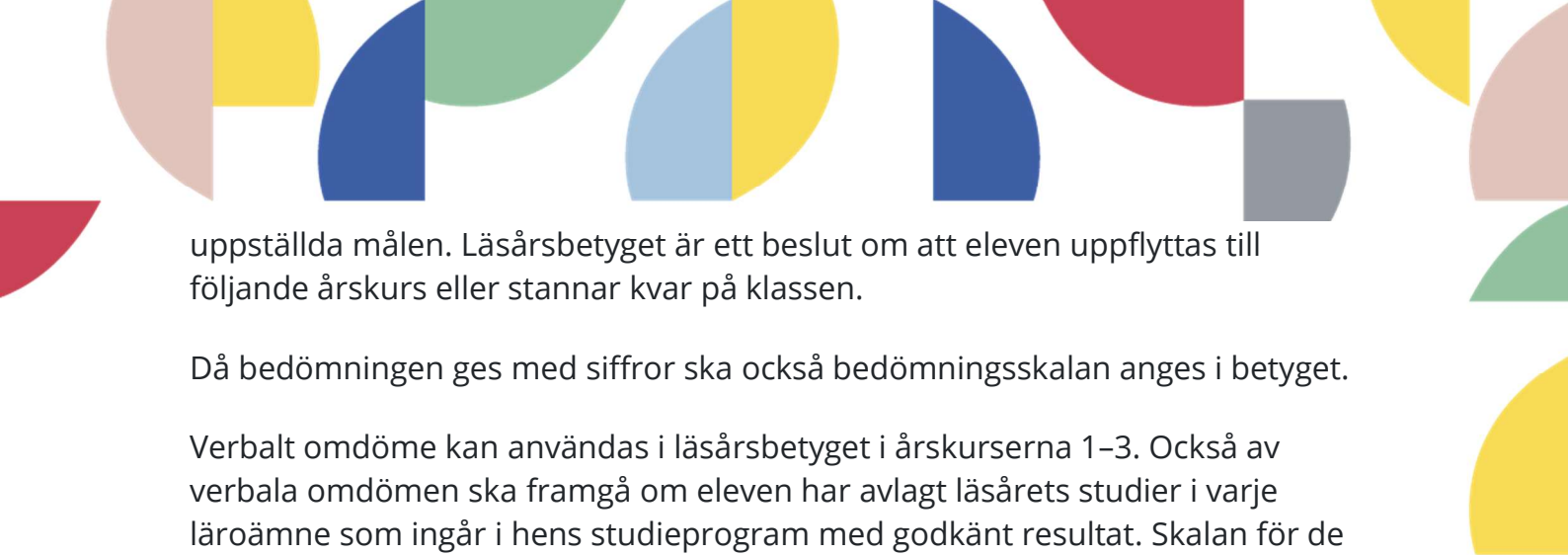
Om den grundläggande utbildningens lärokurs eller mål i den lokala läroplanen har avgränsats för eleven ska bedömningen genomföras i relation till de mål som fastställts för eleven. Vid bedömningen ska verbala omdömen användas, med undantag av slutbedömningen. Det verbala omdömet ska förses med en asterisk (*) som beteckning för avgränsningen. I avgångsbetyg ska siffervitsordet 5* antecknas.

I undervisning som ordnas enligt verksamhetsområde ska verbalt omdöme användas.

Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 4 mom.

6.11.2 Läsårsbetyg

Eleven ska i varje årskurs få ett läsårsbetyg i slutet av läsåret, med undantag av årskurs nio då eleven får ett avgångsbetyg. I läsårsbetyget ska elevens studieprogram antecknas och för varje läroämne ett verbalt omdöme eller ett siffervitsord som beskriver i vilken mån eleven under läsåret har uppnått de

uppställda målen. Läsårsbetyget är ett beslut om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller stannar kvar på klassen.

Då bedömningen ges med siffror ska också bedömningsskalan anges i betyget.

Verbalt omdöme kan användas i läsårsbetyget i årskurserna 1–3. Också av verbala omdömen ska framgå om eleven har avlagt läsårets studier i varje läroämne som ingår i hens studieprogram med godkänt resultat. Skalan för de verbala omdömen som tillämpats ska antecknas i betyget.

Ett siffervitsord för bedömning av uppförande ska antecknas i läsårsbetyg och eventuella mellanbetyg. Då bedömningen av uppförande ges med ett verbalt omdöme, ska det ges som bilaga till betyget.

Lärokursen i religion och livsåskådningskunskap som eleven studerat ska i läsårsbetyget och eventuella mellanbetyg antecknas i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena eleven har studerat. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska det verbala omdöme eller siffervitsord som eleven får antecknas i betyget om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Ett eventuellt verbalt omdöme eller ett siffervitsord som eleven fått från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i betyget.

Om eleven har deltagit i undervisning på två språk ska målspråket eller språkbadsspråket antecknas i läsårsbetyget.

I läsårsbetyget för en elev som studerar enligt målhelheter ska antecknas alla de studier som ingår i den plan som utarbetats för eleven. I läsårsbetyget ska antecknas en bedömning läroämnesvis över de studier som eleven slutfört med godkända prestationer. Bedömningen av studiehelheter som eleven ännu inte slutfört ska inte antecknas i läsårsbetyget. I tilläggsuppgifterna på betyget antecknas enligt vilken årskurs eleven studerat de läroämnen som eleven studerar enligt målhelheter.

En elev som får elevspecifika stödåtgärder studerar ett eller flera läroämnen enligt en avgränsad lärokurs, det verbala omdömet förses med en asterisk (*). I punkten Tilläggsuppgifter i betyget ska antecknas att eleven har studerat dessa läroämnen enligt en avgränsad lärokurs.

I läsårsbetyget ska antecknas:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen
- studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- en bedömning av elevens uppförande
- den lärokurs eller de lärokurser eleven studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en anteckning om att eleven uppflyttas till följande årskurs eller eventuellt att eleven stannar kvar på klassen
- skalan för de verbala omdömen som används eller bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 10.2.2020.

Förordningen om grundläggande utbildning 10 § 3 mom.

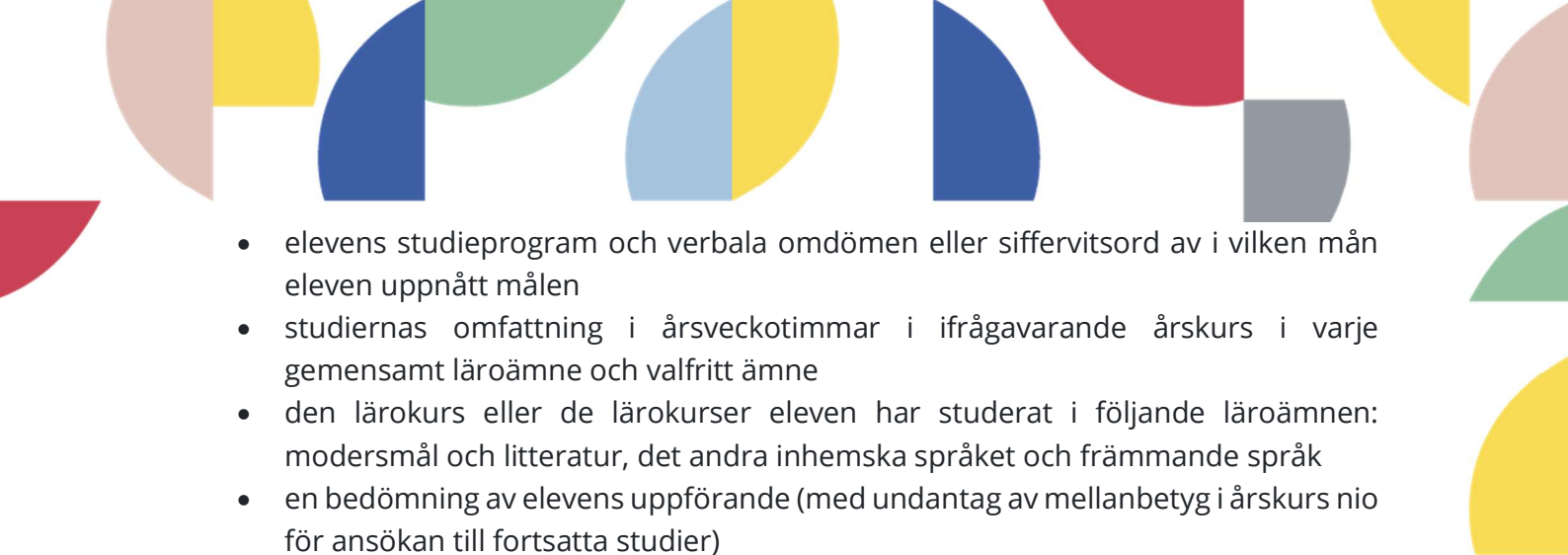
6.11.3 Mellanbetyg

Utbildningsanordnaren beslutar om mellanbetyg ska ges. Mellanbetyg ska ges enligt samma grunder som ett läsårsbetyg.

En elev i årskurs nio ska om det behövs ges ett separat mellanbetyg enligt samma grunder som ett avgångsbetyg för ansökan till fortsatta studier.

I mellanbetyget ska antecknas:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- underskrift av läraren som ansvarar för undervisningsgruppen eller av rektor

-
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen
 - studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
 - den lärokurs eller de lärokurser eleven har studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
 - en bedömning av elevens uppförande (med undantag av mellanbetyg i årskurs nio för ansökan till fortsatta studier)
 - skalan för de verbala omdömen som används eller bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
 - en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 13.2.2025.

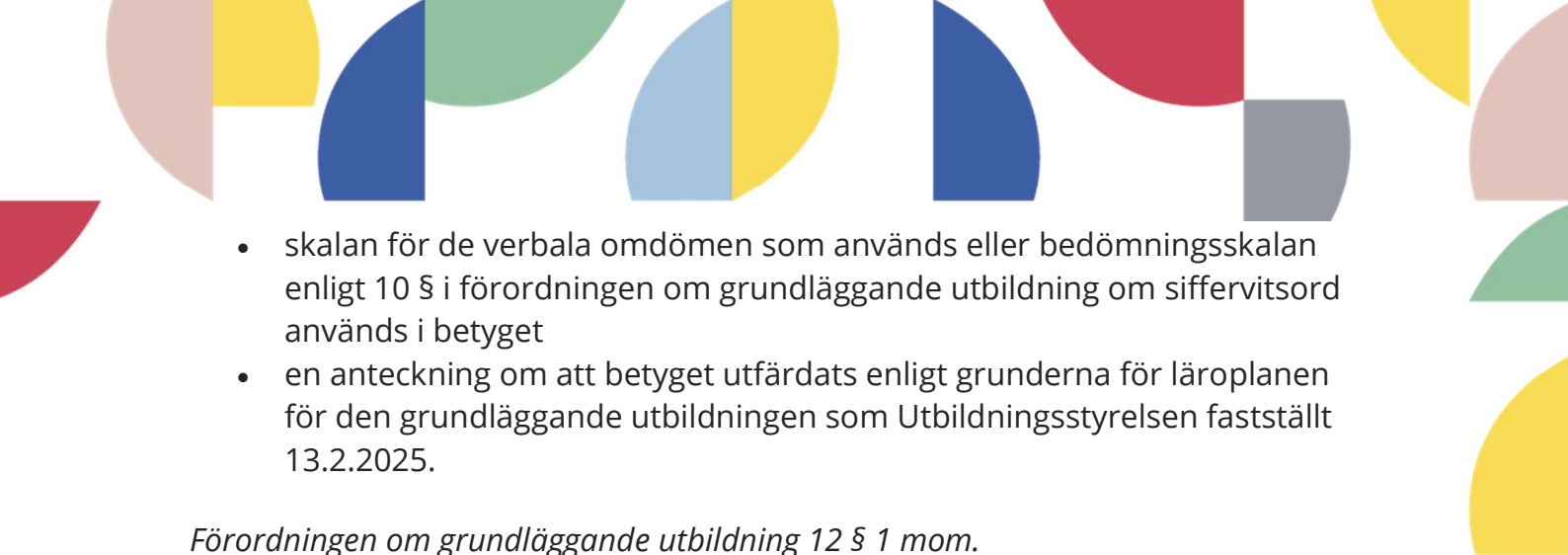
6.11.4 Skiljebetyg

En elev som flyttar till en annan skola, avgår från skolan utan att ha inhämtat den grundläggande utbildningens hela lärokurs^[1] eller inte har fullgjort läroplikten inom tiden för sin läroplikt ska ges ett skiljebetyg. Till skiljebetyget ska bifogas den timfördelning som skolan följt och en utredning över eventuell betonad undervisning. Om eleven flyttar till en annan skola som upprätthålls av samma utbildningsanordnare, behöver inget separat skiljebetyg ges.

Ett skiljebetyg ska ges utgående från samma principer som ett läsårsbetyg. I skiljebetyget ska ingen bedömning av elevens uppförande antecknas.

I skiljebetyget ska antecknas:

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens namn och födelsetid
- datum då betyget ges
- rektors underskrift
- elevens studieprogram och verbala omdömen eller siffervitsord av i vilken mån eleven uppnått målen
- studiernas omfattning i årsveckotimmar i ifrågavarande årskurs i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- den lärokurs eller de lärokurser eleven har studerat i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk

-
- skalan för de verbala omdömen som används eller bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning om siffervitsord används i betyget
 - en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 13.2.2025.

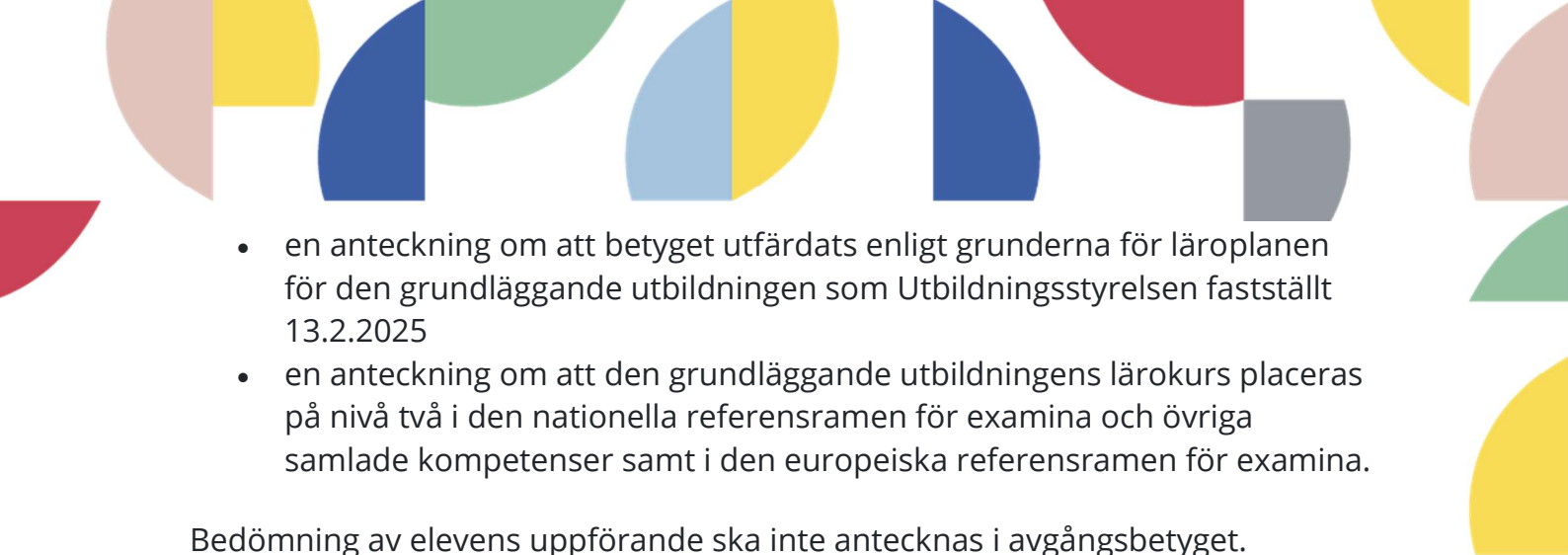
Förordningen om grundläggande utbildning 12 § 1 mom.

6.11.5 Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen

Avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen ska vid läsårets slut ges en elev i årskurs nio vars prestationer i relation till målen för lärokurserna i läroämnena är godkända i alla läroämnen som ingår i elevens studieprogram. Det innebär åtminstone vitsordet fem (5) eller det verbala omdömet "godkänd".

I avgångsbetyget ska antecknas

- betygets namn
- utbildningsanordnarens och skolans namn
- skolans undervisningsspråk
- elevens fullständiga namn och personbeteckning
- datum då betyget ges
- rektors underskrift
- bedömningen i de gemensamma läroämnena och i de valfria ämnen som ska bedömas ges med siffror (5–10) och med ord (hjälpiga–utmärkta)
- studiernas omfattning i årskurserna 7–9 i varje gemensamt läroämne och valfritt ämne
- den lärokurs eller de lärokurser eleven har avlagt i följande läroämnen: modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk
- en anteckning om att elevhandledning och praktisk arbetslivsorientering ingått i elevens studieprogram
- bedömningsskalan enligt 10 § i förordningen om grundläggande utbildning

-
- en anteckning om att betyget utfärdats enligt grunderna för läroplanen för den grundläggande utbildningen som Utbildningsstyrelsen fastställt 13.2.2025
 - en anteckning om att den grundläggande utbildningens lärokurs placeras på nivå två i den nationella referensramen för examina och övriga samlade kompetenser samt i den europeiska referensramen för examina.

Bedömning av elevens uppförande ska inte antecknas i avgångsbetyget.

Omfattningen av de gemensamma och valfria läroämnena som en elev avlägger i årskurserna 7–9 ska antecknas i avgångsbetyget som årsveckotimmar.

Om en elev har deltagit i undervisning på två språk ska målspråket eller språkbadsspråket antecknas i avgångsbetyget.

Lärokursen i religion och livsåskådningskunskap som eleven studerat ska antecknas i avgångsbetyget i formen "religion/livsåskådningskunskap" utan att särskilja vilket av läroämnena eller enligt vilken lärokurs eleven har studerat. Om en elev får undervisning i sin egen religion, ska det siffervitsord som eleven får antecknas i avgångsbetyget, om undervisningen ges av den som ordnar den grundläggande utbildningen. Ett eventuellt siffervitsord som eleven fått från undervisning som ges av något religiöst samfund ska inte antecknas i avgångsbetyget. Om eleven har bytt åskådningsämne eller lärokurs ska den lärokurs som hen senast studerat bedömas i avgångsbetyget. Omfattningen studier i den lärokurs som ska bedömas i avgångsbetyget antecknas enligt antalet årsveckotimmar studier i årskurserna 7–9.

I avgångsbetyget ska inte det verbala omdöme eller siffervitsord antecknas som eleven eventuellt fått för studier i det egna modersmålet, samiska eller romani enligt studier som kompletterar den grundläggande utbildningen.

Om en elev studerat ett eller flera läroämnena enligt en avgränsad lärokurs, ska en godkänd prestation i avgångsbetyget bedömas med vitsordet 5 och vitsordet förses med en asterisk. I punkten Tilläggsuppgifter i betyget ska antecknas att eleven har studerat de läroämnena som är försedda med asterisk (*) enligt en avgränsad lärokurs.

Avgångsbetyget för en elev vars undervisning har ordnats enligt verksamhetsområde ska vara verbalt.

I avgångsbetyget ska vitsorden i de läroämnena som avlagts i en särskild examen som fullgjorts innan avgångsbetyget utfärdats antecknas.

Avgångsbetyget kan innehålla bilagor, till exempel en bedömning av elevens uppförande och en bilaga som innehåller verbalt omdöme om valfria ämnen som har omfattat mindre än två årsveckotimmar. Varje bilaga ska innehålla elevens identifikationsuppgifter. Avgångsbetygets bilagor ska inte omnämnas i avgångsbetyget.

För de valfria ämnen som utgör en enhetlig lärokurs som omfattar minst två årsveckotimmar under årskurserna 7–9 ska ett siffervitsord antecknas i avgångsbetyget. Valfria ämnen som hänför sig till och fördjupar ett gemensamt läroämne och som ska bedömas med siffror ska i avgångsbetyget antecknas under det gemensamma läroämnets namn med det valfria ämnets namn, antalet årsveckotimmar och det givna vitsordet. Alla sådana fördjupande valfria ämnen som hänför sig till ett gemensamt läroämne och som eleven har avlagt ska i avgångsbetyget antecknas direkt under läroämnet i fråga. För fördjupande valfria ämnen vars lärokurs understiger två årsveckotimmar och helheter som består av sådana lärokurser ska ett verbalt omdöme antecknas i avgångsbetyget. Under namnet på ett valfritt ämne som ska bedömas verbalt ska antecknas antalet årsveckotimmar och anteckningen "godkänd".

Valfria ämnen som inte hänför sig till ett gemensamt läroämne ska i avgångsbetyget antecknas under rubriken "tillämpade valfria ämnen". I betyget ska anges läroämnets namn, antalet årsveckotimmar och bedömningen antingen med siffervitsord eller med anteckningen "godkänd".

Om eleven byter ut ett valfritt ämne mot ett annat antingen i den egna skolan eller i samband med byte av skola, ska i avgångsbetyget antecknas namnet på båda de valfria ämnena. Ett valfritt ämne som inte har slutförts ska bedömas med siffror ifall eleven har hunnit avlägga minst två årsveckotimmar i ämnet i fråga. Om eleven har studerat ämnet mindre än två årsveckotimmar och studierna i ämnet inte slutförts ska antecknas "deltagit" vid det valfria ämnet. I betyget ska också antecknas antalet timmar som eleven har studerat i det valfria ämne som inte slutförts. Det nya valfria ämnet ska antingen bedömas med siffervitsord eller med anteckningen "godkänd", beroende på antalet avlagda årsveckotimmar.

Om elevens vårdnadshavare skriftligen anhåller om att ett språk som studeras som valfritt A2- eller B2-språk inte ska antecknas med siffervitsord i avgångsbetyget, ska vitsordet utelämnas och i betyget antecknas "godkänd". Det

andra inhemska språket undervisas ändå som ett gemensamt läroämne och ett siffervitsord ska ges.

Skolan kan inte på basis av tilläggsprestationer i efterhand göra ändringar i vitsord som antecknats i ett avgångsbetyg som redan utfärdats. Eleven ska skaffa ett nytt separat betyg över eventuellt förbättrat kunnande. Ett nytt betyg kan fås antingen genom att visa kunnande i en särskild examen eller genom att delta i grundläggande utbildning för vuxna.

Lagen om grundläggande utbildning 38 §, förordningen om grundläggande utbildning 23 §

6.12 Särskild examen och betyg över studier som avlagts genom särskild examen

Den grundläggande utbildningens lärokurs eller en del av den kan avläggas genom en sådan särskild examen som avses i lagen och förordningen om grundläggande utbildning. Särskild examen kan ordnas av den som har tillstånd att ordna grundläggande utbildning. En elev som deltar i en särskild examen ska visa att hans kunskaper och färdigheter motsvarar kunskaper och färdigheter i de olika läroämnena enligt den grundläggande utbildningens allmänna lärokurs.

De betyg som ska användas i särskild examen är:

1. Betyg i en ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen
2. Betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen
3. Betyg över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen

Om en elev eller en annan person fullgör lärokursen i något läroämne inom den grundläggande utbildningen i en särskild examen, ska ett betyg ges över fullgjord ämneslärokurs i den grundläggande utbildningen. Av betyget ska framgå vilket läroämne och vilken lärokurs som fullgjorts. Prestationerna i flera läroämnena kan antecknas i samma betyg. Om en elev eller en annan person endast delvis har fullgjort lärokursen i den grundläggande utbildningen, såsom lärokursen i en årskurs, ges ett betyg över delvis fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen.

Om hela den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts i en särskild examen, ska ett betyg ges över fullgjord lärokurs i alla ämnen i den grundläggande utbildningen.

I betygen ska samma allmänna uppgifter antecknas som i avgångsbetyget. För de fullgjorda läroämnena ska läroämnets namn, lärokurs och vitsord antecknas.

Den läropliktiga ska fullgöra alla gemensamma läroämnena som ingår i den grundläggande utbildningens lärokurs med godkänt resultat för att få ett betyg över fullgjord lärokurs i den grundläggande utbildningen.

Lagen om grundläggande utbildning 38 §, förordningen om grundläggande utbildning 23 §

En elev får under förberedande undervisning avlägga en särskild examen i ämnen inom den grundläggande utbildning i elevens egen skola, om det är till fördel för eleven. Detta kan vara nödvändigt om eleven går i årskurs 7 eller 8, varefter undervisningen i vissa gemensamma ämnen upphör. En bedömning av de fullgjorda ämnena ges i betyget över studier som avlagts genom särskild examen. Till den grundläggande utbildningen tillgodoräknas studier som fullgjorts som särskild examen under förberedande utbildning. För elever som inte deltar i förberedande utbildning ansvarar Strömborgska skolan för den särskilda examen. Den särskilda examen kan avläggas mellan den 15 april och den 14 maj varje år. Datum för examinationerna ska överenskommas med innehavaren av den särskilda examen. Det särskilda provet ska anmälas skriftligen före sportlovet till rektorn för Strömborgska skolan.

7. Stöd för lärande och skolgång

Den grundläggande utbildningens uppgift är att ge alla elever likvärdiga möjligheter till framgång och utveckling i sitt lärande. Systematiskt genomförda undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande ger en hållbar grund för både lärandet och för att anordna stöd för lärande och skolgång. Digital och fysisk tillgänglighet ska beaktas i all verksamhet i skolan. Eleven ska ges möjligheter att uppleva att hen lyckas i sitt lärande och som gruppmedlem och hen ska stödjas i att skapa en positiv uppfattning om sig själv, sitt lärande och sitt agerande som medlem i gemenskapen. Skolans uppgift är att säkerställa ett tillräckligt och ändamålsenligt samarbete med elevens vårdnadshavare. Också vårdnadshavaren har en aktiv roll i att stödja elevens lärande och skolgång. I texten avses med vårdnadshavare framöver även annan laglig företrädare för eleven.

Anordnande av undervisning och skolgång grundar sig på systematiskt genomförande av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Syftet med dessa är att säkerställa möjligheten för alla elever att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs. De grupp-specifika stödformerna som ska erbjudas alla elever är allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket samt undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. Om de grupp-specifika stödformerna inte är tillräckliga för eleven ska elevspecifika stödåtgärder erbjudas. Elevspecifika stödåtgärder är undervisning som ges av en speciallärare delvis i en smågrupp och i samband med annan undervisning, undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i smågrupp, undervisning som ges av en specialklasslärare i specialklass och tolknings- och biträdestjänster samt hjälpmedel som ges eleven med stöd av 31 § 1 mom. Behovet av elevspecifika stödåtgärder ska bedömas och planeras och beslut i enlighet med lagen om grundläggande utbildning ska fattas så snart som möjligt om de grupp-specifika stödformerna inte är ett tillräckligt stöd för eleven. Om de stödformer och stödåtgärder som erbjuds eleven inte är tillräckliga för att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs, är det möjligt som en lösning i sista hand

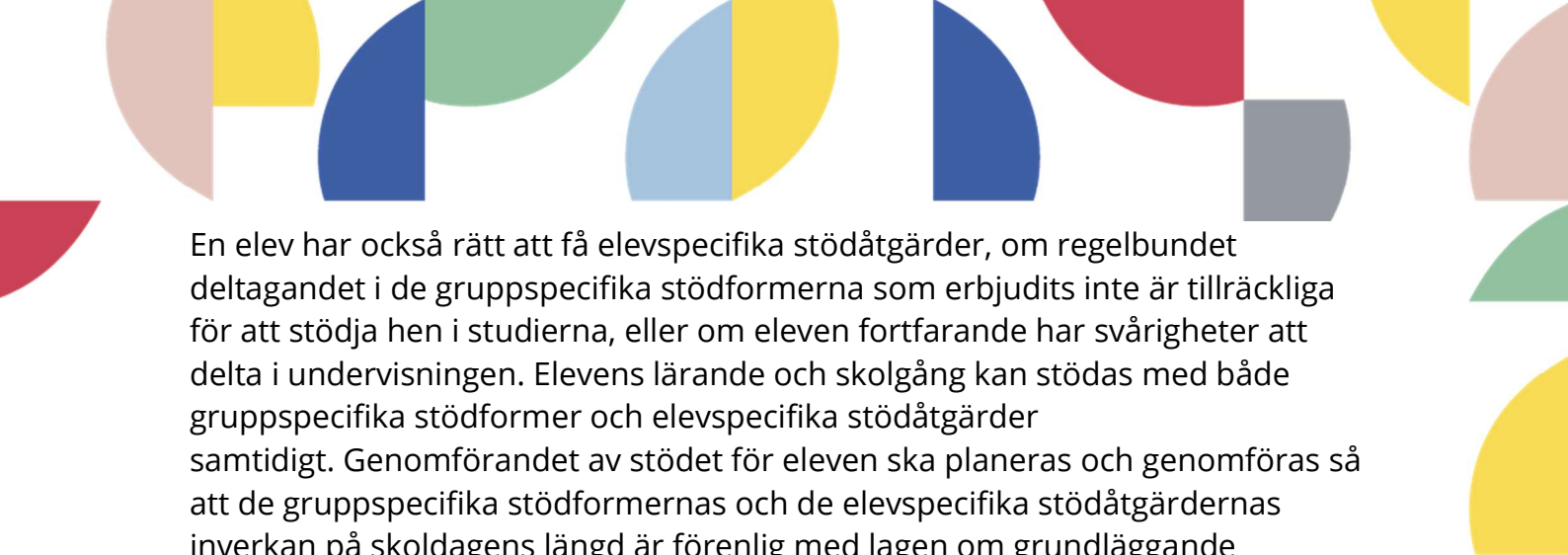
att avvika från målen i läroämnet eller läroämnena i den grundläggande utbildningen.

Utgångspunkten för att anordna lärande och skolgång är såväl den enskilda elevens som hela undervisningsgruppens styrkor och vad eleverna behöver utveckla och lära sig. Man ska se till att eleven upplever att hans behov av stöd i lärande och skolgång identifieras och beaktas och att han får det stöd han behöver. Stödet för lärande och skolgång ska anordnas enligt principer om inkludering. För anordnandet av stöd är det avgörande att behovet av stöd identifieras i tidigt skede. Stöd för lärande ska i första hand anordnas i elevens egen undervisningsgrupp. Stödet ska vara flexibelt och systematiskt och om det behövs ska det ändras när elevens behov av stöd förändras.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder förutsätter systematisk ledning och systematiskt ledarskap. Utbildningsanordnaren och rektorn ansvarar för att stödåtgärder, resurser för åtgärderna, strukturella lösningar, ansvarsfördelning och arrangemang på ett ändamålsenligt sätt har införts i den lokala läroplanen och i en läsårsplan som baserar sig på den lokala läroplanen och att stödåtgärderna genomförs på ett systematiskt sätt. Effekten av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder ska utvärderas regelbundet. Alla anställda har ansvar för att leda det egna arbetet enligt gemensamt överenskomna principer och mål.

7.1 Elevens rätt till stöd för lärande och skolgång

En elev som har svårigheter att delta i undervisningen eller att klara av sina studier har rätt att få stöd för lärandet och skolgången. De undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande som utbildningsanordnaren säkerställt utgör en grund för att på ett ändamålsenligt sätt genomföra stödet som en del av verksamheten inom förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen. I första hand ska gruppsspecifika stödformer erbjudas, såsom allmän stödundervisning, stödundervisning i undervisningsspråket samt undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. Eleven ska ges stöd enligt inkluderande principer i första hand i sin egen undervisningsgrupp.

En elev har också rätt att få elevspecifika stödåtgärder, om regelbundet deltagandet i de gruppsspecifika stödformerna som erbjudits inte är tillräckliga för att stödja hen i studierna, eller om eleven fortfarande har svårigheter att delta i undervisningen. Elevens lärande och skolgång kan stödjas med både gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder samtidigt. Genomförandet av stödet för eleven ska planeras och genomföras så att de gruppsspecifika stödformernas och de elevspecifika stödåtgärdernas inverkan på skoldagens längd är förenlig med lagen om grundläggande utbildning och förordningen om grundläggande utbildning och inte orsakar onödig belastning för eleven.

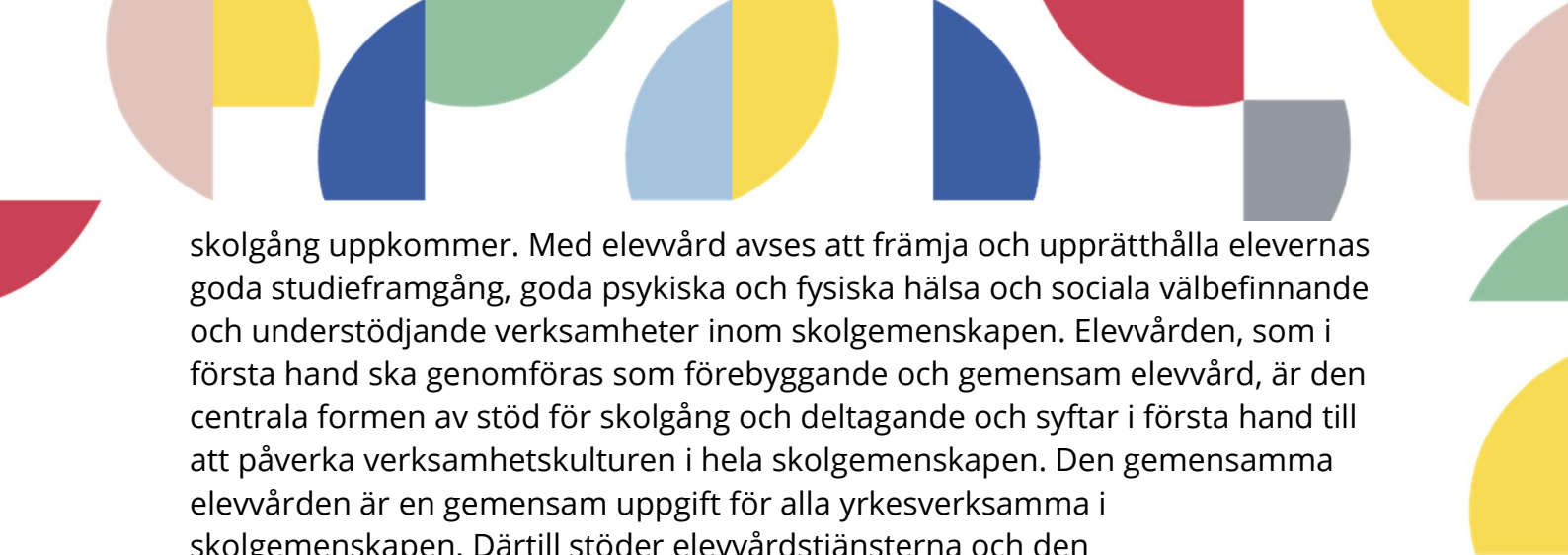
Utbildningsanordnaren ska fatta ett förvaltningsbeslut utgående från en plan om det elevspecifika stöd som ska erbjudas eleven. Genomförandet av stödet följs upp och utvärderas, och om elevens behov av stöd förändras ska ett nytt förvaltningsbeslut fattas.

Genom gruppsspecifika stödformer eller elevspecifika stödåtgärder avviker man inte från den grundläggande utbildningens lärokurs eller mål i den lokala läroplanen. Eleven har alltid rätt att få undervisning i enlighet med vad som föreskrivs om antalet årsveckotimmar i förordningen om grundläggande utbildning.

Om det är nödvändigt att avvika från lärokursen och innehållet i ett visst läroämne på grund av elevens svaga prestationer, är det möjligt endast om eleven redan utöver andra former som en elevspecifik stödåtgärd fått specialundervisning i ifrågavarande läroämne av en speciallärare eller en specialklasslärare i en smågrupp eller specialklass.

En avgränsning av lärokursen för eleven kommer i fråga först då eleven trots stödåtgärder inte uppnår vitsordet hjälpliga kunskaper (5). En tillförlitlig bedömning av behovet av att avgränsa lärokursen görs på det sätt som utbildningsanordnaren beslutar. I bedömningen ska dokumentation ingå över hur behovet av att avgränsa lärokursens mål och innehåll har konstaterats. Som stöd för bedömningen kan man använda utlåtanden av olika sakkunniga. Ett förvaltningsbeslut om stöd ska fattas och motiveras. I motiveringen ska anges vilka eventuella andra uppgifter och utredningar som ligger till grund för beslutet och de författningar som tillämpats ska anges.

Utöver lagen om grundläggande utbildning syftar också lagen om elev- och studerandevård till att främja elevernas lärande, hälsa och välbefinnande samt delaktighet och till att förebygga att problem i anknytning till lärande och

skolgång uppkommer. Med elevvård avses att främja och upprätthålla elevernas goda studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa och sociala välbefinnande och understödjande verksamheter inom skolgemenskapen. Elevvården, som i första hand ska genomföras som förebyggande och gemensam elevvård, är den centrala formen av stöd för skolgång och deltagande och syftar i första hand till att påverka verksamhetskulturen i hela skolgemenskapen. Den gemensamma elevvården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma i skolgemenskapen. Därtill stöder elevvårdstjänsterna och den sektorsövergripande individuella elevvården elevernas individuella behov av stöd för lärande, välbefinnande och hälsa samt utvecklingen av sociala och psykiska färdigheter. Om en anställd vid en skola bedömer att en elev utöver stöd för lärande och skolgång enligt lagen om grundläggande utbildning behöver annat stöd, ska hen förfara enligt vad som föreskrivs i lagen om elev- och studerandevård om ansvaret att hänvisa eleven till elevvårdstjänsternas personal.

7.2 Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande

En Undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande gäller all verksamhet inom den grundläggande utbildningen. De utgör en central del av skolans verksamhetskultur, som ger förutsättningar för alla elevers delaktighet, lärande och skolgång. Digital och fysisk tillgänglighet ska beaktas i verksamheten och undervisningsarrangemangen i skolan.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande utgör grunden för en god grundläggande utbildning, gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder. Utbildningsanordnaren ansvarar för att undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande tilldelas resurser, planeras, genomförs och att effekterna utvärderas som en del av skolans verksamhet.

Samarbete mellan lärarna och mellan lärarna och yrkes- och sektorsövergripande aktörer samt strukturella lösningar som möjliggör samarbete är viktiga i planeringen och genomförandet av undervisningsarrangemangen som stöder förutsättningarna för lärande. Tillräckligt med tid ska reserveras för gemensam planering och gemensamt genomförande.

Med undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande avses

- att ge undervisning som tar hänsyn till elevernas olika behov och förutsättningar samt att differentiera undervisningen
- att ge språkmedveten undervisning som hjälper eleven att förstå språket i de olika läroämnena och kunskapsområdena
- att bilda undervisningsgrupper så att målen för undervisningen kan uppnås
- att använda pedagogiska lösningar som beaktar inte bara de elever som behöver stöd utan också de som studerar enligt målhelheter
- att läraren har förmåga att tillräckligt väl ta hänsyn till undervisningsgruppens behov och styrkor
- skolgångshandledare och annan personal som arbetar med eleverna anlitas som stöd för elevernas skolgång och deltagande i undervisningen.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande förutsätter en målinriktad och systematisk ledning, utvärdering och utveckling av den grundläggande utbildningen som helhet.

Samarbetspraxis och ansvarsfördelning

Rektorn:

Skolans verksamhetskultur ska stödja förutsättningarna för lärande. I skolorna tillämpas en modell för delat ledarskap.

Rektorn ansvarar för att leda, utveckla och utvärdera skolans verksamhetskultur.

Arbetet styrs av normer, planer och verksamhetsmål som är en del av skolans verksamhetskultur. Alla skolor i Borgå följer gällande nationella normer och planer samt de specifika riktlinjerna för Borgå stad.

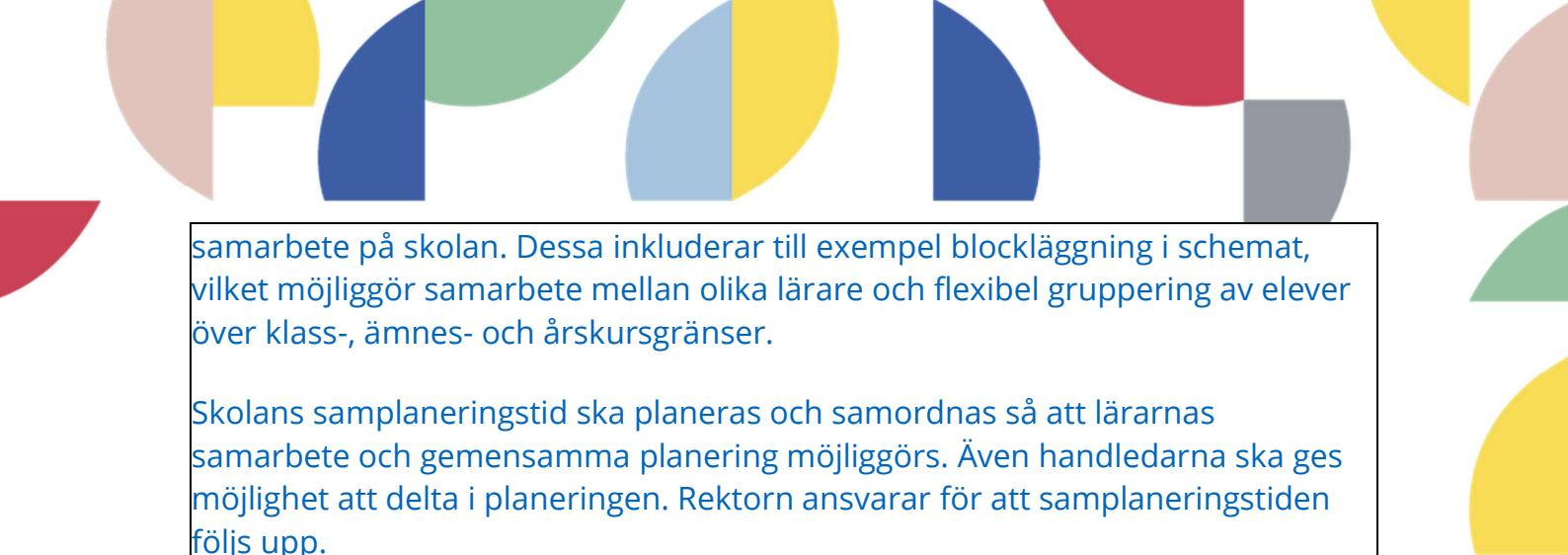
Skolans rektor ansvarar för att skolans personal är insatt i gällande riktlinjer och följer dem i sitt arbete. Stöd eller utbildning ska ordnas vid behov. För ny personal ordnas introduktion enligt stadens riktlinjer.

Den gemensamma elevvården är en viktig del av skolans verksamhetskultur och välbefinnandearbete. Rektorn ansvarar för att leda skolans gemensamma elevvård samt för att regelbundna möten inom den gemensamma elevvårdsgruppen genomförs.

Den gemensamma elevvården stöder förutsättningarna för lärande och skolgång. Den ökar elevernas lärande, välbefinnande, hälsa, sociala ansvar, interaktion och delaktighet samt studiemiljöns hälsa, säkerhet och tillgänglighet. Mer information om den gemensamma elevvården finns i elevvårdsplanen för grundläggande utbildningen i Borgå.

Rektorn fungerar som skolans pedagogiska ledare och ansvarar för skolans pedagogiska lösningar. Resurser som delas till skolan ska fördelas ändamålsenligt och undervisningsgrupper ska bildas så att målen för undervisningen uppnås. Resurserna omfattar både lärarresurser (t.ex. klass-/ämneslärare, speciallärare, specialklasslärare och timlärare) samt resurser för skolgångshandledare och skolcoacher. Resurserna fördelas strategiskt med utgångspunkt i elevernas behov och användningen utvärderas regelbundet. Skolan ska i läsårsplanen beskriva hur resursfördelningen och bildandet av undervisningsgrupper genomförs och hur resursfördelningen utvärderas under läsåret.

Samarbete lärarna emellan är centralt i skolans verksamhetskultur. Rektorn ansvarar för att ordna och genomföra strukturella lösningar som möjliggör

samarbete på skolan. Dessa inkluderar till exempel blockläggning i schemat, vilket möjliggör samarbete mellan olika lärare och flexibel gruppering av elever över klass-, ämnes- och årskursgränser.

Skolans samplaneringstid ska planeras och samordnas så att lärarnas samarbete och gemensamma planering möjliggörs. Även handledarna ska ges möjlighet att delta i planeringen. Rektorn ansvarar för att samplaneringstiden följs upp.

Läraren:

Lärarnas inbördes samarbete stödjer förutsättningarna för lärande. Lärarna planerar, genomför och utvärderar undervisningen tillsammans. Samarbetet möjliggör att lärarnas styrkor kan utnyttjas och kombineras.

Den gemensamma planeringen möjliggör samarbete *inom årskursen, årskurshelheten eller teamet beroende på skolans möjligheter*. Alla lärare som undervisar eleven deltar i elevbedömningen.

Lärarna använder olika former av samundervisning i undervisningen med hänsyn till elevernas bästa. Samundervisning genomförs som parallell samundervisning, stationsundervisning, assisterande- och kompletterande samundervisning. Lärarna använder pedagogiska lösningar som stödjer förutsättningarna för lärande när de väljer undervisnings- och arbetsmetoder, material och verktyg.

Ett sektorsövergripande samarbete stöder förutsättningarna för lärande. Lärarna samarbetar med personal från välfärdsområdet och andra nätverk som stödjer eleverna samt övrig skolpersonal, såsom skolcoacher och skolgångshandledare.

Handledaren:

Handledaren ska ges möjlighet att delta i planeringen av undervisningen. Handledaren har en central roll i att stöda elevernas lärande och skolgång. Handledaren kan jobba för att skapa förutsättningar för lärande i grupp eller för en enskild elev.

Testårsklockan

	aug.	sep.	okt.	nov.	dec.	jan.	feb.	mar.	apr.	maj
förskola	Lukimat och Hitta språket			Lukimat			Lukimat	(Hitta språket)		
Åk 1	ILS 1					Minuttest+ Intensiv- läsning			ILS 1	
Åk 2		Minuttest+ Intensiv- läsning							ILS 2	
Åk 3	Läskollen Svl+Ma								(ILS 3)	
Åk 4	Läskollen Svl								(ILS 4)	
Åk 5	Läskollen Svl+Ma								ILS 5	
Åk 6	Läskollen Svl								MAOL	
Åk 7	Läskollen Svl+Ma								ILS 7	
Åk 8									ILS 8	
Åk 9									ILS 9 MAOL	

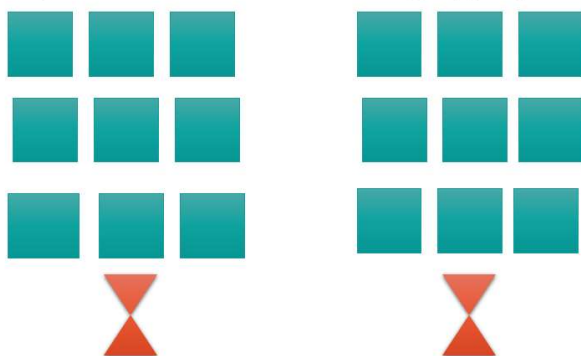
Test innanför parentes är inte obligatoriska utan kan användas som uppföljning/vid behov.

Rektor och klass-/ämneslärare ansvarar för att Läskollen görs enligt testårsklockans tidtabell.

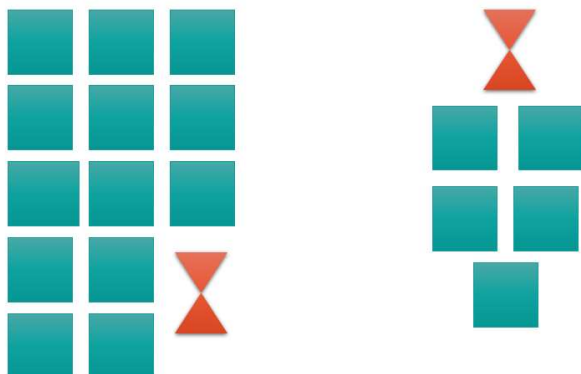
Special-/specialklasslärare ansvarar för att ILS:en genomförs enligt testårsklockan samt vid behov.

Modeller för samundervisning

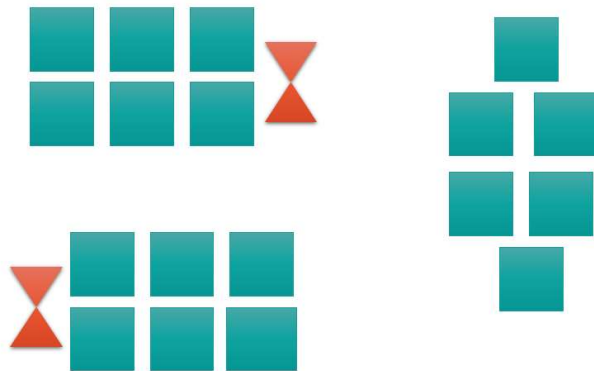
Parallell samundervisning (delad klass i två lika stora grupper)

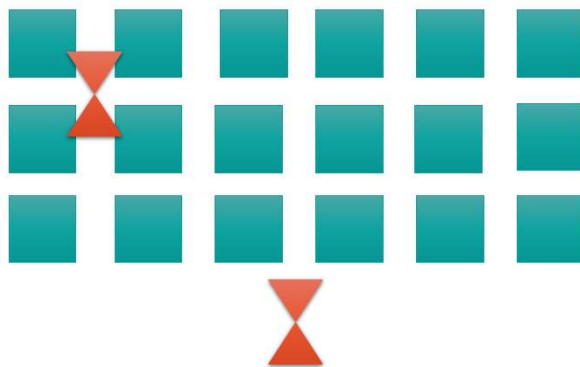
Parallell samundervisning (delad klass i en stor, en liten grupp)

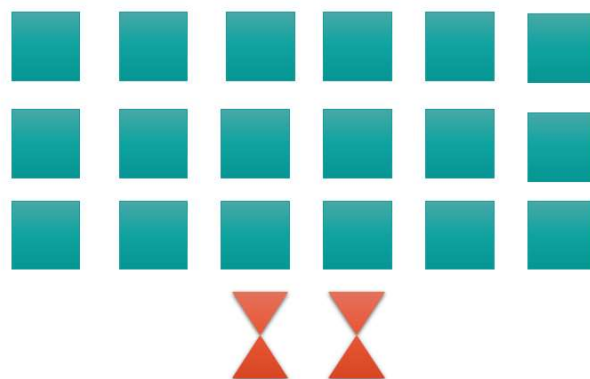
Stationsundervisning
(2-3 stationer: elevrotation)

Assisterande samundervisning
(En leder, en roterar / observerar)

Kompletterande samundervisning
(En drar, den andra förstärker)

7.3 Gruppsspecifika stödformer – mål och anordnande

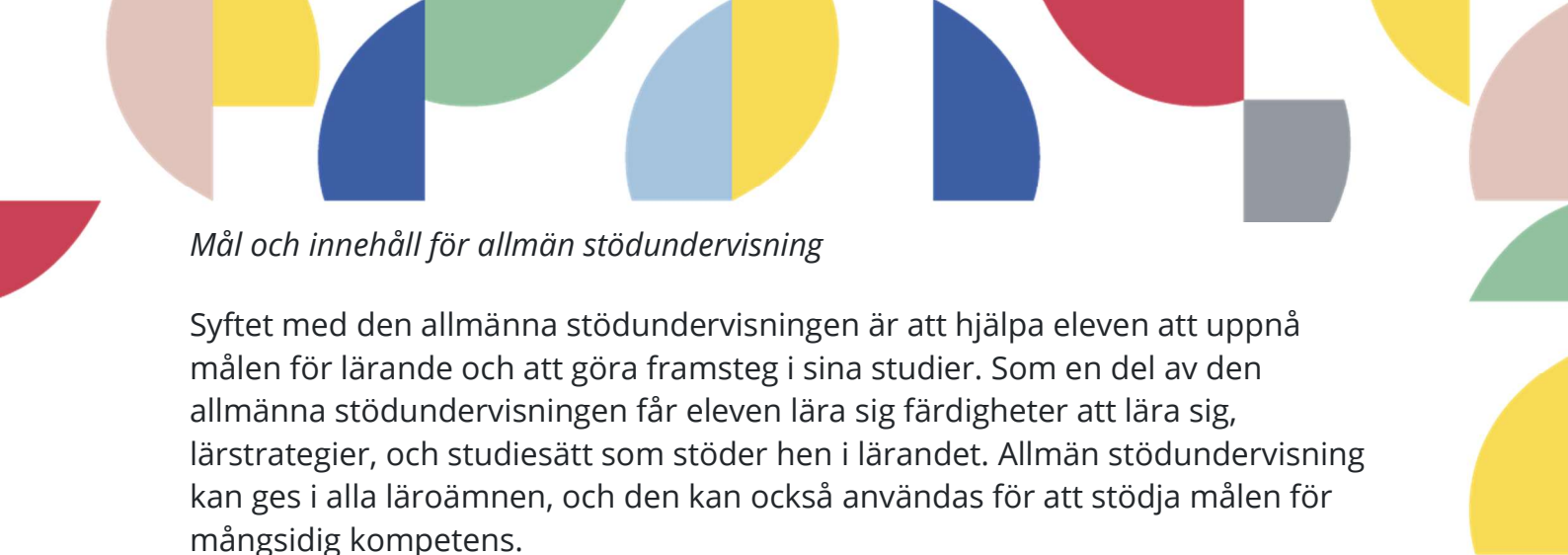
Med gruppsspecifika stödformer avses gruppsspecifika arrangemang som gäller alla elever. De gruppsspecifika stödformerna är allmän stödundervisning som ges av en lärare, stödundervisning i undervisningsspråket som ges av en lärare och undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning. För att genomföra gruppsspecifika stödformer ska utbildningsanordnaren varje läsår i en plan som grundar sig på läroplanen reservera sammanlagt minst 0,122 undervisningstimmar per elev i skolan per vecka.

Gruppsspecifika stödformer ska ges systematiskt som en del av skolans grundläggande verksamhet under hela läsåret som ett tillägg till undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande. Gruppsspecifika stödformer kan erbjudas genom olika ändamålsenliga grupparrangemang, till exempel genom samundervisning och kompanjonundervisning. Gruppsspecifika stödformer möjliggör också kamratlärande.

När de gruppsspecifika stödformerna genomförs ska lärarna samarbeta på ett systematiskt sätt. Vid planeringen och genomförandet av gruppsspecifika stödformer kan lärarna dra nytta av att konsultera till exempel speciallärare. De gruppsspecifika stödformerna är primära stödformer som alla elever har rätt till. Ingen plan för genomförande av elevspecifikt stöd utarbetas och inget beslut om stöd fattas. Gruppsspecifika stödformer ska i första hand genomföras flexibelt i grupp. Gruppens storlek är inte begränsad.

7.3.1 Allmän stödundervisning som ges av en lärare

Med hjälp av allmän stödundervisning stärks uppnåendet av målen för undervisningen och fostran inom den grundläggande utbildningen. Allmän stödundervisning består av att eleven på förhand bekantar sig med det hen ska lära sig eller repeterar och befäster det hen lärt sig. Syftet med den allmänna stödundervisningen är att förbygga svårigheter och att försäkra sig om att eleven förstår det hen ska lära sig och gör framsteg i studierna. Den kan också användas för att tillgodose kortvarigt behov av stöd som beror på frånvaro.

Mål och innehåll för allmän stödundervisning

Syftet med den allmänna stödundervisningen är att hjälpa eleven att uppnå målen för lärande och att göra framsteg i sina studier. Som en del av den allmänna stödundervisningen får eleven lära sig färdigheter att lära sig, lärstrategier, och studiesätt som stöder hen i lärandet. Allmän stödundervisning kan ges i alla läroämnen, och den kan också användas för att stödja målen för mångsidig kompetens.

Anordnande av allmän stödundervisning

Allmän stödundervisning kan ges i samband med lektioner eller genom separata tilläggstimmar, undervisning i en mindre grupp eller personlig handledning. Den allmänna stödundervisningen ges enligt elevens schema under de lektioner där eleven behöver stödundervisning. Stödundervisningen kan också ges utanför lektionerna med beaktande av skoldagarnas maximala längd.

Allmän stödundervisning ska i första hand ges av den klass- eller ämneslärare som ansvarar för undervisningsgruppen. Allmän stödundervisning kan också ges av någon annan lärare. Samundervisning och kompanjonundervisning kan tillämpas för att genomföra allmän stödundervisning. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när den allmänna stödundervisningen planeras och genomförs och dess effekter utvärderas.

7.3.2 Stödundervisning i undervisningsspråket som ges av en lärare

Stödundervisning i undervisningsspråket fokuserar i första hand på att stärka färdigheterna i undervisningsspråket och textfärdigheterna i de olika kunskapsområdena. Den ska ges elever som inte har tillräckliga färdigheter i undervisningsspråket för att kunna fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs. Stödundervisning i undervisningsspråket är språkmedveten undervisning som stöder eleverna i att läsa, förstå, tolka och producera texter i olika läroämnen. Undervisningen inriktas på språket och innehållet i läroämnet samtidigt.

Mål och innehåll för stödundervisning i undervisningsspråket

Syftet med stödundervisning i undervisningsspråket är att stärka elevernas färdigheter i undervisningsspråket, vilket stöder eleverna att delta i undervisningen och gå framåt i studierna. Stödundervisning i

undervisningsspråket fokuserar på att tillsammans med eleverna granska texter som är karakteristiska för läroämnet i fråga, att hitta särdrag i texterna och att handleda eleverna i att producera texter som studierna kräver samt att stärka det läroämnesspecifika ordförrådet.

Anordnande av stödundervisning i undervisningsspråket

Stödundervisning i undervisningsspråket anordnas på ett pedagogiskt ändamålsenligt sätt så att så många elever som möjligt kan dra nytta av den. Den kan ges under lektionerna enligt elevernas schema som samundervisning och kompanjonundervisning eller i en mindre grupp då de elever som behöver stödundervisning i undervisningsspråket kan få undervisning av en annan lärare i ett annat rum. Undervisningen kan även ges utanför lektionerna med beaktande av skoldagarnas maximala längd.

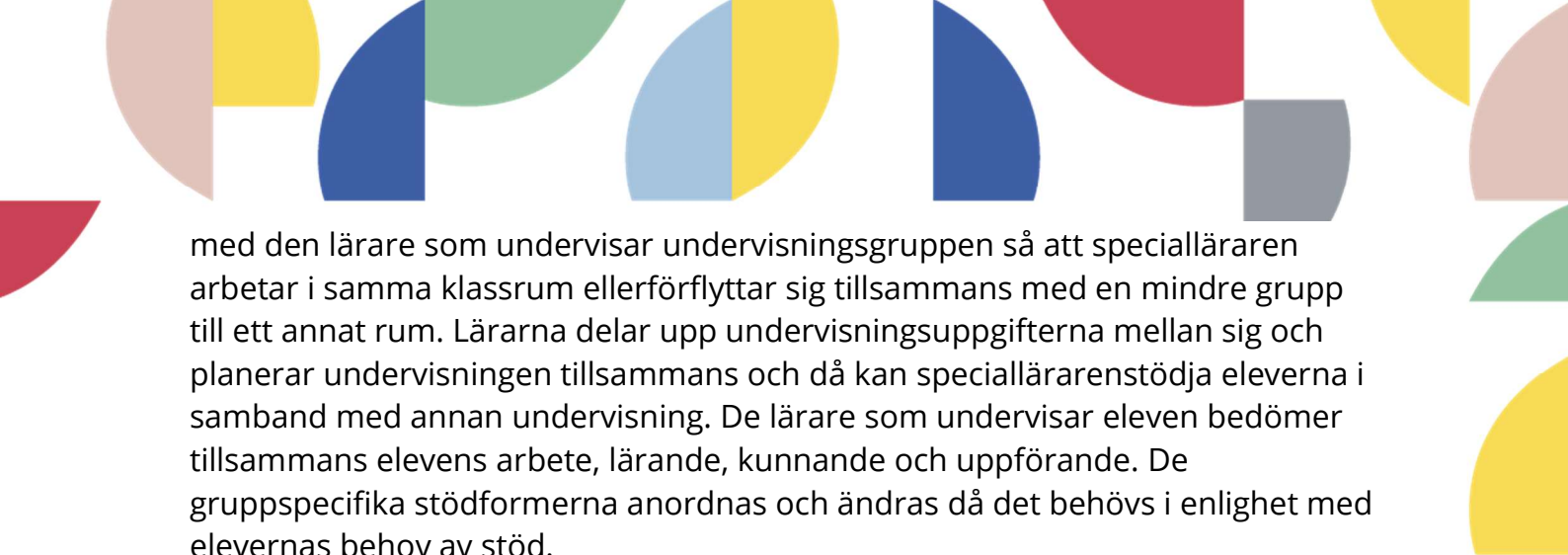
Stödundervisning i undervisningsspråket ges i första hand av den klass- eller ämneslärare som ansvarar för undervisningsgruppen. Stödundervisning i undervisningsspråket kan även ges av en annan lärare. Samarbetet mellan lärarna är viktigt när stödundervisning i undervisningsspråket planeras och genomförs och dess effekter utvärderas.

7.3.3 Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning

Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning ska anordnas så att den stöder och kompletterar annan undervisning och gör det möjligt att beakta elevernas behov i undervisningsgruppen. Den är i första hand en gruppsspecifik stödform, och den är inte inriktad på behoven av stöd för lärandet hos enskilda elever utan på behoven av stöd för lärande hos en viss elevgrupp eller hela undervisningsgruppen. Undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning kan också inkludera konsultation av specialläraren. Konsultationen riktar sig till lärarna och annan undervisningspersonal som arbetar med den ifrågavarande klassen eller gruppen.

Anordnande av undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning

Undervisningen som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning kan anordnas som samundervisning och kompanjonundervisning tillsammans

med den lärare som undervisar undervisningsgruppen så att specialläraren arbetar i samma klassrum eller förflyttar sig tillsammans med en mindre grupp till ett annat rum. Lärarna delar upp undervisningsuppgifterna mellan sig och planerar undervisningen tillsammans och då kan specialläraren stödja eleverna i samband med annan undervisning. De lärare som undervisar eleven bedömer tillsammans elevens arbete, lärande, kunskaper och uppförande. De gruppsspecifika stödformerna anordnas och ändras då det behövs i enlighet med elevernas behov av stöd.

7.3.4 Gruppsspecifika stödformer i Borgå

Med gruppsspecifika stödformer avses gruppsspecifika arrangemang som gäller alla elever. De gruppsspecifika stödformerna preciseras närmare i skolans läsårsplan och planeras och genomförs utifrån gruppens behov. I planering och genomförande av det gruppsspecifika stödet ska även elever med särskild begåvning beaktas. Den undervisande lärare ansvarar för att kontinuerligt utvärdera stödets tillräcklighet.

Utbildningsanordnaren har det övergripande ansvaret för att fördela resurser till gruppsspecifika stödformer samt för att bedöma deras tillräcklighet på stadsnivå (minst 0,122 undervisningstimmar per elev i skolan per vecka).

Gruppsspecifikt stöd ges regelbundet och under en längre tidsperiod, i huvudsak minst en termin, innan elevspecifika stödåtgärder övervägs.

Principer för genomförande, rutiner för samarbete och ansvarsfördelning i Borgå stad följer denna modell:

Vårdnadshavare/elev	Vårdnadshavare/eleven är med och planerar stödet. Vårdnadshavaren ansvarar för att stöda skolgången. Vårdnadshavare kontaktar skolan om elevens stödbehov ökar.
---------------------	--

Undervisande lärare/Klasslärare/-föreståndare	Ansvarar för att samarbetet mellan hem och skola är kontinuerligt. Samarbetar vid bedömning av stödbehov. Den undervisande läraren ansvarar för att planera och förverkliga stödåtgärder i sitt ämne (t.ex. stödundervisning i undervisnings-språket) Klassläraren/klassföreståndaren har en överblick av elevens stödåtgärder. Kan vid behov konsultera speciallärare eller elevvård.
Speciallärare/specialklasslärare	Konsulterar- och handleder klasslärare och undervisande lärare. Samundervisar samband med annan undervisning. Planerar, genomför och utvärderar undervisningen tillsammans med ämnes- eller klasslärare.
Rektor	Rektorn ansvarar för skolans undervisningsarrangemang som ger förutsättningar för lärande. Rektorn ansvarar för att planera, leda, utvärdera och utveckla det gruppsspecifika stödet på skolan. Dessa antecknas i skolans läsårsplan.
Konsulterande speciallärare	Konsulterar- och handleder skolans lärare.
Områdesrektor för elevstöd och välmående	Följer upp och utvecklar verksamhetsmodellerna kring det gruppsspecifika stödet i samråd med skolans rektor.

7.4 Elevspecifika stödåtgärder

En elev har rätt att utan dröjsmål få elevspecifika stödåtgärder, om de gruppsspecifika stödformerna inte är tillräckliga för att stödja elevens lärande eller skolgång och om eleven behöver regelbundna stödåtgärder. Med elevspecifika stödåtgärder avses elevspecifik undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning, undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i smågrupper, undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass och elevspecifika tolknings- och biträdestjänster samt hjälpmedel som ges eleven med stöd av 31 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning. Elevens lärande och skolgång kan stödjas med både gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder samtidigt.

Bedömningen av behovet av elevspecifika stödåtgärder inleds när de lärare som undervisar eleven konstaterar att gruppsspecifika stödformer inte räcker för att stödja elevens lärande och skolgång. Eleven och hens vårdnadshavare kan också ge sina synpunkter på om de gruppsspecifika stödformerna är tillräckliga.

Om det är uppenbart att elevens behov av elevspecifika stödåtgärder då hen inleder den grundläggande utbildningen inte i tillräcklig utsträckning kan stödjas med hjälp av gruppsspecifika stödformer, kan en bedömning av elevens behov av elevspecifika stödåtgärder undantagsvis inledas redan innan den grundläggande utbildningen inleds. En plan om elevspecifika stödåtgärder ska utarbetas utgående från bedömningen av behovet av stöd och ett förvaltningsbeslut ska fattas.

De elevspecifika stödåtgärderna grundar sig på elevens individuella behov och ska ges regelbundet under lång tid. De elevspecifika stödåtgärderna ska anordnas med beaktande av elevens bästa i första hand i elevens egen skola. De elevspecifika stödåtgärderna förutsätter att lärarna samarbetar och vid behov konsulterar till exempel en speciallärare och annan undervisningspersonal.

Undervisningsarrangemang som stöder förutsättningarna för lärande, gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder enligt lagen om grundläggande utbildning inriktas på att stödja elevernas lärande och skolgång och ersätter inte social- och hälsovårdstjänster.

7.4.1 Bedömning av behovet av elevspecifikt stöd

Vid bedömningen av behovet av elevspecifikt stöd ska man utreda och beskriva elevens behov av stöd för lärande och skolgång, läget i fråga om studiernas framskridande, stödformer som använts tidigare och de stödåtgärder som bäst stöder elevens lärande och som är förenliga med elevens bästa. Tidigt skede av lärande i undervisningsspråket, frånvaro, bristande motivation, eller bristfällig studieteknik kan inte i sig utgöra grund för behov av elevspecifika stödåtgärder. I första hand ska gruppsspecifika stödformer tillämpas också för att stödja elever som reagerar med beteende. Eleven kan också stödjas med elevspecifika stödåtgärder om det är för elevens bästa. Som en del av bedömningen ska också behovet av avvikelse från lärokursen eller målen i den lokala läroplanen utredas.

Bedömningen av behovet av stöd görs av elevens lärare. Om bedömningen av elevens behov av stöd förutsätter sektorsövergripande kompetens, kan vid behov utöver lärarna också elevvårdstjänsternas personal eller andra sakkunniga delta i bedömningen av behovet av stöd. Elevens egna åsikter och tankar ska utredas och beaktas på det sätt som elevens ålder och utvecklingsstadium förutsätter. Elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i bedömningen av behovet av stöd.

Yrkes- och sektorsövergripande samarbete kan stödja bedömningen av de elevspecifika stödåtgärderna, men det är inte ett villkor för att fatta ett förvaltningsbeslut eller att genomföra stödet, om inte elevens bästa och behovet av stöd förutsätter det. Förvaltningsbeslutet om stöd som baserar sig på bedömningen av behovet av elevspecifika stödåtgärder kan inte grunda sig enbart på en medicinsk bedömning. Anordnandet av undervisningen, undervisningen eller de elevspecifika stödåtgärderna ersätter inte tjänster som någon annan än utbildningsanordnaren har ansvar för att anordna.

Om situationen vid bedömningen av behovet av stöd kräver det kan man också utnyttja annan konsultation än den egna skolans speciallärare. Att till exempel avvika från lärokursens innehåll eller mål i läroplanen är en åtgärd som ingriper i elevens grundläggande rättigheter och i sådana fall rekommenderas att sektorsövergripande samarbete eller eventuella utlåtanden utnyttjas i större omfattning för att utreda vilket förfarande som skulle vara för elevens bästa. Vid bedömningen kan man till exempel också konsultera de utbildningsanordnare som på beslut av undervisnings- och kulturministeriet ska sörja för utvecklings-, handlednings- och stödtjänster som hör samman med undervisningen samt den

konsultativa sjukhusundervisningstjänst som avses i lagen om grundläggande utbildning.

7.4.2 Plan för genomförande av elevspecikt stöd

Utgående från bedömningen av behovet av elevspecifikt stöd ska en plan för genomförande av elevspecifikt stöd utarbetas. Planen ska utarbetas av elevens lärare i samarbete med eleven och hens vårdnadshavare. Det är ändå möjligt att utarbeta planen när det finns ett hinder för samarbete, till exempel ett hinder som beror på vårdnadshavaren.

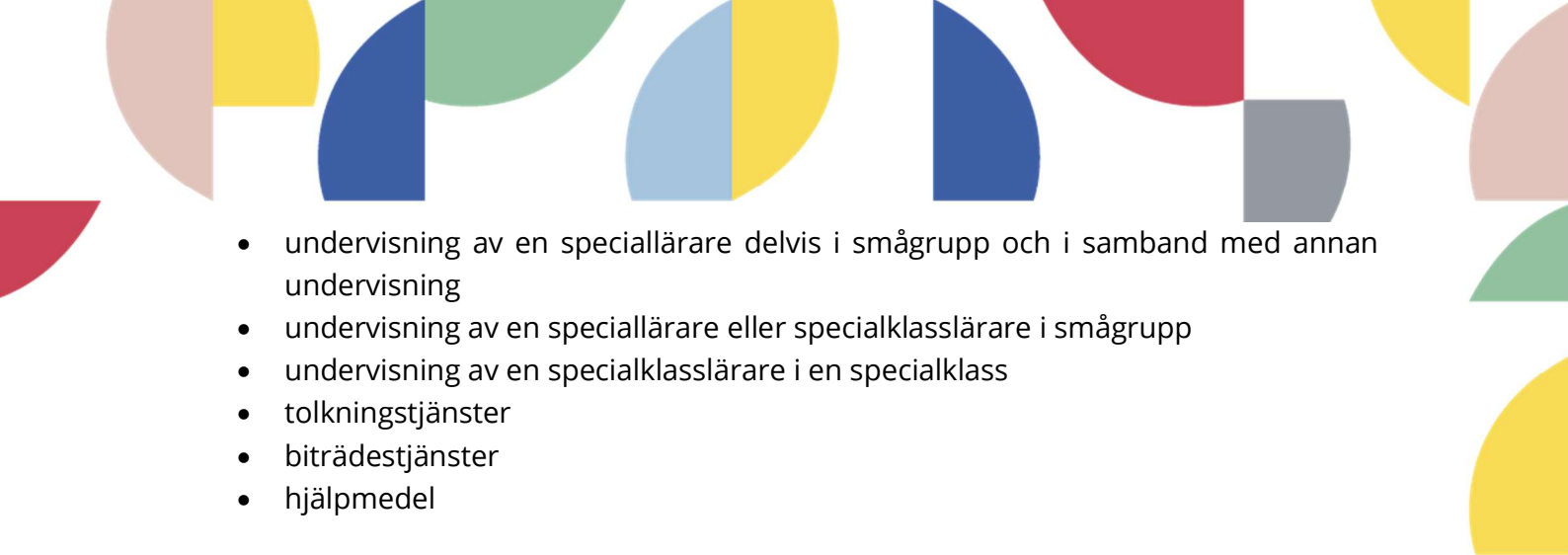
Av planen ska det framgå

- motiveringar samt eventuella andra uppgifter och utredningar om behovet av stödåtgärder
- genomförande och uppföljning av de stödåtgärder som baserar sig på bedömningen av behovet av stöd
- pedagogiska lösningar som stöder lärandet
- hur studierna framskrider
- eventuellt behov av att i enlighet med 20 h § i lagen om grundläggande utbildning avvika från den grundläggande utbildningens lärokurs eller mål i den lokala läroplanen samt elevspecifika mål och innehåll, hur studierna framskrider och bedömningen av eleven
- eventuellt behov av att i enlighet med 20 i § i lagen om grundläggande utbildning om anordnandet av undervisningen för en elev med funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga
- elevspecifika mål och centrala innehåll för en elev som studerar enligt verksamhetsområden samt hur studierna framskrider och bedömning av elevens kunnande i respektive verksamhetsområden

Genomförandet av planen och stödåtgärdernas tillräcklighet ska alltid utvärderas när elevens behov av stöd kräver det, dock minst en gång per läsår eller oftare om elevens behov förutsätter det. Planen är ett sekretessbelagt dokument.

7.4.3 Beslut om stöd

Utbildningsanordnaren ska fatta ett förvaltningsbeslut om stöd för eleven om de elevspecifika stödåtgärder som ska ges. Av beslutet ska de elevspecifika stödåtgärderna enligt elevens behov framgå:

-
- undervisning av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning
 - undervisning av en speciallärare eller specialklasslärare i smågrupp
 - undervisning av en specialklasslärare i en specialklass
 - tolkningstjänster
 - biträdestjänster
 - hjälpmedel

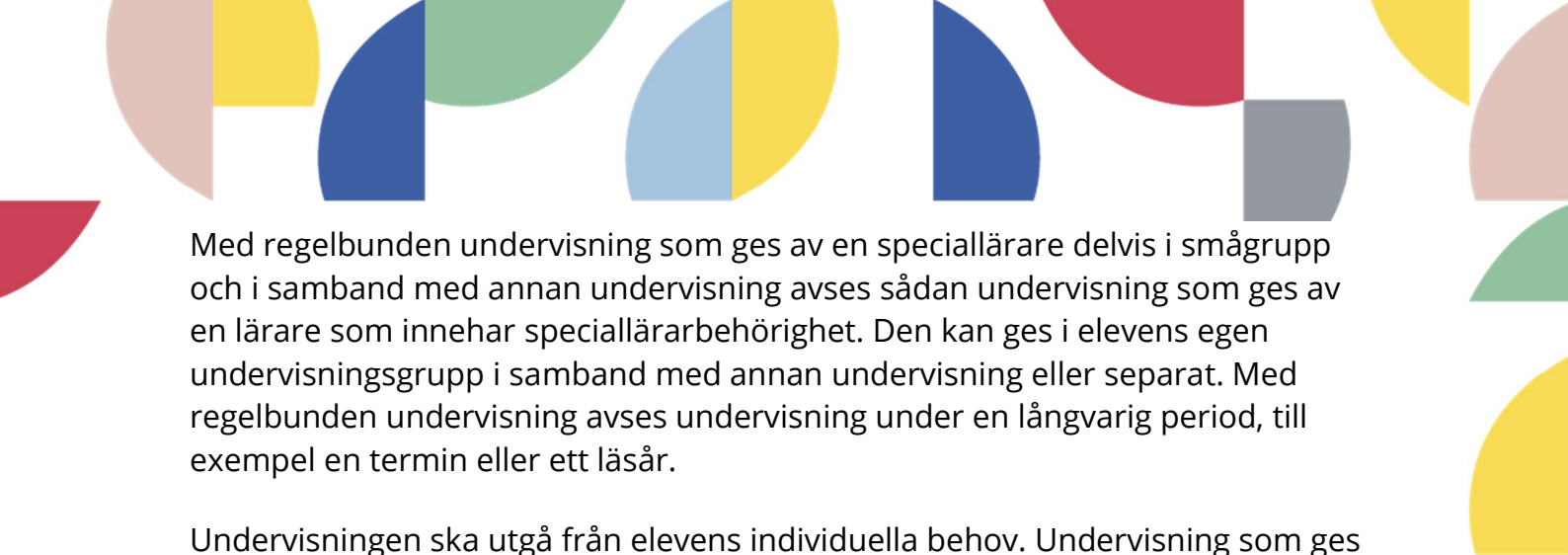
Utbildningsanordnaren ska även fatta beslut om stöd vid avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i den lokala läroplanen. För en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga fattas beslutet om anordnande av grundläggande utbildning utgående från 20 i § i lagen om grundläggande utbildning. Ett förvaltningsbeslut ska utan obefogat dröjsmål fattas i alla ovannämnda situationer utgående från bedömningen av behovet av elevspecifikt stöd och den plan för genomförande av stöd som utarbetats utgående från bedömningen. Innan beslutet fattas ska utbildningsanordnaren höra eleven och hens vårdnadshavare.

Utgående från den plan som baserar sig på bedömningen kan utbildningsanordnaren fatta ett positivt eller negativt beslut. Om beslutet innebär att elevens skolplats blir en annan ska ett separat förvaltningsbeslut fattas om detta. Beslutet får verkställas utan att det har vunnit laga kraft. Om kommunen inte anordnar elevspecifika stödåtgärder eller grundläggande utbildning för en elev med funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga, fattas beslutet om stöd av elevens boningskommun.

De stödåtgärder och genomförandet av dem som beskrivits i planen för genomförande av elevspecifikt stöd ska inte beskrivas i beslutet om stöd. Om det sker väsentliga förändringar i elevens situation och behov av stöd, ska ett nytt beslut om stöd fattas. När beslut om stöd fattas ska elevens vårdnadshavare höras.

Bedömningen av lärande, kunnande, arbete och uppförande för en elev som får elevspecifika stödåtgärder ska genomföras enligt de allmänna principerna för bedömningen, om det inte för eleven har fattats ett förvaltningsbeslut om att avvika från mål och innehåll i den grundläggande utbildningens lärokurs, eller om ett förvaltningsbeslut har fattats för eleven om att undervisningen ska anordnas enligt verksamhetsområden.

Undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning

Med regelbunden undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning avses sådan undervisning som ges av en lärare som innehar speciallärarbehörighet. Den kan ges i elevens egen undervisningsgrupp i samband med annan undervisning eller separat. Med regelbunden undervisning avses undervisning under en långvarig period, till exempel en termin eller ett läsår.

Undervisningen ska utgå från elevens individuella behov. Undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning kan också genomföras i smågrupp separat från elevens egen undervisningsgrupp. Med smågrupp avses i detta fall en grupp om vars storlek utbildningsanordnaren bestämmer lokalt. Om det behövs kan undervisning som ges av en speciallärare i samband med annan undervisning också ges endast en elev.

Undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning innebär att under hälften av lektionerna i till exempel ett läroämne utgörs av undervisning som ges av en speciallärare antingen i samband med annan undervisning eller i smågrupp. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut ska fattas om stöd som ska ges eleven i form av om undervisning som ges av en speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning.

Undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i ett eller flera läroämnen i smågrupp

Med undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i ett eller flera läroämnen som en elevspecifik stödåtgärd avses undervisning under mer än hälften av lektionerna eller helt och hållet i smågrupp i ett eller flera läroämnen. I sådana fall anses eleven på grund av sin inlärningsförmåga eller sina förutsättningar för lärande ha nytta av undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i en smågrupp i ett eller flera läroämnen. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut ska fattas om stöd som ska ges eleven i form av undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare under mer än hälften av lektionerna eller helt och hållet i smågrupp i ett eller flera läroämnen.

Undervisning i smågrupp som ges av en speciallärare eller en i ett eller flera läroämnen som den enda elevspecifika stödåtgärden, är inte en tillräcklig orsak för att avvika från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i den lokala läroplanen.

En undervisningsgrupp som undervisas av en enda lärare bildas så att det i gruppen finns högst fem elever som får undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i ett eller flera läroämnen i en smågrupp eller i en specialklass som en elevspecifik stödåtgärd. Maximiantalet med fem elever kan överskridas tillfälligt.

Undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass

Anordnande av undervisning i specialklass som elevspecifik stödåtgärd för en elev innebär att eleven får undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass. En del av undervisningen kan anordnas i samarbete enligt inkluderande principer så, att eleven har möjlighet att delta i undervisningen i andra undervisningsgrupper. En undervisningsgrupp som undervisas av en enda lärare bildas så att det i gruppen finns högst fem elever som får undervisning som ges av en speciallärare eller specialklasslärare i ett eller flera läroämnen i en smågrupp eller i en specialklass som en elevspecifik stödåtgärd. Maximiantalet med fem elever kan överskridas tillfälligt.

En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut om stöd ska fattas om stöd som ska ges eleven i form av undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass.

Undervisning som ges av en specialklasslärare i en specialklass som den enda elevspecifika stödåtgärden är inte en tillräcklig orsak för att avvika från lärokursen eller målen i den lokala läroplanen. I en grupp i specialklass som undervisas av en specialklasslärare kan finnas högst tio elever, men maximiantalet elever kan överskridas tillfälligt.

Tolkningstjänster

Med tolkningstjänster avses tolkningstjänster som tillhandahålls elever genom teckenspråk eller andra kommunikationsmetoder. Rätt till tolkningstjänst har elever med syn-, hörsel- eller talskadade och som behöver tjänsten för att kunna delta i den grundläggande utbildningen. Tolkningstjänsterna anordnas utgående från elevens behov.

En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut om stöd ska fattas om de tolkningstjänster som ska ges eleven. Användning av tolkningstjänster som den enda elevspecifika stödåtgärden är inte en tillräcklig orsak för att avvika från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i

den lokala läroplanen. En elev som får tolkningstjänster som den enda elevspecifika stödåtgärden påverkar inte gruppstorleken.

Elevspecifika biträdestjänster

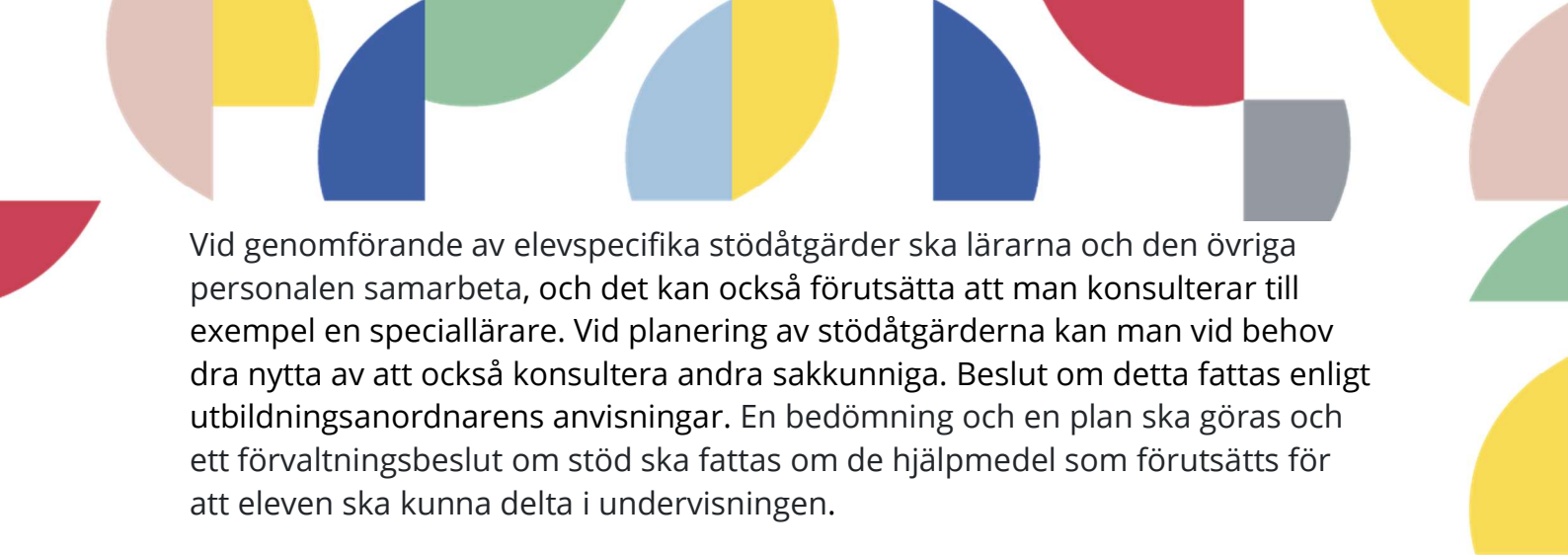
Med elevspecifika biträdestjänster avses biträdestjänster som en elev behöver för att kunna delta i undervisningen i situationer där övriga undervisningsarrangemang inom ramen för skolans grundläggande verksamhet och en eventuell skolgångshandledare för gruppen inte tillräckligt stöder eleven i att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs och uppnå målen i den lokala läroplanen. Utbildningsanordnaren har möjlighet att anordna biträdestjänster förutom på personlig nivå även med hjälp av klassvisa biträdestjänster. Bestämmelserna i 3 § och 31 § i lagen om grundläggande utbildning förutsätter dock att elevens individuella behov utreds på ett tillräckligt sätt så att undervisningen och de tjänster som den kräver anordnas enligt elevens förutsättningar.

Användning av biträdestjänster som den enda elevspecifika stödåtgärden är inte en tillräcklig orsak för att avvika från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i den lokala läroplanen. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut om stöd ska fattas om biträdestjänster som ska ges eleven. I ett ärende som gäller elevspecifika biträdestjänster har eleven och vårdnadshavaren rätt att få ett beslut som uppfyller kraven på förvaltningsbeslut enligt förvaltningslagen och som kan överklagas.

En elev som får biträdestjänster som den enda elevspecifika stödåtgärden påverkar inte gruppstorleken.

Hjälpmedel

Utöver tolknings- och biträdestjänster ska elever som behöver elevspecifika stödåtgärder också ha tillgång till hjälpmedel som är nödvändiga för att de ska kunna delta i undervisningen och som stöder deras möjligheter att fullgöra den grundläggande utbildningens lärokurs och uppnå målen i den lokala läroplanen. Hjälpmedlen kan anordnas gruppvis, skolvis eller klassvis enligt elevens behov. Hjälpmedel som till sin natur är avsedda för fullgörande av lärokursen och deltagande i undervisningen och som därmed kan jämföras med läromedel kan vid behov också anordnas individuellt. De elevspecifika stödåtgärderna omfattar inte hjälpmedel som hör till medicinsk rehabilitering och som eleven behöver i skolan och i andra livssituationer. Till dessa har eleven rätt i enlighet med förordningen om medicinsk rehabilitering.

Vid genomförande av elevspecifika stödåtgärder ska lärarna och den övriga personalen samarbeta, och det kan också förutsätta att man konsulterar till exempel en speciallärare. Vid planering av stödåtgärderna kan man vid behov dra nytta av att också konsultera andra sakkunniga. Beslut om detta fattas enligt utbildningsanordnarens anvisningar. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut om stöd ska fattas om de hjälpmedel som förutsätts för att eleven ska kunna delta i undervisningen.

En elev som använder hjälpmedel som den enda elevspecifika stödåtgärden påverkar inte gruppstorleken.

7.4.4 Elevspecifika stödåtgärder i Borgå

Om det gruppspecifika stödet inte är tillräckligt och om det finns behov av elevspecifikt stöd görs en bedömning och plan med beaktande av elevens bästa. Eleven har också rätt till gruppspecifikt stöd fast hen får elevspecifikt stöd i ett eller flera läroämnen.

Elevspecifikt stöd kan ges av specialläraren eller specialklassläraren. Det handlar om elevspecifika stödåtgärder då

- specialläraren undervisar regelbundet (en termin eller ett läsår) under hälften av lektionerna i ett läroämne delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning.
- specialklassläraren undervisar regelbundet (en termin eller ett läsår) över hälften av lektionerna i ett läroämne delvis i smågrupp, eller helt och hållet i smågrupp eller specialklass i ett eller flera läroämnen.

Ifall eleven får en del av sin undervisning i sin egen undervisningsgrupp av klassläraren/ämnesläraren, konsulterar och handleder elevens special(klass)lärare klassläraren eller ämneslärare gällande ordnande av undervisning.

Om det elevspecifika stödet inte längre behövs och eleven har framskridit i studierna enligt det givna stödet görs en bedömning av stödbehovet med beaktande av elevens bästa och eleven kan således återgå till det gruppspecifika stödet. En utredning görs och områdesrektor för elevstöd gör ett förvaltningsbeslut om återgång till gruppspecifikt stöd.

Vårdnadshavare/ elev	Vårdnadshavaren bör vara medveten om elevens stödbehov, de pedagogiska grunderna och de planerade stödåtgärderna. Elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i bedömningen av behovet av stöd och ger tillstånd till sektorsövergripande samarbete. Elevens egna åsikter och tankar ska utredas och beaktas på det sätt som elevens ålder och utvecklingsstadium förutsätter. Vårdnads- havarna undertecknar blanketten om hörande
Undervisande lärare/Klasslärare/ - föreståndare	Ansvarar för att samarbetet mellan hem och skola är kontinuerligt. Ansvarar för bedömning av stödbehov och plan med beaktande av elevens bästa i samarbete med specialläraren/ specialklass- läraren samt eleven och vårdnadshavaren (t.ex. hörande). Ansvarar för bedömning tillsammans med special(klass)läraren då under 50% av läroämnet undervisas av special(klass)läraren. Samarbetar kring bedömningen då eleven undervisats över 50 % av ett läroämne av specialklasslärare. Deltar i sektorsövergripande samarbete
Speciallärare/ specialklasslärare	Samarbetar kring bedömning av stödbehov och plan med beaktande av elevens bästa. Kontaktar konsulterande speciallärare innan eleven övergår till undervisning som ges av specialklasslärare i smågrupp (över 50%). Har huvudansvar för genomförande av det elevspecifika stödet. Ansvarar för bedömning enligt allmän lärokurs tillsammans med klass- / ämneslärare då över 50% av läroämnet undervisas av specialklasslärare. Samarbetar kring bedömningen enligt allmän lärokurs då eleven undervisats under 50 % av ett läroämne av special(klass)lärare. Deltar i sektorsövergripande samarbete.

Rektor	Rektorn ansvarar för att planera, leda, utvärdera och utveckla det elevspecifika stödet och resurserna på skolan. Deltar i sektorsövergripande samarbete.
Konsulterande speciallärare	Konsulterar- och handleder skolans lärare. Avgör om elevens stödbehov kräver undervisning som ges av specialklasslärare i smågrupp eller specialklass (över 50%).
Sektorsövergripande samarbete	Om bedömningen av elevens behov av stöd förutsätter sektorsövergripande kompetens, kan vid behov utöver lärarna också elevvårdstjänsternas personal eller andra sakkunniga delta i bedömningen av behovet av stöd. Detta kräver vårdnadshavarens tillstånd.
Områdesrektor för elevstöd och välmående	Följer upp och utvecklar verksamhetsmodeller och resursering kring elevspecifika stödåtgärder med avgränsningar i ett eller flera läroämnena. Fattar beslut om elevspecifika stödåtgärder.

Smågrupper och specialklasser i Borgå

Med smågrupp avses gruppbildning inom ramen för elevspecifika stödåtgärder; undervisning som ges av speciallärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning och undervisning av specialklasslärare i smågrupp. I Borgå stad kan antalet elever i en smågrupp vara högst 12. Smågrupperna bildas med beaktande av undervisningsarrangemang som stöder förutsättningar för lärande och genom ett samarbete mellan skolans rektor och smågruppens speciallärare eller specialklasslärare. Smågrupperna bildas så att målen för undervisningen kan nås, vilket bland annat innebär att det i gruppbildningen ska tas i beaktande om gruppen består av både elever som studerar enligt den allmänna läroplanens lärokurs och mål i läroplanen och elever med avvikelser från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen.

Undervisning som ges av speciallärare eller specialklasslärare delvis i smågrupp och i samband med annan undervisning ordnas på samtliga skolor i Borgå. Undervisning som ges av en specialklasslärare i smågrupp ordnas läsåret 2025–2026 i Eklöfska skolan, Kvarnbackens skola, Lyceiparkens skola, Sannäs skola, Strömborgska skolan och Vårberga skola.

Med en specialklass avses en undervisningsgrupp inom skolan som är särskilt utformad för att möta behoven hos elever med specifika inlärningssvårigheter, funktionsnedsättningar eller andra särskilda behov. Undervisningen ges av specialklasslärare och i klassen får finnas högst tio elever (undantag om eleverna studerar enligt verksamhetsområde). Maximistorleken kan överskridas tillfälligt. Alla elever som studerar i specialklass har en samarbetsklass där eleven har möjlighet att tillhöra en större gemenskap. Hur samarbetet med samarbetsklassen ser ut i praktiken varierar utgående från elevens behov. Elevens lärare samt samarbetsklassens lärare ansvarar tillsammans för att säkerställa att det under läsåret skapas gemensamma lärandemål och aktiviteter som är tillgängliga för alla elever oberoende av deras behov.

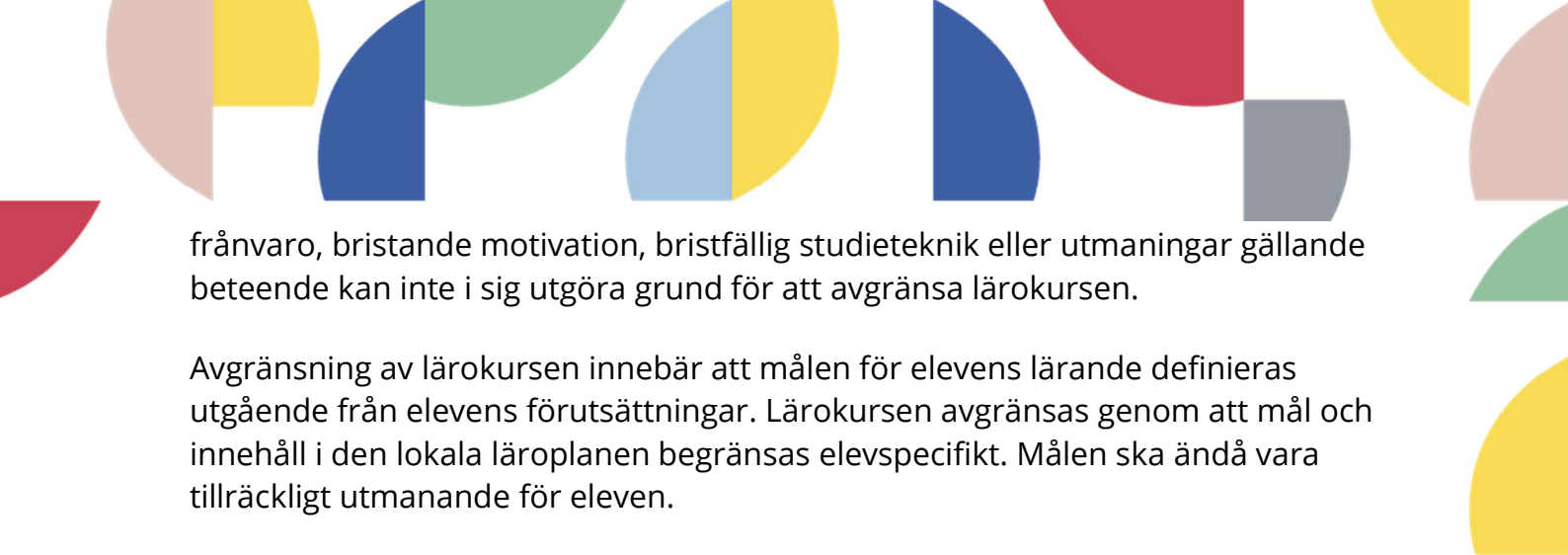
Undervisning i specialklass ordnas i Kvarnbackens skola, Strömborgska skolan och Lyceiparkens skola.

7.5 Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller från målen i läroplanen

Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen innebär att elevens grundläggande rättigheter inskränks. Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen kan göras på tre sätt. Dessa är att framskrida i studierna enligt målhelheter, avgränsning av lärokursen samt tillfällig befrielsen från att fullgöra lärokursen i läroämnet av hälsoskäl. Om att framskrida i studier enligt målhelheter beskrivs i kapitel 5.4.3.

7.5.1 Avgränsning av lärokursen i ett läroämne

Lärokursen i ett läroämne får avgränsas först när eleven trots gruppspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder inte med godkänt resultat (vitsordet hjälpliga kunskaper, 5) klarar av den grundläggande utbildningens lärokurs och målen i läroplanen. Lärokursen och målen i den lokala läroplanen kan avgränsas först då eleven som elevspecifik stödåtgärd fått undervisning i ifrågavarande läroämne av en speciallärare eller en specialklasslärare i smågrupp eller av en specialklasslärare i specialklass. Att avgränsa lärokursen är en åtgärd som ska användas i sista hand. Tidigt skede av språkinläringen i undervisningsspråket,

frånvaro, bristande motivation, bristfällig studieteknik eller utmaningar gällande beteende kan inte i sig utgöra grund för att avgränsa lärokursen.

Avgränsning av lärokursen innebär att målen för elevens lärande definieras utgående från elevens förutsättningar. Lärokursen avgränsas genom att mål och innehåll i den lokala läroplanen begränsas elevspecifikt. Målen ska ändå vara tillräckligt utmanande för eleven.

Avgränsning av lärokursen i ett läroämne eller mål i läroplanen förutsätter en aktuell och uppdaterad bedömning av behovet av stöd i enlighet med 20 d §, en plan i enlighet med 20 e § och ett beslut i enlighet med 20 f §. Eftersom en avgränsning av den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen är en åtgärd som ingriper i elevens grundläggande rättigheter rekommenderas att sektorsövergripande samarbete eller eventuella utlåtanden utnyttjas i större omfattning för att utreda vilket förfarande som skulle vara för elevens bästa.

Utbildningsanordnaren ska fatta ett skriftligt beslut om avgränsning av den grundläggande utbildningens lärokurs och målen i läroplanen i enlighet med 20 h §. Beslutet ska fattas utan obefogat dröjsmål.

Innan beslutet fattas ska utbildningsanordnaren höra eleven och hans vårdnadshavare. Vårdnadshavaren ska informeras om vilka följder en avgränsning av lärokursen har på elevens behörighet för fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen.

Om det sker väsentliga förändringar i elevens situation och behov av stöd, ska ett nytt förvaltningsbeslut om stöd fattas. Om att fatta förvaltningsbeslut föreskrivs i förvaltningslagen.

Om den grundläggande utbildningens lärokurs eller mål för eleven ska den plan för genomförande av elevspecifikt stöd en enlighet med 20 e § i lagen om grundläggande utbildning som utgör grunden för beslutet om avgränsning innehålla information om de elevspecifika målen och innehållen, om hur eleven ska framskrida i studierna och om principer som ska tillämpas vid bedömning av eleven. Planen ska utarbetas av de lärare som undervisar eleven i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Bedömningen av elevens kunnande genomförs enligt målen som fastställts i planen och de principer som beskrivs i kapitel 6. Om den grundläggande utbildningens lärokurs eller mål har avgränsats för eleven genomförs bedömningen av kunnandet i relation till de mål som fastställts för hen. Vid bedömningen ska verbala omdömen användas,

med undantag av slutbedömningen. Det verbala omdömet ska föras med en asterisk (*) som beteckning för avgränsningen. Vid bedömning med verbala omdömen ska till övriga delar riktlinjerna för den summativa bedömningen följas. Samma principer ska följas även i eventuella mellanbetyg. I avgångsbetyg ska siffervitsordet 5 * antecknas.

Genomförandet av planen och stödåtgärdernas tillräcklighet ska utvärderas enligt behov, dock minst en gång per läsår. Planen ska granskas oftare om elevens behov förutsätter det.

7.5.2 Tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i läroämnet på grund av hälsoskäl

Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs och mål i den lokala läroplanen görs även då eleven tillfälligt befrias från att fullgöra lärokursen i läroämnet på grund av hälsoskäl. Med tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i ett läroämne avses att eleven av hälsoskäl under en kort och viss tid inte deltar i undervisningen. Befrielsen kan gälla deltagandet i de veckovisa lektionerna i ett enskilt läroämne under högst fyra månader. En avvikelse från mål eller innehåll i läroplanen är en åtgärd som ingriper i elevens grundläggande rättigheter och därför rekommenderas att sektorsövergripande samarbete eller eventuella utlåtanden utnyttjas för att utreda vilket förfarande som skulle vara för elevens bästa.

Tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i läroämnet på grund av hälsoskäl för en elev förutsätter en aktuell och uppdaterad bedömning av behov av stöd i enlighet med 20 d §, en plan i enlighet med 20 e § och ett beslut i enlighet med 20 f § i lagen om grundläggande utbildning. I planen som grundar sig på en bedömning ska framgå den lärokurs som eleven studerar och den avvikelse som görs från den, avvikelsen från timfördelningen i den årskurs i vilken eleven studerar, elevspecifika mål och innehåll, hur eleven ska framskrida i studierna och om vilka principer som ska tillämpas vid bedömning av eleven. Utbildningsanordnaren ska fatta ett skriftligt förvaltningsbeslut om avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller från målen i läroplanen om vilket föreskrivs i 20 h § i lagen om grundläggande utbildning. Beslutet ska fattas utan obefogat dröjsmål.

Före beslutet fattas ska utbildningsanordnaren höra eleven och hens vårdnadshavare. Om det sker väsentliga förändringar i elevens situation och behov av stöd, ska ett nytt förvaltningsbeslut fattas.

Om en tillfällig befrielse på grund av hälsoskäl inte är tillräckligt för att främja elevens lärande och skolgång och trygga fullgörandet av den grundläggande utbildningens lärokurs, ska anordnande av grundläggande utbildning i enlighet med 20 i § i lagen om grundläggande utbildning om studier för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga tillämpas.

Tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i läroämnet på grund av hälsoskäl

Med tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i ett läroämne avses att eleven av hälsoskäl under en kort och viss tid inte deltar i undervisningen. Befrielsen kan gälla deltagandet i de veckovisa lektionerna i ett enskilt läroämne under högst fyra månader. Beslutet kan göras en gång. Sektorsövergripande samarbete och utlåtanden ska utnyttjas för att utreda vilket förfarande som skulle vara för elevens bästa och ligger som grund för beslut om tillfällig befrielse.

Klassläraren / klassföreståndaren	Är huvudansvarig för att skriva bedömningen och planen för genomförande av elevspecifikt stöd för en elev som tillfälligt befrias från att fullgöra lärokursen i ett läroämne på grund av hälsoskäl. Ansvarar för hörande av elev och vårdnadshavare och skickar dokumenten till områdesrektor för elevstöd. Konsulterar vid behov skolans speciallärare.
Läraren som undervisar det ämnet som eleven ska befrias tillfälligt från	Fyller i följande delar i planen för genomförande av elevspecifikt stöd: • den lärokurs som eleven studerar och den avvikelse som görs från den

	• avvikelser från timfördelningen i den årskurs i vilken eleven studerar • elevspecifika mål och innehåll • hur eleven ska framskrida i studierna och om vilka principer som ska tillämpas vid bedömning av eleven.
Specialläraren eller specialklassläraren	Deltar vid behov i bedömningen av stödbehov och i uppgörande av planen för genomförande av elevspecifikt stöd för en elev som tillfälligt befrias från att fullgöra lärokursen i ett läroämne på grund av hälsoskäl.
Rektorn	Undertecknar / godkänner i uppgörande av planen för genomförande av elevspecifikt stöd. Kontrollerar att dokumentet skickas till områdesrektor för elevstöd. Informerar den personal som berörs av beslutet då rektorn får info om att beslut om tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i ett läroämne på grund av hälsoskäl har gjorts.
Sektorsövergripande samarbete	Sektorsövergripande samarbete och utlåtanden ska utnyttjas för att utreda vilket förfarande som skulle vara för elevens bästa och ligger som grund för beslut om tillfällig befrielse.
Konsulterande speciallärare	Deltar vid behov i bedömningen och planen för genomförande av elevspecifikt stöd för en elev som tillfälligt befrias från att fullgöra lärokursen i ett läroämne på grund av hälsoskäl.
Områdesrektor för elevstöd	Fattar ett beslut om tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen i läroämnet på grund av hälsoskäl. Beslutet grundar sig på planen för genomförande av elevspecifikt stöd för en elev som tillfälligt befrias från att fullgöra

	lärokursen i ett läroämne på grund av hälsoskäl och utlåtande från hälsovården. Informerar vårdnadshavare och skolans rektor om beslutet.
Eleven	Eleven ska höras och hens åsikt beaktas då planen för genomförande av elevspecifikt stöd för en elev som tillfälligt befrias från att fullgöra lärokursen i ett läroämne på grund av hälsoskäl görs.
Vårdnadshavaren	Ska erbjudas möjlighet att delta i uppgörande av planen för genomförande av elevspecifikt stöd för en elev som tillfälligt befrias från att fullgöra lärokursen i ett läroämne på grund av hälsoskäl görs. Ska höras innan beslut om befrielse från att fullgöra lärokursen i ett läroämne på grund av hälsoskäl fattas. Undertecknar hörandet.

7.5.3 Avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller från målen i läroplanen i Borgå

Avvikelse innebär

- Framskrida i studieenheter enligt målhelheter
- Avgränsning av lärokursen
- Tillfällig befrielse från att fullgöra lärokursen på grund av hälsoskäl

Avvikelse föregås alltid av undervisning av specialklasslärare i smågrupp eller specialklasslärare i specialklass. Detta gäller inte om eleven studerar i

snabbare takt än den egna årskursen. Innan ett beslut om avvikelse fattas ska man alltid först säkerställa att eleven har fått de elevvårdstjänster hen är i behov av samt att eventuella inlärningssvårigheter har kartlagts.

Lärokursen i ett läroämne kan avgränsas om eleven trots gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder inte med godkänt vitsord (vitsordet hjälpliga kunskaper, 5) klarar av den grundläggande utbildningens lärokurs och målen i läroplanen.

Om avgränsningen inte längre behövs görs en bedömning av stödbehovet och en plan med beaktande av elevens bästa och eleven kan således återgå till det elevspecifika stödet utan avgränsning. Områdesrektor för elevstöd gör ett förvaltningsbeslut om att avgränsningen upphör.

Vårdnadshavare/ elev	Vårdnadshavaren bör vara medveten om elevens stödbehov, de pedagogiska grunderna och de planerade stödåtgärderna. Vårdnadshavarna/eleven skall informeras om att avgränsning i ett läroämne är en åtgärd som används i sista hand. Vårdnadshavarna/eleven skall informeras om vilka följder en avgränsning av lärokursen har på elevens behörighet för fortsatta studier efter den grundläggande utbildningen. Vårdnadshavarna / eleven bör höras. Vårdnadshavarna undertecknar blanketten om hörande
Speciallärare/ specialklasslärare	Har huvudansvaret för genomförande av det elevspecifika stödet med avgränsning av lärokursen i ett eller flera läroämnen. Har huvudansvaret vid bedömningen. Ansvarar för samarbete med vårdnadshavare och sektor- över gripande aktörer.
Rektor	Rektorn ansvarar för att planera, leda, utvärdera och utveckla stödet och resurserna på skolan. Sektorsövergripande samarbete

Konsulterande speciallärare	Avgör om elevens stödbehov kräver undervisning som ges av specialklasslärare i smågrupp eller specialklass med avgränsning av lärokursen i ett läroämne. Deltar vid bedömning av stödåtgärder. Sektorsövergripande samarbete.
Sektorsövergripande samarbete	För att säkerställa att elevens bästa alltid förverkligas, ska en eventuell avgränsning behandlas sektorsövergripande genom en så kallad trepartsmodell (skola, elevvård och vårdnadshavare samt elev). Alternativ kan utlåtande av sakkunniga utnyttjas. Ansvarar för att eleven har ett intyg på hälsotillstånd för befrielse av lärokurs för högst fyra månader. (LGruU 20 h §, 4. mom.)
Områdesrektor för elevstöd och välmående	Fattar ett förvaltningsbeslut (LGruU 20 f §) om avgränsningar från en lärokurs om eleven trots stödåtgärder inte når upp till godkänd prestation (vitsord 5) enligt allmän lärokurs. Förvaltningsbeslut om en elev befrias från att fullgöra lärokursen i ett ämne på grund av hälsoskäl under högst fyra månader. (LGruU 20 h §, 4. mom.) Förvaltningsbeslut om studier enligt målhelheter (LGruU 20 h §, 1 mom.)

Eleven har vid behov även rätt till följande tjänster:

- Tolkningstjänster. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut ska fattas. (LGruU 20 f § samt 31 §)
- Elevspecifika biträdestjänster. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut ska fattas. (LGruU 20 f § samt 31 §)
- Hjälpmedel. En bedömning och en plan ska göras och ett förvaltningsbeslut ska fattas. (LGruU 20 f § samt 31 §)

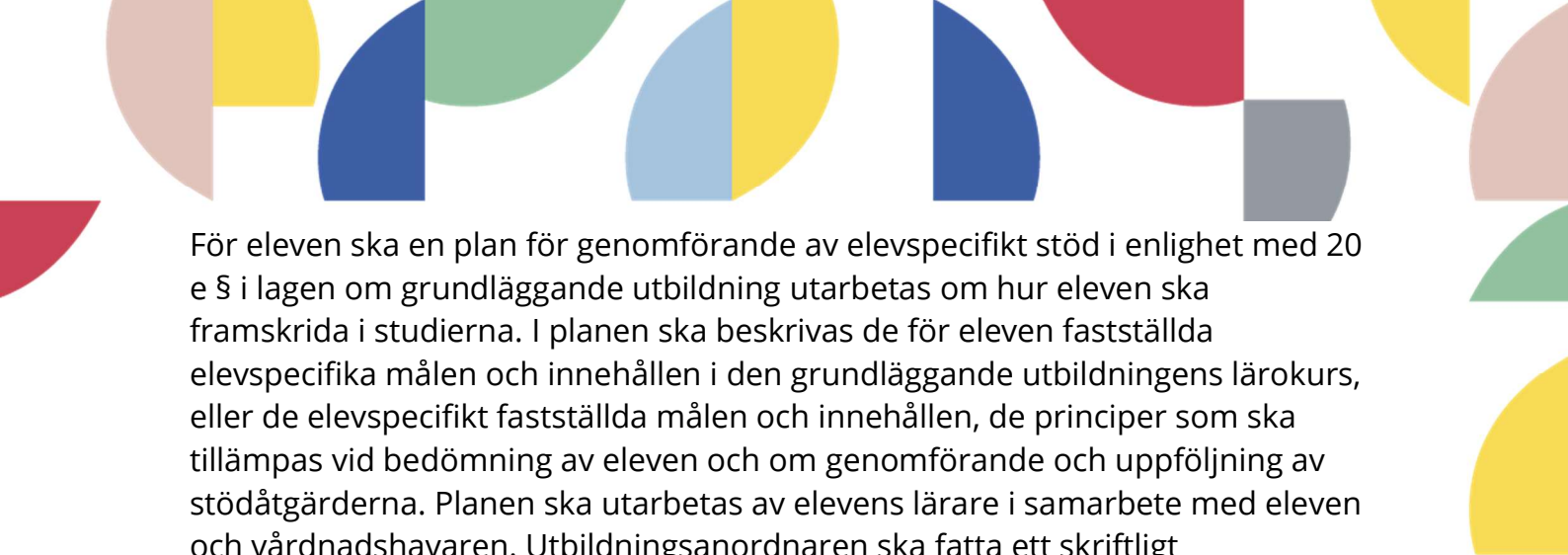
7.6 Avvikande ikraftträdande samt övergångstid

7.6.1 Anordnande av grundläggande utbildning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga (träder i kraft 1.8.2026)

Om ett beslut om tidigarelagd läroplikt i enlighet med 2 § 3 mom. i läropliktslagen har fattats för en elev och eleven fortsättningsvis har behov av stöd i den grundläggande utbildningen ska ett beslut om stöd fattas för eleven. Stödåtgärderna kan bestå av elevspecifika stödåtgärder och avvikelse från den grundläggande utbildningens lärokurs eller målen i läroplanen. Beslutet om tidigarelagd läroplikt ska vara fattat i samarbete med sakkunniga både inom småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen före övergången till den grundläggande utbildningen. På så sätt utformas barnets lärtid enligt barnets bästa. Om det under den grundläggande utbildningen framkommer att en elev har en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och som är sådan att den skulle ha lett till tidigarelagd läroplikt, kan elevens undervisning anordnas med hjälp av stödåtgärder inom den grundläggande utbildningen.

En bedömning av behovet av stödåtgärder ska genomföras för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga. Då ska också elevens eventuella behov av att studera enligt verksamhetsområden och inte enligt en läroplan som är uppdelad i läroämnena. Eleven har i första hand rätt att studera enligt läroämnena. Eleven övergår till undervisning enligt verksamhetsområden först då eleven på grund av funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga som påverkar inlärningsförmågan och trots stödåtgärder eller avgränsning av lärokurserna inte kan studera enligt läroämnena.

De uppgifter om stöd som utgör grund för utbildningsanordnarnas finansiering ska enligt lagen om nationella studie- och examensregister registreras i Utbildningsstyrelsens nationella, centraliserade integrationsservice (KOSKI) för studierättigheter och prestationer. I detta register ska man också införa uppgifter om förvaltningsbeslut som i enlighet med 20 i § i lagen om grundläggande utbildning fattats för anordnande av undervisning för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga liksom information om huruvida elevens undervisning anordnas enligt verksamhetsområden eller läroämnena.

För eleven ska en plan för genomförande av elevspecifikt stöd i enlighet med 20 e § i lagen om grundläggande utbildning utarbetas om hur eleven ska framskrida i studierna. I planen ska beskrivas de för eleven fastställda elevspecifika målen och innehållen i den grundläggande utbildningens lärokurs, eller de elevspecifikt fastställda målen och innehållen, de principer som ska tillämpas vid bedömning av eleven och om genomförande och uppföljning av stödåtgärderna. Planen ska utarbetas av elevens lärare i samarbete med eleven och vårdnadshavaren. Utbildningsanordnaren ska fatta ett skriftligt förvaltningsbeslut om tillfällig befrielse som föreskrivs i 20 h § i lagen om grundläggande utbildning. Beslutet ska fattas utan obefogat dröjsmål.

Om en elev av hälsoskäl är förhindrad att delta i undervisningen är det inte nödvändigt att avgränsa den grundläggande utbildningens lärokurs eller innehåll. Om det finns behov av att tillfälligt avvika från mål och innehåll i den lokala läroplanen har eleven rätt att i den utsträckning hen förmår visa sitt kunnande på ett mångsidigt sätt och tillräckligt många tillfällen för detta ska erbjudas. Eleven kan även visa sitt kunnande i en särskild examen.

Avgränsning av den grundläggande utbildningens lärokurs för eleven är en lösning i sista hand. Andra lösningar som kan tillämpas är till exempel att framskrida i studierna enligt målhelheter. En elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga har rätt till alla gruppsspecifika stödformer och elevspecifika stödåtgärder. Stödåtgärderna ska anordnas enligt elevens bästa och i första hand i elevens egen skola.

Ett yrkes- och sektorsövergripande samarbete ska alltid genomföras vid bedömning att behovet av att anordna undervisningen för en elev med en funktionsnedsättning, sjukdom eller begränsad funktionsförmåga. Yrkes- och sektorsövergripande samarbete eller ett medicinskt utlåtande eller en exakt diagnos som bifogas beslutet är dock inte ett villkor för att fatta beslut eller genomföra stöd, om inte elevens bästa och behov av stöd kräver det.

Planen för genomförande av stödet, genomförandet av planen i praktiken och stödåtgärdernas tillräcklighet ska utvärderas enligt behov, dock minst en gång per läsår. Planen ska granskas oftare om elevens behov förutsätter det.

Innan ett förvaltningsbeslut fattas ska utbildningsanordnaren höra eleven och hens vårdnadshavare. Om det sker väsentliga förändringar i elevens situation och behov av stöd, ska ett nytt förvaltningsbeslut om stöd fattas. Om att fatta förvaltningsbeslut föreskrivs i förvaltningslagen.

7.6.2 Förlängd läroplikt (i kraft till och med den 31 juli 2026)

Om barnet på grund av funktionsnedsättning eller sjukdom uppenbart inte på nio år kan nå de mål som ställts för den grundläggande utbildningen i lagen om grundläggande utbildning, blir barnet läropliktigt ett år tidigare (förlängd läroplikt). Läroplikten upphör när den läropliktige fyller 18 år eller när den läropliktige före det med godkänt resultat har avlagt en examen på andra stadiet.

Ett beslut om förlängd läroplikt ska i huvudsak fattas före läroplikten uppkommer. Bestämmelsen 20 i § i lagen om grundläggande utbildning träder i kraft den 1 augusti 2026. Ett beslut om särskilt stöd och en individuell plan för hur undervisningen ska ordnas (IP) är i kraft till dess att de senast den 31 augusti 2026 granskats i enlighet med kapitel 4 a i lagen om grundläggande utbildning. De beslut om särskilt stöd som även innefattar beslut om förlängd läroplikt kan uppdateras i enlighet med den nya lagstiftningen från och med den 1 augusti 2026.

7.7 Undervisning för en elev som är patient inom den specialiserade sjukvården och konsultativ sjukhusundervisningstjänst

För en elev som får specialiserad sjukvård anordnas undervisningen i första hand i den egna skolan. Men om eleven är patient på ett sjukhus, är den kommun där sjukhuset ligger skyldig att anordna undervisningen för eleven, om det är motiverat med beaktande av elevens hälsotillstånd, pedagogiska specialbehov och vårdmässiga åtgärder och det inte är elevens bästa att undervisningen anordnas på något annat sätt. Även andra verksamhetsenheter inom den specialiserade sjukvården kan anordna undervisning för elever som får specialiserad sjukvård. Om anordnandet av undervisning för en elev som är patient inom specialiserad sjukvård och konsultativ sjukhusundervisningstjänst föreskrivs närmare i kapitel 5.

7.8 Kontinuerligt stöd i övergångsskeden, samarbete och smidig överföring av information

Småbarnspedagogiken, förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen och andra stadiet bildar ett kontinuum som stöder barnets och den ungas växande och lärande. Detta stärks genom en smidig informationsöverföring mellan utbildningsanordnarna. Genom samarbete stärks också barnens och vårdnadshavarnas delaktighet. Samarbetet ska utvecklas och utvärderas under utbildningsanordnarens ledning.

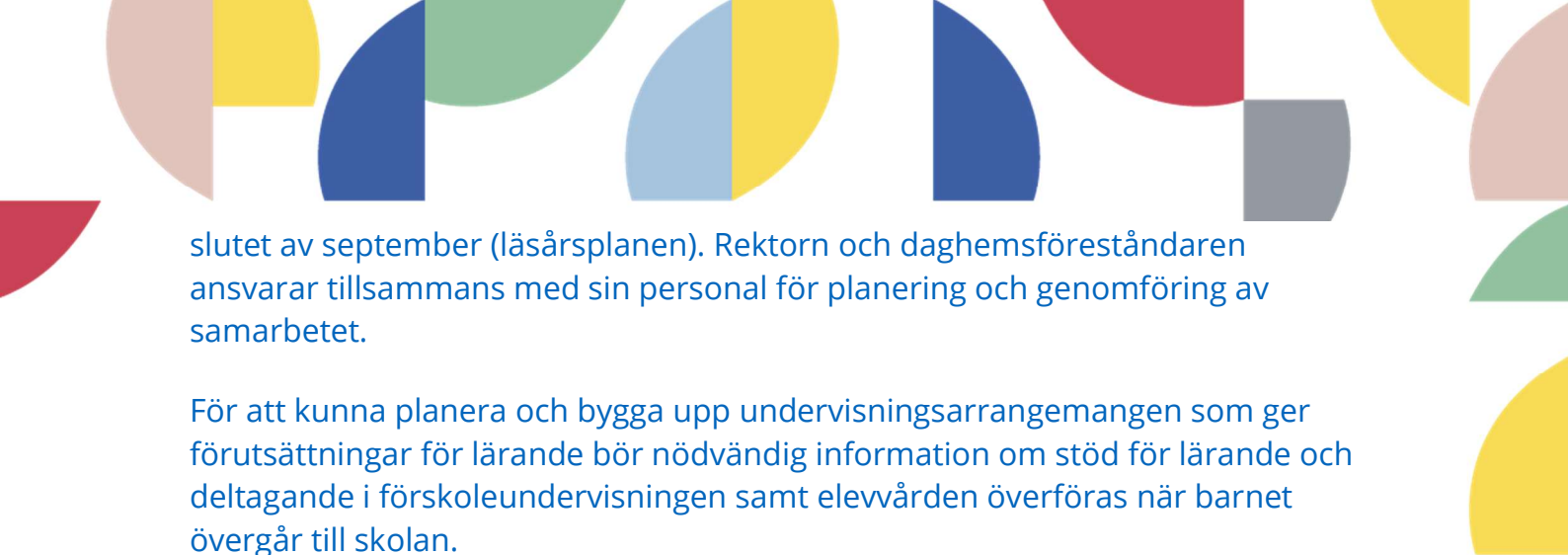
För att kunna säkerställa ett kontinuerligt stöd är det viktigt att ha tillräcklig information om elevens stöd och om vilka stödformer och stödåtgärder som är ändamålsenliga. Om barnet har fått barnspecifika stödåtgärder i förskoleundervisningen ska informationen om genomförandet av stödet och dess effekter beaktas då barnet övergår till den grundläggande utbildningen. Om barnet har använt individuella hjälpmedel, fått barnspecifika tolknings- eller biträdestjänster, eller regelbunden undervisning av en speciallärare eller undervisning av en speciallärare på heltid i smågrupp i förskoleundervisningen ska detta beaktas då barnet övergår till den grundläggande utbildningen. En bedömning av behov av elevspecifika stödåtgärder ska genomföras i övergångsskedet och planen för genomförande av stöd utarbetas i samarbete.

När en läropliktig elev övergår till en annan utbildningsanordnarens utbildning ska den tidigare utbildningsanordnaren trots sekretessbestämmelserna utan dröjsmål lämna den nya utbildningsanordnaren de uppgifter som är nödvändiga för anordnandet av den läropliktigas utbildning. Målet är att information som är central med tanke på undervisningen, stödet för lärandet, handledningen och anordnandet av individuell elevvård överförs till den nya utbildningsanordnaren. Överföring av information i anknytning till individuell elevvård förutsätter samtycke. Vid överföringen av information ska gällande bestämmelser iakttas. Utbildningsanordnarna ansvarar för att skapa och utveckla rutiner för informationsöverföring.

Övergången mellan förskoleundervisningen och den grundläggande utbildningen

Målet är att varje barns lärtid fortlöper smidigt och tryggt från småbarnspedagogiken till förskoleundervisningen och vidare till den grundläggande utbildningen. Förskolan och närskolan samarbetar under läsåret, så att skolmiljön blir bekant för barnen. En samarbetsplan upprättas årligen i

slutet av september (läsårsplanen). Rektorn och daghemsföreståndaren ansvarar tillsammans med sin personal för planering och genomföring av samarbetet.

För att kunna planera och bygga upp undervisningsarrangemangen som ger förutsättningar för lärande bör nödvändig information om stöd för lärande och deltagande i förskoleundervisningen samt elevvården överföras när barnet övergår till skolan.

I november kontaktar förskolans speciallärare den konsulterande specialläraren gällande de barn som får barnspecifika stödåtgärder och den konsulterande specialläraren besöker vid behov förskolegrupperna och deltar i planeringen av stödet.

I januari informeras områdesrektorn för elevstöd och välmående om alla barn som får barnspecifika stödåtgärder i förskolan.

I januari-februari kan specialläraren för nybörjarundervisningen besöka förskolegrupperna.

I mars kommer man överens om närskola i samarbete med vårdnadshavarna för de barnen med stort stödbehov. Ansökan till specialklasser och smågrupper sker innan utgången av mars. Områdesrektorn fattar ett förvaltningsbeslut om barnets närskola utgående från den bedömning och plan som gjorts för barnet.

I mars-april ordnas överlåtelsemöten mellan förskoleundervisningen och närskolan gällande de barn som ska börja skolan. I mötet deltar förskoleundervisningens lärare, specialläraren inom småbarnspedagogik, närskolans rektor, speciallärare och i mån av möjlighet den blivande läraren. Vid behov kan också skolans elevvårdspersonal delta. Specialläraren inom småbarnspedagogik avtalar i samarbete med närskolan om separata möten gällande de barn som får elevspecifika stödåtgärder. Med vårdnadshavarnas tillstånd kan även elevvårdspersonal delta i mötet. En plan för genomförande av stöd utarbetas i samarbete med vårdnadshavarna, förskolan och närskolan.

Förskolan besöker skolan under läsåret och i maj ordnas en uppflyttardag. I samband med uppflyttardagen ordnas också ett föräldramöte för de blivande ettorna i skolan.

Övergången mellan årskurs 6 och 7

-Överlåtelsemöten ordnas i början av vårterminen mellan lärare, speciallärare / coach och rektor från den sändande och mottagande skolan. Vid behov deltar också elevvårdspersonal. Separata möten gällande de elever som får elevspecifika möten ordnas vid behov tillsammans med elevens vårdnadshavare så att tillräckliga pedagogiska stödåtgärder garanteras också i fortsättningen. Med vårdnadshavarnas tillstånd kan även elevvårdspersonal delta i mötet.

-Klassläraren ansvarar för att alla ämneslärare får information om elevens stödbehov.

Elevernas besök i den nya skolan sker under uppflyttardagen / besöksdagen i maj. Klassindelningar meddelas innan besöksdagen.

I samband med besöksdagen ordnas också ett föräldramöte för de blivande sjuorna i skolan.

Övergången från den grundläggande utbildningen till följande utbildningsstadium

- Elevhandledarna inleder i god tid diskussioner med eleverna angående valen på andra stadiet och den gemensamma ansökan.
- Ett intensivt samarbete med elevvården är viktigt.
- Skolorna på andra stadiet arrangerar olika presentationstillfällen för elever och vårdnadshavare.
- Elevhandledaren handleder eleverna i att välja fortsatta studier och yrke.
- Elevhandledaren handleder elever som har blivit utan studieplats på andra stadiet fram till det nationellt förutbestämda datumet i augusti. De som fortfarande saknar studieplats då överförs till kommunen i Valpas-systemet.
- Handledningsansvaret förflyttas till andra stadiets studiehandledare när eleven inleder sina studier på andra stadiet.

8. Elevvård

Elevvård innebär att främja och upprätthålla elevens studieframgång, goda psykiska och fysiska hälsa, sociala välbefinnande och verksamhet som ökar förutsättningarna för dessa i skolan. Eleven har rätt att avgiftsfritt få den elevvård som behövs för att eleven ska kunna delta i undervisningen. Elevvårdsarbetet ska utgå från barnets bästa.

Elevvården ska ordnas som systematiskt samarbete mellan undervisningsväsendet och välfärdsområdet och eleverna och deras vårdnadshavare samt vid behov andra samarbetspartner. Elevvården ska i första hand vara gemensamt, förebyggande arbete. Den gemensamma elevvården är en gemensam uppgift för alla yrkesverksamma i skolgemenskapen. Eleverna har dessutom rätt till elevvårdstjänster, som utgörs av skolhälsovård och kurators- och psykologtjänster. Elevvårdstjänsterna ska ordnas som närservice, som utbildningsanordnaren ska erbjuda ändamålsenliga lokaler för.

Elevvårdsplanen, som utarbetas av utbildningsanordnaren, ersätter de mer detaljerade elevvårdssavsnitten i läroplanerna för förskolan och grundskolan.

9. Möjligheter att studera modersmål och litteratur, det andra inhemska språket och främmande språk

9.1 Studier i lärokurserna i modersmål och litteratur

Inom läroämnet modersmål och litteratur ingår i dessa läroplansgrunder följande tolv lärokurser: svenska och litteratur, finska och litteratur, samiska och litteratur, romani och litteratur, teckenspråk och litteratur, modersmål för elever med annat modersmål, svenska och finska som andraspråk och litteratur, svenska och finska för samisktalande samt svenska och finska för teckenspråkiga. Som modersmål för elever med annat modersmål är det möjligt att undervisa något annat språk än de som ovan nämnts i enlighet med timantalet i modersmål och litteratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012, ifall utbildningsanordnaren erbjuder det och vårdnadshavaren har valt detta språk som elevens modersmål. Dessutom kan man med separat finansiering erbjuda undervisning i elevens eget modersmål. Inom det andra inhemska språket ingår A- och B-lärokurser och de modersmålsinriktade lärokurser som är avsedda för tvåspråkiga elever.

Inom läroämnet modersmål och litteratur och det andra inhemska språket ska eleverna läsa de olika lärokurserna i enlighet med vad som anges i tabellen nedan, och enligt vad utbildningsanordnaren erbjuder och vårdnadshavaren väljer. Med elevens modersmål avses i detta fall skolans undervisningsspråk (svenska, finska eller samiska) eller något annat språk som vårdnadshavaren uppgett.

Elevers modersmål	Lärokurs i läroämnet modersmål och litteratur	Det andra inhemska språket	Det andra inhemska språket
	gemensam	gemensam	valfri
svenska	svenska och litteratur	finska	-
finska	finska och litteratur	svenska	-
samiska	samiska och litteratur samt svenska eller finska för samisktalande	-	finska eller svenska
samiska	svenska eller finska och litteratur samt samiska och litteratur	finska eller svenska	-
romani	svenska eller finska och litteratur samt romani och litteratur	finska eller svenska	-
teckenspråk	teckenspråk och litteratur samt svenska eller finska för teckenspråkiga	-	finska eller svenska
annat modersmål	annat modersmål med hela timantalet för modersmål och litteratur eller i enlighet med 8 § i statsrådets förordning 422/2012 samt svenska eller finska som andraspråk	-	finska eller svenska

9.2 Lärokurser i det andra inhemska språket och främmande språk

Elevernas studieprogram innehåller minst en lång och en medellång lärokurs i språk. Av dessa ska det ena vara det andra inhemska språket (svenska eller finska) och det andra något främmande språk eller samiska. Långa lärokurser innebär A-lärokurser samt modersmålsinriktade lärokurser i svenska och finska. B1-lärokurserna är medellånga lärokurser. Dessutom kan utbildningsanordnaren erbjuda olika långa lärokurser i andra språk som valfria och frivilliga språkstudier.

För läroämnet det andra inhemska språket har det inom dessa grunder fastställts sex lärokurser: modersmålsinriktad finska och svenska, lång lärokurs

(A-lärokurs) i finska och svenska samt medellång lärokurs (B1-lärokurs) i finska och svenska.

I läroämnet främmande språk har det fastställts sju olika lärokurser: lång lärokurs (A-lärokurs) i engelska, i annat främmande språk och i samiska, medellång lärokurs (B1-lärokurs) i främmande språk samt kort lärokurs (B2-lärokurs) i främmande språk, samiska och latin.

Beskrivningen av lärokursen i främmande språk kan tillämpas på alla språk som inte har språkspecifik lärokursbeskrivning. På basis av grunderna ska utbildningsanordnaren utarbeta språkspecifika tillämpningar. För engelska språket utarbetas endast A-lärokurs. Vid behov kan man lokalt utarbeta en lärokursbeskrivning för engelska som B1- eller B2-språk genom att använda lärokurserna B1 och B2 för främmande språk som modell. Den kunskapsnivå för växande språkkunskap som fastställs i grunderna lämpar sig för europeiska språk som använder ett skriftsystem som grundar sig på alfabetet. För andra språk låter utbildningsanordnaren utarbeta en läroplan som följer dessa grunder i tillämpliga delar.

10. Särskilda frågor som anknyter till språk och kultur

Borgå stads svenskspråkiga grundläggande utbildning har utfärdat en läroplan för den förberedande undervisningen, där även frågor som anknyter språk och kultur behandlas.

11. Undervisning på två språk

Borgå stad svenskspråkiga grundläggande utbildning ordnar inte undervisning på två språk.

12. Undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip

Borgå stads svenskspråkiga grundläggande utbildning ordnar inte undervisning som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip.

13. Valfrihet i den grundläggande utbildningen

De valfria språken erbjuds enligt svenska utbildningstjänsternas språkprogram (hittas i kapitel 1.4.3).

- Övriga valfria ämnen planeras skolvist.
- Utbudet på valfria ämnen skrivs in i skolans läsårsplan och de skolvisa guiderna för valfria ämnen.